

Ministerie van OCW	
E-doc Nr.	439260
Datum Reg.	6-9-2012
Directie	UO

Ministerie van OCW
 Directie Voortgezet Onderwijs (IPC 2650)
 T.a.v.
 Postbus 16375
 2500 BJ DEN HAAG

21

Datum	Ons kenmerk	Uw kenmerk	Onderwerp
5 september 2012	2012.18/AW/JW		Aanvraag subsidie wet SLOA 2013 (reguliere subsidie)

Geachte

Bijgaand ontvangt u in het kader van de Wet SLOA het verzoek tot verlening van subsidie in de SLOA mantels aan Cito voor het jaar 2013.

Dit verzoek gaat vergezeld van een overzicht van de verschillende projecten en de bijbehorende standaard projectomschrijvingen.

Ik spreek de verwachting uit dat we op korte termijn een definitief antwoord op de aanvragen van subsidie mogen verwachten. Daar waar toelichting of overleg nog gewenst is, zijn wij gaarne bereid daarover nader met u te communiceren. U kunt daarover contact opnemen met

Hij verzorgt de coördinatie van de SLOA-aanvragen.

Met vriendelijke groet,

Lid Raad van Bestuur
 Portefeuille Onderwijs

Bijlagen:

De beknopte projectbeschrijvingen van de aanvragen
Een financieel overzicht van de aanvragen

Cc.:

Overzicht SLOA subsidieaanvragen 2013 Cito

Jaar van toekenning: 2013

instelling CITO

mantel WVO

ALGEMEEN		Aanvraag 2013			
Projectcode	Projectnaam	P-component	A-component	Totaal benodigd	Aanvraag
Cit/w 13-01	Examenproductie alg.vorm.+ beroeps vakken VMBO	€ 8.275.847	€ 283.263	€ 8.559.110	€ 8.559.110
Cit/w.13-02	Examenproductie alg vormende vakken HAVO/VWO	€ 4.820.197	€ 135.456	€ 4.955.653	€ 4.955.653
Cit/w 13-03	CG alg. vorm. + beroeps vakken VMBO	€ -	€ 1.939.798	€ 1.939.798	€ 783.060
Cit/w.13-04	CG algemeen vormende vakken Havo/VWO	€ -	€ 1.842.933	€ 1.842.933	€ 1.842.933
Cit/w.13-05	Normhandhaving	€ 278.512	€ 188.250	€ 466.762	€ 456.762
Cit/w.13-06	Innovatie activiteiten dig centrale examens (voorheen COMPEX)	€ 350.000	€ 50.000	€ 400.000	€ 400.000
subtotaal VO				€ 18.164.256	€ 17.007.518
Totaal				€ 18.164.256	€ 17.007.518

verschil € 1.156.738

€1.156.738 additioneel aangevraagd Cit/6.2b-13-54

Jaar van toekenning: 2013

instelling CITO

mantel R en D

ALGEMEEN		Aanvraag 2013		
Projectcode	Projectnaam	P-component	A-component	Totaal
Cit/rd.13-01	Ontwikkeling Leerlingvolgsysteem	€ 400.000	€ 117.000	€ 517.000
Cit/exp.13-01	Periodieke peiling van het Onderwijsniveau (PPON)	€ 1.246.560	€ 212.338	€ 1.458.898
	subtotaal PO			€ 1.975.898
Cit/exp.13-02	Expertisecentrum Onderwijskundige Informatietechnologie	€ 307.840	€ 27.160	€ 335.000
Cit/exp.13-03	Expertisecentrum Psychometrie	€ 278.240	€ 1.760	€ 280.000
Cit/exp.13-04	Expertisecentrum Kennis- en Informatiecentrum (KIC)	€ 137.344	€ 8.656	€ 146.000
Cit/exp.13-05	SLOA-bezoeken en tariefverschillen Curaçao, SL Maarten en Aruba	€ 14.208	€ 35.792	€ 50.000
Cit/exp.13-06	Toetsontwikkeling olympiade	€ 42.624	€ 2.753	€ 45.377
	subtotaal algemeen			€ 856.377
	Totaal			€ 2.832.275

Subsidieverzoek SLOA 2013

Beknopte projectomschrijving

Naam instelling	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling
Contactpersoon	Naam : Functie : manager centrale examens Telefoonnummer:
Projectnaam	Constructie centrale examens voor de algemeen vormende vakken en de beroepsgerichte programma's vmbo, exclusief de werkzaamheden van constructiegroepsleden
Projectcode	Cit/w-13-01
Doel activiteit	Constructie centrale examens vmbo, exclusief de werkzaamheden van constructiegroepsleden. Hiervoor is een apart subsidieverzoek ingediend (zie project Cit/w-13-03).
Afstemming van activiteiten (art. 4, lid 3, onder c, WSLOA)	De examenconstructie vindt plaats in opdracht van het College voor Examens (CvE).
Producten en Diensten	<p>Constructie centrale schriftelijke examens (ese) en praktijkexamens (cspe) vmbo voor de vakken: Nederlands (leesvaardigheid en schrijfvaardigheid), Engels, Frans, Duits, Spaans, Turks, Arabisch, wiskunde, nask 1, nask 2, biologie, economie, geschiedenis, aardrijkskunde, maatschappijleer 2, muziek, dans, drama, tekenen, handenarbeid, textiele werkvormen, audiovisuele vormgeving, administratie, handel en verkoop, handel en administratie, mode en commercie, metselen, schilderen, timmeren, bouwbreed, fijnhoutbewerking, bakken, horeca, consumptief breed, elektrotechniek, metaaltechniek, installatietechniek, metalektro, instalektro, grafimedia, transport en logistiek, voertuigentechniek, verzorging, uiterlijke verzorging, zorg en welzijn breed, ICT-route, technologie, SDV, techniek-breed, intersectoraal.</p> <p>De activiteiten bestaan uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opdrachten geven constructiegroepen; • Overleg over constructieopdrachten van het CvE; • Verzamelen uitgangsmateriaal; • Bewerken, controleren en bespreken uitgangsmateriaal; • Construeren, afstemmen, controleren en bespreken van opgaven en correctiemodellen; • Samenstellen examen(concepten); • Overleg met CvE-vaksecties over vaststelling in fasen; • Gereedmaken voor drukken; • Drukproefcorrecties en erratumprocedure; • Normeringadviezen geven; • Publiceren op internet van opgaven, correctievoorschriften, errata en mededelingen over de normering; • Evaluatie uitvoeren en publiceren (examenverslag en

	evaluatie per vak).
Tijdpad	<p>De werkzaamheden vinden gedurende het gehele jaar plaats. De constructie voor de examens van het jaar x start ongeveer in augustus van jaar x-2.</p> <p>In de periode april –september van het jaar x-1 worden de examens aangeboden ter vaststelling aan de vaksecties. Tot januari van het jaar x worden de examens drukklaar gemaakt. In jaar x worden de examens afgenoem, genormeerd en geëvalueerd.</p>
Doorloop	Doorloop van de cyclische examenconstructie wordt verwacht in 2014 en volgende jaren.
Evaluatie	<p>Jaarlijks vinden na afloop van de examencampagne in samenspraak met het CvE een normering en evaluatie van alle afgenoemde examens plaats. Dit kan leiden tot een aanpassing van de constructieopdracht voor de komende examenconstructie.</p> <p>In september publiceert Cito jaarlijks het examenverslag. Hierin wordt een psychometrische analyse gegeven van de afgenoemde examens. Ook wordt aandacht besteed aan inhoudelijke vernieuwingen. Het examenverslag wordt aan een groot aantal actoren toegezonden. Scholen voor voortgezet onderwijs kunnen het examenverslag downloaden van internet (www.cito.nl).</p>
Gevraagde subsidie 2013	<p>Totaal : € 8.559.110</p> <p>Personele kosten: € 8.275.847 Activiteitenkosten: € 283.263</p>

Subsidieverzoek SLOA 2013
Beknopte projectomschrijving

Naam instelling	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling
Contactpersoon	Naam : Functie : Sectormanager centrale examens Telefoonnummer:
Projectnaam	Constructie centrale examens algemeen vormende vakken havo/vwo
Projectcode	Cit/w-13-02
Doel activiteit	Constructie centrale examens havo en vwo, exclusief de werkzaamheden van constructiegroepleden. Hiervoor is een apart subsidieverzoek ingediend (zie project Cit/w-13-04).
Afstemming van activiteiten (art. 4, lid 3, onder c, WSLOA)	De examenconstructie vindt plaats in opdracht van het College voor Examens (CvE).
Producten en Diensten	<p>Centrale examens havo en vwo, 1^e, 2^e en 3^e tijdvak voor de vakken: Nederlands, Engels, Frans, Duits, Spaans, Russisch, Turks, Arabisch, Grieks (alleen vwo), Latijn (alleen vwo), wiskunde C (alleen vwo), wiskunde B, wiskunde A, natuurkunde, scheikunde, biologie, economie, management en organisatie, geschiedenis, aardrijkskunde, maatschappijwetenschappen, filosofie, muziek, tekenen/handenarbeid /textile werkvormen en kunst algemeen.</p> <p>De activiteiten bestaan uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Opdrachten geven constructiegroepen; ▪ Overleg over constructieopdrachten van het CvE; ▪ Verzamelen uitgangsmateriaal; ▪ Bewerken, controleren en bespreken uitgangsmateriaal; ▪ Construeren, afstemmen, controleren en bespreken van opgaven en correctiemodellen; ▪ Samenstellen examen(concepten); ▪ Overleg met CvE-vaksecties over vaststelling in fasen; ▪ Gereedmaken voor drukken; ▪ Drukproefcorrecties en erratumprocedure; ▪ Normeringadviezen geven; ▪ Publiceren op internet van opgaven, correctievoorschriften, errata en mededelingen over de normering; ▪ Evaluatie uitvoeren en publiceren (examenverslag en evaluatie per vak).
Tijdpad	De start van de examenconstructie voor een vak in een bepaald jaar is afhankelijk van de per examen gevolgde procedure met of zonder pretest i.v.m. normhandhaving. Minstens twee jaar voor

	afname start de examenconstructie. De werkzaamheden vinden gedurende het gehele jaar plaats verspreid over examens van verschillende jaren.
Doorloop	Doorloop van de cyclische examenconstructie wordt verwacht in 2014 en volgende jaren.
Evaluatie	Jaarlijks vindt na afloop van de examencampagne in samenspraak met het CvE een normering en evaluatie van alle afgenum examens plaats. Dit kan leiden tot een aanpassing van de constructieopdracht voor de komende examenconstructie. In september publiceert Cito jaarlijks het examenverslag. Hierin wordt een psychometrische analyse gegeven van de afgenum examens. Ook wordt aandacht besteed aan inhoudelijke vernieuwingen. Het examenverslag wordt aan een groot aantal actoren toegezonden. Scholen voor voortgezet onderwijs kunnen het examenverslag downloaden van internet (www.cito.nl).
Gevraagde subsidie 2013	<p>Totaal : € 4.955.653</p> <p>Personele kosten: € 4.820.197 Activiteitenkosten: € 135.456</p>

Subsidieverzoek SLOA 2013

Beknopte projectomschrijving

Naam instelling	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling
Contactpersoon	Naam : Functie : Sectormanager centrale examens Telefoonnummer:
Projectnaam	Constructiegroepen voor constructie van centrale examens voor de algemeen vormende vakken en de beroepsgerichte programma's vmbo
Projectcode	Cit/w-13-03 (zie ook project Cit/w-13-01)
Doel activiteit	Construeren en becommentariëren van opgaven door docenten ten behoeve van de constructie van centrale examens vmbo.
Afstemming van activiteiten (art. 4, lid 3, onder c, WSLOA)	De examenconstructie vindt plaats in opdracht van het College voor Examens (CvE).
Producten en Diensten	<p>Vraagconstructie en becommentariëring van examenconcepten door ervaren docenten (constructiegroepsleden) ten behoeve van de centrale examens vmbo voor de vakken: Nederlands (leesvaardigheid en schrijfvaardigheid), Engels, Frans, Duits, Spaans, Turks, Arabisch, wiskunde, nask 1, nask 2, biologie, economie, geschiedenis, aardrijkskunde, maatschappijleer 2, muziek, dans, drama, tekenen, handenarbeid, textiele werkvormen, audiovisuele vormgeving, administratie, handel en verkoop, handel en administratie, mode en commercie, metselen, schilderen, timmeren, bouwbreed, fijnhoutbewerking, bakken, horeca, consumptief breed, elektrotechniek, metaaltechniek, installatietechniek, metalektro, instalektro, grafimedia, transport en logistiek, voertuigentechniek, verzorging, uiterlijke verzorging, zorg en welzijn breed, ICT-route, technologie, SDV, techniek-breed, intersectoraal.</p> <p>De activiteiten van cg-leden bestaan uit: Verzamelen uitgangsmateriaal Constructie vragen en correctievoorschriften Beoordelen examenconcepten.</p> <p>Het uitvoeren van de administratie van de contracten en betalingen van de cg-leden.</p>
Tijdpad	De productie en becommentariëring van opgaven en examenconcepten van de centrale examens vmbo vinden doorlopend in het jaar plaats. Start van de werkzaamheden voor de examens van het jaar x vindt plaats in augustus van jaar x-2.

Doorloop	Doorloop van de cyclische examenconstructie wordt verwacht in 2014 en volgende jaren.
Evaluatie	De werkzaamheden van de docenten vinden plaats t.b.v. constructie van de centrale examens vmbo. Deze examens worden jaarlijks genormeerd en geëvalueerd. Ook wordt jaarlijks over deze examens verslag gedaan. Het verslag wordt aan de betrokken instanties ter beschikking gesteld (zie ook project Cil/w-13-01).
Benodigde subsidie 2013	Totaal : € 1.939.798 Activiteitenkosten: € 1.939.798
Gevraagde subsidie 2013	Totaal : € 783.060 Activiteitenkosten: € 783.060 Restant van € 1.156.738 aangevraagd in subsidieverzoek Cil/6.2b-13-54 Aanvulling op budgettair kader hoofdlijnenbrief CITO-WVO

SUBSIDIEVERZOEK SLOA 2013

Beknopte projectomschrijving

Naam instelling	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling
Contactpersoon	Naam : Functie :Sectormanager centrale examens Telefoonnummer :
Projectnaam	Constructiegroepen voor constructie van centrale examens voor de algemeen vormende vakken havo/vwo
Projectcode	Cit/w-13-04 (zie ook project Cit/w-13-02)
Doel activiteit	Construeren en becommentariëren van opgaven door docenten ten behoeve van de constructie van centrale examens havo/vwo.
Afstemming van activiteiten (art. 4, lid 3, onder c, WSLOA)	De examenconstructie vindt plaats in opdracht van het College voor Examens (CvE).
Producten en Diensten	Vraagconstructie door ervaren docenten (constructiegroepsleden) voor de examens havo en vwo 1 ^e , 2 ^e en 3 ^e tijdvak voor de vakken: Nederlands, Engels, Frans, Duits, Spaans, Russisch, Turks, Arabisch, Grieks (alleen vwo), Latijn (alleen vwo), wiskunde C (alleen vwo), wiskunde B, wiskunde A, natuurkunde, scheikunde, biologie, economie, management en organisatie, geschiedenis, aardrijkskunde, maatschappijwetenschappen, filosofie, muziek, tekenen/handenarbeid/textiele werkvormen en kunst algemeen. De activiteiten van cg-leden bestaan uit: Verzamelen uitgangsmateriaal; Constructie vragen en correctievoorschriften; Beoordelen examenconcepten. Het uitvoeren van de administratie van de contracten en betalingen van de cg-leden.
Tijdpad	Opgavenconstructie en examenconcepten becommentariëren door constructiegroepsleden vinden gedurende het gehele jaar plaats. De start van de examenproductie voor een specifiek jaar is afhankelijk van de per examen gevuld procedure bijvoorbeeld met of zonder pretest i.v.m. normhandhaving.
Doorloop	Er is een doorloop van de cyclische examenproductie in 2014 en volgende jaren te verwachten.

Evaluatie	De werkzaamheden van de docenten vinden plaats t.b.v. constructie van de centrale examens havo/vwo. Deze examens worden jaarlijks geëvalueerd. Ook wordt jaarlijks over deze examens verslag gedaan. Het verslag wordt aan de betrokken instanties ter beschikking gesteld (zie ook project CitoW-13-02).
Gevraagde subsidie 2013	Totaal : € 1.842.933 Activiteitenkosten : € 1.842.933

Subsidieverzoek SLOA 2013
Beknopte projectomschrijving

Naam instelling	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling
Contactpersoon	Naam : Functie : Sectormanager centrale examens Telefoonnummer:
Projectnaam	Normhandhaving centrale examens VO
Projectcode	Cit/w-13-05
Doel activiteit	Uitvoeren normhandhavingsprocedures bij centrale examens voortgezet onderwijs
Afstemming van activiteiten (art. 4, lid 3, onder c, WSLOA)	Voor de start van een jaar worden samen met het CvE aan de hand van de evaluatie van het afgelopen jaar keuzes gemaakt voor welke vakken normhandhavingsactiviteiten zullen worden uitgevoerd en welke procedure wordt gebruikt bij elk vak.
Producten en Diensten	Normeringswerkzaamheden worden uitgevoerd voor vwo-havo en vmbo algemene vakken en beroepsgerichte vakken. De resultaten worden verwerkt in de examens, c.q. voorgelegd aan CvE bij de normering. Aan CvE wordt een verslag van het verloop van de werkzaamheden bij de normering aangeboden. De volgende procedures voor de normhandhaving worden gebruikt: 1. Pretest (ter omvang van een tijdvak) van de examens met referentie-examen. Op basis van de gegevens uit de pretest wordt tijdens de productie het examen zodanig vastgesteld dat de equivalentie met het referentie-examen zo goed mogelijk behouden blijft. 2. Try out van een examen (ter omvang van een tijdvak) met een grote groep leerlingen zodat op basis van de verzamelde psychometrische gegevens definitieve examens kunnen worden samengesteld. 3. Posttest van examens met een referentie-examen. Op basis van de gegevens uit de posttest wordt tijdens de normering een met een referentie-examen equivalente normeringsterm vastgesteld. 4. Standaardsetting. Hierbij wordt een groep experts gevraagd of om het niveau van een examen te vergelijken met een referentie-examen of om per opdracht voor een hypothetische grenskandidaat de te verwachten score aan te geven. Beide methoden leveren een cesuur voor het nieuwe examen op gebaseerd op een kwalitatieve oordelen van experts.
Tijdpad	De werkzaamheden vinden verspreid over het jaar plaats. Er zijn verschillen per procedure: Pretest

	<p>De pretest wordt twee jaar voor een examenafname uitgevoerd in maart/april, de resultaten worden verwerkt in september /oktober. De organisatorische voorbereiding van de pretest vindt plaats in september/oktober en januari.</p> <p><u>Try out</u></p> <p>De try out wordt twee jaar voor een examenafname uitgevoerd gedurende het hele jaar afhankelijk van de organisatorische mogelijkheden op scholen. Ook de voorbereidende werkzaamheden vinden verspreid over een jaar plaats.</p> <p><u>Posttest</u></p> <p>De posttest wordt uitgevoerd in mei direct na de examendatum. De data worden verwerkt voor de normeringsvergadering. De organisatorische voorbereiding bestrijkt de maanden september/oktober en februari/maart.</p> <p><u>Standaardsetting</u></p> <p>Standaardsetting wordt uitgevoerd enige maanden voor een examen wordt afgenoem.</p>
Doorloop	In verband met de cyclische examenproductie is er een doorloop van de activiteiten voor 2014 en volgende jaren te verwachten.
Evaluatie	Jaarlijks vindt na afloop van de examencampagne in samenspraak met het CvE een evaluatie van de gevolgde normhandhavingsprocedures plaats. Dit kan leiden tot een aanpassing van deze procedures en de keuze van de vakken waarvoor normhandhaving wordt toegepast.
Gevraagde subsidie 2013	<p>Totaal : € 466.762</p> <p>Personele kosten: € 278.512</p> <p>Activiteitenkosten: € 188.250</p>

Subsidieverzoek SLOA 2013

Beknopte projectomschrijving

Naam instelling	Schichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling
Contactpersoon	Naam : Functie : Sectormanager centrale examens Telefoonnummer:
Projectnaam	Innovatie activiteiten voor digitale centrale examens (voorheen COMPEX) van havo, vwo en vmbo
Projectcode	Cit/w-13-06
Doel activiteit	<p>In het project "Innovatie activiteiten voor digitale centrale examens" wordt bij Cito in een viertal thema's activiteiten uitgevoerd ter ondersteuning van de centrale examens met gebruik van de computer:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Technische ondersteuning productie digitale examens ICT-toepassingen vormen belangrijke onderdelen van de digitale centrale examens. Toetsdeskundigen en CvE vaksecties worden bij de ontwikkeling van deze toepassingen geadviseerd en ondersteund. Binnen het project worden generieke richtlijnen opgesteld in samenspraak met het CvE. Verder worden algemene flashtechinieken ontwikkeld voor gebruik binnen de digitale examens. 2. Kwaliteitszorg bij digitale examens De ontwikkeling en implementatie van innovatieve ICT-toepassingen in digitale centrale examens vereisen nieuwe werkprocessen en nieuwe en aanvullende procedures die binnen het project worden beschreven en toegepast. 3. Ontwikkelen techniek hergebruik opgaven digitale examens Vanaf de start van de digitale examens vmbo zijn steeds varianten van elk examen geheim gehouden met het oog op hergebruik in latere jaren. Om hergebruik mogelijk te maken is gestart met het ontwikkelen van technieken voor het gebruik van opgavenbanken bij het samenstellen van varianten van digitale centrale examens BB en KB. 4. Coördinatie ontwikkeling tools t.b.v. dataverwerking digitale examens Het verwerken van de gegevens van de digitale centrale examens vereist andere instrumenten en processen dan de verwerking van de gegevens van de papieren centrale examens. Binnen het project worden hiervoor tools ontwikkeld en geïmplementeerd.
Afstemming van activiteiten (art. 4, lid 3, onder e, WSLOA)	<p>Bij het maken van keuzen en het uitvoeren van de activiteiten werkt het project nauw samen met de relevante partijen buiten Cito (m.n. scholen, CvE, DUO en beleidsmakers bij OCW). Het CvE heeft zijn beleid verwoord in de notities 'De computer bij de centrale examens : Duidelijk Digitaal'</p> <p>Jaarlijks wordt een uitwerking van het beleid in concrete activiteiten</p>

	<p>met Cito afgesproken. Het CvE geeft zo opdracht voor de productie van experimentele examens en de implementatie van examens op scholen. CvE medewerkers zijn betrokken bij het overleg over de inhoud en de uitvoering van de examens.</p> <p>De inhoud, randvoorwaarden en de voortgang van het project worden gepland en bewaakt in overleg tussen medewerkers van CvE, DUO en Cito. Ook OCW is betrokken bij het overleg over de voortgang van de implementatie van de digitale examens en het beleid daaromtrent.</p> <p>Scholen zijn bij het project betrokken omdat bij hen de software wordt uitgeprobeerd en de examens worden afgenoem. Aan examensecretarissen, systeembeheerders, docenten en leerlingen worden in enquêtes en bijeenkomsten vragen gesteld over het verloop van de digitale examens.</p>
Producten en Diensten	<p>Voor 2013 zijn de volgende activiteiten gepland:</p> <p>Voor de standaard digitale examens worden technische specificaties onderhouden en verder ontwikkeld, handleidingen gemaakt, informatie op internet gezet en evaluaties gehouden. Er worden adviezen gegeven over de opzet en beperkingen van digitale examens aan de toetsconstructeurs. Er worden handleidingen en voorschriften opgesteld. Er worden voorafgaande aan gebruik van de examens testen op scholen met software en examens uitgevoerd en geëvalueerd. Er wordt onderzoek gedaan naar de technische beperkingen van digitale examens bij de diversiteit van netwerksystemen op scholen. De kwaliteit van de gebruikte flashtoepassingen wordt onderzocht mede in relatie tot de veranderende technieken die de scholen implementeren. De gebruikte flashtoepassingen worden gestroomlijnd en verbeterd met behulp van nieuwe voorschriften voor de constructeurs. Technieken voor het gebruik van een opgavenbank voor itemselectie en semi-automatische examensamenstelling worden ontwikkeld en in de praktijk beproefd. De data verwerking van de digitale examens ten behoeve van de normering wordt verbeterd met nieuwe technieken.</p> <p>Een ICT manager coördineert de activiteiten en overlegt intensief met CvE vertegenwoordigers. De ICT manager stuurt ook de noodzakelijke aanpassingen aan de software aan.</p> <p>Er is contact tussen ontwikkelaars van techniek en inhoud, examensecretarissen, docenten en systeembeheerders van scholen.</p> <p>Er is regelmatig overleg tussen beleidsmakers en uitvoerders.</p>
Tijdpad	De werkzaamheden vinden gedurende het gehele jaar plaats.
Doorloop	Doorloop van dit eerder gestarte meerjarig project is voorzien voor de volgende jaren.
Evaluatie	Het verloop van de afname en de resultaten van het gebruik van digitale examens worden geëvalueerd door middel van schriftelijke en mondelinge instrumenten. De scholen worden geënquéteerd en er worden evaluatiebijeenkomsten met hen georganiseerd. De resultaten worden geëvalueerd middels een verslag en gesprekken met het CvE en beleidsambtenaren op metaniveau. De voortgang van het opgavenbankproject wordt mede bewaakt en geëvalueerd

	door het CvE. De ontwikkelde richtlijnen en handleidingen worden ter goedkeuring aan het CvE voorgelegd.
Gevraagde subsidie 2013	Totaal : € 400.000 Personele kosten: € 350.000 Activiteitenkosten: € 50.000

Subsidieverzoek SLOA 2013

Beknopte projectomschrijving

Naam instelling	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling
Contactpersoon	Naam : Functie : Manager PONO Telefoonnummer:
Projectnaam	Ontwikkeling Leerling- en onderwijsvolgsysteem VSO
Projectcode	Cit/rd-13-01 (vervolg op Cit/in-12-01)
Doel activiteit	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opzetten van een leerling- en onderwijsvolgsysteem voor het VSO, voor de volgende uitstroombestemmingen dagbesteding, arbeidsmarktgericht en diplomagericht. Waar mogelijk rekening houdend met de volgsystemen primair en voortgezet onderwijs (VAS en LOVS). 2. Toerusten van de scholen en de leerkrachten voor het gebruik van een leerling- en onderwijsvolgsysteem.
Afstemming van activiteiten (art. 4, lid 3, onder c, WSLOA)	<ul style="list-style-type: none"> - Afstemming en samenwerking met de vertegenwoordigers van de Clusters via de LECSO, PO-raad, werkverband PrO. - Afstemming met het resultaten van het Project Implementatie Leerlijnen (V)SO van de (voorheen) WEC-raad en betrokken waren SLO, KPC Groep, CED en FI. - Pilotscholen en experts uit de scholen worden in een vroegtijdig stadium betrokken bij uitdenken en uitwerken van onderdelen van het leerling- en onderwijsvolgsysteem - Afstemming met de Referentieniveaus zoals voorgesteld door de Expertgroep Doorlopende Leerlijnen Taal en Rekenen, meer specifiek de diagnostische toetsen en de rekentoets in het voortgezet onderwijs. - Afstemming met Vox voor wat betreft de relatie met de ontwikkelde leermiddelen.
Producten en Diensten	<p>Het project zal in de komende jaren opleveren:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Methodeonafhankelijke toetsen voor de meest relevante leergebieden voor de drie uitstroomprofielen in het VSO, namelijk dagbesteding, arbeidsmarkt en diplomagericht. Inclusief informatie over referentieniveau en met in acht neming van de doorlopende leerlijnen. Voor de arbeidsmarktgerichte toetsen wordt het PrO betrokken. - Instrument om de voortgangsregistratie en diagnostische informatie uit de toetsen zichtbaar en bruikbaar te maken voor scholen, zodanig dat het aansluit bij de bestaande praktijk. - Aansluiting bij de Cito volgsystemen voor Primair en Speciaal onderwijs en Cito volgsysteem Voortgezet Onderwijs, zodat de leerlingprestatie vergeleken kan worden met de referentiepopulatie uit PO en VO. Cito bv stelt deze data en

	<p>items ter beschikking ten bate van de toetsontwikkeling voor speciale leerlingen. Hierdoor beschikken scholen over externe referenties inclusief een koppeling met het reguliere onderwijs in zowel PO als VO</p> <p>Voor de uitstroombestemmingen in het VSO betekent dit concreet:</p> <p>VSO dagbesteding (met name Cluster 1, Cluster 2, Cluster 3)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opzetten pilots taal en rekenen, waarbij zelfredzaamheid in taal en rekenen centraal staat in de leefcontexten wonen, werken en vrije tijd. - Vaststellen toestypen: toetsactiviteiten en functionele theorietoetsen, aansluiting bij de toetsactiviteiten taal en rekenen voor de niveaus 1 t/m 12 voor het SO. - Onderzoeken van de mogelijkheden tot aansluiting bij de toetssystematiek voor VSO arbeidsmarktgericht. - itemconstructie - Uitvoeren pilot/proeftoetsing <p>VSO arbeidsmarktgericht (met name cluster 2, cluster 3, cluster 4 en Praktijkonderwijs)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Verder uitwerken en onderzoeken van het toets-concept - Item- en toetsontwikkeling - Organiseren van digitale representatieve proeftoetsen om de kwaliteit van de opgaven te bepalen. - Pilots voor het uitproberen van het concept praktijktoetsen verschillende locaties voor VSO en PrO - Onderzoeken van de mogelijkheden tot aansluiten bij de toetssystematiek van VSO-dagbesteding en VSO-diplomagericht. - Indien mogelijk aansluiting bij vaardigheidslijnen van volgsystemen voor primair en voortgezet onderwijs. <p>VSO diplomagericht:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ontwikkeling richtlijnen. - Uitwerken toetsconcept voor een digitale adaptieve toetsen geschikt voor leerlingen in de diplomagerichte leerlijnen cluster 2, cluster 3 en cluster 4. - Pilot met toetsconcept. - Onderzoeken van de mogelijkheden tot aansluiting bij de toetssystematiek voor VSO arbeidsmarktgericht.
Tijdpad	De werkzaamheden vinden plaats van 1 januari t/m 31 december 2013.
Doorloop	Doorloop is te verwachten omdat de werkzaamheden in de komende jaren verder worden voortgezet. De ontwikkelwerkzaamheden betreffen namelijk meerjarige activiteiten.
Evaluatie	Toetsen worden door de COTAN (Commissie Test Aangelegenheden Nederland van het Nederlands Instituut van Psychologen) beoordeeld.
Gevraagde subsidie 2013	<p>Totaal : € 517.000</p> <p>Personele kosten: € 400.000</p>

	Activiteitenkosten: € 117.000
--	-------------------------------

Subsidieverzoek SLOA 2013
Beknopte projectomschrijving

Naam instelling	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling
Contactpersoon	Naam : Functie : Manager Research PO/VO Telefoonnummer:
Projectnaam	Periodieke Peiling van het Onderwijsniveau (PPON)
Projectcode	Cit/exp-13-01
Doel activiteit	Het periodiek verrichten van peilingsonderzoek naar het onderwijsaanbod en de onderwijsleerresultaten in het basis- en speciaal basisonderwijs.
Afstemming van activiteiten (art. 4, lid 3, onder c, WSLOA)	In opdracht van OCW.
Producten en Diensten	<p>Voor 2013 heeft PPON de volgende activiteiten gepland.</p> <p>Nederlandse taal</p> <ul style="list-style-type: none"> • In mei-juni 2012 is er een peilingsonderzoek gepland voor Luistervaardigheid in de groepen 5 en 8 van de basisschool en de eindgroep van het sbo. Dit onderzoek moet in de cyclus van zes jaar in 2013 worden uitgevoerd met deels nieuwe opgaven, zodat we de eventuele veranderingen in niveau kunnen evalueren. • Er vindt verdere verwerking en rapportage plaats van de ingewonnen gegevens van de peilingen leesvaardigheid uit 2011 en 2012 bij de groepen 5, 8 en sbo. Daarbij zijn ook ondersteunende activiteiten gepeild, zoals technisch lezen, woordenschat en alfabetiseren en opzoeken. • De Balans Spreekvaardigheid zal worden gepresenteerd. <p>Rekenen/wiskunde</p> <ul style="list-style-type: none"> • In mei-juni 2013 is er een peilingsonderzoek gepland voor rekenen -wiskunde in de eindgroep van sbo. Tegelijkertijd zal dit ook worden uitgevoerd in de groepen 4 t/m 7 in de basisschool om het niveau van de resultaten van het sbo te kunnen relateren aan die in het basisonderwijs en aan de referentieniveaus. Het peilingsonderzoek omvat ook een inventarisatie van het onderwijsaanbod. • De Balans Rekenen-wiskunde einde (groep 8) zal worden gepubliceerd en gepresenteerd op de landelijke rekenconferentie. <p>Overige leergebieden</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er is een peilingsonderzoek uitgevoerd naar Engels in de

	<p>basisschool in groep 8. Naast een uitgebreide peiling van het onderwijsaanbod zijn ook de vaardigheden van de leerlingen in kaart gebracht. Na de voorlopige rapportage in het najaar van 2012, zal de afronding daarvan plaats vinden in het voorjaar van 2013. Ook de analyse en rapportage van de productieve vaardigheden Schrijven en Spreken wordt dan uitgevoerd.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voor wereldoriëntatie staan de vakken Aardrijkskunde en Geschiedenis op het programma voor 2014. Als voorbereiding op deze peilingen zal er itemconstructie moeten plaats vinden, om de itembank van PPON voor deze leer- en vormingsgebieden te kunnen uitbreiden met nieuwe, nog niet gepubliceerde items. Daarvoor zullen try-outs plaats vinden, in samenwerking met constructiegroepleden uit de basisschoolpraktijk. • JPON: In 2012 is voor de vijfde keer een Jaarlijkse peiling gedaan voor de gebieden Rekenen en Taal in de groepen 8 en 4 van de basisschool. Voor groep 8 werd gebruik gemaakt van resultaten op de Eindtoets, voor groep 4 werd een afzonderlijke steekproef van scholen aangeschreven, waarbij toetsen uit het reguliere LOVS werden aangeboden. De scholen namen deze toetsen af in de maanden mei-juni en stuurden de resultaten ter verwerking naar Cito. Voor 2012 is de analyse reeds uitgevoerd, opdat de Inspectie daar in haar Onderwijsverslag gebruik van kan maken. De definitieve rapportage moet dan nog plaats vinden en dat gebeurt in de loop van 2013. Dan zal ook een definitief eindrapport verschijnen met een terugblik over 5 jaar JPON, inclusief trends op achtergrondvariabelen.
Tijdpad	Werkzaamheden vinden plaats van 1 januari 2013 tot 31 december 2013.
Doorloop	Doorloop van de werkzaamheden in dit meerjarig lopende project in volgende jaren is voorzien.
Evaluatie	Over de uitvoering van het project wordt overleg gevoerd met medewerkers van OCW.
Gevraagde subsidie 2013	<p>Totaal : € 1.458.898</p> <p>Personele kosten: € 1.246.560 Activiteitenkosten: € 212.338</p>

Subsidieverzoek SLOA 2013

Beknopte projectomschrijving

Naam instelling	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling
Contactpersoon	Naam : Functie : Wetenschaopelijk directeur Telefoonnummer:
Projectnaam	Expertisecentrum Onderwijskundige Informatietechnologie
Projectcode	Cit/exp-13-02
Doel activiteit	Het ontwikkelen van een infrastructuur voor informatiesystemen voor bij het onderwijs betrokkenen en het doen van onderzoek op het gebied van computertoetsen.
Afstemming van activiteiten (art. 4, lid 3, onder c, WSLOA)	Voor het ontwikkelen van informatiesystemen zal overlegd worden of samengewerkt gaat worden met scholen en/of organisaties in hun rol van informatie (data) verstrekkers als informatie (data) gebruikers. Voor het aandachtsgebied computertoetsen zal (via de verschillende units van Cito) afstemming plaatsvinden met scholen van het primair onderwijs, het voortgezet onderwijs en de beroeps- en volwasseneneducatie. Daarnaast zal (in voorkomende gevallen) met de Open Universiteit, de Digitale Universiteit, Surf en NEN afstemming plaatsvinden over standaarden die met betrekking tot informatietechnologische producten gehanteerd worden.
Producten en Diensten	Voor 2013 zijn de volgende activiteiten gepland. <ol style="list-style-type: none"> 1. Het in samenwerking met anderen (verder) ontwikkelen en toegankelijk maken van informatiesystemen waarmee bij het onderwijs betrokkenen (o.a. docenten, scholen, ouders, onderwijsorganisaties) informatie kunnen verkrijgen over kenmerken van en de door leerlingen en/of scholen behaalde prestaties op studietoetsen en/of examens. 2. Het onderzoeken en ontwikkelen van multimedia toetsen voor het beoordelen van competenties van beroepsbeoefenaars. Het betreft hierbij onderzoek naar effectieve methoden om de competenties te beoordelen van docenten en leerlingen in het (beroeps)onderwijs. 3. Het onderzoeken en ontwikkelen van een valideringstool dat kan dienen als hulpmiddel om de kwaliteit van de beoordeling via testen en assessments inzichtelijk te maken. 4. Disseminatie van het onderzoeks- en ontwikkelingswerk van het expertisecentrum zal o.a. plaatsvinden via: <ul style="list-style-type: none"> - Cito rapporten en publicaties in (inler)nationale tijdschriften; - presentaties op (inter)nationale conferenties; - de website Toetswijzer die maandelijks door ongeveer zestienduizend bij het onderwijs betrokkenen geraadpleegd wordt.

Tijdpad	1 januari 2013 – 31 december 2013
Doorloop	Het project kent een meerjarige planning en zal ook volgend jaar doorlopen.
Evaluatie	Evaluatie van de publicaties vindt plaats door het wetenschappelijke forum dat de publicaties beoordeelt. Evaluatie van de producten vindt plaats door beoordeling van de doelgroep.
Gevraagde subsidie 2013	<p>Totaal : € 335.000</p> <p>Personele kosten: € 307.840</p> <p>Activiteitenkosten: € 27.160</p>

Subsidieverzoek SLOA 2013

Beknopte projectomschrijving

Naam instelling	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling
Contactpersoon	Naam : Functie : Wetenschappelijk Directeur Telefoonnummer:
Projectnaam	Expertisecentrum Psychometrie
Projectcode	Cit/exp-13-03
Doel activiteit	Het ontwikkelen van psychometrische en methodologische expertise teneinde (inter)nationale ontwikkelingen op het gebied van de psychometrie en methodologie te kunnen volgen en daaraan bij te dragen.
Afstemming van activiteiten (art. 4, lid 3, onder c., WSLOA)	Er wordt samengewerkt met verschillende universiteiten: de Universiteit Twente, Universiteit van Tilburg, Universiteit van Amsterdam, de Rijksuniversiteit Leiden, Universiteit Utrecht en de Rijksuniversiteit Groningen. Het onderzoek draagt direct of indirect bij aan SLOA projecten rondom examens, rekentoets, PPON en diagnostische tussentijdse toets (DTT).
Producten en Diensten	Voor 2013 zijn de volgende activiteiten gepland. 1. Het (verder) ontwikkelen van psychometrische methoden en technieken waarmee de kwaliteit van meetinstrumenten (toetsen en examens) beter onderzocht en dus bepaald kunnen worden. De werkzaamheden vinden plaats in vier projecten. 2. Het ontwikkelen van software bij de onder punt 1 bedoelde psychometrische methoden en technieken.
Tijdpad	1 januari 2013 – 31 december 2013
Doorloop	Het project loopt door van vorig uitvoeringsjaar en zal ook volgend jaar doorlopen.
Evaluatie	1. De output van voornoemde projecten wordt zoveel mogelijk in de vorm van artikelen aangeboden aan internationale tijdschriften waar de artikelen door experts op het vakgebied beoordeeld worden. 2. Een aantal jaren geleden is een audit door een internationaal expert op het onderhavige gebied verricht. Bedoeld rapport van de audit is ter beschikking gesteld aan OCW. Het voornehmen is t.z.t. deze audit te herhalen.

Gevraagde subsidie 2013	Totaal : € 280.000
	Personele kosten: € 278.240
	Activiteitenkosten: € 1.760

Subsidieverzoek SLOA 2013
Beknopte projectomschrijving

Naam instelling	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling	
Contactpersoon	Naam :	Functie : Wetenschappelijk directeur Telefoonnummer:
Projectnaam	Expertisecentrum Kennis- en Informatiecentrum (KIC)	
Projectcode	Cit/exp-13-04	
Doel activiteit	Wetenschappelijke kennis en informatie over toetsen, examineren en evalueren opsporen, selecteren, toegankelijk maken en beschikbaar stellen ten behoeve van bij het onderwijs betrokkenen (leerlingen, docenten, ouders, scholen, opleidingen, onderwijsorganisaties etc.).	
Afstemming van activiteiten (art. 4, lid 3, onder c, WSLOA)	Met Kennisnet en NIWI.	
Producten en Diensten	<p>Voor 2013 zijn de volgende activiteiten gepland.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het via de website Toetswijzer toegankelijk maken en beschikbaar stellen van kennis en informatie over toetsen, examens, psychometrie, assessment en kwaliteitszorg. 2. De rubriek Toetsgids binnen Toetswijzer onderhouden en waar nodig uitbreiden met beschrijvingen en beoordelingen door deskundigen van zowel toetsen van Cito en andere organisaties/uitgeverijen. 	
Tijdpad	1 januari 2013 – 31 december 2013	
Doorloop	Het project loopt door van vorig uitvoeringsjaar en zal ook volgend jaar doorlopen.	
Evaluatie	Een aantal jaren geleden is een audit door een internationaal expert op het onderhavige gebied verricht. Bedoeld rapport van de audit is ter beschikking gesteld aan OCW. Het voornemen is te zijner tijd deze audit te herhalen.	
Gevraagde subsidie 2013	<p>Totaal : € 146.000</p> <p>Personele kosten: € 137.344</p> <p>Activiteitenkosten: € 8.656</p>	

Subsidieverzoek SLOA 2013
Beknopte projectomschrijving

Naam instelling	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling
Contactpersoon	Naam : Functie : Projectleider Ned. Antillen/Aruba/Internationaal Telefoonnummer:
Projectnaam	SLOA-bezoeken en tariefverschillen Curaçao – St. Maarten - Aruba
Projectcode	Cit/exp-13-05
Doel activiteit	In de eerste plaats ondersteuning aan Curaçao, Aruba en St. Maarten op het gebied van onderwijs evaluatie, examinering en deskundigheidsbevordering in het kader van het samenwerkingsverband van Nederland met Curaçao, Aruba en St. Maarten In de tweede plaats kennisverspreiding en voorlichting over toetsing en examinering aan bezoekers uit het buitenland, Curaçao, Aruba en St. Maarten.
Afstemming van activiteiten (art. 4, lid 3, onder c, WSLOA)	
Producten en Diensten	Voor 2013 zijn de volgende activiteiten gepland. 1 Scholing en advisering op het gebied van onderwijs evaluatie, examinering en deskundigheidsbevordering. Het construeren van toetsen en examens en het opstellen en uitvoeren van scholingsplannen voor de invoering van onderwijs vernieuwingen. 2 Het schrijven van notities met betrekking tot examinering en evaluatie. 3 Het organiseren van één- of meerdaagse voorlichtingsbijeenkomsten.
Tijdpad	1 januari 2013 – 31 december 2013
Doorloop	Het is te verwachten dat de jaarlijkse afspraken over te verrichten werkzaamheden op verzoek van het Ministerie van OCW, voor Curaçao, Aruba en St. Maarten zullen worden voortgezet.
Evaluatie	Medio 2013 overleg met betrokken partijen over voortgang activiteiten.
Gevraagde subsidie 2013	Totaal : € 50.000 Personele kosten: € 14.208 Activiteitenkosten: € 35.792

Subsidieverzoek SLOA 2013
Beknopte projectomschrijving

Naam instelling	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling
Contactpersoon	Naam : Functie : Sectormanager Centrale examens Telefoonnummer:
Projectnaam	Olympiade
Projectcode	Cit/exp-13-06
Doel activiteit	Het ontwikkelen en uitvoeren van een selectieprocedure voor een representatief team leerlingen dat aan de Internationale Olympiade (van aardrijkskunde, biologie, natuurkunde, scheikunde en wiskunde) deelneemt.
Afstemming van activiteiten (art. 4, lid 3, onder c, WSLOA)	De werkzaamheden worden in een gezamenlijk project van SLO, Stichting Aardrijkskunde Olympiade, Stichting Biologie Olympiade Nederland, Stichting Natuurkunde Olympiade Nederland, Organisatie Scheikunde Olympiade, Stichting Nederlandse Wiskunde Olympiade en Cito uitgevoerd.
Producten en Diensten	Cito werkt mee aan Olympiades voor aardrijkskunde, biologie, natuurkunde, scheikunde, wiskunde A en wiskunde. De activiteiten die Cito-medewerkers uitvoeren, lopen uiteen voor de verschillende Olympiades. Opgemerkt dient te worden dat het Cito geen activiteiten verricht voor de Informatica Olympiade. De Wiskunde Olympiade selecteert niet voor de Internationale Olympiade. Hier volgt een korte opsomming van de werkzaamheden van de Citomedewerkers: begeleiden van de constructeurs van opgaven door middel van het geven van de constructie-opdracht en toetstechnische en vakinhoudelijke adviezen, verzorgen van illustraties, eindredactie opgaven. Bij sommige Olympiades draagt de Citomedewerker bij aan de organisatie van de Olympiade en bij het publiceren van artikelen over het verloop en de resultaten van de Olympiade.
Tijdpad	De werkzaamheden worden gedurende het gehele jaar uitgevoerd.
Doorloop	De werkzaamheden voor Olympiades keren jaarlijks terug.
Evaluatie	De verschillende voorrondes worden aan de hand van de resultaten van leerlingen jaarlijks geëvalueerd met de betrokken instanties.

Gevraagde subsidie 2013	Totaal : € 45.377
	Personele kosten: € 42.624
	Activiteitenkosten: € 2.753

Dienst Uitvoering Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

CITO

Postbus 1034
6801 MG ARNHEM

22

Europaweg 2
2711 AH Zoetermeer
Postbus 606
2700 ML Zoetermeer
T 079 - 323 23 23
F 079 - 323 32 20
www.ocwduo.nl

Doorkiesnummer
079-323

474917

Onze referentie
OND/ODB-2013/2685 U

Uw brief van

Uw referentie

Bijlagen

Datum - 7 FEB. 2013
Betreft Reguliere subsidie SLOA 2013;
 verplichtingnummer 61500-1055

Regulier
2013
GTO

Geachte

Hierbij zend ik u de beschikking tot subsidieverlening betreffende projecten die door Cito in het kader van de Wet subsidiëring landelijke onderwijsondersteunende activiteiten en de Hoofdlijnenbrief voor het uitvoeringsjaar 2013 zijn ingediend.

Deze beschikking is gebaseerd op het door u ingestuurde document (uw kenmerk 2012.18/AW/JW) en de door u per e-mail ingestuurde nadere toelichting op de projecten CG algemeen vormende vakken VMBO en Havo/VWO (codes Cit/w.13-03 en Cit/w.13-04) dd. 4 januari 2013. Daarbij wordt voor de projecten gerekend met een door Cito en OCW overeengekomen dagtarief van € 1.176,00.

Het Cito ontvangt één subsidiebeschikking voor de afzonderlijke mantels WVO en R&D.

U wordt verzocht de op te leveren producten van uw activiteiten 2013 toe te zenden aan uw contactpersoon bij het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Naast deze beschikking zijn ook het Uitvoeringsbesluit Wet SLOA (besluit van 28 juli 1999, gepubliceerd in Staatsblad 1999, 357) en de Algemene wet bestuursrecht van toepassing op de onderhavige beslissingen. Die wetten en regelingen bevatten veel voorschriften die voor de subsidieverstrekking van toepassing zijn, zoals de mogelijkheden tot intrekking en wijziging van de subsidie. Die voorschriften zijn echter niet -nogmaals- in deze beschikking opgenomen.

Dienst Uitvoering Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Heeft u vragen? Op www.duo.nl vindt u onder 'Zakelijk' informatie over actuele ontwikkelingen in uw onderwijssector. Onder 'Instellingsinformatie' vindt u voorlichting over onder meer regelgeving, crebo en bekostigingsinformatie over de onderwijsinstellingen. U kunt natuurlijk ook telefonisch contact opnemen met het Informatiecentrum onderwijs of mailen naar ico@duo.nl. Het informatiecentrum is op werkdagen van 08.30 tot 12.00 uur en van 13.00 tot 17.00 uur te bereiken via de telefoonnummers:
079 - 323 2333 (po), 079 - 323 2444 (vo) of 079 - 323 2666 (bvh).

Ik wens u veel succes bij de uitvoering van de activiteiten.

Hoogachtend,
De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
namens deze,
clustermanager OND/ODB

Europaweg 2
2711 AH Zoetermeer
Postbus 606
2700 ML Zoetermeer
T 079 - 323 23 23
F 079 - 323 32 20
www.ocwduo.nl

Onze referentie
OND/ODB-2013/2685 U
Uw brief van

Uw referentie

Dienst Uitvoering Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Europaweg 2
2711 AH Zoetermeer
Postbus 606
2700 ML Zoetermeer
T 079 - 323 23 23
F 079 - 323 32 20
www.ocwduo.nl

Doorkiesnummer

Datum - 7 FEB. 2013
Betreft

Onze referentie
OND/ODB-2013/2691 U

Uw brief van

Uw referentie

Bijlagen

Subsidiebeschikking

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Gelet op artikel 2, eerste lid, van de Wet subsidiëring landelijke onderwijsondersteunende activiteiten (Stb. 1997, 290);

Gelet op het Besluit van 28 juli 1999 (Stb.1999, 357);

Besluit:

Artikel 1 Begripsbepalingen

In deze beschikking tot subsidieverlening wordt verstaan onder:

- a. Minister: de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
Jet Bussemaker;
- b. wet: de Wet Subsidiëring landelijke onderwijsondersteunende activiteiten (Stb.1997, 290);
- c. CITO: Stichting Cito Instituut voor toetsontwikkeling te Arnhem.

Artikel 2 Doel

De subsidie wordt verstrekt aan het Cito voor de uitvoering van het examenbeleid WVO in 2013 en het uitvoeren van R&D-activiteiten in 2013 op grond van de Hoofdlijnenbrief 2013-2014 van 19 april 2012.

Artikel 3 Verlening en beschikbaarstelling subsidie

1. De subsidie voor de in de bijlage bij dit besluit vermelde projecten wordt verleend tot een bedrag van maximaal € 19.839.793,00 op grond van de op 6 september 2012 (uw kenmerk: 2012.18/AW/JW) ingediende aanvraag tot subsidieverlening.
2. De subsidie wordt als volgt betaalbaar gesteld onder vermelding van het kenmerk van deze beschikking en **verplichtingnummer 61500-105501**.

Januari	12 %	februari	8,0%	maart	6,8%
April	6,8%	mei	18,8%	juni	6,8%
Juli	6,8%	augustus	6,8%	september	6,8%
Oktober	6,8%	november	6,8%	december	6,8%

3. De subsidie wordt, onder voorbehoud van wijzigingen, vast te leggen in beleidsbeschikkingen, verleend voor de in het eerste lid bedoelde projecten.
4. De projectcode van de in het eerste lid bedoelde projecten is de unieke lettercombinatie met volgnummer, beschreven in de Handleiding subsidiëringmodel Wet SLOA.

Europaweg 2
2711 AH Zoetermeer
Postbus 606
2700 ML Zoetermeer
T 079 - 323 23 23
F 079 - 323 32 20
www.ocwduo.nl

Artikel 4 Voorwaarden voor de subsidieverlening

1. De subsidie wordt per project verleend uitsluitend voor het doel waarvoor zij blijkens de subsidieverlening is bestemd.
2. Indien het project niet of niet geheel is gestart, aanzienlijk is vertraagd of voortijdig wordt beëindigd, informeert het Cito de directie Voortgezet Onderwijs, afdeling Onderwijskwaliteit hier onverwijld schriftelijk over.

Onze referentie:
OND/ODB-2013/2691 U
UW brief van:
UW referentie:

Artikel 5 Openbaarheid

1. Cito maakt de met deze subsidie vervaardigde producten en onderzoeksgegevens openbaar aan een ieder, tenzij:
 - a. de privacy van personen in het geding is,
 - b. het bedrijfs- of fabricagegegevens betreft,
 - c. kennis is die moet worden hergebruikt, of
 - d. auteursrechten van derden rusten op bronnen die door Cito zijn verwerkt.
2. Voor zover deze subsidie ziet op onderzoek zijn de voorschriften uit de ARVODI-2011 van overeenkomstige toepassing.
3. Met deze subsidie vervaardigde producten, onderzoeksgegevens of delen daarvan die niet openbaar zijn, worden door Cito niet beschikbaar gesteld aan Cito BV.

Artikel 6 Intellectuele eigendom

1. Het intellectueel eigendom van met deze subsidie vervaardigde producten en onderzoeksgegevens ligt bij de Staat. Daartoe werkt Cito mee aan de totstandkoming van een overeenkomst die ertoe strekt de rechten met betrekking tot intellectuele eigendom ter zake van de gesubsidieerde activiteiten over te dragen aan de Minister.
2. Met betrekking tot de inhoud van de met deze subsidie vervaardigde producten en onderzoeksgegevens ligt het intellectueel eigendom bij de Staat, met uitzondering van producten en onderzoeksgegevens waar auteursrecht van derden op rust.
3. Cito draagt er zorg voor dat zo min mogelijk gebruik wordt gemaakt van materiaal waar auteursrecht van derden op rust.

Artikel 7 Voortgangsverslag

1. Tussen 1 en 15 september 2013 zendt het Cito een tussenrapportage over de resultaten en voortgang van alle projecten aan de directie Voortgezet Onderwijs, afdeling Onderwijskwaliteit van het ministerie van OCW. De vorm van de voortgangsrapportage wordt in gezamenlijk overleg tussen de Minister en Cito vastgesteld.
2. Het Cito kan de Minister in de loop van de subsidieperiode verzoeken om verschuiving van de subsidie per project, indien het Cito dit uit doelmatigheidsoverwegingen noodzakelijk acht. Het verzoek wordt gericht aan de directie Voortgezet Onderwijs, afdeling Onderwijskwaliteit van het ministerie van OCW.

3. Indien niet wordt voldaan aan het gestelde in de artikelen vier, vijf, zes, zeven en acht kunnen de voorschotten worden verlaagd of ingehouden.

Europaweg 2
2711 AH Zoetermeer
Postbus 606
2700 ML Zoetermeer
T 079 - 323 23 23
F 079 - 323 32 20
www.ocwduo.nl

Artikel 8 Verplichtingen CITO

1. Het Cito verstrekt de Minister en de door deze aangewezen personen de gevraagde inlichtingen.
2. Het Cito draagt er zorg voor dat de Minister en de door deze aangewezen personen volledige inzage hebben in boeken en bescheiden.
3. Het Cito verleent de Minister en de door deze aangewezen personen toegang tot de door hem gebruikte plaatsen.
4. Het Cito toont aan de hand van een activiteitenverslag en aan de hand van een financieel verslag, als bedoeld in artikel 8, tweede en derde lid, van de wet Subsidiëring landelijke onderwijsondersteunende activiteiten (Stb. 1997a, 290) aan dat de activiteiten waarvoor de subsidie is verstrekt, zijn verricht en dat is voldaan aan de aan de subsidie verbonden verplichtingen (zenden aan DUO/OND/ODV, Postbus 606, 2700 ML Zoetermeer).

Onze referentie
OND/ODB-2013/2691 U
Uw brief van
Uw referentie

Artikel 9 Begrotingsvoorbehoud

De subsidie wordt verleend onder de voorwaarde dat in de Rijksbegroting voldoende gelden ter beschikking worden gesteld.

Artikel 10 Werking

Dit besluit heeft betrekking op het kalenderjaar 2013.

namens deze,
clustermanager OND/ODB

Bijlage: Aanvragen mantel 2013

Cito mantel		
Cit/w.13-01	Examenproductie alg. Vorm+beroeps vakken vmbo	8.559.110
Cit/w.13-02	Examenproductie alg. Vormende vakken Havo/vwo	4.955.653
Cit/w.13-03	CG alg. Vorm. + beroepsgerichte vakken VMBO	783.060
Cit/w.13-04	CG algemeen vormende vakken Havo/vwo	1.842.933
Cit/w.13-05	Normhandhaving	466.762
Cit/w.13-06	Innovatieve activiteiten dig centr examens (voorheen COMPEX)	400.000
		17.007.518
Cito R&D		
Cit/rd.13-01	Ontwikkeling Leerlingvolgsysteem	517.000
Cit/exp.13-01	Periodieke Peilingen van het onderwijsniveau (PPON)	1.458.898
Cit/exp.13-02	Expertisecentrum Onderwijskundige Informatietechnologie	335.000
Cit/exp.13-03	Expertisecentrum psychometrie	280.000
Cit/exp.13-04	Expertisecentrum Kennis- en Informatiecentrum (KIC)	146.000
Cit/exp.13-05	SLOA-bezoeken en tariefverschillen Curaçao, St. Maarten en Aruba	50.000
Cit/exp.13-06	Toetsontwikkeling Olympiade	45.377
		2.832.275

eadc 439258

Ministerie van OCW
Directie Voortgezet Onderwijs (IPC 2650)
T.a.v.
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

23

Datum	Ons kenmerk	Uw kenmerk	Onderwerp
5 september 2012	2012.17/AW/JW		Aanvraag subsidie wet SLOA 2013 (additionele subsidie)

Geachte

Bijgaand ontvangt u in het kader van artikel 4 van de Wet SLOA het verzoek tot verlening van subsidie in het kader van artikel 6.2b aan Cito voor het jaar 2013. Dit verzoek gaat vergezeld van een overzicht van de verschillende projecten en de bijbehorende standaard projectomschrijvingen.

Op moment van schrijven is de set van aanvragen die samenhangen met bovengenoemd kader niet volledig. De reden dat deze aanvragen nog niet ingediend kunnen worden, is dat hierover nader overleg gewenst is met uw Directie VO en PO. Een aantal aanvullende subsidieverzoeken ontvangt u zo spoedig mogelijk.

Ik spreek de verwachting uit dat we op korte termijn een definitief antwoord op de aanvragen van subsidie mogen verwachten. Daar waar toelichting of overleg nog gewenst is, zijn wij gaarne bereid daarover nader met u te communiceren. U kunt daarover contact opnemen met
Hij verzorgt de coördinatie van de SLOA-aanvragen.

Met vriendelijke groet,

Lid Raad van Bestuur
Portefeuille Onderwijs

Bijlagen:

De beknopte projectbeschrijvingen van de aanvragen
Een financieel overzicht van de aanvragen

Cc.:

Overzicht SLOA subsidieaanvragen 2013 Cito addtioneel

Projectcode	Projectnaam	Terrein	P-component	A-component	Totaal
Cit/6-2b-13-02	Ondersteuning scholen bij de implementatie digitale centrale examens	VO	€ 437.500	€ 13.500	€ 451.000
Cit/6-2b-13-03	Extra productie papieren examens BB AV	VO	€ 362.171	€ 116.253	€ 478.424
Cit/6-2b-13-04	Productie digitale examens algemene vakken vmbo KB 2012-2013-2014	VO	€ 1.287.561	€ 262.162	€ 1.549.723
Cit/6-2b-13-06	Pilot geschiedenis examen CHMV ('de Rooy')	VO	€ 281.387	€ 94.286	€ 375.673
Cit/6-2b-13-07	Experimentele pilot examens vernieuwde vakken havo/vwo pilot	VO	€ 1.435.721	€ 620.471	€ 2.056.192
Cit/6-2b-13-08	Pilot schoolexamens aardrijkskunde vmbo	VO	€ 55.648	€ 10.500	€ 66.148
Cit/6-2b-13-10	Pilot schoolexamens nieuwe vakken wiskunde A, B en C	VO	€ 86.040	€ 14.100	€ 100.140
Cit/6-2b-13-11	Pilot Schoolexamens Maatschappijwetenschappen	VO	€ 41.440	€ 8.660	€ 50.100
Cit/6-2b-13-12	Schoolexamens nieuw examenprogramma geschiedenis	VO	€ 50.320	€ 9.500	€ 59.820
Cit/6-2b-13-14	Voorbeeldexamens vmbo aardrijkskunde nieuw programma	VO	€ 6.856	€ 2.458	€ 9.314
Cit/6-2b-13-15	Centrale examens Fries vmbo/havo/vwo	VO	€ 243.478	€ 94.859	€ 338.337
Cit/6-2b-13-20	Aanvullende activiteiten normhandhaving 2012	VO	€ 55.160	€ 36.900	€ 92.060
Cit/6-2b-13-26	Beroepsgericht schrijven Nederlands bij cspe	VO	€ 211.520	€ 48.015	€ 259.535
Cit/6-2b-13-28	Heronrichting Nederlands cq. gedocumenteerd schrijven havo-vwo	VO	€ 166.060	€ 68.482	€ 234.542
Cit/6-2b-13-40	Operationeel houden Examentester	VO	€ 120.000	€ 20.000	€ 140.000
Cit/6-2b-13-54	Aanvulling op budgetair kader hoofdlijnenbrief CITO-WVO	VO		€ 1.156.738	€ 1.156.738
Cit/6-2b-13-61	Activiteiten in verband met normering (Sylsma en Hoitink)	VO	€ 129.360	€ 5.640	€ 135.000
Cit/6-2b-13-69	Referentiesets		€ 166.514	€ 85.000	€ 251.514
Cit/6-2b-13-71	Rekentoets VO	VO	€ 1.273.780	€ 379.828	€ 1.653.608
Cit/6-2b-13-72	COE Taal en Rekenen MBO 2F en 3F	MBO	€ 3.643.316	€ 922.648	€ 4.565.964
Cit/6-2b-13-75	Normering centrale examens 2e en 3e tijdvak	VO	€ 96.264	€ 73.500	€ 169.764
	Totaal		€ 10.150.096	€ 4.043.500	€ 14.193.596

Subsidieverzoek SLOA 2013

Beknopte projectomschrijving

Naam instelling	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling
Contactpersoon	Naam : Functie : Sectormanager centrale examens Telefoonnummer:
Projectnaam	Ondersteuning scholen bij de implementatie van digitale centrale examens vo
Projectcode	Cit/6.2b-13-02 (vervolg op Cit/6-2b-12-02)
Doeel activiteit	<p>Het beleid van het CvE is erop gericht om scholen gebruik te laten maken van centrale digitale examens. In 2013 nemen bijna alle scholen voor vmbo-BB en KB digitale examens af voor de algemene vakken met behulp van het programma ExamenTester. Daarnaast nemen de vmbo scholen bij de beroepsgerichte examens minitoetsen af met behulp van het programma MiniTester en maken de kandidaten gebruik van iet toepassingen in die praktijkexamens. Scholen hebben voor het gebruik van de iet nog steeds ondersteuning nodig. Daarvoor stelt Cito een medewerkers van een ict-examenhelpdesk (telefoon, email en website) beschikbaar tijdens de met het CvE afgesproken openingsuren. De ict-examenhelpdesk ondersteunt de scholen (systeembeheerders, examensecretarissen en docenten)</p> <ul style="list-style-type: none"> a) bij het installeren van de software op de servers en de workstations; b) bij het testen van de infrastructuur op de school met een systeemcheck en proef op de som en het aan scholen rapporteren van de resultaten van de systeemcheck met name bij ExamenTester; c) het verlenen van support bij het inplannen, bij het oefenen, bij het afnemen en corrigeren van de examens. d) het geven van voorlichting en ondersteuning aan scholen bij de invoering van de digitale examens voorafgaand aan én tijdens de examencampagne 2013 onder andere met behulp van het verstrekken van de benodigde voorlichtingsmaterialen en handleidingen en het organiseren van bijeenkomsten voor medewerkers van scholen.
Afstemming van activiteiten (art. 4, lid 3, onder c, WSLOA)	<p>De werkzaamheden van de ict-examenhelpdesk worden georganiseerd in samenspraak met het CvE. Over de opzet van de systeemcheck, de inhoud van de voorlichtingsmaterialen, de organisatie van de helpdesk en de bijeenkomsten is voortdurend afstemming met de betrokken organisaties. De evaluatie van de digitale examens wordt georganiseerd in overleg met het CvE.</p>
Producten en Diensten	<p>De scholen die (gaan) werken met digitale examens voeren als voorbereiding op de afname van de examens 2013 een</p>

	<p>systeemcheck en een proef op de som uit. De technische check en de proef op de som van de scholen worden nader beschreven in handleidingen en activiteitenplanningen die de scholen ontvangen. Scholen krijgen bericht als zij aan de voorwaarden van deelname hebben voldaan. Tijdens de periode van het gebruik van de digitale centrale examens zal een iet examen helpdesk zijn opengesteld voor de scholen. De helpdesk beantwoordt vragen van de scholen op technisch en organisatorisch gebied ten aanzien van installatie en het gebruik van de software.</p> <p>In mei/juni 2013 wordt het verloop van de afname van de digitale centrale examens bij de scholen geëvalueerd door middel van een enquête. Hier wordt een verslag van gemaakt ten behoeve van de monitoring van de implementatie van de digitale examens bij de scholen. Op verschillende momenten tijdens de examencampagne 2013 worden scholen gevraagd over het functioneren van de examenhelpdesk.</p> <p>Naast de technische ondersteuning wordt er ook voorlichting gegeven in bijeenkomsten voor examensecretarissen en systeembeheerders. De scholen ontvangen naast de examensoftware o.a. handleidingen en voorbeeldmaterialen.</p>
Tijdpad	De werkzaamheden vinden plaats in de loop van 2013.
Doorloop	Ook in het jaar 2014 en volgende jaren is te verwachten dat nog werkzaamheden moeten worden uitgevoerd ter ondersteuning van de implementatie en gebruik van de digitale examens gebaseerd op ExamenTester en de iet-toepassingen in de praktijkexamens.
Evaluatie	Het CvE bewaakt gedurende het jaar de kwaliteit van de werkzaamheden van Cito voor de ict-examenhelpdesk. Van het verloop van de implementatie, het gebruik van de digitale examens en het functioneren van de helpdesk wordt een verslag gemaakt dat wordt besproken met het CvE en de regiegroep computers en examens.
Gevraagde subsidie 2013	<p>Totaal : € 451.000</p> <p>Personele kosten: € 437.500</p> <p>Activiteitenkosten: € 13.500</p>

SUBSIDIEVERZOEK SLOA 2013
Beknopte projectomschrijving

Naam instelling	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling
Contactpersoon	Naam : Functie : Sectormanager centrale examens Telefoonnummer :
Projectnaam	Extra productie papieren examens BB AV
Projectcode	Cit/6.2b-13-03 (vervolg op Cit/6-2b-12-3)
Doel activiteit	De centrale digitale examens voor de algemene vakken vmbo basisberoepsgerichte leerweg worden door de meeste maar nog niet alle scholen gebruikt. Er moeten nog aanvullende papieren centrale examens algemene vakken vmbo BB worden geproduceerd om te gebruiken bij die scholen die er niet in slagen digitale centrale examens af te nemen in 2013 en 2014. De examens van 2013 moeten worden voorzien van normeringsadviezen voor het CvE.
Afstemming van activiteiten (art. 4, lid 3, onder c, WSLOA)	Het CvE stelt vast welke examens worden geproduceerd en ter beschikking gesteld aan de scholen. De CvE-leiding stelt de kwaliteitscriteria vast in de constructieopdracht. De vaksecties van het CvE stellen de examens vast.
Producten en Diensten	Voor de algemene vakken vmbo BB worden papieren centrale examens eerste tijdvak geconstrueerd. Deze examens kunnen worden gebruikt door scholen die er in 2014 nog niet in zijn geslaagd digitale centrale examens algemene vakken basisberoepsgerichte leerweg af te nemen. De resultaten van de kandidaten bij de papieren examens BB worden verzameld ten behoeve van de normering door het CvE.
Tijdpad	De werkzaamheden vinden plaats in de loop van 2013.
Doorloop	Het is te verwachten dat de productie van de papieren examens nog voortgezet moet worden totdat een bedrijfszekere afname van de digitale examens mogelijk is.
Evaluatie	De examens worden in 2013 en 2014 na afloop van de examenperiode geëvalueerd en genormeerd door de CvE-leiding aan de hand van door Cito verzamelde gegevens. Van het verloop van de centrale examens wordt een examenverslag gepubliceerd op www.cito.nl .
Gevraagde subsidie 2013	Totaal : € 478.424 Personele kosten : € 362.171 Activiteitenkosten : € 116.253

SUBSIDIEVERZOEK SLOA 2013

Beknopte projectomschrijving

Naam instelling	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling
Contactpersoon	Naam : Functie : Sectormanager Centrale examens Telefoonnummer :
Projectnaam	Productie digitale examens algemene vakken vmbo KB 2013-2014-2015
Projectcode	Cit/6.2b-13-04 (vervolg op Cit/6.2b-12-04)
Doel activiteit	Het CvE heeft als beleid dat digitale examens algemene vakken vmbo KB bij scholen worden afgenoem. Deze digitale examens zullen op termijn de papieren examens gaan vervangen. De opzet van de digitale centrale examens KB wordt met het ontwikkelen van deze examens ook onderzocht. Daarbij is aandacht voor aspecten als vergelijkbaarheid van de varianten, geheimhouding, validiteit, passen bij het KB-niveau en betrouwbaarheid. Dit project beoogt de constructie van de digitale centrale examens vmbo KB voor elf algemene vakken.
Afstemming van activiteiten (art. 4, lid 3, onder c, WSLOA)	De CvE-leiding stelt vast welke examens worden geproduceerd en ter beschikking gesteld aan de scholen. De CvE-leiding stelt de kwaliteitscriteria vast in de constructieopdracht. De vaksecties van het CvE stellen de examens vast.
Producten en Diensten	Voor Nederlands, Engels, Frans, Duits, wiskunde, nask-1, biologie, economie, aardrijkskunde, geschiedenis en maatschappijleer 2 worden digitale examens vmbo KB in een aantal (negen respectievelijk vier) varianten per vak geproduceerd. De scholen kunnen de digitale examens in varianten in het eerste en tweede tijdvak van 2014 gebruiken. De examens worden genormeerd en geëvalueerd.
Tijdpad	De controle en de normering van de examens 2013 vindt plaats in het voorjaar. De constructie van de digitale examens 2014 vindt plaats gedurende het gehele jaar 2013, die van de examens 2015 wordt gestart op het eind van 2013.
Doorloop	De verwachting is dat de constructie van digitale examens KB ook in volgende jaren zal plaatsvinden.
Evaluatie	De digitale examens KB worden in 2013 na afloop van de examenperiode geëvalueerd en genormeerd door CvE en Cito. Van het verloop van de examens en de reacties van de pilotscholen wordt een verslag gepubliceerd.
Gevraagde subsidie 2013	Totaal : € 1.549.723 Personele kosten : € 1.287.561 Activiteitenkosten : € 262.162

SUBSIDIEVERZOEK SLOA 2013

Beknopte projectomschrijving

Naam instelling	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling	
Contactpersoon	Naam :	Functie : manager centrale examens Telefoonnummer :
Projectnaam	Pilot geschiedenisexamens CHMV (' ,)	
Projectcode	Cit/6.2b-13-06 (vervolg op Cit/6.2b-12-06)	
Doel activiteit	Voortzetting van de pilot waarbij de vorm wordt onderzocht van het nieuwe centraal examen geschiedenis havo en vwo passend voor de scholen die werken met het nieuwe examenprogramma. Daarvoor worden pilot examens ontwikkeld havo en vwo en wordt deelgenomen aan de projectgroep rond de programma- en examenontwikkeling.	
Afstemming van activiteiten (art. 4, lid 3, onder c, WSLOA)	Afstemming vindt plaats in de projectgroep, bestaande uit vertegenwoordigers van IVGD, SLO en Cito. CvE bepaalt jaarlijks het aantal te produceren tijdvakken.	
Producten en Diensten	<ul style="list-style-type: none"> * Productie van pilotexamens havo en vwo 2014 * Afronding productie en werkzaamheden rondom afname pilotexamens 2013 <p>Er worden bijdragen geleverd aan een verkenning van het niveauverschil havo-vwo en implicaties voor het CSE. Daarnaast een vakinhoudelijke en toetstechnische bijdrage in de syllabuscommissie geschiedenis havo/vwo. Verder wordt een bijdrage geleverd aan de voorlichting rondom de nieuwe examens.</p>	
Tijdpad	De werkzaamheden vinden gedurende het hele jaar plaats.	
Doorloop	Voor 2014 wordt doorloop van de werkzaamheden verwacht	
Evaluatie	De examens worden jaarlijks door CvE en de pilot scholen geëvalueerd. Hiervan wordt een verslag gepubliceerd.	
Gevraagde subsidie 2013	Totaal : € 375.673 Personele kosten: € 281.387 Activiteitenkosten: € 94.286	

SUBSIDIEVERZOEK SLOA 2013

Beknopte projectomschrijving

Naam instelling	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling
Contactpersoon	Naam : Functie : Sectormanager Centrale examens Telefoonnummer :
Projectnaam	Experimentele pilot examens bij nieuwe examenprogramma's havo en vwo (economie, maatschappijwetenschappen, natuurkunde, scheikunde, wiskunde en biologie)
Projectcode	Cit/6.2b-13-07 (vervolg op Cit/6-2b-12-07)
Doel activiteit	In het kader van de vernieuwing van de examenprogramma's bij de tweede fase werken groepen pilotscholen met de nieuwe programma's. Zij maken daarbij gebruik van centrale examens die passen bij deze programma's.
Afstemming van activiteiten (art. 4, lid 3, onder c, WSLOA)	Het CvE coördineert in overleg met OCW de aantalen en de inhoud van de centrale examens bij de nieuwe examenprogramma's.
Producten en Diensten	* productie van pilotexamens bij nieuwe examenprogramma's havo en vwo (economie, maatschappijwetenschappen, natuurkunde, scheikunde, biologie en wiskunde A, B en C). * adviseren en ondersteunen CvE bij revisie van werkversies van de syllabi voor de nieuwe programma's en productie van voorbeeld opgaven daarbij * meewerken aan de voorlichting over de examens bij de nieuwe programma's.
Tijdpad	De werkzaamheden vinden gedurende het gehele jaar plaats.
Doorloop	Doorloop van de werkzaamheden in de komende jaren wordt verwacht. Per vak zal in overleg van CvE met OCW worden vastgesteld wanneer de experimentele examens de reguliere kunnen vervangen.
Evaluatie	Door de vernieuwingscommissies zijn groepen scholen bijeengebracht die de inhoud en de uitvoering van de centrale examens zullen evalueren. CvE stelt de normering vast op grond van de resultaten. Verder zullen de examens aan het scholenveld worden aangeboden. De examens zullen in het veld worden besproken. Voor de evaluatie van de nieuwe programma's en de examens kunnen specifieke evaluatiecommissies in het leven worden geroepen door OCW.
Gevraagde subsidie 2013	Totaal : € 2.056.192 Personele kosten : € 1.435.721 Activiteitenkosten : € 620.471

Subsidieverzoek SLOA 2013

Beknopte projectomschrijving

Naam instelling	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling
Contactpersoon	Naam : Functie : Manager Schoolexamens Telefoonnummer:
Projectnaam	Pilot schoolexamens aardrijkskunde vmbo
Projectcode	Cit/6.2b-13-08
Doel activiteit	Voor aardrijkskunde vmbo zijn de examenprogramma's grondig herzien door een programmacommissie. Hierdoor verandert voor de docenten aardrijkskunde de inhoud en de werkwijze. In augustus 2013 starten de scholen met het opleiden volgens het nieuwe programma. De schoolexamens ondergaan ook grote veranderingen.. Het is te verwachten dat veel docenten behoefte hebben aan hulp bij het ontwikkelen van schoolexamens bij de nieuwe onderwerpen zoals ook het KNAG heeft laten weten. Het project "Pilot schoolexamen aardrijkskunde vmbo" ontwikkelt samen met docenten een nieuwe opzet voor het schoolexamen en daarbij aansluitend voorbeeldopgaven voor een schoolexamen gebaseerd op de uitgangspunten van het nieuwe examenprogramma en de handreiking voor het schoolexamen van de SLO. Het gepubliceerde vernieuwde schoolexamen zal dienen als kwalitatief referentiepunt en als inspiratiebron voor docenten aardrijkskunde. Een schoolexamen voor BB (ebt), KB (ebt) en GT (papier).
Afstemming van activiteiten (art. 4, lid 3, onder c, WSLOA)	Op basis van de Handreiking aardrijkskunde vmbo van de SLO en samen met de docenten in overleg met KNAG worden de essenties van de vernieuwing in het schoolexamen besproken en vastgelegd. Daarnaast worden de voorbeeldopgaven ontwikkeld samen met de docentengroep.
Producten en Diensten	<p>Op het eind van het project zullen de volgende producten zijn gerealiseerd.</p> <ul style="list-style-type: none"> • coaching van docenten om schoolexamens te kunnen ontwikkelen passend bij het vernieuwde schoolexamen; • een beschrijving van een vernieuwde opzet van het schoolexamen in het kader van het vernieuwde examenprogramma; • voorbeeldopgaven voor schoolexamens; BB (ebt), KB (ebt) en GT (papier). • een cd-rom of andere informatiedrager gericht op docenten aardrijkskunde vmbo met daarop de beschrijving en de voorbeeldopgaven

	<p>De opgaven zullen ter beschikking worden gesteld van de scholen.</p> <p>De in 2012 opgestarte groep docenten construeert vooral gedurende 2013. De docenten zijn opgeleid om de eisen van het nieuwe programma te doorgronden en te vertalen in schoolexamenopgaven. De opgavensets worden indien mogelijk in 2013 voltooid.</p>
Tijdpad	<p>De werkzaamheden vinden plaats gedurende 2012, 2013, 2014.</p> <p>2013: constructie opgaven, voorbereiden uittesten opgaven</p> <p>2014: uittesten van de opgaven op scholen, verwerken van de testresultaten, bijstellen opgaven, samenstelling definitieve publicatie.</p>
Doorloop	Doorloop na 2013 is voorzien voor 2014 (zie tijdpad hierboven)
Evaluatie	<p>Van het verloop van het project zal een verslag worden gemaakt.</p> <p>De opgaven worden samen met docenten van scholen ontwikkeld.</p> <p>De conceptopgaven zullen in samenwerking met KNAG ter beoordeling aan een bredere kring van docenten worden voorgelegd.</p>
Gevraagde subsidie 2013	<p>Totaal : € 66.184</p> <p>Personele kosten: € 55.684 (376 uren à € 148)</p> <p>Activiteitenkosten: € 10.500</p>

Subsidieverzoek SLOA 2013

Beknopte projectomschrijving

Naam instelling	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling
Contactpersoon	Naam : Functie : Manager Schoolexamens Telefoonnummer:
Projectnaam	Pilot schoolexamens nieuwe vakken wiskunde A, B en C
Projectcode	Cit/6.2b-13-10 (vervolg op Cit/6.2b-12-10)
Doel activiteit	Voor wiskunde worden de examenprogramma's grondig herzien door vernieuwingscommissies. Hierdoor verandert de inhoud en de werkwijze bij deze vakken en dient een veranderde toetsing in het kader van het schoolexamen hierbij aan te sluiten. In augustus 2009 zijn de eerste pilotscholen gestart. Het project "Pilot schoolexamens nieuwe vakken wiskunde A,B en C" ontwikkelt samen met docenten van de pilotscholen een opzet voor de eigen schoolexamens en daarbij aansluitend voorbeeldopgaven en -toetsen voor schoolexamens nieuwe stijl gebaseerd op de uitgangspunten van de vernieuwde examenprogramma's. Deze vernieuwde schoolexamens dienen als kwalitatieve referentiepunten en als inspiratiebron voor de docenten. In 2012 is besloten ook voor havo een (nieuw) vak wiskunde C in te voeren. Ook voor dit vak zullen in het project dezelfde producten geleverd worden als voor de andere vakken.
Afstemming van activiteiten (art. 4, lid 3, onder c, WSLOA)	De ontwikkeling van de opzet, voorbeeldopgaven en -toetsen voor schoolexamens gebeurt in samenwerking met de vernieuwingscommissie CTWO en met SLO, die de invoering van de nieuwe programma's begeleidt. Samen met CTWO en met de ontwikkelgroepen voor de nieuwe examenprogramma's worden de essenties van de vernieuwing in het schoolexamen besproken. Daarnaast worden de voorbeeldopgaven ontwikkeld samen met pilotscholen voor de nieuwe examenprogramma's. Er komt afstemming over de werkwijze bij de schoolexamens. Voor wiskunde C op havo zal er bovendien afstemming zijn met SLO, die een concept-examenprogramma heeft gepubliceerd.
Producten en Diensten	Coaching van de docenten van de pilotscholen bij het ontwikkelen van de vernieuwde schoolexamens. Een cd-rom of andere informatiedrager gericht op docenten wiskunde van havo en vwo met <ul style="list-style-type: none"> • een beschrijving van voorbeelden voor een vernieuwde opzet van het schoolexamen in het kader van de vernieuwde examenprogramma's • voorbeeldopgaven en -toetsen voor schoolexamens met bijbehorende psychometrische gegevens. De opgaven en toetsen zullen ter beschikking worden gesteld van

	de scholen.
Tijdpad	<p><i>Oriëndeert tijdpad:</i> De werkzaamheden vinden plaats gedurende 2010, 2011, 2012, 2013 en 2014. <i>In 2010 is het project voorbereid, zijn pilotdocenten geworven en geïnstrueerd over de kwaliteitsverbetering van schoolexamens en zijn de plannen voor schoolexamens bij de pilotscholen bekeken.</i> <i>schooljaar 2010-2011 coaching docenten bij ontwikkeling/constructie, gebruik en evaluatie schoolexamens</i> <i>schooljaar 2011-2012 coaching docenten bij ontwikkeling/constructie, gebruik en evaluatie schoolexamens,</i> <i>schooljaar 2012-2013 proefafnames op pilotscholen.</i> <i>najaar 2013/voorjaar 2014 publicatie cd-rom havo en vwo.</i></p> <p><i>Actuele tijdpad:</i> De werkzaamheden vinden plaats gedurende 2010, 2011, 2012, 2013, 2014 en 2015. <i>In 2010 is het project voorbereid, zijn pilotdocenten geworven en geïnstrueerd over de kwaliteitsverbetering van schoolexamens en zijn de plannen voor schoolexamens bij de pilotscholen bekeken.</i> <i>schooljaar 2010-2011 coaching docenten bij ontwikkeling/constructie, gebruik en evaluatie schoolexamens,</i> <i>enige vertraging wegens gebrek aan constructeurs.</i> <i>schooljaar 2011-2012 werving en inzetten nieuwe constructeurs,</i> <i>coaching docenten bij ontwikkeling/constructie, gebruik en evaluatie schoolexamens, proefafnames op pilotscholen.</i> <i>schooljaar 2012-2013 coaching docenten bij ontwikkeling/constructie, gebruik en evaluatie schoolexamens, start ontwikkeling voor wiskunde C voor havo, proefafnames op pilotscholen.</i> <i>schooljaar 2013-2014 aanpassing materiaal naar aanleiding van de resultaten van de proefafnames, pretesten op pilotscholen.</i> <i>najaar 2014/voorjaar 2015 publicatie cd-rom havo en vwo.</i></p>
Doorloop	Doorloop na 2013 is voorzien tot en met 2015 (zie tijdpad hiervoor).
Evaluatie	Van het verloop van het project zal een verslag worden gemaakt. De opgaven worden samen met docenten van scholen ontwikkeld. De conceptopgaven zullen ter beoordeling aan een bredere kring van docenten worden voorgelegd.
Benodigde subsidie 2013 Aanvraag subsidie 2013	<p>Verwachte egalisatie 2012: € 59.000</p> <p>Totaal : € 159.140 Personele kosten: € 145.040 Activiteitenkosten: € 14.100</p> <p>Totaal : € 100.140 Personele kosten: € 86.040 Activiteitenkosten: € 14.100</p>

Subsidieverzoek SLOA 2013

Beknopte projectomschrijving

Naam instelling	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling
Contactpersoon	Naam : Functie : Manager Schoolexamens Telefoonnummer: 030-2302111
Projectnaam	Pilot schoolexamens Maatschappijwetenschappen havo en vwo
Projectcode	Cit/6.2b-13-11 (vervolg op Cit/6.2b-12-11)
Doel activiteit	<p>Voor maatschappijwetenschappen is een vernieuwd examenprogramma ontwikkeld (Vervolgcommissie Maatschappijwetenschappen - commissie Schnabel 2-, sept. 2009) dat qua inhoud en opzet sterk afwijkt van het bestaande programma. Centraal staan sociologische en politicologische kernconcepten die in diverse contexten dienen te worden toegepast. Deze concept-context benadering vereist een andere wijze van toetsing. Niet alleen in het centraal examen maar vooral de toetsen in het kader van het schoolexamen moeten de uitdrukking zijn van de beoogde vernieuwingen. Het accent dient daarbij te liggen op de toetsen die een accent leggen op het analyseren van dwarsverbanden tussen de kernconcepten en de toepassing van de kernconcepten in nieuwe contexten. De domeinen van de vernieuwd examenprogramma's 'Analyse van (onderzoek doen naar) een sociale activiteit' en 'Analyse van (onderzoek doen naar) een politieke activiteit' zijn exclusief bedoeld voor het schoolexamen.</p> <p>In augustus 2011 starten 14 scholen met de pilot maatschappijwetenschappen havo en vwo. Het eerste centraal pilotexamen havo wordt in 2013 afgenoem en in 2014 het pilotexamen vwo.</p> <p>Daarnaast is het wenselijk dat voor de schoolexamens voorbeelden van vernieuwde toetsen worden ontwikkeld die recht doen aan de uitgangspunten van de vernieuwde programma's maatschappijwetenschappen. Explicit aandacht zal worden besteed aan de verschillen tussen havo en vwo.</p> <p>Het project "Pilot schoolexamen Maatschappijwetenschappen havo en vwo" zal in samenwerking met de Stuurgroep pilot maatschappijwetenschappen en docenten van de pilotscholen voorbeeldopgaven voor schoolexamens nieuwe stijl ontwikkelen. De vernieuwde schoolexamens zullen dienen als kwalitatieve referentiepunten en als inspiratiebron voor de docenten.</p>
Afstemming van activiteiten (art. 4, lid 3, onder c, WSLOA)	Samen met de Stuurgroep Pilot Maatschappijwetenschappen en met de docenten worden de essenties van de vernieuwing in de schoolexamens besproken en vastgelegd. Daarnaast worden de voorbeeldopgaven ontwikkeld samen met de docentengroep. Er komt afstemming over de werkwijze bij de schoolexamens. Er zal ook terugkoppeling en overleg zijn met Citomedewerkers,

	College voor Examens en leden van de vaksectie die betrokken zijn met de constructie van de vernieuwde pilotexamens.
Producten en Diensten	<p>Coaching van de docenten bij het ontwikkelen van de vernieuwde schoolexamens.</p> <p>Een cd-rom of andere informatiedrager gericht op docenten maatschappijwetenschappen havo en vwo met</p> <ul style="list-style-type: none"> • een beschrijving van voorbeelden voor een vernieuwde opzet van de schoolexamens in het kader van het vernieuwde examenprogramma • voorbeeldopgaven voor schoolexamens <p>De opgaven zullen ter beschikking worden gesteld van de scholen.</p>
Tijdpad	<p>De werkzaamheden vinden plaats gedurende 2012, 2013, 2014.</p> <p>2012: Voorbereiding, coaching van docenten, start constructie opgaven en oplevering eerste voorbeeldopgaven havo.</p> <p>2013: Vervolg constructie opgaven, oplevering voorbeeldopgaven vwo; verwerking resultaten voorbeeldopgaven havo; piloting van de opgaven op de scholen</p> <p>2014: Verwerking afnameresultaten vwo, Herziening voorbeeldopgaven; voorbereiding publicatie</p> <p>2014-2015: publicatie voorbeeldopgaven.</p>
Doorloop	Doorloop na 2013 is voorzien (zie tijdpad hierboven).
Evaluatie	<p>Van het verloop van het project zal een verslag worden gemaakt.</p> <p>De opgaven worden samen met docenten van scholen ontwikkeld.</p> <p>De conceptopgaven zullen ter beoordeling aan een bredere kring van docenten worden voorgelegd.</p>
Gevraagde subsidie 2013	<p>Totaal : € 50.100</p> <p>Personele kosten: € 41.440 (280 uur voor Toetsdeskundige)</p> <p>Activiteitenkosten: € 8.660</p>

Subsidieverzoek SLOA 2013

Beknopte projectomschrijving

Naam instelling	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling
Contactpersoon	Naam : Functie : Manager Schoolexamens Telefoonnummer:
Projectnaam	Schoolexamens nieuw examenprogramma geschiedenis
Projectcode	Cit6.2b-13-12
Doel activiteit	Voor geschiedenis is vanaf 2004 een ingrijpend nieuw examenprogramma in de tweede fase ontwikkeld. Vanaf 2006 voor havo en vanaf 2009 voor vwo zijn centrale eindexamens gepubliceerd aansluitend bij het nieuwe geschiedenisprogramma. Deze examens zijn op een aantal pilotenscholen afgenummerd en worden nu door veel docenten in hun schoolexamens gebruikt. Toch blijkt dat niet voldoende om de veranderingen in het examenprogramma op schoolexamenniveau echt duidelijk te maken. Vanaf 2015 zullen elementen uit het examenprogramma voor alle scholen opgenomen worden in een nieuw centraal schriftelijk eindexamen, als de "tijdelijke maatregel" zal worden afgeschaft. Daardoor is de noodzaak het nieuwe programma breder te implementeren in de schoolexamens sterk toegenomen, juist bij die scholen die niet aan de pilot hebben deelgenomen. Signalen over de noodzaak van meer schoolexamenmateriaal op het gewenste niveau zijn afgegeven door middel van de evaluaties van reguliere examens havo en vwo geschiedenis van de afgelopen jaren. Het project 'schoolexamens nieuw examenprogramma geschiedenis' beoogt twee voorbeelden van schoolexamens te ontwikkelen (een voor havo en een voor vwo) elk voor een blokuur (90minuten). De vernieuwende schoolexamens zullen dienen als kwalitatieve referentiepunten en inspiratiebronnen voor docenten.
Afstemming van activiteiten (art. 4, lid 3, onder c, WSLOA)	De schoolexamens worden ontwikkeld met docenten van (pilot)scholen en andere directbetrokkenen bij het nieuwe examenprogramma. Samen met een resonansgroep van docenten wordt de inpasbaarheid van de nieuw te ontwikkelen opgaven beproefd. De vakvereniging van docenten geschiedenis zal ook worden geraadpleegd.
Producten en Diensten	Na afloop van het project wordt een CD-rom voor havo en een voor vwo beschikbaar gesteld aan de scholen met daarop: -suggeries voor het opzetten van een schoolexamen bij het nieuwe examenprogramma geschiedenis havo en vwo - een schoolexamen voor havo en een voor vwo passend bij het nieuwe examenprogramma (oriëntatiekennis met de tien tijdvakken en hun kenmerkende aspecten, inclusief de historische contexten die omschreven zijn. De opgaven en suggesties worden ontwikkeld samen met

	geschiedenisdocenten. De schoolexamens worden uitgeprobeerd bij scholen en op basis van de ervaringen daarbij verbeterd.
Tijdpad	<p>Januari – september 2013: inhoudelijke beschrijvingen van de schoolexamens</p> <p>Januari – september 2013: samenstelling van de constructieteams en productie van opgaven</p> <p>Voorjaar 2014 proefafnames op een aantal scholen</p> <p>Maart- mei 2014 verwerking gegevens uit proefafnames, bijstelling schoolexamens.</p> <p>Augustus 2014 publicatie CD-rom(s) met toelichtingen en schoolexamens geschiedenis nieuwe stijl.</p>
Doorloop	Na 2013 loopt het project door in 2014
Evaluatie	Van het verloop van het project wordt een verslag gemaakt. De geproduceerde schoolexamens worden geëvalueerd samen met de scholen die ze hebben afgenoem.
Gevraagde subsidie 2013	<p>Totaal : € 59.820</p> <p>Personele kosten: € 50.320 (340 uren Toetsdeskundige)</p> <p>Activiteitenkosten: € 9.500</p>

Subsidieverzoek SLOA 2013

Beknopte projectomschrijving

Naam instelling	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling
Contactpersoon	Naam : Functie : Sectormanager Centrale examens Telefoonnummer:
Projectnaam	Voorbeeldexamens vmbo aardrijkskunde nieuw programma
Projectcode	Cit/6.2b-13-14
Doel activiteit	In 2011 is het examenprogramma voor aardrijkskunde vmbo BB, KB en GT vernieuwd. In augustus 2013 zullen de scholen starten met onderwijs volgens dit programma. Op dat moment moeten voorbeeldexamens voor de scholen beschikbaar zijn.
Afstemming van activiteiten (art. 4, lid 3, onder c, WSLOA)	De ontwikkeling van de voorbeeldexamens vindt plaats in opdracht en onder toezicht van het CvE. De examens worden vastgesteld door de vaksectie aardrijkskunde van CvE.
Producten en Diensten	Er worden drie voorbeeldexamens ontwikkeld: Een voor de BB-leerweg, een voor de KB-leerweg en een voor de GL en TL leerwegen. De voorbeeldexamens worden ontwikkeld op een manier die vergelijkbaar is met de productie van standaardexamens. Er is <u>niet</u> voorzien in een pilot met scholen om de opgaven of examens uit te proberen op scholen.
Tijdpad	De werkzaamheden vinden vooral in de eerste helft van het jaar plaats.
Doorloop	In 2013 zullen de werkzaamheden worden afgerond als de drie voorbeeldexamens aan de scholen worden aangeboden.
Evaluatie	De voorbeeldexamens worden vastgesteld door de vaksectie van het CvE. De voorbeeldexamens zullen na publicatie worden besproken in relevante tijdschriften en bij bijeenkomsten van de docentenorganisatie KNAG (Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap).
Gevraagde subsidie 2013	Totaal : € 9.314 Personele kosten: € 6.856 Activiteitenkosten: € 2.458

Subsidieverzoek SLOA 2013

Beknopte projectomschrijving

Naam instelling	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling
Contactpersoon	Naam : Functie : Sectormanager Centrale examens Telefoonnummer:
Projectnaam	Centrale examens Fries vmbo/havo/vwo
Projectcode	Cit/6.2b-13-15 (Vervolg op project Cit/6.2b-12-15)
Doel activiteit	In het verleden zijn de centrale examens Fries vmbo/havo/vwo in Friesland geproduceerd buiten de verantwoordelijkheid van het CvE. Nu worden in dit project de centrale examens Fries in opdracht van het CvE op vergelijkbare wijze als de overige centrale examens geproduceerd en genormeerd.
Afstemming van activiteiten (art. 4, lid 3, onder c, WSLOA)	De werkzaamheden vinden plaats in opdracht van het CvE. De centrale examens worden vastgesteld door een CvE vaksectie. De werkzaamheden vinden plaats in samenspraak met de Fryske Akademy.
Producten en Diensten	<p>Erratumprocedure en verzamelen van normeringsgegevens van de examens van 2013. Constructie van de eerste en tweede tijdvakken Fries vmbo/havo/vwo 2014 en start van die van 2015. De constructie van de centrale examens vindt plaats met behulp van constructiegroepsleden die hiervoor een vergoeding ontvangen.</p> <p>De activiteiten bestaan uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vooroverleg over de constructieopdracht van het CvE; • Verzamelen uitgangsmateriaal; • Constructie vragen en correctievoorschriften; • Samenstelling examens; • Overleg met CvE-vaksectie over vaststelling in diverse fasen; • Gereedmaken voor drukken; • Drukproefcorrecties en erratumprocedure; • Gegevensverzameling bij scholen en normeringsadviezen; • Plaatsing op internet van errata en mededelingen over de normering; • Evaluatie uitvoeren en publiceren.
Tijdpad	De werkzaamheden vinden gedurende het gehele jaar plaats op een wijze die hetzelfde is als de productie van de centrale examens van de overige vakken.
Doorloop	De cyclische constructie van de centrale examens Fries is voorzien

	voor de komende jaren.
Evaluatie	<p>Jaarlijks vindt na afloop van de examencampagne in samenspraak met het CvE een evaluatie van alle afgenum examens plaats. Dit kan leiden tot een aanpassing van de constructieopdracht voor de komende examenconstructie.</p> <p>In september publiceert Cito jaarlijks het examenverslag. Hierin wordt een psychometrische analyse gegeven van de afgenum examens. Ook wordt aandacht besteed aan inhoudelijke vernieuwingen. Scholen voor voortgezet onderwijs kunnen het examenverslag downloaden van internet (www.cito.nl).</p>
Gevraagde subsidie 2013	<p>Totaal : € 338.337</p> <p>Personele kosten: € 243.478 Activiteitenkosten: € 94.859</p>

Subsidieverzoek SLOA 2013

Beknopte projectomschrijving

Naam instelling	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling
Contactpersoon	Naam : Functie : Sectormanager Centrale examens Telefoonnummer:
Projectnaam	Aanvullende activiteiten normhandhaving 2013
Projectcode	Cit/6.2b-13-20
Doel activiteit	<p>Het verzamelen van gegevens opdat voor een representatieve groep van vakken populatie-onafhankelijk genormeerd kan worden.</p> <p>Toelichting:</p> <p>Het handhaven van de prestatie-eisen na invoering van de nieuwe uitslagregeling vereist dat er populatie-onafhankelijk genormeerd kan worden door CvE. Bij enkele vakken met een pre- of posttest is dat mogelijk, maar voor het merendeel van de vakken wordt geen pre- of posttest uitgevoerd.</p> <p>De 'aanvullende activiteiten voor normhandhaving' in dit project verzamelen voor vakken (waaronder Nederlands, Engels en wiskunde) van vwo, havo en vmbo-BB, -KB en GT.</p> <p>Op basis daarvan kan per betrokken examen een populatie-onafhankelijk normeringsadvies worden uitgebracht aan CvE en kan een uitspraak over de examenpopulatie als geheel worden gedaan.</p>
Afstemming van activiteiten (art. 4, lid 3, onder c, WSLOA)	De werkzaamheden vinden plaats in afstemming met het CvE.
Producten en Diensten	Uitvoering van 20 standardsettings voor de examens 1e tijdvak en twee posttests. Analyses van de gegevens uitvoeren en omzetten in een normeringsadvies aan het CvE.
Tijdpad	De werkzaamheden vinden vooral in de eerste helft van het jaar plaats voorafgaand aan en gedurende de examencampagne.
Doorloop	Doorloop in 2014 wordt verwacht met het oog op de invoering van de aanpassing van de uitslagregels.
Evaluatie	De normeringsadviezen worden beoordeeld door het CvE.

Gevraagde subsidie 2013	Totaal : € 92.060
	Personele kosten : € 55.160
	Activiteitenkosten € 36.900

SUBSIDIEVERZOEK SLOA 2013

Beknopte projectomschrijving

Naam instelling	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling
Contactpersoon	Naam : Functie : Sectormanager Centrale examens Telefoonnummer :
Projectnaam	Zitting schrijven centraal examen Nederlands bij vmbo
Projectcode	Cit/6.2b-13-26 (vervolg op Cit/6-2b-12-26)
Doel activiteit	<p>In het kader van het verbeteren van de taal- en rekenvaardigheid van de leerlingen worden centrale examens vmbo ontwikkeld in overeenstemming met de wettelijke niveau eisen. In dit project wordt beoogd het onderdeel schrijfvaardigheid bij het vak Nederlands een zelfstandige plaats te geven in de centrale examinering van het vmbo. Dat wordt gedaan door specifieke schrijfopdrachten BB, KB en GL/TL en daarbij bruikbare correctievoorschriften te ontwikkelen en uit te testen bij pilotscholen. De schrijfopdrachten gaan deel gaan uitmaken van (een extra zitting van) het centraal examen Nederlands en de antwoorden van de kandidaten zullen door docenten Nederlands worden nagekeken. Daarnaast zal een onderzoek naar de bruikbaarheid van de opdrachten en correctievoorschriften als betrouwbaar instrument voor de beoordeling worden opgestart. In de afgelopen jaren is het accent bij de ontwikkeling van de schrijfopdrachten verplaatst van een specifieke schrijfopdracht gekoppeld aan een beroepsgericht csp naar meer algemene schrijfopdrachten met een invulling zoals beoogd in de wet op de referentieniveaus.</p>
Afstemming van activiteiten (art. 4, lid 3, onder c, WSLOA)	<p>De ontwikkeling van de schrijfopdrachten en correctievoorschriften vindt plaats in opdracht en onder toezicht van het CvE. De pilots en de voorlichting worden opgezet samen met CvE medewerkers.</p>
Producten en Diensten	<p>De volgende producten en activiteiten maken deel uit van het project:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Formats voor (digitale) schrijfopdrachten bij een zitting schrijfvaardigheid van het centraal examen Nederlands voor BB, KB, GL en TL ontwikkelen; • Schrijfopdrachten ten behoeve van pilots zitting schrijfvaardigheid BB, KB en GL/TL construeren; • Een format voor de correctievoorschriften bij de schrijfopdrachten ontwikkelen; • organiseren en uitvoeren van pilots in het examenjaar 2012-2013 en 2013-2014 waarbij de schrijfopdrachten door kandidaten BB, KB en GL/TL worden gemaakt en docenten Nederlands hun antwoorden beoordeelen aan de hand van de correctievoorschriften; • Een onderzoek starten naar de betrouwbaarheid en de bruikbaarheid van de beoordeling van antwoorden op de schrijfopdrachten door de docenten Nederlands; • Voorlichting geven over de voorgenomen invoering van de extra zitting schrijfvaardigheid als deel van het centraal examen Nederlands.

Tijdpad	De werkzaamheden voor het ontwikkelen van de schrijfopdrachten en correctievoorschriften vinden verspreid over het jaar plaats evenals de werkzaamheden ten behoeve van de pilots.
Doorloop	Er is een doorloop van de productie, de pilots en het onderzoek in het jaar 2014 te verwachten.
Evaluatie	De schrijfopdrachten en correctievoorschriften worden beoordeeld en vastgesteld door een vaksectie van het CvE. Enkele schrijfopdrachten en de correctie worden uitgetest op scholen om het model te evalueren. De pilotscholen worden over hun ervaringen geënquêteerd. De kwaliteit van de opdrachten en de correctie zal worden geëvalueerd in overleg met psychometrixi en de CvE leiding. Van het project en de pilots zal een verslag worden gemaakt.
Gevraagde subsidie 2013	<p>Totaal : € 259.535</p> <p>Personele kosten : € 211.520</p> <p>Activiteitenkosten : € 48.015</p>

Subsidieverzoek SLOA 2013

Beknopte projectomschrijving

Naam instelling	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling
Contactpersoon	Naam : Functie : Sectormanager Centrale examens Telefoonnummer:
Projectnaam	Herinrichting Nederlands c.q. gedocumenteerd schrijven havo-vwo
Projectcode	Cit/6.2b-13-28
Doel activiteit	<p>Het CvE heeft in overleg met de VLLT het initiatief genomen om te onderzoeken of het mogelijk en wenselijk is bij het centraal examen Nederlands havo en vwo schrijfvaardigheid ('gedocumenteerd schrijven') te toetsen in een eigen zitting naast een zitting voor het toetsen van leesvaardigheid. Dit doet recht aan de breedte van het examenprogramma, waaraan sinds kort op de meeste scholen ook weer literatuur binnen het vak Nederlands is toegevoegd. Door een eigen zitting schrijfvaardigheid kan ook meer aandacht worden besteed aan de beoordeling van de schrijfvaardigheid en productieve vaardigheden. Aandacht voor de beheersing van beide staat in de belangstelling o.a. bij het vervolgonderwijs.</p> <p>De CvE heeft een projectplan opgesteld "Naar een ander examen Nederlands". De werkzaamheden van Cito vallen binnen dit plan. Als deel van het project wordt gezocht naar een betrouwbare methode voor de beoordeling van de schrijfvaardigheid..</p>
Afstemming van activiteiten (art. 4, lid 3, onder c, WSLOA)	De werkzaamheden vinden plaats in overleg met en in opdracht van het CvE. De voortgang en de resultaten worden met OCW besproken.
Producten en Diensten	Ontwikkelen pilotexamens schrijfvaardigheid Nederlands voor havo en vwo eerste, tweede en derde tijdvak. De toetsdeskundige neemt deel aan de gesprekken met het scholenveld en de betrokken organisaties. Met behulp van een pilot bij een groep scholen onderzoeken doen naar de optimale vorm en inhoud van de opdrachten schrijfvaardigheid en onderzoeken doen naar de betrouwbaarheid van de correctie bij het onderdeel schrijfvaardigheid.
Tijdpad	De werkzaamheden vinden verspreid over het jaar plaats.
Doorloop	Het is te verwachten dat de werkzaamheden ook in 2014 door zullen lopen en een structureel karakter zullen krijgen.
Evaluatie	De resultaten van de onderzoeken naar de afnamegegevens bij de

	pilotscholen worden in een verslag vastgelegd en geëvalueerd met het CvE en vertegenwoordigers van OCW. Op basis hiervan worden vervolgstappen afgesproken.
Gevraagde subsidie 2013	<p>Totaal : € 234.542</p> <p>Personele kosten: € 166.060 Activiteitenkosten: € 68.482</p>

Subsidieverzoek SLOA 2013
Beknopte projectomschrijving

Naam instelling	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling
Contactpersoon	Naam : Functie : Sectormanager Centrale examens Telefoonnummer:
Projectnaam	Operationeel houden ExamenTester
Projectcode	Cit/6.2b-13-40
Doel activiteit	Voor de afname van de digitale centrale examens wordt ExamenTester gebruikt. Door het CvE is na een aanbesteding weliswaar gestart met de ontwikkeling een nieuwe generatie software voor het afnemen van examens. Het is niet te verwachten dat deze nieuwe software op korte termijn het gebruik van ExamenTester volledig zal kunnen vervangen. Daarom moet Cito werkzaamheden verrichten voor het onderhoud en het draaiend houden van de software en de servers behorend bij ExamenTester om de afname van de digitale examens en het uitwisselen van data tussen scholen en servers mogelijk te maken.
Afstemming van activiteiten (art. 4, lid 3, onder c, WSLOA)	De werkzaamheden vinden plaats in overleg met en in opdracht van het CvE.
Producten en Diensten	Het gedurende het jaar 2013 operationeel houden van het programma ExamenTester door het onderhoud aan het programmasoftware, aan de Global Server, aan de databank met de synchronisatiedata en de datatourdata, en aan de Cito Portal voor de aanmelding van de scholen op de databanken.
Tijdpad	De werkzaamheden vinden gedurende het hele jaar plaats.
Doorloop	Het is te verwachten dat de werkzaamheden ook in 2014 nog zullen moeten plaatsvinden.
Evaluatie	Het verloop van de digitale centrale examens en dus ook de werking van ExamenTester worden geëvalueerd door het CvE.
Gevraagde subsidie 2013	Totaal : € 140.000 Personele kosten: € 120.000 Activiteitenkosten: € 20.000

SUBSIDIEVERZOEK SLOA 2013
Beknopte projectomschrijving

Naam instelling	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling								
Contactpersoon	Naam : Functie : Telefoonnummer :	Sectormanager Centrale examens							
Projectnaam	Aanvulling op budgettair kader hoofdlijnenbrief CITO-WVO								
Projectcode	Cit/6.2b-13-54								
Doel activiteit	<p>Het CvE maakt afspraken met Cito over de productie van de centrale examens. Bij de constructie van de centrale examens voor vwo-havo en vmbo worden kosten gemaakt die niet zijn gedekt in het financieel kader van de mantel WVO in de hoofdlijnenbrief 2013-2014. Middels deze aanvraag voor subsidieverlening worden deze kosten gedekt.</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding: 2px;">Hoofdlijnenbrief 2013 (budgettair kader)</td> <td style="padding: 2px; text-align: right;">€ 17.007.518</td> </tr> <tr> <td style="padding: 2px;">Benodigd Cit/w.13-01 t/m Cit/w.13-06</td> <td style="padding: 2px; text-align: right;">€ 18.164.256</td> </tr> <tr> <td style="padding: 2px;">verschil tussen budgettair kader en benodigde subsidie</td> <td style="padding: 2px; text-align: right;">-€ 1.156.738</td> </tr> </table> <p>In analogie met voorgaande jaren zal het bedrag van €1.156.738 in mindering worden gebracht op het aan te vragen bedrag van Cit/w-12-03. Zie ook aanvragen reguliere subsidie.</p>			Hoofdlijnenbrief 2013 (budgettair kader)	€ 17.007.518	Benodigd Cit/w.13-01 t/m Cit/w.13-06	€ 18.164.256	verschil tussen budgettair kader en benodigde subsidie	-€ 1.156.738
Hoofdlijnenbrief 2013 (budgettair kader)	€ 17.007.518								
Benodigd Cit/w.13-01 t/m Cit/w.13-06	€ 18.164.256								
verschil tussen budgettair kader en benodigde subsidie	-€ 1.156.738								
Afstemming van activiteiten (art. 4, lid 3, onder c, WSLOA)	De activiteiten en de afstemming zijn beschreven in de aanvragen Cit/w-13-01 t/m Cit/w-13-06.								
Producten en Diensten	De producten en diensten zijn beschreven in de aanvragen Cit/w-13-01 t/m Cit/w-13-06.								
Tijdpad	Het tijdpad beslaat geheel 2013 (Zie Cit/w-13-01 t/m Cit/w-13-06).								
Doorloop	De examenproductie is cyclisch en zal ook na 2013 worden voortgezet (Zie Cit/w-13-01 t/m Cit/w-13-06).								
Evaluatie	Voor deze aanvraag niet relevant (Zie Cit/w-13-01 t/m Cit/w-13-06).								
Gevraagde subsidie 2013	Totaal : € 1.156.738								
	Activiteitenkosten : € 1.156.738								

Subsidieverzoek SLOA 2013

Beknopte projectomschrijving

Naam instelling	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling
Contactpersoon	Naam : Functie : Sectormanager Centrale examens Telefoonnummer:
Projectnaam	Psychometrische aanvullende activiteiten in verband normeringsadvies Sytsma en Hoitink
Projectcode	Cit/6.2b-13-61
Doel activiteit	<p>In 2009 heeft een audit van de normeringsprocedure van de examens plaatsgevonden (Hoitink & Sijtsma 2009). Hierin werd aanbevolen om:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ De methode van normering inzichtelijker te beschrijven; ▪ De methodiek van equivalering (middels posttest of pretest nader te onderzoeken en op onderdelen te verbeteren of door alternatieven te vervangen); ▪ De gegevensverzameling uit te breiden tot meer examens <p>In het verlengde van de aanbevelingen zullen methodieken ontwikkeld worden waarbij verschillende informatiebronnen gecombineerd kunnen worden bij de ondersteuning van normeringsbeslissingen.</p> <p>Het doel van de voorgestelde activiteiten is de normering van examens transparanter, verantwoorder en zo mogelijk efficiënter te maken.</p>
Afstemming van activiteiten (art. 4, lid 3, onder c, WSLOA)	De conclusies van de audit zijn met CvE besproken en hebben geresulteerd in een plan van aanpak voor 2013 en volgende jaren.
Producten en Diensten	<p>1) Ten behoeve van de documentatie is een 2011 een toegankelijk document op internet gepubliceerd met een beschrijving van een deel van de gehanteerde procedures rondom de normering. Gegeven de complexiteit en de te onderscheiden niveaus van detailering behoeft de publicatie een aanvulling op diepgang en meer aspecten van de normering. Deze werkzaamheden worden ook in 2013 uitgevoerd.</p> <p>2) De robuustheid van gehanteerde normeringstechnieken zal verder onderzocht worden. De vraag is wat het effect is van de structuur van de data, waarbij leerlingen genest zijn binnen scholen. In combinatie met een multidimensionale inhoud van het examen bleek dit een differentieel effect te hebben op de geadviseerde N-term en de nauwkeurigheid van de normeringsprocedure. Onderzocht moet worden op welke wijze in de designs voor de normering daar het beste een oplossing voor kan worden gevonden.</p> <p>3) Onderzocht wordt of het opnemen van ankeropgaven in CBT examens tot een stabiele equivalering over jaren leidt. Op basis van</p>

	<p>de onderzoeksresultaten zoals in 2012 verzameld bij de vakken nask-1 BB en biologie BB zal een verbeterde normeringsprocedure worden uitgewerkt en uitgeprobeerd in 2013 bij andere vakken en niveaus. Daarbij zal maximaal worden ingezet op het integreren van de populatiemeting in de examenafname.</p> <p>4) In 2013 zal het onderzoek naar het samenvoegen van informatie ter ondersteuning van normeringsbeslissingen worden vervolgd.</p>
Tijdpad	De werkzaamheden worden gedurende geheel 2013 uitgevoerd met een doorloop naar volgende jaren.
Doorloop	Doorloop in 2014 wordt verwacht met het oog op de invoering van de aanpassing van de uitslagregels.
Evaluatie	De normeringsadviezen worden beoordeeld door het CvE.
Gevraagde subsidie 2013	<p>Totaal : € 135.000</p> <p>Personele kosten : € 129.360</p> <p>Activiteitenkosten € 5.640</p>

Subsidieverzoek SLOA 2013

Beknopte projectomschrijving

Naam instelling	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling
Contactpersoon	Naam : Functie : Wetenschappelijk directeur Telefoonnummer:
Projectnaam	Sets referentie-opgaven voor toetsen Taal en Rekenen
Projectcode	Cit6.2b-13-69
Doel activiteit	<p>In de komende jaren worden in het onderwijs referentieniveaus en bijbehorende toetsen geïntroduceerd. Deze toetsen worden in alle onderwijsniveaus ingevoerd en richten zich op rekenen en taal. Het is belangrijk dat in de toetsen de eisen van de referentieniveaus voor alle leerlingen gelijk zijn, ongeacht het schooltype dat zij volgen. Op die manier kan de doorlopende leerlijn tussen schooltypen worden gegarandeerd. Om dit mogelijk te maken voert Cito - onder auspiciën van het CvE en in opdracht van het ministerie van OCW - een vergelijkingsonderzoek onder de naam Sets Referentie-opgaven uit.</p> <p>De verzameling van sets referentie-opgaven heeft een tweeledig doel: enerzijds dat van voorbeeldfunctie voor het onderwijsveld en richtinggevend zijn voor curriculum- en toetsontwikkelaars (publiek en privaat) en anderzijds dat van bewaking van het niveau van toekomstig af te nemen centrale toetsen cq. examens (benchmark voor de meting van de referentieniveaus). Deze laatste toetsen moeten daarvoor aan de betreffende set van referentie-opgaven gelinkt worden. Dit vereist een (gelijktijdige) afname van die toetsen en delen van de set van referentie-opgaven. Daarvoor is echter noodzakelijk dat de sets van referentie-opgaven niet openbaar gemaakt wordt. Dat staat op gespannen voet met de voorbeeldfunctie. Vandaar dat twee parallelle verzamelingen sets referentie-opgaven ontwikkeld worden, waarvan de inhoudelijke en psychometrische kenmerken vergelijkbaar zijn.</p> <p>Het is van groot belang dat er draagvlak bij vakinhoudelijke experts voor de sets referentie-opgaven bestaat. Zij zullen daarom in verschillende stadia van de ontwikkeling van de sets opgaven geconsulteerd worden.</p>
Afstemming van activiteiten (art. 4, lid 3, onder c, WSLOA)	De activiteiten worden uitgevoerd in nauw overleg met CvE en OCW. Veel docenten experts zijn betrokken bij de validering waardoor indirecte afstemming plaatsvindt met het veld.
Producten en Diensten	Bij het project worden twee sets opgaven ontwikkeld: een openbare en een niet openbare set referentie-opgaven bij elk van de referentieniveaus taal en rekenen 1F, 2F en 3F. De openbare opgaven worden aan het veld ter beschikking gesteld, de niet openbare worden gebruikt als ankers bij de normering van de toetsen en examens in het kader van de referentieniveaus bij de

	<p>doorlopende leerlijnen taal en rekenen. In totaal worden ongeveer 900 opgaven in de sets opgenomen.</p> <p>De werkzaamheden vallen volgens de oorspronkelijke planning in twee fasen uiteen.</p> <p>Fase 1 (2011)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Inventarisatie geschikte opgaven en aanvullende opgavenconstructie: april – november 2011 2. Pilot van nieuw geconstrueerde opgaven: medio november - december 2011. <p>Fase 2 (2012 en 2013)</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Inschakeling van experts voor indeling van opgaven: voorjaar 2012 4. Gegevensverzameling bij leerlingen uit verschillende schooltypen: voorjaar 2012 en voorjaar 2013. 5. Standaardbepaling door experts: voorjaar 2013 6. Publicatie van de openbare verzameling sets referentie-opgaven: 2013. <p>Er is een afwijking van de planning opgetreden. Fase 1 is in 2011 niet volledig afgerond en in 2012 heeft er aanvullende itemconstructie plaatsgevonden. In 2013 zal nog een dataverzameling plaatsvinden. Ook is standaardbepaling verder verschoven naar 2013</p> <p>Door wijzigingen in de afname in MBO zijn aanvullende middelen nodig ten opzichte van de eerder in 2011 ingediende begroting.</p> <p>Naar verwachting ontstaat in 2012 een egalisatie van €69.620,82. De benodigde middelen om het project in 2013 af te ronden bedragen echter naar verwachting € 251.514,-. Als we er vanuit gaan dat de eerder genoemde € 130.261,00 uit addendum 2 beschikbaar komen en er 15% synergievoordeel valt te behalen tussen referentiesets en het project voor de constructie van een ankertoets 1S (€ 23.379,75), moet er rekening gehouden worden met een overschrijding van de begroting met € 28.252,43.</p>
Tijdpad	De werkzaamheden vinden plaats in het jaar 2011, 2012 en 2013.
Doorloop	Na het definitief maken van de referentiesets worden deze specifieke werkzaamheden beëindigd.
Evaluatie	De resultaten van de afnames worden statistisch geëvalueerd en besproken met CvE.
Gevraagde subsidie 2013	<p>Totaal : € 251.514</p> <p>Personele kosten : € 166.514</p> <p>Activiteitenkosten : € 85.000</p>

Subsidieverzoek SLOA 2013

Beknopte projectomschrijving

Naam instelling	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling
Contactpersoon	Naam : Functie : Clustermanager Centrale examens Telefoonnummer:
Projectnaam	Rekentoets VO
Projectcode	Cit/6.2b-13-71 (vervolg op Cit/6.2b-12-71)
Doel activiteit	<p>In 2010 zijn in de Wet referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen rekeneisen voor het primair en voortgezet onderwijs vastgelegd. In de Wet is de invoering van een rekentoets voor het voortgezet onderwijs geregeld. Deze rekentoets is een zelfstandig onderdeel van de examens van het voortgezet onderwijs. Vanaf het schooljaar 2013-2014 zal iedere kandidaat in het voortgezet onderwijs een rekentoets moeten afleggen. In de Wet op het voortgezet onderwijs worden de organisatie en de afname van de rekentoets geregeld. Het College voor Examens (CvE) is verantwoordelijk voor de uitvoering. In de Hoofdlijnenbrief is aangegeven dat Cito belast zal worden met de constructie van de rekentoetsen. Voor de algemene verplichting van een rekentoets zal met behulp van een pilot de optimale inhoud, moeilijkheidsgraad en organisatie op de scholen worden onderzocht.</p> <p>In dit project pilot 2013 centrale rekentoets voortgezet onderwijs zullen de werkzaamheden van Cito als deel van de totale organisatie van de rekentoets worden uitgevoerd.</p>
Afstemming van activiteiten (art. 4, lid 3, onder c, WSLOA)	<p>De activiteiten staan onder regie van het CvE. Er is regelmatig gemeenschappelijk overleg over de rekentoetsen voor mbo en vo. Bij het afstemmingsoverleg zijn ook SLO en OCW betrokken. Door de samenstelling van de vaststellingscommissies voor de rekentoets is een brede vertegenwoordiging van het onderwijsveld gezocht.</p>
Producten en Diensten	<p>In maart, juni en augustus 2013 zal een pilot worden gehouden bij vmbo BB, KB, GL en TL, havo en vwo scholen voor de rekentoetsen van niveau 2F cq 3F. In de afname periode zullen varianten van de toetsen voor de beide niveaus 2F en 3F beschikbaar zijn voor ExamenTester. Daarnaast wordt het gebruik van papieren toetsen als fall back onderzocht. Ten behoeve van deze pilot in 2013 voert Cito de volgende werkzaamheden uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • onderhouden en beschikbaar stellen van het programma ExamenTester en bijbehorende packages van de toetsen leveren aan de scholen; • middels een helpdesk en informatiebijeenkomsten de scholen ondersteunen bij de installatie en de afname van

	<p>de toetsen;</p> <ul style="list-style-type: none"> • ten behoeve van de afname op de scholen een handleiding voor de pilot ontwikkelen samen met het CvE; • constructie van varianten van de rekentoetsen 2F en 3F met behulp van constructiegroepsleden; • digitale packages maken van de toetsen en deze controleren voor zij aan de scholen worden verstrekt; • het CvE ondersteunen bij het vaststellen van de toetsen; • ten behoeve van een goede normering zal een standardsetting worden uitgevoerd. Tevens zal gezocht worden naar de wijze waarop de referentiesets in de pilot rekentoets VO een plaats kunnen krijgen. • afnamegegevens verwerken tot normeringsadviezen en de scholen op basis van de normering van het CvE berichten over de resultaten van hun kandidaten; • ten behoeve van de afstemming met de betrokkenen en het ontwikkelen van een optimale afname praktijk en inhoud, overleg over nieuwe toetsen zoals die voor 3S is meer dan een gemiddelde inzet van medewerkers en managers voor overleg noodzakelijk. <p>In 2013 zal begonnen worden met de constructie ten behoeve van de pilot 2014. Deze aanvraag is gebaseerd op de gelden en uren zoals die voortvloeien uit MOPP. (Meerjarige examenproductieplanning)</p>
Tijdpad	De werkzaamheden zullen gedurende het hele jaar 2013 plaatsvinden.
Doorloop	Doorloop van de werkzaamheden in 2014 is te verwachten.
Evaluatie	Van het verloop van de pilot wordt in overleg met het CvE een verslag gemaakt op basis van de resultaten op de scholen en de ervaringen van de scholen zoals vastgelegd in de enquêtes. Dat verslag wordt besproken met alle stakeholders.
Gevraagde subsidie 2013	<p>Totaal : € 1.653.608</p> <p>Personele kosten: € 1.273.780</p> <p>Activiteitenkosten: € 379.828</p>

Subsidieverzoek SLOA 2013
Beknopte projectomschrijving

Naam instelling	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling
Contactpersoon	Naam : Functie : Manager MBO Telefoonnummer :
Projectnaam	Centraal ontwikkelde examens taal en rekenen mbo 2F en 3F
Projectcode	Cit/6.2b-13-72 (vervolg op Cit/6.2b-12-70)
Doel activiteit 2013	<p>Alle studenten van de mbo instellingen moeten een centraal ontwikkeld examen (COE) zowel voor Nederlandse taal als voor rekenen afleggen in het kader van de algemene wetgeving over doorlopende leerlijnen. Deze examens worden in opdracht van het CvE ontwikkeld door de unit Beroepsonderwijs en Bedrijven van Cito. De mbo instellingen nemen de examens af met behulp van examensoftware die ook de correctie verzorgt. Cito moet deze software onderhouden en beschikbaar stellen aan de scholen.</p> <p>De scholen worden geïnformeerd over de gang van zaken bij de afname van de COE's en met behulp van een ICT-helpdesk ondersteund.</p>
Afstemming van activiteiten (art. 4, lid 3, onder c, WSLOA 2012)	<p>De activiteiten vinden plaats in nauw overleg met het CvE, OCW en de MBO Raad. In het Implementatieplan centraal ontwikkelde examens in mbo (CvE, versie 2.3) paragraaf 3.1.1 zijn de rollen en verantwoordelijkheden beschreven.</p> <p>De COE's worden vastgesteld door vaststellingscommissies voor Nederlandse taal en voor rekenen waarin vertegenwoordigers zitten van de mbo-instellingen en overige betrokkenen. Daarnaast is er overleg rondom de normering en het gebruik van ExamenTester.</p> <p>Een overkoepelend Cito coördinator doorlopende leerlijnen is binnen en buiten Cito actief om alle activiteiten bij de verschillende afdelingen voor beroepsonderwijs, voortgezet onderwijs en primair onderwijs bijeen te brengen en om als een aanspreekpunt voor CvE en OCW bij het stroomlijnen van de activiteiten te functioneren.</p> <p>Er is veel afstemmingsoverleg rondom de implementatie van de COE's met ondersteunende organisaties als Steunpunt Taal- en Rekenen en SaMBO- ICT.</p>
Producten en Diensten 2013	<p>Hieronder volgt een uitwerking van de verschillende activiteiten die Cito in het kalenderjaar 2013 verricht uitgaande van drie afnameperiodes in elk van de schooljaren 2012-2013 en 2013-2014.</p> <p>Constructie en samenstelling Voor elke afnameperiode worden tien varianten per niveau (2F en 3F) ter beschikking gesteld aan de instellingen zowel voor Nederlandse taal als voor rekenen. Voor de constructie van de opgaven wordt gebruikt gemaakt van constructiegroepen. Deze constructiegroepen bestaan uit docenten die zoveel mogelijk uit het werkveld worden gerekruteerd. De door Cito bewerkte en gescreende opgaven worden vastgesteld door vaststellingscommissies, ingesteld door CvE, en vervolgens opgenomen in een itembank. Tussen de start van de opgavenontwikkeling en feitelijk gebruik in een COE zit gemiddeld een jaar.</p> <p>De examens worden geconstrueerd en samengesteld volgens de omschrijvingen in de CvE</p>

	<p>syllabi en CvE constructieopdrachten.</p> <p>Om de moeilijkheidsgraad van de nieuwe opgaven in de beginfase van de COE's goed te kunnen vergelijken worden sessies georganiseerd waarin standaardsetting plaatsvindt. Panels van ervaren deskundigen geven hun oordeel over de moeilijkheidsgraad van opgaven in vergelijking met opgaven waarvan de moeilijkheidsgraad bekend is. Deze gegevens worden door CvE gebruikt bij de normering.</p> <p>Afname en normering</p> <p>Er zijn per schooljaar drie examenperiodes voorzien met in totaal 120 varianten. Bij een overlap percentage van maximaal 35% tussen de varianten in een periode zijn ongeveer 1600 nieuwe opgaven nodig.</p> <p>Ten behoeve van de kandidaten met een dyslexieverklaring worden voor 3F twee dyslexieversies voor Nederlandse taal en twee dyslexieversies voor Rekenen per afnameperiode geleverd aan de instellingen. Voor 2F wordt een dyslexieversie voor Nederlandse taal en een voor Rekenen per afnameperiode geleverd aan de instellingen. Te behoeve van de kandidaten met een auditieve handicap worden in P3 en P4 een dovenvariant geleverd van het lees-examen. Dit betekent dat er een nieuwe variant samengesteld moet worden met teksten die in die periode in de reguliere varianten zitten. Deze variant wordt via een bestelprecedure bij CvE aan een beperkt aantal scholen toegestuurd. Na de afname van de examenvarianten bij ongeveer 200.000 kandidaten met behulp van toets software (ExamenTester) op de mbo instellingen worden de resultaten van de kandidaten door psychometriici geanalyseerd. Op basis hiervan worden normeringsadviezen aan het CvE gegeven.</p> <p>Er wordt een digitale fall back keten ontwikkeld.</p> <p>De mbo-instellingen ontvangen van Cito de toets software inclusief handleidingen. Om de mbo instellingen voor te bereiden op de examenafnames wordt jaarlijks per vak per niveau een voorbeeldexamen verstrekt.</p> <p>Rapportage van resultaten en opname gegevens in itembank</p> <p>Nadat het CvE de normering heeft bepaald, worden de resultaten van de kandidaten aan de mbo instellingen gerapporteerd. Daarbij wordt tevens een vergelijking van de resultaten van de instelling ten opzichte van landelijke resultaten gemeld. Ten behoeve van de rapportage wordt een internet rapportagetool ontwikkeld.</p> <p>Ten behoeve van CvE, OCW en mbo instellingen wordt na elke periode een rapportage gemaakt met de daarin een overzicht van slagingspercentages per sector en per leerweg. Daarnaast wordt 1 maal per jaar beleidsrapportage over de afnames en de resultaten van de COE's gemaakt.</p> <p>De examenopgaven worden na gebruik (eventueel bijgesteld) weer opgenomen in de itembank om in later jaren als ankeropgaven te kunnen worden gebruikt.</p> <p>Aanvullende activiteiten</p> <p>Er worden voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd zowel gericht op de inhoud van de examens als ook op de techniek van het gebruik van de examensoftware. Samen met onder andere CvE en Steunpunt Taal en Rekenen worden voorlichtingsmaterialen en activiteitenplanningen ontwikkeld en beschikbaar gesteld onder andere op de internetsite. Een ICT-examenhelpdesk bij Cito ondersteunt de instellingen bij vragen over de afname van de COE's en het gebruik van de software.</p> <p>De Citomedewerkers zijn betrokken bij vele vormen van overleg met de organisaties die zijn betrokken bij de implementatie en uitvoering van de COE's op de mbo-instellingen.</p> <p>Om de productie van de examens, de afname op de mbo-instellingen en de evaluatie en rapportage van de resultaten mogelijk te maken worden software en hardware ontwikkeld en onderhouden.</p>
--	---

	<p>CvE laat nieuwe examensoftware ontwikkelen onder de werknaam CES. Omdat deze om een andere opbouw van de packages vraagt wordt rekening gehouden met extra werkzaamheden voor het omzetten van opgaven van gebruik voor ExamenTester naar CES.</p> <p>Productieafspraken Met het CvE zijn in een "Toelichting bij de COE werkzaamheden door Cito in 2013" gedetailleerde afspraken gemaakt over de aantallen te construeren opgaven, de samenstelling van de COE's, het leveren van de examenpackages aan de instellingen, de ondersteuning van de instellingen, de evaluatie van de resultaten, de rapportage aan de instellingen en de overige werkzaamheden gemaakt. Een meerjarige opgaven productieplanning (MOPP) maakt daar deel van uit.</p>
Tijdpad 2013	De werkzaamheden hebben een cyclisch karakter en verlopen gedurende het hele jaar 2013. Cito en CvE stemmen de data en planningen met elkaar af.
Doorloop 2014	De werkzaamheden worden voortgezet in 2014.
Evaluatie 2013	Van de resultaten van de afname van de COE's worden rapportages gemaakt die met het CvE en met OCW en de Stuurgroep worden besproken.

Gevraagde
subsidie 2013

Standaardactiviteiten

Activiteiten	Personele kosten	Activiteitenkosten
Constructie	€ 1.053.707	€ 557.180
Samenstellen en analyse	€ 1.673.525	€ 213.418
Actualiseren bank	€ 180.560	€ 12.200
	€ 2.907.792	€ 782.798

Standaardactiviteiten opgesplitst naar Taal en Rekenen

niveau	Nederlandse taal	Rekenen	Eindtotaal
2F	€ 1.115.005,20	€ 795.111,00	€ 1.910.116,20
3F	€ 985.362,52	€ 795.111,00	€ 1.780.473,52
Eindtotaal	€ 2.100.367,72	€ 1.590.222,00	€ 3.690.589,72

Aanvullende activiteiten

Activiteiten	Personele kosten	Activiteitenkosten
Extra overleg	€ 59.200	€ 750
Coordinator DLL	€ 98.500	€ 500
Informatiebijeenkomsten	€ 31.968	€ 5.000
enquetes ontwikkelen, afnemen en evalueren	€ 47.360	€ 2.000
Ontwikkelen digitale fallback	€ 22.200	€ 2.000
ontwikkeling ondersteunende tools (o.a. portal, rapportagetool)	€ 44.400	€ 5.600
helpdesk	€ 100.000	€ 100.000
onderhoud servers/programmatuur	€ 180.200	€ 20.000
omzetten CES	€ 151.696	€ 4.000
	€ 735.524	€ 189.850

Totaal : € 4.565.964,-

Personele kosten: € 3.643.316,-

Activiteitenkosten: € 922.648,-

Subsidieverzoek SLOA 2013
Beknopte projectomschrijving

Naam instelling	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling
Contactpersoon	Naam : Functie : Sectormanager Centrale examens Telefoonnummer:
Projectnaam	Normering centrale examens tweede en derde tijdvak
Projectcode	Cit/6.2b-13-75
Doel activiteit	Bij de tweede en derde tijdvakken kan de normering van de centrale examens vo niet plaatsvinden door een norm die is afgeleid van de prestaties van de populatie van het tweede en derde tijdvak in vergelijking met die in het verleden. Er zijn nieuwe op kwalitatieve oordelen gebaseerde normeringstechnieken ontwikkeld ten behoeve van de normering van examens waarbij er geen of te weinig afnamedata beschikbaar zijn voor toepassing van technieken die gebaseerd zijn op feitelijke afnamegegevens. Deze technieken worden gebruikt voor een goede normering van een deel van de examens tweede en derde tijdvakken.
Afstemming van activiteiten (art. 4, lid 3, onder c, WSLOA)	De werkzaamheden vinden plaats in overleg met en in opdracht van het CvE.
Producten en Diensten	Aanvullende normeringsactiviteiten als standaardsetting, resultaatvergelijking tussen tijdvakken toepassen op de normering van centrale examens vo van het tweede en derde tijdvak. Docenten wordt gevraagd de moeilijkheidsgraad van opgaven in een nauwkeurig opgezet onderzoek te vergelijken met een referentieset. Daarmee kan het CvE voorzien worden adviezen ten aanzien van de normering tijdens de normeringsvergadering.
Tijdpad	De werkzaamheden vinden vooral in de eerste helft van jaar plaats.
Doorloop	Het is te verwachten dat de werkzaamheden ook in 2014 door zullen lopen en een structureel karakter zullen krijgen.
Evaluatie	Het verloop van de normering wordt in het kader van het normeringsoverleg met het CvE geëvalueerd.
Gevraagde subsidie 2013	Totaal : € 169.764,43 Personele kosten: € 96.264,43 Activiteitenkosten: € 73.500,00

24

Dienst Uitvoering Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Europaweg 2
2711 AH Zoetermeer
Postbus 606
2700 ML Zoetermeer
T 079 - 323 23 23
F 079 - 323 32 20
www.duo.nl

Doorkiesnummer

Datum **24 JULI 2013**
Betreft

Onze referentie
OND/ODB-2013/26378 U

Uw brief van

Uw referentie

Bijlagen

Subsidiebeschikking

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Gelet op artikel 6, lid 2 onder b van de Wet subsidiëring landelijke onderwijsondersteunende activiteiten (Stb. 1997, 290);

Gelet op het Besluit van 28 juli 1999 (Stb. 1999, 357);

Besluit:

Artikel 1 Begripsbepalingen

In deze beschikking tot subsidieverlening wordt verstaan onder:

- a. minister: de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap;
- b. wet: Wet Subsidiëring landelijke onderwijsondersteunende activiteiten;
- c. Cito: Stichting Instituut voor Toetsontwikkeling te Arnhem;
- d. project: additionele projecten examens voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs.

Artikel 2 Doel

De subsidie wordt verstrekt aan de Cito voor de uitvoering van de projecten, zoals omschreven in de subsidieaanvragen van 5 september 2012 (kenmerk 439258) en de subsidieaanvraag van 31 mei 2013 (kenmerk 517691).

Centrale examens VO	
Cit/6-2b-13-02	Ondersteuning scholen bij de implementatie digitale ce
Cit/6-2b-13-03	Extra productie papieren examens BB AV
Cit/6-2b-13-04	Productie digitale examens vakken vmbo KB 2012-2013-2014
Cit/6-2b-13-06	Pilot geschiedenis examens HMV ('')
Cit/6-2b-13-07	Experimentele pilot examens vernieuwde vakken havo/vwo pilot
Cit/6-2b-13-10	Pilot schoolexamens nieuwe vakken wiskunde A, B, C
Cit/6-2b-13-11	Pilot schoolexamens maatschappijwetenschappen
Cit/6-2b-13-15	Centrale examens Fries vmbo/havo/vwo
Cit/6-2b-13-20	Aanvullende activiteiten normhandhaving 2012
Cit/6-2b-13-26	Beroepsgericht schrijven NL bij cspe
Cit/6-2b-13-28	Huinrichting NL cq. Gedocumenteerd schrijven havo/vwo
Cit/6-2b-13-40	Operationeel houden examentester
Cit/6-2b-13-54	Aanvulling op budgettair kader hoofdlijnenbrief cito-wvo
Cit/6-2b-13-61	Activiteiten ivm normering()
Cit/6-2b-13-69	Referentiesets
Cit/6-2b-13-71	Rekentoets VO
Cit/6-2b-13-75	Normering ce 2 ^e en 3 ^e tijdvak
Cit/6-2b-13-87	Pilotexamens vmbo nieuwe beroepsgerichte examenprogramma's
Cit/6-2b-13-88	Syllabi nieuwe beroepsgerichte examenprogramma's vmbo

**Artikel 3 Verlening en beschikbaarstelling subsidie
(verplichtingnummer 61500-107686)**

- De subsidie voor het project wordt verleend voor de periode van 1 januari 2013 tot en met 31 december 2013 tot een bedrag van maximaal € 10.283.463,00.
- De subsidie, bedoeld in het eerste lid van dit artikel, wordt in twee termijnen aan u ter beschikking gesteld, te weten 80% in juni 2013 en 20% in oktober 2013.
- De subsidie wordt als voorschot verleend voor het volgende project:

Projectcode	Activiteit (trefwoord)	P/M-kosten	A- kosten
Cit/6-2b-13-02	Ondersteuning scholen bij de implementatie digitale ce	€ 437.500,00	€ 13.500,00
Cit/6-2b-13-03	Extra productie papieren examens BB AV	€ 362.171,00	€ 116.253,00
Cit/6-2b-13-04	Productie digitale examens vakken vmbo KB 2012-2013-2014	€ 1.287.561,00	€ 262.162,00
Cit/6-2b-13-06	Pilot geschiedenis examens HMV ('')	€ 281.387,00	€ 94.286,00
Cit/6-2b-13-07	Experimentele pilot examens vernieuwde vakken havo/vwo pilot	€ 1.435.721,00	€ 620.471,00
Cit/6-2b-13-10	Pilot schoolexamens nieuwe vakken wiskunde A, B, C	€ 86.040,00	€ 14.100,00
Cit/6-2b-13-11	Pilot schoolexamens maatschappijwetenschappen	€ 41.440,00	€ 8.660,00
Cit/6-2b-13-15	Centrale examens Fries vmbo/havo/vwo	€ 243.478,00	€ 94.859,00
Cit/6-2b-13-20	Aanvullende activiteiten normhandhaving	€ 55.160,00	€ 36.900,00

	2012		
Cit/6-2b-13-26	Beroepsgericht schrijven NL bij cspe	€ 211.520,00	€ 48.015,00
Cit/6-2b-13-28	Huinrichting NL cq. Gedocumenteerd schrijven havo/vwo	€ 166.060,00	€ 68.482,00
Cit/6-2b-13-40	Operationeel houden examentester	€ 120.000,00	€ 20.000,00
Cit/6-2b-13-54	Aanvulling op budgettair kader hoofdlijnenbrief cito-wvo		€ 1.156.738,00
Cit/6-2b-13-61	Activiteiten ivm normering(€ 129.360,00	€ 5.640,00
Cit/6-2b-13-69	Referentiesets	€ 166.514,00	€ 85.000,00
Cit/6-2b-13-71	Rekentoets VO	€ 1.273.780,00	€ 379.828,00
Cit/6-2b-13-75	Normering ce 2 ^e en 3 ^e tijdvak	€ 96.264,00	€ 73.500,00
Cit/6-2b-13-87	Pilotexamens vmbo nieuwe beroepsgerichte examenprogramma's	€ 569.936,00	€ 155.32,00
Cit/6-2b-13-88	Syllabi nieuwe beroepsgerichte examenprogramma's vmbo	€ 65.856,00	
TOTAAL		€ 7.029.748,00	€ 3.253.715,00

4. De projectcode van de in het derde lid bedoelde project is de unieke lettercombinatie met volgnummer, beschreven in de Handleiding subsidiërsmodel WSLOA.

Artikel 4 Voorwaarden voor de subsidieverlening

1. De subsidie wordt uitsluitend verleend voor het doel waarvoor zij blijkens de subsidieverlening is bestemd.
2. Indien het project niet of niet geheel is gestart, aanzienlijk is vertraagd of voortijdig wordt beëindigd, informeert Cito de directie Voortgezet Onderwijs hierover onverwijld schriftelijk.
3. Artikel 3 en artikel 6, eerste lid, onder h, van de Wet SLOA zijn van toepassing.

Artikel 5 Begrotingsvoorwaarde

Subsidie ten laste van een begroting die nog niet is vastgesteld wordt verleend onder de voorwaarde, bedoeld in artikel 4:34, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht.

Artikel 6 Verplichtingen

1. Cito verstrekt de minister en de door deze aangewezen personen de gevraagde inlichtingen.
2. Cito draagt er zorg voor dat de minister en de door deze aangewezen personen volledige inzage hebben in boeken en bescheiden.
3. Cito verleent de minister en de door deze aangewezen personen toegang tot de door hem gebruikte plaatsen.

Dienst Uitvoering Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Onze referentie
OND/ODB-2013/2637B U

Artikel 7 Subsidievaststelling

1. De subsidievaststelling vindt plaats overeenkomstig de bepalingen vermeld onder artikel 5 van het Uitvoeringsbesluit Wet SLOA (Stb. 1999,357).
2. De in dit artikel vermelde documenten dient u te sturen naar DUO/OND/ODV, Postbus 606, 2700 ML Zoetermeer.

Artikel 8 Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking met ingang van 1 januari 2013 en geldt tot en met 31 december 2013.

namens deze,
dustermanager OND/ODB

25

Dienst Uitvoering Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

CITO

Postbus 1034
6801 MG ARNHEM

Europaweg 2
2711 AH Zoetermeer
Postbus 606
2700 ML Zoetermeer
T 079 - 323 23 23
F 079 - 323 32 20
www.duo.nl

Doorkiesnummer

Datum **24 JULI 2013**
Betreft Aanvraag additionele projecten SLOA 2013;
 verplichtingnummer 61500-107686

Onze referentie
OND/ODB-2013/26377 U

Uw brief van

Uw referentie

Bijlagen
OND/ODB-2013/26378 U

Geachte

Bij deze ontvangt u de beschikking (met kenmerk OND/ODB-2013/26378 U) voor de additionele aanvragen in het kader van de wet SLOA voor de projecten:

Cit/6-2b-13-02	Ondersteuning scholen bij de implementatie digitale ce	€ 451.000,00
Cit/6-2b-13-03	Extra productie papieren examens BB AV	€ 478.424,00
Cit/6-2b-13-04	Productie digitale examens vakken vmbo KB 2012-2013-2014	€ 1.549.723,00
Cit/6-2b-13-06	Pilot geschiedenis examens HMV (€ 375.673,00
Cit/6-2b-13-07	Experimentele pilot examens vernieuwde vakken havo/vwo pilot	€ 2.056.192,00
Cit/6-2b-13-10	Pilot schoolexamens nieuwe vakken wiskunde A, B, C	€ 100.140,00
Cit/6-2b-13-11	Pilot schoolexamens maatschappijwetenschappen	€ 50.100,00
Cit/6-2b-13-15	Centrale examens Fries vmbo/havo/vwo	€ 338.337,00
Cit/6-2b-13-20	Aanvullende activiteiten normhandhaving 2012	€ 92.060,00
Cit/6-2b-13-26	Beroepsgericht schrijven NL bij cspe	€ 259.535,00
Cit/6-2b-13-28	Herinrichting NL cq. Gedocumenteerd schrijven havo/vwo	€ 234.542,00
Cit/6-2b-13-40	Operationeel houden examentester	€ 140.000,00
Cit/6-2b-13-54	Aanvulling op budgettair kader hoofdlijnenbrief cito-wvo	€ 1.156.738,00
Cit/6-2b-13-61	Activiteiten ivm normering(€ 135.000,00
Cit/6-2b-13-69	Referentiesets	€ 251.514,00
Cit/6-2b-13-71	Rekentoets VO	€ 1.653.608,00
Cit/6-2b-13-75	Normering ce 2 ^e en 3 ^e tijdvak	€ 169.764,00
Cit/6.2b-13-87	Pilotexamens vmbo nieuwe beroepsgerichte examenprogramma's	€ 725.257,00
Cit/6.2b-13-88	Syllabi nieuwe beroepsgerichte examenprogramma's vmbo	€ 65.856,00

Dienst Uitvoering Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Het betreft een bedrag van € 10.283.463,00. Dit is in mijn administratie geregistreerd onder verplichtingnummer 61500-107686.

De subsidieaanvraag Cit/6-2b-13-72 COE: Taal en rekenen MBO 2 en 3F ad € 4.565.964,00 is reeds dit jaar aan u betaald via de directie BVE (kenmerk OND/ODB-13/18376 verplichtingnummer 61200-24999).

Ten aanzien van de subsidieaanvragen Cit/6-2b-13-87 en Cit/6-2b-13-88 wordt de subsidie toegekend op basis van het door het College voor Examens op 28 maart 2013 ingediende 'Projectplan syllabi profielen' en het bijbehorende schrijven (kenmerk CVE 13.01274).

Voor de kosten van bijdragen van Cito aan de totstandkoming van bovengenoemde syllabi en pilot-CE's in de jaren 2014, 2015, 2016 zullen in de desbetreffende jaren opnieuw subsidieaanvragen moeten worden ingediend. Voor het overige kan ik mij vinden in de door het CvE voorgestelde werkwijze voor totstandkoming van de syllabi en pilot-CE's en de rol van Cito daarin.

De subsidieverlening heeft een tijdelijk karakter. Mede gelet op de bezuinigingen die dit kabinet in het vooruitzicht heeft gesteld, kunt u er niet van uit gaan dat voor een volgend tijdvak opnieuw subsidie zal worden verleend. U dient daarmee bij de bedrijfsvoering rekening te houden.

Heeft u vragen? Op www.duo.nl vindt u onder 'Zakelijk' informatie over actuele ontwikkelingen in uw onderwijssector. Onder 'Instellingsinformatie' vindt u voorlichting over onder meer regelgeving, crebo en bekostigingsinformatie over de onderwijsinstellingen. U kunt natuurlijk ook telefonisch contact opnemen met het Informatiecentrum onderwijs of mailen naar ico@duo.nl. Het informatiecentrum is op werkdagen van 08.30 tot 12.00 uur en van 13.00 tot 17.00 uur te bereiken via de telefoonnummers: 079 - 323 2333 (po), 079 - 323 2444 (vo) of 079 - 323 2666 (bvh).

Hoogachtend,
De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
namens deze,
clustermanager OND/ODB

Europaweg 2
2711 AH Zoetermeer
Postbus 606
2700 ML Zoetermeer
T 079 - 323 23 23
F 079 - 323 32 20
www.ocwduo.nl

Onze referentie
OND/ODB-2013/26377 U
Uw brief van

Uw referentie

edoc 427844

Ministerie van OCW
Directie RvF
T.a.v.
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

additieveel
LA3
ATO

Datum	Ons kenmerk	Uw kenmerk	Onderwerp
18 juli 2012	2012.14/JW/AW		Aanvraag subsidie wet SLOA 2013 (additionele subsidie)

Geachte

Bijgaand ontvangt u in het kader van artikel 4 van de Wet SLOA 2013 (additionele subsidie), de subsidieaanvraag betr. 'Centraal ontwikkelde examens Taal en Rekenen MBO 2F en 3F (Cit/6.2b-13-72, vervolg op Cit/6.2b-11-70).

Ik zie uw reactie met belangstelling tegemoet.

Met vriendelijke groet,

Lid Raad van Bestuur
Portefeuille Onderwijs
Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling

Bijlage
Aanvraag Cit/6.2b-13-72

Cc:

Subsidieverzoek SLOA 2013

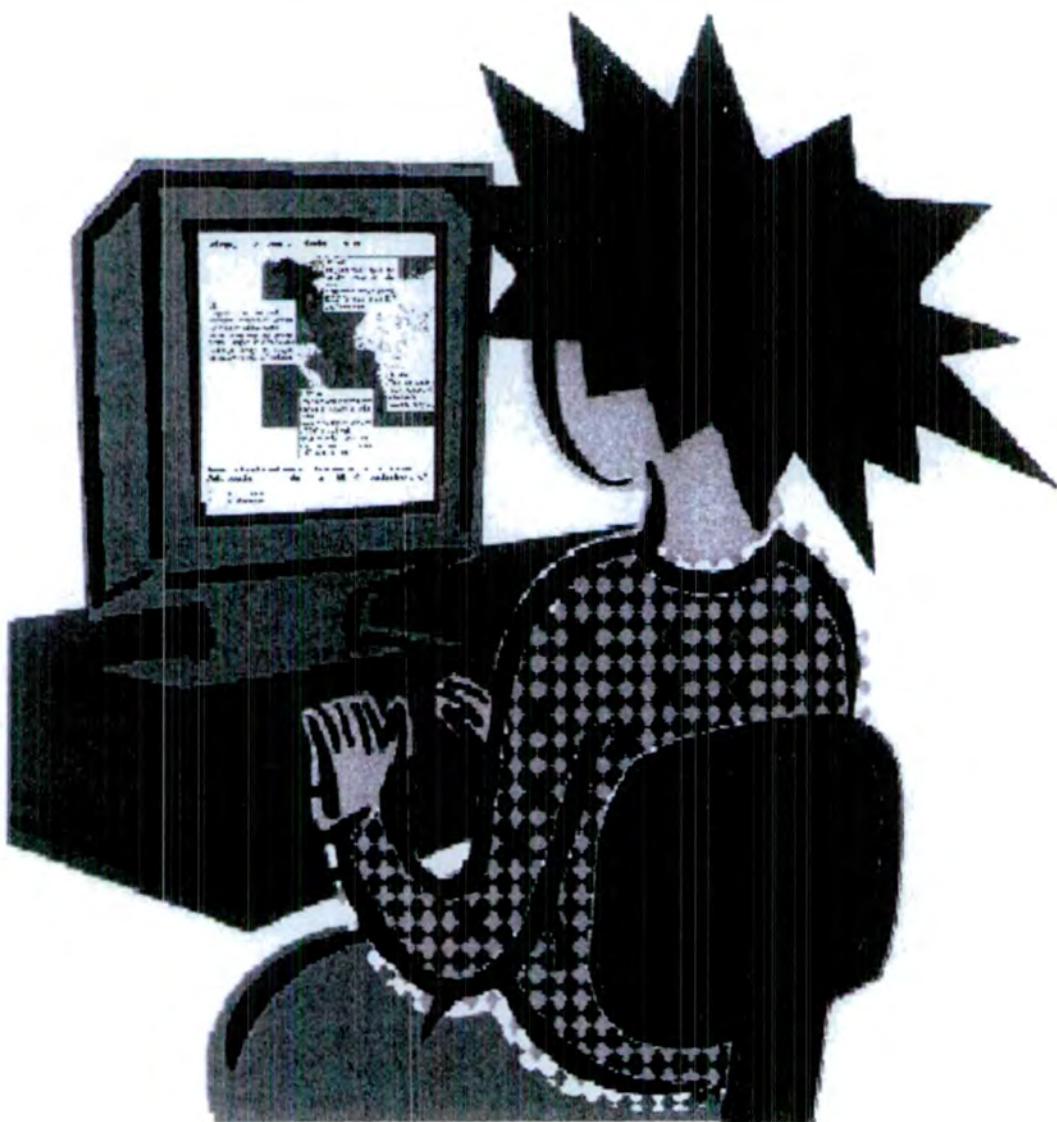
Beknopte projectomschrijving

Naam instelling	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling
Contactpersoon	Naam : Functie : Manager MBO Telefoonnummer:
Projectnaam	Centraal ontwikkelde examens taal en rekenen MBO 2F en 3F
Projectcode	Cit/6.2b-13-72 (vervolg op Cit/6.2b-11-70)
Doel activiteit	Alle studenten van de mbo instellingen moeten een centraal ontwikkeld examen (COE) zowel voor Nederlandse taal als voor rekenen afleggen in het kader van de algemene wetgeving over doorlopende leerlijnen. Deze examens worden in opdracht van het CvE ontwikkeld door de unit Beroepsonderwijs en Bedrijven van Cito. De mbo instellingen nemen de examens af met behulp van examensoftware die ook de correctie verzorgt. Cito moet deze software onderhouden en beschikbaar stellen aan de scholen. De scholen worden geïnformeerd over de gang van zaken bij de afname van de COE's en met behulp van een ICT-helpdesk ondersteund.
Afstemming van activiteiten (art. 4, lid 3, onder c, WSLOA)	<p>De activiteiten vinden plaats in nauw overleg met het CvE, OCW en de MBO Raad. In het Implementatieplan centraal ontwikkelde examens in mbo (CvE, versie 2.3) paragraaf 3.1.1 zijn de rollen en verantwoordelijkheden beschreven.</p> <p>De COE's worden vastgesteld door vaststellingscommissies voor Nederlandse taal en voor rekenen waarin vertegenwoordigers zitten van de mbo-instellingen en overige betrokkenen.</p> <p>Daarnaast is er overleg rondom de normering en het gebruik van ExamenTester.</p> <p>Een overkoepelend Cito coördinator doorlopende leerlijnen is binnen en buiten Cito actief om alle activiteiten bij de verschillende afdelingen voor beroepsonderwijs, voortgezet onderwijs en primair ondervijs bijeen te brengen en om als een aanspreekpunt voor CvE en OCW bij het stroomlijnen van de activiteiten te functioneren.</p> <p>Er is veel afstemmingsoverleg rondom de implementatie van de COE's met ondersteunende organisaties als Steunpunt Taal- en Rekenen en SaMBO- ICT.</p>
Producten en Diensten	Hieronder volgt een uitwerking van de verschillende activiteiten die Cito in het kalenderjaar 2013 verricht uitgaande van drie afnameperiodes in elk van de schooljaren 2012-2013 en 2013-2014.

	<p>Constructie en samenstelling Voor elke afnameperiode worden tien varianten per niveau (2F en 3F) ter beschikking gesteld aan de instellingen zowel voor Nederlandse taal als voor rekenen. Voor de constructie van de opgaven wordt gebruik gemaakt van constructiegroepen. Deze constructiegroepen bestaan uit docenten die zoveel mogelijk uit het werkveld worden gerekruteerd. De door Cito bewerkte en gescreende opgaven worden vastgesteld door vaststellingscommissies, ingesteld door CvE, en vervolgens opgenomen in een itembank. Tussen de start van de opgavenontwikkeling en feitelijk gebruik in een COE zit gemiddeld een jaar.</p> <p>De examens worden geconstrueerd en samengesteld volgens de omschrijvingen in de CvE syllabi en CvE constructieopdrachten. Om de moeilijkheidsgraad van de nieuwe opgaven in de beginfase van de COE's goed te kunnen vergelijken worden sessies georganiseerd waarin standaardsetting plaatsvindt. Panels van ervaren deskundigen geven hun oordeel over de moeilijkheidsgraad van opgaven in vergelijking met opgaven waarvan de moeilijkheidsgraad bekend is. Deze gegevens worden door CvE gebruikt bij de normering.</p> <p>Afname en normering Er zijn per schooljaar drie examenperiodes voorzien met in totaal 120 varianten. Bij een overlap percentage van maximaal 35% tussen de varianten in een periode zijn ongeveer 1600 nieuwe opgaven nodig.</p> <p>Ten behoeve van de kandidaten met een dyslexieverklaring worden voor 3F twee dyslexieversies voor Nederlandse taal en twee dyslexieversies voor Rekenen per afnameperiode geleverd aan de instellingen. Voor 2F wordt een dyslexieversie voor Nederlandse taal en een voor Rekenen per afnameperiode geleverd aan de instellingen.</p> <p>Te behoeve van de kandidaten met een auditieve handicap worden in P3 en P4 een dovenvariant geleverd van het lees-examen. Dit betekent dat er een nieuwe variant samengesteld moet worden met teksten die in die periode in de reguliere varianten zitten. Deze variant wordt via een bestelprecedure bij CvE aan een beperkt aantal scholen toegestuurd.</p> <p>Na de afname van de examenvarianten bij ongeveer 200.000 kandidaten met behulp van toets software (ExamenTester) op de mbo instellingen worden de resultaten van de kandidaten door psychometriici geanalyseerd. Op basis hiervan worden normeringsadviezen aan het CvE gegeven.</p> <p>Er wordt een digitale fall back keten ontwikkeld. De mbo-instellingen ontvangen van Cito de toets software inclusief handleidingen. Om de mbo instellingen voor te bereiden op de examenafnames wordt jaarlijks per vak per niveau een voorbeeldexamen verstrekt.</p> <p>Rapportage van resultaten en opname gegevens in itembank Nadat het CvE de normering heeft bepaald, worden de resultaten van de kandidaten aan de mbo instellingen gerapporteerd. Daarbij wordt tevens een vergelijking van de resultaten van de instelling ten opzichte van landelijke resultaten gemeld. Ten behoeve van de rapportage wordt een internet rapportagetool ontwikkeld. Ten behoeve van CvE, OCW en mbo instellingen wordt na elke periode een rapportage gemaakt met de daarin een overzicht van</p>
--	--

	<p>slagingspercentages per sector en per leerweg. Daarnaast wordt 1 maal per jaar beleidsrapportage over de afnames en de resultaten van de COE's gemaakt.</p> <p>De examenopgaven worden na gebruik (eventueel bijgesteld) weer opgenomen in de itembank om in later jaren als ankeropgaven te kunnen worden gebruikt.</p> <p>Aanvullende activiteiten</p> <p>Er worden voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd zowel gericht op de inhoud van de examens als ook op de techniek van het gebruik van de examensoftware. Samen met onder andere CvE en Steunpunt Taal en Rekenen worden voorlichtingsmaterialen en activiteitenplanningen ontwikkeld en beschikbaar gesteld onder andere op de internetsite. Een ICT-examenhelpdesk bij Cito ondersteunt de instellingen bij vragen over de afname van de COE's en het gebruik van de software.</p> <p>De Citomedewerkers zijn betrokken bij vele vormen van overleg met de organisaties die zijn betrokken bij de implementatie en uitvoering van de COE's op de mbo-instellingen.</p> <p>Om de productie van de examens, de afname op de mbo-instellingen en de evaluatie en rapportage van de resultaten mogelijk te maken worden software en hardware ontwikkeld en onderhouden.</p> <p>CvE laat nieuwe examensoftware ontwikkelen onder de werknaam CES. Omdat deze om een andere opbouw van de packages vraagt wordt rekening gehouden met extra werkzaamheden voor het omzetten van opgaven van gebruik voor ExamenTester naar CES.</p> <p>Productieafspraken</p> <p>Met het CvE zijn in een "Toelichting bij de COE werkzaamheden door Cito in 2013" gedetailleerde afspraken gemaakt over de aantallen te construeren opgaven, de samenstelling van de COE's, het leveren van de examenpackages aan de instellingen, de ondersteuning van de instellingen, de evaluatie van de resultaten, de rapportage aan de instellingen en de overige werkzaamheden gemaakt. Een meerjarige opgaven productieplanning (MOPP) maakt daar deel van uit.</p>
Tijdpad	De werkzaamheden hebben een cyclisch karakter en verlopen gedurende het hele jaar 2013. Cito en CvE stemmen de data en planningen met elkaar af.
Doorloop	De werkzaamheden worden voortgezet in 2014.
Evaluatie	Van de resultaten van de afname van de COE's worden rapportages gemaakt die met het CvE en met OCW en de Stuurgroep worden besproken.
Gevraagde subsidie 2013	<p>Totaal : € 4.565.964</p> <p>Personele kosten: € 3.643.316</p> <p>Activiteitenkosten: € 922.648</p>

BELEIDSNOTITIE

**Het centraal examen op de computer
2007 – 2011**

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding	5
2	Terminologie	7
3	Computerexamens in het voortgezet onderwijs	9
4	Stand van zaken: doelstellingen en realisatie in de periode 2001 – 2006	11
5	Beleidsvoornemens 2007 – 2011	13
6	Implementatie en randvoorwaarden	15
7	Fasering en tijdpad	19
8	Financiële gevolgen	21
9	Samenvatting	23

Bijlagen

Bijlage 1: organisatie van digitale examens	25
Bijlage 2: afnamevormen voor digitale examens	27
Bijlage 3: activiteiten van de afgelopen vijf jaar	29
Bijlage 4: activiteiten in de komende vijf jaar	33

1. INLEIDING

Deze notitie beschrijft het beleid van de CEVO voor de komende vijf jaar ten aanzien van digitale centrale examens. Gezien de resultaten die de afgelopen vijf jaar zijn geboekt met digitale examinering, gaat de CEVO door met het digitaliseren van de centrale examens. Uitgangspunt daarbij is dat digitalisering van centrale examens een vakinhoudelijke, pedagogische of logistieke meerwaarde heeft.

Beleidsvragen die daarbij aan de orde komen, zijn:

- wat is deze meerwaarde in een concrete situatie?
- wat is een acceptabel invoeringstempo voor scholen?
- wat is een acceptabel tempo voor de politiek?
- aan welke voorwaarden (technisch, organisatorisch, bestuurlijk, financieel, enz.) moet zijn voldaan om examens digitaal te kunnen afnemen?

De notitie bouwt voort op *Koers VO* (december 2004), houdt rekening met de *Schets van centrale examinering voortgezet onderwijs rond 2012* van CEVO, Cito en IB-Groep (juni 2005) en met het rapport *Naar een landelijke systematiek voor Computer Based Testing van Dialogic* (in opdracht van Cito en IB-Groep, november 2005).

De taakstelling en de toekomstige positie van de CEVO op het terrein van de centrale examinering in het voortgezet onderwijs staat beschreven in de notitie *Naar een nieuwe opzet van de CEVO-organisatie* (september 2006).

2. TERMINOLOGIE

In deze notitie wordt een groot aantal termen en afkortingen gebruikt, welke in dit hoofdstuk worden toegelicht.

Computerexamen of Digitale examen

Deze term wordt gehanteerd voor een examen waarbij gebruik wordt gemaakt van de computer in de ruimste zin van het woord. Dit kan een examen zijn waarvan de vragen en antwoorden op papier staan en waar de computer gebruikt wordt als hulpmiddel. Het kan ook een examen zijn waarvan de vragen op de computer verschijnen en de antwoorden op papier moeten worden geschreven. Een andere mogelijkheid is een examen dat volledig op de computer wordt afgenoem en waarvan dus ook de antwoorden op de computer worden ingegeven.

Compex- of Imex-examen

Een Imex- of Compex-examen is een examen, waarbij de vragen op papier worden gesteld en waarbij de computer bij sommige opdrachten als hulpmiddel wordt gebruikt. De hierbij behorende software bestaat enerzijds uit algemene programma's die ook in de leeromgeving worden gebruikt en anderzijds uit een Imex-keuzemenu van waaruit deze programma's worden opgestart.

CBT (Computerbased testing)

Een CBT-examen is een examen waarbij de vragen op de computer worden getoond en de antwoord op de computer ingegeven. De computer scoort de gesloten vragen automatisch en de open vragen worden aan de corrector ter correctie aangeboden.

Examentester

Examentester is een CBT-examenprogramma, dat door Cito is ontwikkeld. Een oudere naam voor Examentester is Citotester.

On-line afname (centrale opslag)

Bij on-line afname staan de vragen op een centrale (landelijke) server buiten de school en worden van daaruit één voor één opgevraagd op de afnamecomputer op de school. Tijdens de gehele afname moet een internetverbinding aanwezig zijn. Bij deze manier van examineren is de centrale instantie die deze centrale server beheert verantwoordelijk voor de installatie en de beveiliging van de examens.

Off-line afname

Bij off-line afname staan de vragen op een server binnen de school en worden van daaruit één voor één opgevraagd door de afnamecomputer. Tijdens de afname is geen internetverbinding nodig. Bij deze manier van examineren is de school verantwoordelijk voor de installatie en de beveiliging van de examens.

Browser-based afname

Bij een browser-based afname wordt gebruikt gemaakt van een browser (zoals Internet Explorer) als afnamesoftware. Deze algemene software is veelal aanwezig op de scholen en hoeft niet apart te worden geïnstalleerd. Wel moet er voor de meeste examens extra software geïnstalleerd worden en moeten de instellingen van de afnamecomputer worden nagelopen.

Niet browser-based afname

Als geen gebruik wordt gemaakt van een browser als afnamesoftware, dan moet deze afnamesoftware apart worden geïnstalleerd op de afnamecomputers.

CSPE (Centraal Schriftelijk en Praktisch Examen)

CSPE is de vorm van het centraal examen voor de beroepsgerichte vakken. In het CSPE worden theorie en praktijk geïntegreerd getoetst.

TSS (Terminal Server System)

TSS staat voor Terminal Server System en is een systeem dat op een groot aantal scholen (50-100) gebruikt wordt. In dit systeem wordt gebruik gemaakt van sterke centrale machines (**servers**), waar alle software op wordt geïnstalleerd. De gebruikercomputers (**terminals**) bestaan min of meer alleen uit een beeldscherm, een muis en een toetsenbord en werken zo op afstand op de server. Op de terminals kan (meestal) geen software lokaal worden geïnstalleerd. Niet alle software is geschikt om op deze manier te werken. Met name het gebruik van multimedia door meerdere leerlingen tegelijk is in een TSS-systeem vaak niet mogelijk.

3. COMPUTEREXAMENS IN HET VOORTGEZET ONDERWIJS

De eerste computer- of digitale examens dateren van 2002. Inmiddels is er al heel wat ervaring opgedaan met digitale centrale examens in het voortgezet onderwijs en zijn digitale centrale examens voor een aantal vakken al regulier ingevoerd.

De nota *Koers VO* (december 2004) geeft de computer een belangrijke functie in het beleid en de activiteiten van de CEVO op het terrein van de centrale examens.

ICT neemt in onze kennissamenleving een steeds belangrijker plaats in. ICT blijkt in de praktijk van de school een goed middel om innovatie vorm te geven en leerlingen optimaal te betrekken bij het leerproces. De toepassingen van ICT binnen het onderwijsleerproces bieden scholen mogelijkheden tot meer maatwerk en flexibiliteit.

De minister streeft er naar om in het kader van Compex voor elk profiel (havo/vwo) en leerweg/sector (vmbo) een experimenteel ICT-examen voor minimaal één vak in ontwikkeling te nemen.

Het centraal examen dient als systeem van 'kwaliteitsborging'.

Bij gebleken geschiktheid wordt het centraal examensysteem voor BB-avo met behulp van ICT achtereenvolgens uitgebreid naar KB en GL TL.

(uit: *Koers VO 2004*)

De *Schets van centrale examinering voortgezet onderwijs rond 2012* (juni 2005) geeft de volgende kaders:

- CBT toepassen in ruimere mate (met name in januari- en augustus-tijdvakken), zo mogelijk ook als vervanging van de Imex-onderdelen;
- digitale examens in KB en vmbo GL/TL doorvoeren;
- inschrijving kan zowel via papier als digitaal plaatsvinden;
- CEVO is opdrachtgever, stelt vast, normeert en coördineert, Cito maakt de examens en IB-Groep doet logistiek en organisatie.

De meeste ontwikkelingen in de markt gaan richting centrale, web-based applicaties en diensten. Een lokale architectuur (lokale opslag van data, lokale executie) lijkt om die reden weinig toekomstvast (bron: *Naar een landelijke systematiek voor Computer Based Testing* van de firma Dialogic, november 2005):

In de praktijk van de school blijkt dat ICT interessante nieuwe kansen en mogelijkheden biedt voor toetsing en examinering:

- toepassing van ICT maakt het mogelijk de veelheid in vaardigheden uit het examenprogramma beter tot hun recht te laten komen;
- door het gebruik van de computer kunnen ook nieuwe elementen aan examens worden toegevoegd (bijv. geluids- en videofragmenten, animaties en simulaties) waardoor deze aantrekkelijker worden voor leerlingen, minder leeswerk opleveren en andere competenties getoetst kunnen worden;
- daarnaast kan de toepassing van ICT in de toekomst het nakijkwerk voor docenten verminderen en kan het voor scholen eenvoudiger worden gemaakt om meerdere varianten van examens aan te bieden die op verschillende momenten worden afgenoem, waardoor de flexibiliteit in de examens toeneemt;

- een ander belangrijk element is het toenemende gebruik van computertoepassingen in (simulaties van) beroepssituaties, waardoor het steeds wenselijker wordt ook ICT in het centraal examen van de beroepsgerichte vakken toe te passen.

De vraag is dus niet meer zozeer of, maar veleer wanneer, voor welke vakken en onder welke voorwaarden digitale centrale examinering in het voortgezet kan worden ingevoerd.

4. STAND VAN ZAKEN: DOELEN EN REALISATIE 2000 – 2006

De afgelopen 7 jaar is in scholen voor voortgezet onderwijs op vele verschillende plaatsen een groot aantal projecten uitgevoerd op het terrein van de inrichting en afname van digitale centrale examens. Voor een overzicht daarvan zie Bijlage 3.

Projecten om centrale examens digitaal af te nemen waren in de afgelopen vijf jaar gericht op één of meerdere van de volgende doelstellingen:

- **Het testen van nieuwe vaardigheden**

Nieuwe vaardigheden kunnen door de extra mogelijkheden van de computer beter in een digitale examenomgeving worden getoetst.

De nieuwe examenprogramma's bevatten meer en meer vaardigheden. Deze vaardigheden kunnen door de extra mogelijkheden van de computer ten opzichte van papier veelal beter geëxamineerd worden in een digitale examenomgeving. Hierbij kan gedacht worden aan het kunnen tonen van filmpjes bij biologie om over gedrag van dieren vragen te stellen. Het invullen van een realistisch aangifteprogramma van de belastingsdienst is een ander voorbeeld.

- **Examens aantrekkelijker maken voor leerlingen**

Door het toevoegen van nieuwe elementen (zoals geluids- en videofragmenten, animaties en simulaties) kunnen examens aantrekkelijker worden gepresenteerd..

Nieuwe elementen kunnen aan examens worden toegevoegd (geluids- en videofragmenten, animaties en simulaties) waardoor de examens aantrekkelijker worden voor leerlingen. Een overzichtelijke vormgeving en een hoofdtelefoon kan leerlingen helpen zich beter te concentreren.

- **Wijze van examinering laten aansluiten bij de leefwereld van de leerlingen van nu.**

Om aan te sluiten bij de eisen die de huidige en toekomstige samenleving aan de jonge generatie stelt, is digitalisering van het centrale examen noodzakelijk.

Digitale examens sluiten aan bij de tijd van nu, waar de computer een zeer belangrijke en alledaagse plaats heeft ingenomen, zeker voor leerlingen. Over een jaar of tien zal een leerling meer vertrouwd zijn met een beeldscherm dan met een stuk papier en is het zaak dat het centrale examen zich bij deze ontwikkeling aansluit en in een vroeg stadium zaken verkeert.

- **De organisatie van de examens flexibiliseren binnen de school**

Met de invoering van digitale examens kunnen scholen in de gelegenheid worden gesteld om examens op verschillende tijdstippen in het jaar af te nemen.

Digitale examens kunnen een andere, flexibele, organisatie van de examens faciliteren. Hierbij kan gedacht worden aan het eenvoudiger aanbieden van varianten, waardoor een school een examen op verschillende tijdstippen kan afnemen.

- **Vermindering werkdruk docenten**

Door de invoering van digitale examens kan de taakbelasting van docenten verminderen.

Het corrigeren voor docenten kan verminderen, omdat de computer de gesloten vragen kan nakijken.

- **Stimuleren van ICT toepassingen binnen scholen**

De motivatie van scholen om *ICT-toepassingen in het onderwijs* op te nemen wordt verhoogd door de opname van *digitale elementen in het centraal examen*.

Door digitale elementen in het centraal examen op te nemen, worden scholen gemotiveerd om *ICT-toepassingen in het onderwijs* op te nemen, zoals videometen bij natuurkunde.

Aan de hand van de evaluaties die terugkomen van de deelnemende scholen zijn deze projecten in de afgelopen steeds bijgesteld. De CEVO beschikt inmiddels dan ook over een brede en diepgaande ervaring met de inzet van computers bij de afname van examens en de daarbij behorende condities.

5. BELEIDSVOORNEMENS 2007 - 2011

De evaluatie van de resultaten met digitale centrale examinering in de laatste 7 jaar leiden tot voortzettig van het ingezette beleid op hoofdlijnen. Zowel het lange termijnperspectief (de horizon) als de doelstellingen voor de komende jaren kunnen nu, dankzij opgedane ervaringen, scherper worden geformuleerd. In aansluiting daarop kunnen de activiteiten worden bepaald om deze doelen te realiseren.

Het lange termijnperspectief

Het lange termijnperspectief houdt in dat al die examens worden gedigitaliseerd waarbij deze digitalisering een duidelijke inhoudelijke en/of pedagogische meerwaarde heeft. Als deze meerwaarde zich in een pilot-periode ook daadwerkelijk manifesteert, zal een examen (na een eventuele overgangsperiode) verplicht digitaal worden aangeboden en zal de papieren afname stoppen.

Er is sprake van een inhoudelijke meerwaarde als het examen door digitalisering vakinhoudelijk gezien een beter examen wordt; bijvoorbeeld doordat nieuwe vaardigheden kunnen worden getest. Uiteindelijk zou het gebruik van de computer bij het centraal examen dan een onderdeel moeten worden van het examenprogramma zelf, zodat het voor iedereen logisch is dat dit examen op de computer wordt afgenoem.

Er is sprake van een pedagogische meerwaarde als het examen door digitalisering aantrekkelijker wordt voor de leerling, bijvoorbeeld doordat er maar één vraag tegelijk wordt getoond of een examen daardoor flexibel kan worden aangeboden.

Voorts kan er sprake zijn van een logistieke of andere meerwaarde, bijvoorbeeld doordat examens tijden/of plaats-onafhankelijk kunnen worden afgenoemd (verschillende examenmomenten), doordat het tijdsbesparing oplevert voor docenten of doordat kosten worden bespaard. Deze laatste meerwaarde vormt echter op zich geen reden om tot digitalisering van de centrale examens over te gaan.

In de afgelopen periode is gebleken, dat bij de havo- en vwo-examens vooral de vakinhoudelijke meerwaarde van belang is, terwijl bij de vmbo BB/KB-examens de pedagogische meerwaarde vaak naar voren wordt gebracht.

Op grond hiervan zal bij de computerexamens in havo/vwo de nadruk komen te liggen op de inhoudelijke meerwaarde en zal alleen dan voor een vak een digitaal examen worden aangeboden, waar dit een vakinhoudelijke meerwaarde heeft. Verwacht mag worden dat herziening van het examenprogramma er de komende vijf jaar bij een aantal vakken toe leidt dat voorgeschreven is dat ICT-gebruik in de vakinhouden is geïntegreerd. Bij deze vakken is het dan vanzelfsprekend dat ook de examinering digitaal plaatsvindt. Vakken die zich daar waarschijnlijk goed voor lenen zijn Economie, Scheikunde, Wiskunde en Informatica. Daarnaast zullen ook enkele kunstvakken in het havo/vwo de komende jaren digitaal worden aangeboden. De grote vakinhoudelijke meerwaarde daarvan is in de afgelopen jaren al aangetoond.

Bij de vmbo BB/KB-leerwegen wordt doorgegaan met het omzetten van zoveel mogelijk algemene vakken naar digitale examens vanwege de grote pedagogische meerwaarde, ook als de inhoudelijke meerwaarde niet altijd duidelijk aanwezig is.

Vmbo GL/TL heeft in deze een soort scharnierfunctie; hier spelen beide meerwaarden een rol.

Beleidsvoornemens 2007 - 2011

De doelstellingen voor de komende jaren zijn uiteraard dienstbaar aan de realisatie van het bovengeschetste lange termijnperspectief. De hoofdlijnen van dat beleid zijn:

1. verdere uitbouw en verbetering van de computerexamens in het vmbo BB naar het vmbo KB en daarna GL/TL;
2. verdere uitbouw en verbetering van de taal- en kunstexamens;
3. voor de havo/vwo-scholen het maken van digitale examens voor vakken waarvan de nieuwe examenprogramma's gemaakt gaan worden, zoals Economie en Biologie.

6. RANDVOORWAARDEN

De realisering van het hierboven geschetste beleid is alleen mogelijk als de randvoorwaarden daarvoor kunnen worden geschapen.

Flexibele examenmomenten

Om digitale examens ook voor grote groepen organiseerbaar te maken, kan er in de toekomst geen sprake meer zijn van één vast examenmoment bij een digitaal examen. Per examen dienen dan ook meerdere versies beschikbaar te zijn, zodat de school op verschillende momenten de examens aan de leerlingen kan aanbieden. Zo mogelijk wordt dan gebruik gemaakt van een grote itembank, die rechtstreeks (zo mogelijk on-line) wordt aangesproken.

De mogelijkheden die deze flexibilisering voor de scholen meebrengt, zijn in BB al zichtbaar. De organisatorische gevolgen voor een school kunnen aanzienlijk zijn, maar kunnen ook beperkt blijven als een school ervoor kiest om de digitale examens af te nemen op tijdstippen die corresponderen met het huidige examenrooster van de CEVO. Een eventuele beslissing van de overheid om centrale examinering op verschillende momenten in te voeren, kan dan ook aanzienlijke gevolgen hebben die vooraf tot in detail zullen moeten worden uitgewerkt om problemen bij de uitvoering te voorkomen.

Voor de kortere termijn betekent dit: om aan de scholen tegemoet te komen is het belangrijk dat er voor examens met grotere groepen meerdere varianten komen, zeker als zij tot de verplichte afname gaan behoren.

Aan het maken van meerdere varianten zijn kosten verbonden. Daarnaast is de gelijkwaardigheid van varianten voor examenmakers een groot aandachtspunt. Het is daarom ook zaak om nauwkeurig tijdens pilots en door contacten met scholen vast te stellen hoeveel varianten er nodig zijn voor welk vak en of er andere oplossingen zijn voor uitzonderlijke situaties (bijvoorbeeld een alternatieve locatie).

Voor examens, die meer gericht zijn op het toetsen van vaardigheden, zou wellicht kunnen worden volstaan met minder varianten, aangezien vaardigheden niet van een andere leerling kunnen worden overgenomen.

Implementatie en organisatie

Het is van belang dat de implementatie van alle digitale examens (en hun pilots) op een eenduidige manier wordt gedaan om uniformiteit en duidelijkheid naar de scholen toe te handhaven. Daarbij kan gedacht worden aan identieke testfases, identieke evaluaties, identieke stappenplannen, voorlichtingsbijeenkomsten.

De organisatie van dit alles valt onder de verantwoordelijkheid van de CEVO en wordt uitgevoerd door een combinatie van CEVO, Cito en IB-Groep.

De implementatie van de digitale examens moet in handen liggen van dezelfde organisatie die ook de examensoftware maakt en het beheer van de centrale examen- of itemdatabase heeft. Zie hiervoor ook Bijlage 1.

Door een evenwichtige invoer van digitale examens, zal per jaar een gericht aantal scholen per jaar voor het eerst met Examentester te maken krijgen, zodat de invoering goed te behappen is voor de schoolorganisatie. Weinig is dat over vijf jaar het merendeel van de scholen het centrale CBT-product gebruikt voor de examinering van tenminste één vak.

Het tempo en de wijze van implementatie zal in constante samenspraak met de scholen worden bepaald en bijgesteld. Dit gebeurt in voorlichtingsbijeenkomsten, congressen, evaluatiebijeenkomsten en andere ontmoetingen met scholen. Ook met andere partijen, zoals de ketenpartners, worden de projecten regelmatig doorgenomen en geëvalueerd om er zeker van te zijn dat de juiste weg wordt bewandeld.

Organisatie van digitale examens

Uit vele ontmoetingen met scholen is gebleken dat zij zich bij de komst van digitale examens zorgen maken over de tijd die nodig is om de examens op een groot aantal computers te installeren en eventuele technische problemen op te lossen. Het is interessant om te zien dat als scholen de meerwaarde zien van een digitaal examen, de bovenstaande zorgen afnemen. Andersom is ook gebleken dat bij een te zware organisatielast en veel technische problemen, de scholen de meerwaarde van een examen minder hoog waarderen. Het is daarom zaak om een goede balans te vinden tussen de inhoudelijke meerwaarde van een examen en de organisatielast.

BIJLAGE 4: ACTIVITEITEN IN DE KOMENDE VIJF JAAR

Onderstaande tabel geeft een indicatie van wanneer welke examens digitaal zouden kunnen worden aangeboden:

Groep	Activiteiten en omschrijving	Schooltypes				
		Vmbo BB	Vmbo KB	Vmbo GT	Havo	Vwo
1. Kunstvakken	Dans – CBT			Exp. in 2008 Pilot in 2009 Reg. In 2010		
	Drama – CBT			Exp. in 2008 Pilot in 2009 Reg. In 2010		
	Muziek – CBT			Exp. in 2008 Pilot in 2009 Reg. In 2010	Exp. in 2009 Pilot in 2010 Reg. In 2011	Exp. in 2009 Pilot in 2010 Reg. In 2011
	CKV2 – CBT				Exp. in 2007 Pilot in 2008 Reg. in 2009	Exp. in 2008 Pilot in 2009 Reg. in 2010
2. Talen	Duits – CBT	Volgt BB AVO (zie onder 3.)	Volgt BB AVO (zie onder 3.)	Exp. in 2008 Pilot in 2009 Reg. In 2010	Exp. in 2008 Pilot in 2009 Reg. In 2010	
	Frans – CBT	Volgt BB AVO (zie onder 3.)	Volgt BB AVO (zie onder 3.)	Exp. in 2008 Pilot in 2009 Reg. In 2010	Exp. in 2008 Pilot in 2009 Reg. In 2010	
	Spaans – CBT				Exp. in 2008 Pilot in 2009 Reg. In 2010	
3. Overige algemene vakken	Gestarte BB AVO uitbreiden	Pilot in 2007 Reg. In 2008	Pilot in 2009 Reg. In 2010			
	Biologie - CBT			Exp. in 2008 Exp. in 2009 Pilot in 2010		
	Economie - CBT			Exp. in 2009 Exp. in 2010 Pilot in 2011		
4. CSPE praktijk-opdrachten		Reg. in 2004	Reg. in 2006	Reg. in 2008 (GL)		
5. CSPE - Minitoetsen	Omzetten naar netwerkversie	Exp. in 2007 Reg. In 2008	Exp. in 2007 Reg. In 2008	Exp. in 2007 Reg. In 2008 (GL)		
6. IEPS (Imex/Compex)	Imex-vorm als keuze voortzetten tot CBT gerealiseerd is			Reg. In 2006 Tot 2011	Reg. In 2006 Tot 2011	Reg. in 2006 Tot 2011

De tabel geeft een indicatie van de digitalisering van centrale examens in de komende 5 jaar. Over de precieze vakkenkeuze en het tijdstip van invoering moet nog overleg plaatsvinden. Het invoeringsverloop is ook afhankelijk van de snelheid waarmee Examentester ontwikkeld gaat worden.

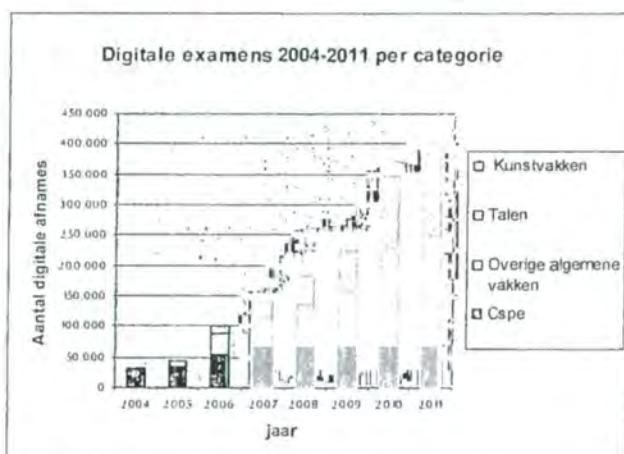
Verklaring van de gebruikte termen in de tabel:

- Exp (Experiment) betekent dat het nieuwe examen op een klein aantal scholen (circa 5) onder intensieve begeleiding van Cito zal plaatsvinden. De werking van de software wordt hier met name bestudeerd.
- Pilot betekent dat het nieuwe examen op een groter aantal scholen wordt ingezet om met name de gebruikersvriendelijkheid en de ondersteuningsbehoefte te bekijken.
- Reg (Regulier) betekent dat het examen voor alle scholen beschikbaar is.

Verklaring van de gebruikte kleuren in de tabel:

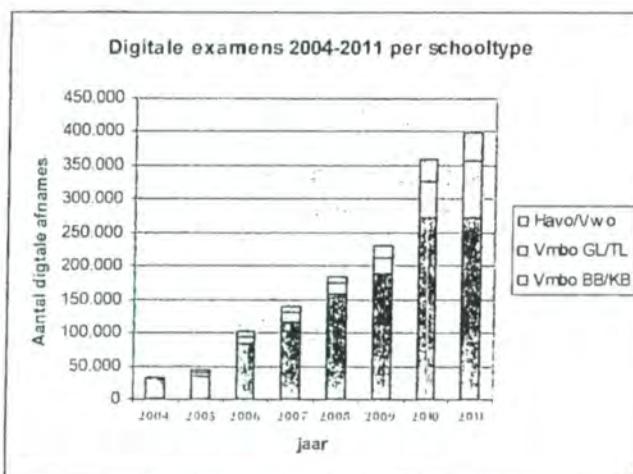
	Rood = Eerste werkzaamheden in 2007
	Oranje = Eerste werkzaamheden in 2008
	Geel = Eerste werkzaamheden in 2009
	Groen = Reguliere (verplichte) invoering al in 2007

De boven genoemde invoering heeft globaal het volgende invoeringsverloop:

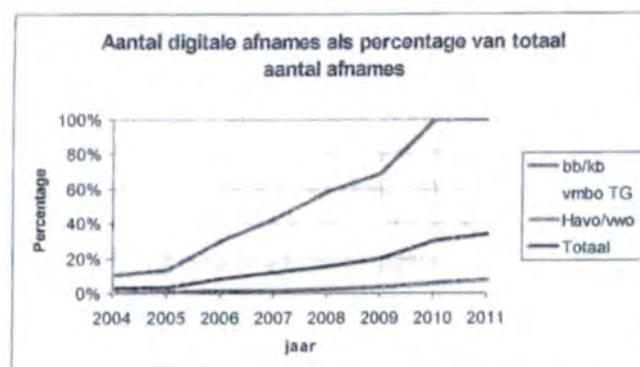
Deze grafiek geeft aan per categorie (Kunstvakken, Talen, Overige algemene vakken en Cspe) hoeveel digitale afnames er per jaar te verwachten zijn.

Per schooltype betekent dit:

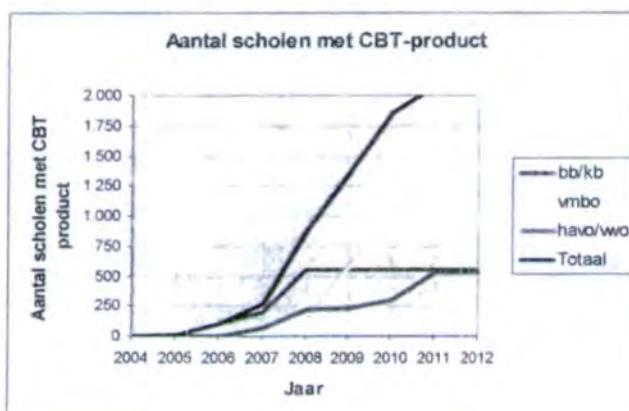
In deze laatste grafiek wordt duidelijk dat de invoering in het vmbo BB/KB als eerste wordt aangepakt en daarna de invoering in de andere schooltypen.

Een indicatie van de snelheid waarmee digitale examens papieren examens vervangen, is terug te vinden in de volgende grafiek:

Hieruit blijkt dat, gebaseerd op het voorgenomen invoeringsverloop, in het vmbo BB/KB in 2010 geen papieren examens meer aanwezig zullen zijn (het percentage digitale afnames is 100% van het totaal aantal afnames), terwijl in het havo/vwo in 2011 meer dan 90% van de examens op papier zullen worden afgenoem.

Als laatste nog een grafische weergave van de verspreiding van het CBT-product over de scholen.

In deze grafiek is te zien dat, gebaseerd op bovenstaande, indicatieve tabel de invoering naar de scholen gelijkmataig plaatsvindt, na een langzame startfase tot 2007. De nadruk ligt ook hier weer in het begin op de BB/KB scholen, maar rond 2011 zouden vrijwel alle scholen gebruik kunnen maken van het CBT product om tenminste één examen af te nemen. Met name de taalexamens spelen op het havo/vwo hier een belangrijke rol, aangezien bijna alle scholen een taal als Frans, Duits of Spaans aanbieden.

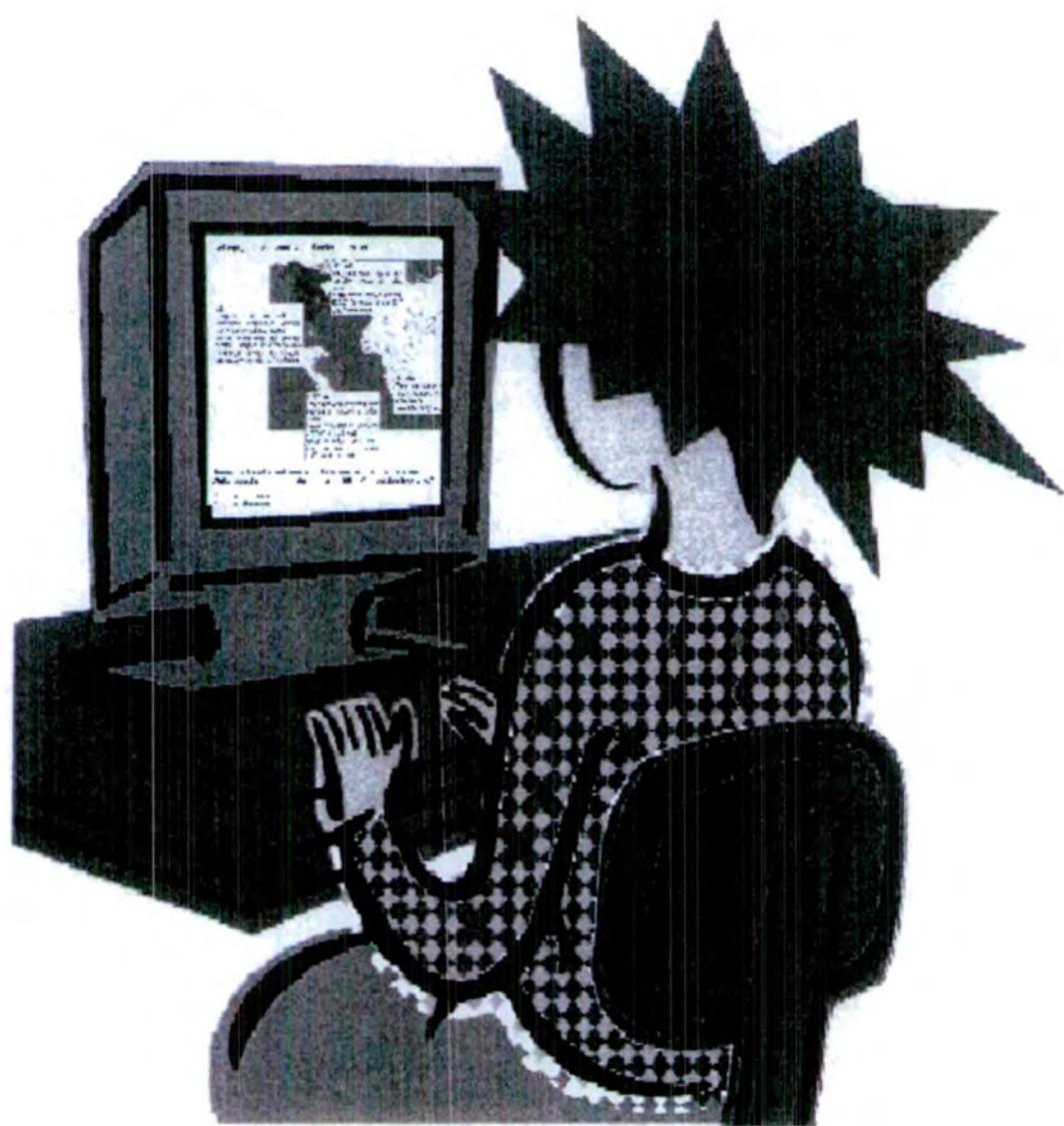
Overige activiteiten

- Doorgaan met het houden van gesprekken met scholen om ze te informeren over de plannen met digitale examens en om hun zorgen rond digitale examens te bespreken en ideeën mee te nemen in toekomstige ontwikkelingen.
- In overleg met Cito bepalen welke examens wanneer digitaal gaan worden aangeboden in de komende vijf jaar.

(aa)

CEVO

BELEIDSNOTITIE

Het centraal examen op de computer
2007 – 2011

Opnieuw koers bepalen: het centraal examen op de computer

1. Inleiding

In december 2006 heeft de commissie verantwoordelijk voor de vaststelling van de examens (CEVO) de beleidsnotitie 'het centraal examen op de computer, 2007-2011' aangeboden aan de leden van de Regiegroep COMPEX. De Regiegroep COMPEX is een strategisch afstemmingsoverleg waarin de organisaties betrokken bij het tot stand brengen van de centrale examens: OCW, Cito, IB-Groep en CEVO zijn vertegenwoordigd. In 2002 is een voorzichtig begin gemaakt met het maken en afnemen van centrale examens voor enkele vakken met behulp van de computer. Toen is ook de Regiegroep ingesteld met als taak op strategisch niveau sturing te geven aan de digitalisering van de centrale examens en besluitvorming door de minister voor te bereiden op dit terrein.

Eind januari 2007 staat de notitie geagendeerd voor het overleg van deze Regiegroep en vervolgens zal het met een advies aan de minister worden voorgelegd voor besluitvorming.

Dankzij de samenwerking van de organisaties in de Regiegroep konden de signalen die bij de interactieve beleidsvorming rond Koers VO (meerjarig beleidsdocument van de minister van OCW, 2004) werden afgegeven door leerlingen, docenten en schoolleiders direct worden omgezet in een ambitieuze doelstelling: iedere leerling, zonder onderscheid naar leerweg of profiel, moe(s)t minimaal één centraal examen met behulp van de computer krijgen aangeboden in 2007. Deze ambitie is ook neergelegd in het meerjarig beleidsdocument Koers VO en de daarop volgende Uitwerkingsnotitie Examens Voortgezet Onderwijs, waar de Vaste Kamercommissie voor OCW mee heeft ingestemd.

In de notitie van de CEVO wordt aangegeven dat er veel ervaring is opgedaan de afgelopen jaren met verschillende soorten digitale examens. Te denken valt hierbij aan computerbased testing (cbt) waarbij zowel de opgaven als de antwoorden via de computer gaan, de compex en imex-examens waarbij gedeelten van het examen via de computer gaan of de computer wordt gebruikt als hulpmiddel, en ook is in beperkte mate ervaring opgedaan met online-examineren. Naast ervaring met de techniek is er ook ervaring opgedaan met de implementatie op scholen, en is de mening geïnventariseerd van de verschillende categorieën docenten en leerlingen. Op basis van de opgedane ervaring lijkt het wijs, voordat er nieuwe stappen worden gezet, opnieuw de koers te bepalen. Met andere woorden: voldoet de uitgezette koers nog wel?

Opnieuw koers bepalen betekent dat allerlei zaken kunnen gaan schuiven. Niet alleen de doelstellingen en de deadlines kunnen veranderen, ook de positie van de betrokken organisaties kunnen veranderen. Net als bij een schip dat de koers verlegt, zullen sommige meevarenden meer in actie moeten komen en anderen juist minder. Alle meevarenden zullen opnieuw positie moeten kiezen met als doel gezamenlijk het schip op de gewenste koers te krijgen. Deze metafoor geldt zeker voor de organisaties betrokken bij het tot stand brengen van de centrale examens: CEVO, Cito, IB-Groep en OCW. Bij een nieuwe koers zullen de taken verschuiven en posities veranderen, maar net als aan boord van een schip heeft iedereen elkaar nodig om de nieuwe koers vast te kunnen houden en het gestelde doel te bereiken.

legitimering

Legitimeren de ervaringen van de afgelopen jaren nog de geformuleerde ambitie in Koers VO? Allereerst zijn immers de ambities gaande de rit al bijgesteld; zo heeft de minister besloten zowel bij de examens in het vmbo als bij de voorgenomen verplichte afname van het vak natuurkunde voor alle scholen in 2007 het invoeringsschema bij te stellen. Ten tweede geraken we voor een aantal vakken langzamerhand uit de experimenteerfase. Sommige examens, denk bijvoorbeeld aan de kunstvakken, de vakken Frans en Duits en de zgn. cspe-examens voor de beroepsgerichte programma's in de beroepsgerichte leerwegen van het vmbo, hebben zich bewezen en maken intussen onderdeel uit van de reguliere examenproductie. Ten derde moet nu de beslissing worden genomen of een verplichte afname met de computer in één of meer vakken kan worden opgelegd aan alle scholen, rekening houdend met de organiserbaarheid en draagvlak. Opnieuw koers bepalen lijkt dus ook geboden als we serieus kijken naar de legitimering om centrale examens met behulp van de computer aan te bieden.

flexibilisering

Digitalisering van de centrale examens leek in 2004 tegemoet te komen aan de roep om flexibilisering. Hoe staat het nu met de wens om te flexibiliseren en komt digitalisering van de centrale examens daar aan tegemoet?

Het onderwijskundig proces is in ontwikkeling. Meer en meer wordt gezocht naar de inrichting van een onderwijskundig proces op maat, een onderwijskundig proces dat niet start bij het eerste jaar voortgezet onderwijs en niet ophoudt bij het laatste jaar voortgezet onderwijs maar dat geacht wordt te passen in een doorlopende leerlijn. Ook moet dat onderwijskundig proces rekening houden met leerlingen die extra zorg nodig hebben of leerlingen die juist uitgedaagd moeten worden om te excelleren. De digitalisering van de examens voor de beroepsgerichte vakken in het vmbo sluiten direct aan op de behoefte in deze onderwijssoort om op meerdere momenten te kunnen examineren. Examineren binnen een periode van twee maanden is nu mogelijk en dit zou verder kunnen worden uitgebouwd als aan een aantal voorwaarden zoals organiserbaarheid, gelijkwaardigheid, veiligheid etc. wordt voldaan. In het havo/vwo is de vraag naar flexibele afname van centrale examens veel minder aanwezig, maar daar wordt wel geëxperimenteerd met meerdere examenmomenten. Het is goed denkbaar dat de ontwikkeling van meerdere examenvarianten (een vorm van databank) en online-examinering hier ondersteunend kunnen zijn.

Motivering

Is de leerling meer gebaat bij een digitale examenopgave die een inhoudelijke meerwaarde biedt? Of is een leerling meer geholpen met een digitaal examen omdat dit meer aansluit bij zijn belevingswereld? In de notitie van CEVO wordt bij de beantwoording van deze vraag terecht onderscheid gemaakt tussen leerlingen in de verschillende onderwijssoorten en onderscheid gemaakt tussen de verschillende vakken die worden geëxamineerd.

2. Opnieuw koersbepalen: meerwaarde

Duidelijk is de CEVO als het gaat om de motivering om examens te digitaliseren. De pedagogische en/of inhoudelijke meerwaarde moet zijn aangetoond in de experimenteerfase alvorens wordt overgegaan tot verplichte digitale afname (p. 13). Overigens is de CEVO minder duidelijk in wie wanneer hierover een beslissing neemt: het kan niet anders zijn dat de

Regiegroep COMPEX hierover beslist (zie ook hieronder in paragraaf 7) en vervolgens de minister. Vervolgens concludeert de CEVO op basis van de opgedane ervaring dat het bij havo/vwo examens gaat om inhoudelijke meerwaarde, bij de beroepsgerichte leerwegen vmbo om pedagogische meerwaarde en bij de algemene leerwegen vmbo om beidet. Vanuit het oogpunt van gelijke rechten is het van groot belang om alle leerlingen in alle onderwijssoorten gelijkwaardig te benaderen en te bedienen. Ook voor de leerling in het vmbo is het van groot belang dat het digitale examen een inhoudelijke meerwaarde kent en voor de havo/vwo leerling kan ook het pedagogische element een rol spelen. Voor het lange termijnbeleid moet worden gestreefd naar een optimale mix. Bij deze optimale mix kunnen ook meerwaarden worden betrokken zoals: logistieke voordelen, flexibilisering in de vorm van verschillende afnamemomenten en tijdsbesparing bij correctiewerk voor docenten.

De ervaring van de afgelopen jaren leert dat, zeker op de korte termijn, het eerste graadsgebied (havo/vwo) alleen te overtuigen is van het nut van digitale examens als deze vakinhoudelijk een meerwaarde bieden t.o.v. de schriftelijke examens. De CEVO moet oppassen het iet-gebruik door scholen niet te willen afdwingen door ict-verplichtingen op te laten nemen in het examenprogramma. Het is veel eerder in de uitwerking (syllabi en handreikingen) van het examenprogramma dat ict als hulpmiddel een plaats kan krijgen dan in het examenprogramma zelf. Het afdwingen van computergebruik via de examenprogramma's doet geen recht aan een zuiver vakinhoudelijke benadering, beperkt de bewegingsruimte van scholen en kan leiden tot een financiële claim bij OCW.

Inhoudelijke meerwaarde lijkt al snel aangetoond als er nieuwe vaardigheden kunnen worden getoetst. Maar op dit moment zijn docenten en leerlingen hierover zeer kritisch, men ziet dit toch meer als het 'opleuken' van het examen dan dat het echt iets toevoegt. Ook om financiële redenen is het niet altijd gewenst om bij de digitale examens toe te passen wat technisch haalbaar is. Vaak zijn voor bepaalde animaties of oefeningen aparte softwareprogramma's nodig en moeten er auteursrechten worden betaald. Om deze redenen kan toetsing van bepaalde vaardigheden worden verwezen naar het schoolexamen.

Beslispunten

1. voor het lange termijnbeleid moet worden ingezet op een optimale mix van meerwaarden (pedagogisch-vakinhoudelijk-logistiek-financieel);
2. het voorschrijven van computergebruik in het examenprogramma kan alleen vanuit vakinhoudelijke overwegingen. Het gebruik van de computer is een middel en geen doel;
3. de CEVO dient de overwegingen om bepaalde vaardigheden digitaal te toetsen in het centraal examen te expliciteren en deze voor besluitvorming voor te leggen aan de Regiegroep COMPEX.

3. Ervaringen 2002-2006

De afgelopen jaren is gebleken dat digitale examens met succes kunnen worden gemaakt en afgenoemt en dat ook de waardering van de docent en leerling groot is, metname in het vmbo. Te denken valt hierbij aan de vakken hierboven genoemd in paragraaf 1 onder 'legitimering'. Daarnaast is echter gebleken dat het tempo waarin de examens worden gedigitaliseerd voor sommige scholen te hoog ligt, daarom is ook al op onderdelen

getemporeerd. Ook is nu duidelijker dan in 2002 dat er tal van randvoorwaarden scherper bewaakt moeten worden alvorens over kan worden gegaan tot uitbreiding van digitale examinering (zie hieronder in paragraaf 4 ‘doelstellingen’).

Inhoudelijk is er op een zeer positieve manier ervaring opgedaan met het toetsen van nieuwe vaardigheden met behulp van digitale examens. Ook blijken de examens aantrekkelijker voor leerlingen door het toevoegen van nieuwe elementen als animaties en geluid. Een digitaal examen blijkt bij de leerling in het vmbo op voorhand al de voorkeur te hebben boven een schriftelijk examen omdat dit meer aansluit bij zijn belevingswereld.

Neveneffect van het afnemen van digitale examens is dat op termijn het corrigeerwerk voor de docent kan verminderen en dat er een stimulerende werking uitgaat naar het gebruik van ict ook op andere terreinen binnen de school.

4. opnieuw koers bepalen: doelstellingen

In de notitie van de CEVO is een helder tijdschema opgenomen voor de productie en afname van digitale examens tot 2012 (zie bijlage). Het is gewenst om een dergelijk schema ook te maken voor de randvoorwaarden. Aan welke randvoorwaarde moet wanneer worden voldaan? Wie onderneemt hier actie en wat zijn de financiële gevolgen?

Wat zijn de consequenties als een bepaalde randvoorwaarde niet of slechts gedeeltelijk kan worden ingevuld? Zo wordt aangegeven dat er wordt gewerkt aan verbetering van de veiligheid, maar er wordt niet aangegeven wat er wordt gedaan, op welke termijn en tegen welke kosten. Deze dwarsverbanden zullen duidelijker moeten worden aangegeven.

De volgende doelstellingen kunnen worden geformuleerd op basis van pagina 14, 16 en 23 van de CEVO notitie:

1. (a) verdere uitbouw en verbetering van de computerexamens in het vmbo Basisberoepsgerichte leerweg (BB) en verdere uitrol naar het vmbo Kaderberoepsgerichte leerweg (KB) en (b) naar het vmbo Gemengde- en Theoretische leerweg (GL/TL) (p. 14);
2. verdere uitbouw en verbetering van de digitale taal- en kunstexamens voor vmbo en havo/vwo (p.14);
3. voor havo/vwo de ontwikkeling van digitale examens voor vakken waarvan de nieuwe examenprogramma's worden gemaakt, bijv. Economie en Biologie (p. 14);
4. oriëntatie op online-examinering (p. 27);
5. omzetting van de imex-examenvorm (havo/vwo) naar de cbt-examenvorm (p. 16).

Bovenstaande doelstellingen zijn alleen te verwezenlijken als aan een reeks van randvoorwaarden is voldaan. De randvoorwaarden zijn niet voor iedere doelstelling hetzelfde, zie voor een overzicht hiervan bijlage 2.

Zo hebben de zgn. cspe-examens zich in de basisberoepsgerichte leerweg bewezen en kunnen nu worden uitgerold naar de volgende leerweg. Wel dienen een aantal randvoorwaarden nog nader te worden ingevuld (bijv. gelijkwaardigheid, veiligheid etc). Dit geldt nog in sterkere mate voor de algemene vakken en voor het uitrollen naar de meer algemene leerwegen (gemengd en theoretisch).

Bovenstaande doelstellingen zijn ook alleen realiseerbaar als er draagvlak is bij de docenten, vakinhoudelijke vakverenigingen en de betrokken organisaties als Cito en IB-Groep. Het beoogde resultaat kan alleen worden bereikt als gedurende het proces voortdurend wordt gewerkt aan draagvlak, dit is een primaire taak van de CEVO.

Het is dus niet alleen zaak de doelstellingen helder te formuleren en in een activiteitenschema te rubriceren, hetzelfde moet gebeuren voor de randvoorwaarden. En hier blijft de notitie van de CEVO in gebreken. Deelresultaten (producten), acties, tijds~~sp~~pad en kosten missen)

Hieronder een overzicht van de randvoorwaarden waaraan moet worden voldaan willen de hierboven geformuleerde doelstellingen worden gehaald:

1. draagvlak bij schoolleiding, docenten en leerlingen en in het verlengde hiervan politiek draagvlak (p. 36);
2. organiserbaarheid op de scholen bijv. door uniformering van de software;
3. organiserbaarheid door de betrokken organisaties: CEVO, Cito en IB-Groep;
4. financiële haalbaarheid;
5. flexibilisering van het examenmoment (p. 15) ofwel afstappen van de huidige 'mei-systematiek';
6. ontwikkeling van varianten van één examen met behoud van gelijkwaardigheid (p. 15);
7. verdere ontwikkeling van de examentester (p. 16);
8. oplossing voor scholen die werken met systemen als TSS, Mac en Linux (p. 36);
9. aansluiting examenprogramma's (p. 36);
10. onderzoek naar het gebruik van teksten in digitale examens (p. 36);
11. onderzoek naar integratie van externe programma's (nu gebruikt bij de imex-examenvorm) in een cbt-examen (p. 36);
12. standaardisering van de vaststellingsprocedure van digitale examenopgaven door de vakgroepsleden (p. 36);
13. standaardisering van de cspe-examens (p. 17);
14. versterken van de veiligheid van de digitale examens (p. 17);
15. goede voorlichting over geheimhouding en veiligheid (p. 36).

Beslispunten

4. Instemming met de hierboven geformuleerde vijf doelstellingen
5. De CEVO dient duidelijk aan te geven hoe het vervullen van de voorwaarden het realiseren van de doelstellingen ondersteunt of het niet invullen van de voorwaarden de realisatie van de doelstellingen schaadt;
6. De CEVO dient duidelijke beslismomenten te formuleren ten aanzien van te nemen stappen in het ontwikkeltraject;
7. De CEVO dient bij ieder beslismoment inzage te geven in de financiële gevolgen, de gevolgen voor de betrokken organisaties en voor de scholen.

5. Opnieuw koers bepalen: softwareontwikkeling

Bij professionele bedrijven die zich bezig houden met digitale examinering is het gebruikelijk en nuttig gebleken om softwareontwikkeling en implementatie in één hand te houden. De ontwikkeling op het terrein van softwareontwikkeling is volop gaande. Het nu gebruikte

softwareprogramma 'examentester' is een door Cito op maat gemaakt CBT-softwareproduct dat nog volop in ontwikkeling is. Technische moet er nog veel worden verbeterd en ook op het gebied van beveiliging en gebruikersgemak moeten er nog aanpassingen plaatsvinden. In de Regiegroep COMPEX is afgesproken dat tot 2009 de examentester verder wordt ontwikkeld en zo gaandeweg een programma van eisen kan worden ontwikkeld waar een volwaardig CBT-toetsprogramma aan moet voldoen. In 2009 is er dan duidelijkheid over de definities en specificaties en kan verantwoord een Europese aanbestedingsprocedure worden gestart. Vanaf 2011 zou dan een nieuw softwareprogramma in gebruik moeten worden genomen.

Beslispunten:

8. CEVO moet van Cito een harde garantie krijgen dat Cito voldoende blijft investeren in de examentester, ook in de aanloop naar een Europese aanbesteding, waarbij een ander bedrijf de opdracht kan krijgen het definitieve softwareprogramma te ontwikkelen en uit te rollen;
9. Het wordt niet duidelijk wat de consequenties zijn van het tempo en kwaliteit van de ontwikkeling van de examentester voor de geformuleerde doelstellingen. CEVO moet dit in overleg met Cito nader expliciteren;
10. CEVO moet in overleg met Cito de kosten die zijn verbonden aan een verdere ontwikkeling van de examentester tot 2009 nader expliciteren.
11. een besluit dient voorbereid te worden voor het beheer van de eExamen software alsmede doorontwikkeling. Wie wordt daarvoor verantwoordelijk?

6. opnieuw koers bepalen: auteursrecht

Bij de samenstelling van digitale examens wordt meer dan bij schriftelijke examens gebruik gemaakt van materiaal waar auteursrecht over betaald moet worden. Bij schriftelijke examens bleef dit beperkt doordat er slechts gebruik werd gemaakt van enkele teksten, bij de digitale examens wordt echter gebruik gemaakt van oa. filmbeelden, animaties en geluidsfragmenten. Het afkopen van het auteursrecht kan financieel behoorlijk oplopen omdat vanuit de traditie van de schriftelijke examens, de examenopgaven na gebruik vrij beschikbaar zijn; dus ook voor gebruik door commerciële instellingen (lees educatieve uitgeverijen). Het is mogelijk de kosten te beperken als OCW de gemaakte digitale examenopgaven niet meer vrij beschikbaar stelt maar in een beschermd omgeving aan de scholen aanbiedt. Derden kunnen hier dan geen gebruik van maken. Deze optie moet nader worden uitgewerkt omdat dit een principiële breuk lijkt met het tot nu toe ingenomen standpunt van OCW dat er geen auteursrecht kan worden geclaimd op de examenopgaven en dat iedereen er vrij over moet kunnen beschikken.

Beslispunt

12. OCW, CEVO en Cito voeren nader overleg over de beschikbaarheid van gebruikte digitale examenopgaven.

7. opnieuw koers bepalen: naar nieuwe verhoudingen

In de notitie van CEVO wordt helder gesteld dat deze tot doel heeft het beleid ten aanzien van digitale centrale examens van de CEVO voor de komende vijf jaar vast te leggen (blz. 5). Bij de start van het ontwikkeltraject van digitale examens in 2002 heeft de CEVO expliciet het

initiatief gekregen, ook in de Regiegroep COMPLEX is bij herhaling gesteld dat de CEVO de regiefunctie vervult. Het is overduidelijk dat, nu gewerkt wordt aan een instellingswet voor een Zelfstandig Bestuursorgaan (ZBO) Examens, waar de CEVO in op zal worden genomen, de CEVO nog sterker dan voorheen de regiefunctie op het terrein van de centrale examens voortgezet onderwijs zal willen/moeten invullen. Het kan echter niet genoeg worden benadrukt dat de voorliggende notitie van de **CEVO** bedoeld moet zijn om opnieuw een gezamenlijke koers te bepalen voor de komende jaren. Alleen in gezamenlijkheid en afhankelijkheid kunnen de geformuleerde doelstellingen worden gerealiseerd. Niet alleen de nieuwe meerjarige doelstellingen maar ook alle beslismomenten op weg naar 2012 moeten expliciet worden voorgelegd aan de organisaties die deel uitmaken van de Regiegroep Examens en aan de minister van OCW. De IB-Groep houdt expliciet haar logistieke taken: distributie van examens en ander examenmateriaal buiten de digitale examencyclus om, calamiteitenopvang, coördineren van de tweede correctie, ondersteunen van experimenten, inhoudelijke bijdrage leveren als het gaat om softwaresystemen gericht op distributie en registratie. Cito is verantwoordelijk voor de examenontwikkeling maar ook voor de softwareontwikkeling en implementatie (in ieder geval tot 2011).

8. opnieuw koers bepalen: financiën

Duidelijk moet worden hoeveel financiële middelen nu al worden ingezet in het ontwikkeltraject digitalisering van examens. Vervolgens dient te worden aangeven hoe de nieuwe doelstellingen zich meerjarig verhouden tot het huidige budget. De CEVO maakt niet duidelijk wat de kosten zijn op de verschillende onderdelen van het beleid. Dit heeft tot gevolg dat ook geen beleidsmatige keuzes zijn te maken ten aanzien van temporisering of versnelling van bepaalde onderdelen van het activiteitenplan.

Ook wordt niet duidelijk of extra investering op realisatie van bepaalde randvoorwaarden bevorderend zouden kunnen werken op het realiseren van de doelstellingen en wat voor financiële implicaties dit heeft. Zo wordt niet inzichtelijk gemaakt wat de kosten zijn voor het ontwikkelen van meerdere examenvarianten of voor een hogere graad van veiligheid.

Ook ontbreekt er een onderbouwing van de stelling dat de scholen geconfronteerd worden met beperkte meerkosten ten gevolge van digitaal examineren.

De CEVO stelt enerzijds dat als de papieren examens volledig zijn vervangen door de digitale examens er een inverdieneffect optreedt op de productiekosten. Anderzijds wordt gesteld dat de algemene kosten voor implementatie van digitale examens structureel hoger zullen zijn dan bij papieren examens. Dit behoeft nadere uitleg.

Beslispunten

13. De financiële gevolgen van de meerjarige doelstellingen moeten per onderdeel en per jaar in beeld worden gebracht;
14. De CEVO wordt gevraagd scenario's met de daarbij horende financiële gevolgen te formuleren zodat afgewogen beleidskeuzes kunnen worden gemaakt.

Jaco Bron, januari 2007

Bijlage 1

De activiteiten van de komende 5 jaar

Onderstaande tabel geeft een indicatie van wanneer welke examens digitaal zouden kunnen worden aangeboden:

Groep	Activiteiten en omschrijving	Schooltypes				
		Vmbo BB	Vmbo KB	Vmbo GT	Havo	Vwo
1. Kunstvakken	Dans – CBT					
	Drama – CBT					
	Muziek – CBT				Exp. in 2009 Pilot in 2010 Reg. in 2011	Exp. in 2009 Pilot in 2010 Reg. in 2011
	CKV2 – CBT					00
2. Talen	Duits – CBT					
	Frans – CBT				Exp. in 2009 Pilot in 2010 Reg. in 2011	
	Spaans – CBT				Exp. in 2009 Pilot in 2010 Reg. in 2011	
3. Overige algemene vakken	Gestarte BB AVO uitbreiden	Reg. in 2007 Reg. in 2008	Pilot in 2009 Reg. In 2010			
	Biologie - CBT			Exp. in 2008 Exp. in 2009 Pilot in 2010		
	Economie - CBT			Exp. in 2009 Exp. in 2010 Pilot in 2011		
4. CSPE praktijkopdrachten		Reg. in 2004	Reg. in 2006	Reg. in 2006		
5. CSPE - Minitoetsen	Omzetten naar netwerkversie	Reg. in 2007 Reg. in 2008	Exp. in 2007 Reg. in 2008	Exp. in 2007 Reg. in 2008		
6. IEPS (Imex/Compex)	Imex-vorm als keuze voortzetten tot CBT gerealiseerd is			Reg. in 2006 Tot 2011	Reg. in 2006 Tot 2011	Reg. in 2006 Tot 2011

De tabel geeft een indicatie van de digitalisering van centrale examens in de komende 5 jaar. Over de precieze vakkenkeuze en het tijdstip van invoering moet nog overleg plaatsvinden. Het inhoudsverloop is ook afhankelijk van de snelheid waarmee Examentester ontwikkeld gaat worden.

Verklaring van de gebruikte termen in de tabel:

- Exp. (Experiment) betekent dat het nieuwe examen op een klein aantal scholen (circa 5) onder intensieve begeleiding van Cito zal plaatsvinden. De werking van de software wordt hier met name bestudeerd.
- Pilot betekent dat het nieuwe examen op een groter aantal scholen wordt ingezet om met name de gebruikersvriendelijkheid en de ondersteuningsbehoefte te bekijken.
- Reg. (Regulier) betekent dat het examen voor alle scholen beschikbaar is.

Verklaring van de gebruikte kleuren in de tabel:

Rood	= Eerste werkzaamheden in 2007
Oranje	= Eerste werkzaamheden in 2008
Geel	= Eerste werkzaamheden in 2009
Groen	= Reguliere (verplichte) invoering al in 2007

Bijlage 2

Overzicht van de vijf doelstellingen afgezet tegen de te vervullen randvoorwaarden

Doelstellingen:

1. (a) verdere uitbouw en verbetering van de oomputerexamens in het vmbo BB en verdere uitrol naar het vmbo KB en (b) naar het vmbo GL/TL (p. 14);
2. verdere uitbouw en verbetering van de taal- en kunstexamens voor vmbo en bavo/vwo (p.14);
3. voor bavo/vwo de ontwikkeling van digitale examens voor vakken waarvan de nieuwe examenprogramma's worden gemaakt, bijv. Economie en Biologie (p. 14);
4. oriëntatie op online-examinering (p. 27);
5. omzetting van de imex-examenvorm (bavo/vwo) naar de cbt-examenvorm (p. 16).

Legenda:

- ++ = geen enkel probleem/goed haalbaar
- + = baalbaar
- +/- = behoeft aandaoht
- - = twijfel t.a.v. haalbaarheid op dit moment
- = groot probleem/uit haalbaar op dit moment

Voorwaarden / doelstellingen	1a. uitbouw BB/KB	1b. uitrol naar GL/TL	2. uitbouw taal/kunst	3. examens havo/vwo	4. online examens	5. imex naar ebt
1. draagvlak bij schoolleiding, docenten en leerlingen en in het verlengde hiervan politiek draagvlak (p. 36);	++	+	+	-	n.v.t.	n.v.t.
2. organiserbaarheid op de scholen bijv. door uniformering van de software;	++	+/-	+/-	-	+	n.v.t.
3. organiserbaarheid door de betrokken organisaties: CEVO, Cito en IB-Groep;	++	++	++	++	+/-	+/-
4. financiële haalbaarheid;	++	+	+	+	+	+
5. flexibilisering van het examenmoment (p. 15) ofwel afstappen van de huidige 'mei-systematiek';	++	+	-	-	+	n.v.t.
6. ontwikkeling van varianten van één examen met behoud van gelijkwaardigheid (p. 15);	+/-	+/-	-	--	n.v.t.	n.v.t.
7. verdere ontwikkeling van de examentester (p. 16);	+/-	+/-	+/-	+/-	n.v.t.	+/-
8. oplossing voor scholen die werken met systemen als TSS, Mac en Linux (p. 36);	n.v.t.	n.v.t.	+/-	+	++	+/-
9. aansluiting examenprogramma's (p. 36);	++	++	+/-	-	n.v.t.	n.v.t.
10. onderzoek naar het gebruik van teksten in digitale examens (p. 36);	++	+	+/-	+/-	+/-	n.v.t.
11. onderzoek naar integratie van externe programma's (nu gebruikt bij de imex-examenvorm) in een cbt-examen (p. 36);	n.v.t.	n.v.t.	+/-	+/-	-	-
12. standaardisering van de vaststellingsprocedure van digitale examenopgaven door de vakgroepsleden (p. 36);	+	+	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
13. standaardisering van de cspe-examens (p. 17);	+	+	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
14. versterken van de veiligheid van de digitale examens (p. 17);	+/-	+/-	+/-	+/-	--	+/-
15. goede voorlichting over geheimhouding en veiligheid (p. 36).	+/-	+/-	+/-	+/-	--	n.v.t.

Digitale examens en de afhankelijkheid van Microsoft

Geen afgewogen notitie maar een korte schets die aangeeft welke dilemma's de komende tijd langskomen.

Utrecht, 28 april 2008 – ameling algra

Digitale examens worden ontwikkeld voor een besturingssysteem. Het is nauwelijks te doen om ze geschikt te maken voor meerdere besturingssystemen. Dat roept de vraag op, hoe we moeten omgaan met scholen die een ander besturingssysteem gebruiken dan wat nodig is voor de examensoftware.

a. Oudere en nieuwste versies van Windows

Windows wordt voortdurend vernieuwd, en vanaf een zekere datum worden oudere versies door de producent niet meer onderhouden. De examensoftware moet draaien op de meer recente versies, die nog worden onderhouden. Het is niet haalbaar om examensoftware meteen geschikt te hebben als Microsoft een nieuw besturingssysteem op de markt brengt (zoals nu Vista). Mits er niet te lang wordt gewacht, is dat niet een probleem. Scholen zullen niet onmiddellijk overal op de nieuwe software overstappen en houden dus wel een tijd de mogelijkheid om examens met oudere software af te nemen.

Scholen doen er niet verstandig aan, lang met een niet meer onderhouden besturingssysteem te werken. Een losse machine bij bouwtechniek zou kunnen, maar het hele schoolsysteem wordt dan veel te kwetsbaar. Met andere woorden: de microsoft-scholen groeien met de examensoftware mee

b. LINUX en Apple

Enkele scholen kiezen voor Linux of Apple als besturingssysteem. Apple vaak vanwege de sterke grafische mogelijkheden (grafische scholen). LINUX uit principe, keuze voor open source.

Het gaat hier om een gering aantal scholen. Die kunnen echter in de Nederlandse verhoudingen niet worden gedwongen om over te stappen op de commerciële software van een bepaalde producent.

Voor Apple zijn wellicht oplossingen denkbaar met enig risico (windows-simulatie). Voor LINUX wordt dat ook onderzocht, maar wegen voor gebruikers de principes zwaarder.

Dat geeft voor de toekomst de volgende mogelijkheden:

- a. ook software geschikt voor LINUX ontwikkelen. Dat betekent al snel een verdubbeling van de kosten.
- b. scholen dwingen op Microsoft over te stappen – of dat in de Nederlandse context haalbaar is, is een politieke vraag
- c. een noodoplossing vinden voor de enkele LINUX-school zoals afname door de staatsexamencommissie.
- d. simulatie, die het probleem technisch oplost (maar niet principieel)

c. Novell-netwerk

Zie afzonderlijke bijlage van Bij scholen met een Novell-netwerk kan sprake zijn van een technisch (en dus oplosbaar) probleem – zie bijlage . Soms ook van een principieel punt (vaak Novell in combinatie met LINUX). Dan valt het onder (b.). In de discussie met scholen bestaat het risico dat praktisch en principieel door elkaar gaan lopen.

Mogelijke klachten over installatie Citotester

Cevo, 28 april 2008

Er zijn een aantal klachten gehoord van systeembeheerders die klagen dat Citotester dit jaar extra lastig te installeren zou zijn, veel fouten bevat en ~~he~~maal lastig toe te passen is op netwerken met Novell-servers. Van één van de systeembeheerders (~~an ROC midden-brabant~~) is bekend dat zij andere scholen heeft gemobiliseerd en ook contact gezocht heeft met de pers (Volkskrant).

Dit document geeft een reactie.

De software die voor de centrale examens op de computer gebruikt wordt, is ontwikkeld door Cito in overleg met de CEVO. De ontwikkeling voor deze software (Citotester) loopt nu vier jaar en ieder jaar wordt de software verbeterd. Wat er verbeterd wordt, hangt af van de wensen van de gebruikers (leerlingen, examensecretarissen, docenten en systeemgebruikers) en van de CEVO. De wensen van de gebruikers hebben vaak te maken met het gebruikers- en installatiegemak van de software, de wensen van de CEVO vaak met goede geheimhouding en beveiliging. Tussen de versie die in 2007 gebruikt is en de versie die in 2008 gebruikt wordt is op veel gebieden een slag gemaakt, maar met name op het gebied van beveiliging en geheimhouding. Zo is er in de nieuwste versie een centraal hoofdprogramma aanwezig, dat op de server van de school draait. Dit centrale programma (een service genaamd) zorgt ervoor dat iedere gebruiker op tijd en zonder problemen zijn gegevens te zien krijgt en draagt zorg voor de verwerking van ingetypte gegevens. Een voorbeeld: een leerling geeft aan dat hij een volgende vraag wil zien: de centrale service zoekt de vraag op en toont de vraag. De leerling geeft een antwoord: de centrale service pakt het antwoord op en verplaatst het naar een veilige plek. In vorige versies zorgde het afnameprogramma dat door de leerlinge gestart was op de afnamecomputer voor dit verplaatsen. Een vervelende bijkomstigheid was daarbij dat de leerling alle rechten in de folder met belangrijke gegevens moest hebben om antwoorden daar te kunnen bewaren. Dit was geen gewenste situatie.

Zoals gezegd is het voordeel van de centrale service dus het kunnen weghalen van de directe toegang van de gebruikers tot de geheime gegevens, zoals examenbestanden en antwoorden. Een ander voordeel is het feit dat alleen de server waar de centrale service op staat, contact met het internet hoeft te maken. In vorige versie moesten meerder gebruikerscomputer dit kunnen. Een nadeel is dat de installatie iets anders verloopt dan in 2007, waardoor de 200 scholen die ook dat jaar al meededen, weer even opnieuw de installatie moesten bekijken.

Tijdens de Proef op de Som zijn twee zaken naar voren gekomen:

1. Met name bij Novell-systemen is de installatie lastiger geworden, omdat de bovengenoemde centrale service niet op een Novell-server kan draaien. Scholen met een Novell-server, moeten hierdoor wat meer onderzoeken dan andere scholen (meer details hieronder).
CEVO realiseert zich dat door het instellen van de zeer gewenste centrale service, de installatie op een Novell-netwerk lastiger is geworden.
In 2009 wordt de examensoftware Europees aanbesteed. (aanbesteding in 2009, eerste gebruik rond 2012). Bij het opstellen van de eisen voor deze nieuwe software, zal er terdege rekening mee gehouden worden dat de examensoftware zonder al te veel aanpassingen van de schoolnetwerken op netwerken met Novell en Linux moet kunnen werken. Bij het opstellen van de eisen zullen ook een aantal scholen met Novell en Linux worden betrokken.
2. De nieuwe centrale service heeft nog wel wat kinderziektes. Een kenmerk van langzame netwerken is dat niet alle informatie altijd volledig wordt verplaatst. Een tekortkoming van de examensoftware is dat hiervoor niet voldoende wordt gewaarschuwd. Een examen wordt bijvoorbeeld gestart, terwijl nog niet alle vragen geladen zijn. Om de software beter te laten waarschuwen is een tussenversie door Cito uitgebracht die verstuurd wordt naar scholen (rond de 20) die met dit probleem te maken hebben. Het opsturen van de tussenversie verhelpt niet het probleem van het onvolledig laden van een examen, het voorkomt alleen dat het examen gestart wordt. Een oplossing voor het niet volledig laden moet gezocht worden in de snelheid van het netwerk zelf, een verantwoordelijkheid van de school.

Novell-netwerken en Citotester

Beslis punt voor de regie groep Compex tav de go-nogo BB AVO digitaal
27 maart 2008 –

1. Deelt de regie groep de conclusie van Cevo/Cito dat de verplichting doorgang moet vinden in 2009?
2. Vindt de regie groep dat er een tegemoet koming moet komen voor scholen met een Novell-netwerk, die voor de installatie van Citotester extra hardware en software (Microsoft XP server) moeten aanschaffen?

Naar aanleiding van recente gesprekken met scholen met een Novell-netwerk is de verwachting dat zij gaan protesteren tegen bij de verplichting van de digitale examens. Het gaat hierbij om het principe dat het niet acceptabel is dat de overheid scholen dwingt te kiezen voor Microsoft.

De schatting is dat ongeveer 10% van de scholen gebruik maakt van een Novell-netwerk. De kosten per vestiging om een Microsoft XP server neer te zetten zijn niet meer dan 10.000 Euro.

Bij de aanbesteding van de examen software, wordt als eis opgenomen dat de software eenvoudig te installeren is op een Novell netwerk, zonder al te veel toegevoegde hard- en software.

criteria

Ieder jaar moet gekeken worden of het verantwoord is om door te gaan naar de volgende geplande fase. Het is belangrijk om bij het ingaan van een schooljaar vast te stellen aan welke criteria moet worden voldaan om een volgende fase in te gaan.

In het algemeen kun je bij het doorlopen van de verschillende fasen onder andere de volgende criteria aangeven.

De fase "aftasten" is positief afgesloten als:

- Het computerexamen volgens CEVO (mede gebaseerd op bevindingen in het veld) voldoende vakinhoudelijke en/of pedagogische meerwaarde heeft.
- Het technisch en financieel haalbaar is om ieder jaar een examen met voldoende meerwaarde te produceren.
- Er voldoende technisch getest materiaal is om een volledig examen te maken.

De fase "experiment" is positief afgesloten als:

- Het examen volgens de deelnemende scholen voldoende meerwaarde heeft.
- Het afnemen van het examen niet op grote technische of organisatorische problemen is gestuit.

De fase "examentest" is positief afgesloten als:

- Het examen volgens de deelnemende scholen voldoende meerwaarde heeft.
- Het afnemen van het examen in examentijd door de scholen als probleemloos is ervaren.

De fase "pilot" is positief afgesloten als:

- Het examen volgens de deelnemende scholen voldoende meerwaarde heeft.
- De organisatie van het examen voor Cito/CEVO/IB-G goed is verlopen.
- De technische ondersteuning goed is verlopen.

De fase "overgangsjaar" is positief afgesloten als:

- Meer dan 80% van de scholen zich heeft ingeschreven voor het computerexamen.
- Er maatregelen zijn genomen voor scholen die om technische redenen (bijvoorbeeld andere besturingssystemen) niet mee konden doen in het keuzejaar.
- Er voldoende maatregelen zijn genomen om alle scholen goed voor te lichten en technisch te ondersteunen.

Hoofdstuk 3 - Uitwerking toekomstplannen

In dit hoofdstuk worden de eerder genoemde toekomstplannen verder uitgewerkt.

historie

Eind 2006 is naar aanleiding van een studiemiddag in november 2006, de CEVO vaksecties en de Cito toetsdeskundigen van het vmbo GL/TL, havo en vwo gevraagd of zij hun examen geschikt zouden vinden voor afname op de computer en of het volgens hen meer waarde zou hebben dan een papieren examen.

Hier is een lijst met examens uitgekomen, die door CEVO- en Cito-management is bekeken en aangepast. Een aantal vakken viel af, bijvoorbeeld omdat de groepen op scholen te groot zijn of omdat de implementatie technisch gezien moeilijk haalbaar zou zijn. Andere vakken zijn toegevoegd, omdat volgens het CEVO- en Cito-management er wel degelijk meerwaarde zou zijn.

Van een aantal examens (onder andere de kunst- en taalvakken) staat de meerwaarde vast en kan begonnen worden met de implementatie. Van andere vakken moet de meerwaarde ook vanuit het veld worden aangetoond, voordat tot implementatie kan worden overgegaan. Deze meerwaardebepaling zal voor een aantal vakken plaatsvinden in 2008, voor andere later.

inkoppers

Een aantal vakken zijn aangemerkt als "inkopper". De inkopper is het eerste CBT-examen waarmee een school te maken krijgt. Een inkopper wordt als volgt gekenmerkt:

- De meerwaarde staat niet ter discussie.
- Het examen is technisch eenvoudig te produceren (weinig extra kosten en werk voor digitale toepassingen).
- Het examen wordt bij voorkeur op veel scholen afgenomen, zodat we door dit examen verplicht op de computer af te laten nemen, veel scholen kennis laten maken met computerexamens.
- De groepen voor dit examen zijn bij voorkeur niet te groot, zodat de organisatielast van dit eerste computerexamen niet te groot is.

We verwachten dat de scholen achter de digitale afname van deze examens staan en de organisatielast de moeite waard zullen vinden. Uit ervaring weten we dat de implementatie van een geliefd digitaal examen relatief eenvoudig verloopt: het verrichten van extra inspanning valt minder zwaar omdat het hier om een examen gaat dat de docenten en de leerlingen graag in digitale vorm zien. Op het moment dat een school het organiseren van het eerste digitale examen in de vingers heeft, zal het tweede examen aanzienlijk eenvoudiger in te voeren zijn.

We hebben de volgende inkoppers gedefinieerd:

Schooltypes	Examen	Aantal scholen	Eerste experiment
Vmbo GL/TL	Biologie	100%	2008
Havo	Duits	100%	2007
Havo	Kunst algemeen	30%	2007
Vwo	Kunst Algemeen	30%	2007
Vwo	Muziek	13%	2008

We vinden de inkoppers met name bij de taal-en kunstexamens, omdat daar de meerwaarde onomstreden is. Ook Biologie vmbo GL/TL is een inkopper geworden, gezien de goede ervaringen met het Compex-examen van dat vak en de eenvoud waarmee Cito verwacht dit examen in CBT-vorm om te kunnen zetten. Het is lastig om een inkopper te vinden die geschikt is en op alle vwo-scholen gegeven wordt. Dit betekent dat er wat langer vwo-scholen zullen zijn die nog geen computerexamens afnemen.

uitwerking toekomstplannen

Hieronder worden de toekomstplannen uit de notities van 2007 uitgewerkt. Allereerst worden de onderdelen geordend per toekomstplan zoals eerder op pagina 5. Vervolgens worden de onderdelen geordend per schooltype en per vak.

Ad 1. invoeren en verbeteren van de computerexamens in vmbo BB en invoering van computerexamens uitbreiden in de richting van vmbo KB en daarna vmbo GL/TL

a. BB flexibel

Bij dit project worden alle algemene vakken op de computer aangeboden. De scholen kunnen in een periode van 2.5 maand zelf de afnamemomenten bepalen. Om geheimhouding te waarborgen worden meerdere varianten ter beschikking gesteld, die geheim worden gehouden. Dit traject loopt voorspoedig en de vraag vanuit de scholen is groot. Er komt een overgangsjaar in 2008 en verplichte invoering in 2009. Het draagvlak onder scholen is sterk aanwezig, met name de pedagogische meerwaarde wordt onderkend en organisatorisch zijn deze examens goed in te passen door het flexibele model.

Op dit moment wordt gewerkt met het Cito-product Examentester, dat goed voldoet voor deze examens.

b. KB flexibel

Zodra de invoering bij BB afgerond is, wordt begonnen met de flexibele invoering voor de KB-examens. Ook de vraag naar deze digitale examens (en de daarbij behorende flexibiliteit) is groot onder scholen. De verwachting is dat de invoering op de scholen vrij snel kan worden afgerond, omdat de scholen waar KB-examens worden afgenoem vrijwel allemaal ook BB-examens afnemen en dus al vertrouwd zijn met het Examentester systeem en de organisatie van digitale examens. De huidige planning gaat uit van een pilot in 2010, een overgangsjaar in 2011 en verplichte invoering in 2012. Op deze manier start de invoering van de digitale KB-examens als de digitale BB-examens zijn ingeburgerd.

Een belangrijk aandachtspunt bij de invoering in KB is het geheim houden van examens. Het beeld is dat dit bij KB moeilijker zal zijn dan bij BB. Gedacht wordt aan het anders samenstellen van de examens (minder klonen, andere samenstelling uit varianten). Daarnaast zal gekeken moeten worden of in de KB-examens andere digitale toepassingen gebruikt moeten worden om de examens geschikt te maken voor KB. De komende 2 jaar (2008 en 2009) wordt gewerkt aan het construeren van de eerste KB-examens, met de bovenstaande aandachtspunten in gedachte. Dit betekent dat de productiekosten voor het examen in 2010 verdeeld gaan worden over 2008 en 2009.

Een ander aandachtspunt bij de invoering van de KB-examens is dat het aantal computerexamens op deze scholen (BB+KB) verdubbelt en dat dit mogelijk voor organisatorische problemen kan zorgen op de scholen. Hoe groot dit probleem is moet de pilot in 2010 uitwijzen.

De huidige versie van Examentester is afdoende om deze examens te kunnen afnemen. Wel zal er blijvende aandacht moeten zijn voor de mogelijkheden op vakinhoudelijke meerwaarde aan de examens toe te voegen. Met name ontwikkelingen binnen Flash zijn daarvoor nodig.

c. GL/TL flexibel

Op dit moment is nog niet te bepalen wanneer de invoering van de digitale flexibele examens in GL/TL plaats kan vinden. Er zijn nog veel aandachtspunten, die op dit moment nog niet allemaal kunnen worden afgewogen en waar bijvoorbeeld de ervaring met de invoering van de digitale en flexibele examens in het KB voor nodig is.

Ad 2. uitbouwen en verbeteren van de taal- en kunstexamens

Omdat gebleken is dat de digitale examens voor de kunstvakken en de talen veel meerwaarde hebben, zullen meer van deze examens op de computer worden aangeboden.

talen

Gekozen is voor de moderne vreemde talen (Duits, Frans, Spaans) in vmbo GL/TL en havo. Engels zou inhoudelijk gezien een logische volgende stap zijn, maar gezien de grote groepen voor dit vak hebben we dit vak voorlopig nog even niet aangemerkt als geschikt voor digitale afname (zou eigenlijk pas geschikt zijn bij flexibele afname). We laten de talen op het vwo ook nog achterwege omdat daar gebruik gemaakt wordt van lange teksten. We zullen eerst in vmbo GL/TL en havo ervaring op moeten doen met het tonen van langere teksten op het beeldscherm.

- a. Vmbo GL/TL – Frans/Duits. Nadat biologie (als inkopper) geland is op de scholen worden Frans en daarna Duits ook als computerexamen aangeboden. De eerste experimenten staan gepland voor 2009.
- b. Havo – Duits/Frans/Spaans. Duits havo is aangemerkt als inkopper, een geschikt examen om als één van de eerste (samen met kunst algemeen) op de havo digitaal af te nemen. Het experiment van 2007 wordt in 2008 voortgezet en in 2009 zal bij goed verloop het eerste Duits havo examen in examentijd worden afgenomen op een klein aantal scholen. Snel daarna volgen Frans en Spaans zodat de veranderingen (zoals het toetsen van luistervaardigheid) voor deze drie examens gelijk blijven. De verwachting is dat rond 2012/2013 deze talen alleen op de computer worden aangeboden.

Deze examens worden vooralsnog op een vast examenmoment aangeboden, wat een zwaardere belasting voor de scholen zou kunnen betekenen. Daartegenover staat dat de groepen voor deze vakken niet erg groot zijn. Hoe zwaar de organisatorische belasting in werkelijkheid wordt, moet blijken uit de eerste experimenten en pilots.

Technisch gezien wordt niet veel geëist van de examensoftware bij deze examens.

kunstexamens

Een aantal kunstexamens wordt al op de computer aangeboden (zie onder Ad 3.), waaronder muziek vmbo GT. Ook van deze digitale examens is gebleken dat ze veel meerwaarde hebben. Dit is de reden om voor nog een vak de overstap naar de digitale vorm te maken:

- a. Havo/vwo muziek. Deze examens worden op dit moment op papier aangeboden. Muziekfragmenten worden centraal afgespeeld. Het is een logische stap om, net als bij vmbo GL/TL, het examen muziek ook op havo en vwo op de computer in CBT-vorm aan te bieden en af te stappen van het centraal luisteren naar muziekfragmenten. Voor vwo is dit examen als inkopper aangemerkt. In 2008 wordt een eerste experiment gedaan buiten examentijd om. Bij goed verloop zullen deze examens in 2011 verplicht op de computer worden afgenomen, zowel op havo als op vwo.

Ook deze examens worden vooralsnog op een vast examenmoment aangeboden, wat een zwaardere belasting voor de scholen zou kunnen betekenen. Ook hier is het zo dat de groepen voor deze vakken niet erg groot zijn.

Technisch gezien wordt niet veel geëist van de examensoftware bij deze examens.

- Ad 3. overgaan naar een uniforme systematiek voor het afnemen van digitale centrale examens
Op dit moment worden een aantal examens al (gedeeltelijk) op de computer aangeboden op het vmbo GL/TL, havo en vwo. Zo worden de vragen van de kunstexamens op vmbo GT, havo en vwo op de computer aangeboden, maar schrijven de leerlingen de antwoorden op papier. Daarnaast zijn er ~~nieuwe~~ complex-examens op vmbo GL/TL, havo en vwo. Dit zijn papieren examens, waarbij voor een deel van het examen de computer als hulpmiddel wordt gebruikt.

Al deze examens zullen worden omgebouwd naar een CBT-toetsomgeving (nu Cito Examentester), waarbij de vragen op de computer verschijnen en de antwoorden op de computer worden ingevoerd. Ook de correctie vindt plaats op de computer.

kunstexamens

De omzetting heeft gevolgen voor de volgende kunstexamens:

- a. Vmbo GL/TL muziek, dans en drama

Deze examens worden omgezet naar Examentester. Na een eerste experiment in 2007, gebeurt dit in 2008 op een klein aantal scholen. Naar verwachting worden deze examens in 2010 alleen in CBT-vorm aangeboden. Deze overgang zal voor de scholen niet groot zijn qua organisatie of exameninhoud.

- b. Havo/Vwo – CKV2 / kunst algemeen

Ook deze examens zullen worden omgezet naar de CBT-vorm. Het streven is om deze examens in 2011 alleen nog maar in Examentester aan te bieden

Bij deze examens speelt de komende jaren nog een andere verandering: In 2009 zal het huidige schoolexamen CKV2 zijn omgezet in een centraal examen kunst algemeen voor havo. Voor vwo wordt het eerste examen kunst algemeen aangeboden in 2010. Onduidelijk is nog welke scholen zich gaan opgeven voor het vak kunst algemeen en hoe groot de groepen zullen zijn.

Voor de scholen, die nu al het CKV2-schoolexamen op de computer aanbieden, zal de overgang naar Examentester niet zo groot zijn. Voor de scholen die op een andere manier het CKV2 examen afnemen, is de overgang groter. Vanaf begin 2008 worden door middel van brieven en voorlichtingsbijeenkomsten de scholen hierover geïnformeerd.

Omdat dit het eerste grote examen is dat in Examentester wordt aangeboden zonder flexibele afname, is er gekozen voor 2 afnamemomenten in mei. We zullen scholen aanmoedigen om zoveel mogelijk gebruik te maken van het eerste moment, zodat als er technisch iets misgaat, ze gebruik kunnen maken van het tweede moment.

Compex-examens

Bij een aantal vakken op vmbo GL/TL, havo en vwo kan bij het papieren examen de computer als hulpmiddel worden gebruikt. De scholen kunnen kiezen voor deze Compex-examens. Cito en CEVO willen graag doorgaan met computerexamens voor deze vakken. Bij de meeste Compex-examens zullen de examens in de huidige vorm blijven bestaan, totdat de nieuwe vorm beschikbaar is. Voor de vakken waar een nieuw programma wordt ontwikkeld, wordt eerder gestopt met het Compex-examen. Het geld dat hierbij vrij komt, wordt gebruikt voor de ontwikkeling van de nieuwe CBT-examens.

Bij de omzetting van de Compex-examens is het van groot belang dat goed nagevraagd wordt bij het veld, of de examens meerwaarde hebben ten opzichte van de papieren versie. Dit wordt met name, maar niet alleen, gedaan in de aftastfase.

Ook is het belangrijk dat tijdens de experimenten en pilots goed gekeken wordt of scholen de digitale examens goed kunnen organiseren. Met name de toename van het aantal digitale examens zal goed bekeken worden. Is het voor een school nog goed te doen als er bijvoorbeeld twee examens digitaal worden afgenoemt op vaste examenmomenten, bij zes is dat misschien wel te veel gevraagd.

Uit de evaluaties van de compex-examens blijkt dat de drie compex-examens voor vmbo meer gewaardeerd worden dan de compex-examens voor havo en vwo. Om die reden is besloten om meer tijd te nemen voor onderzoek (aftasten) bij de omzetting van de compex-examens voor havo en vwo. Bij de vmbo-examens wordt na aftasten een experimenteel examen gedaan in 2008 en 2009, bij de havo-examens in 2010 en voor vwo in 2011. Wat ook meespeelde bij de keuze van deze gefaseerde invoering is dat voor de hogere schooltypes, meer ingewikkelde Flash-toepassingen nodig zijn om de vakinhoudelijk meerwaarde te kunnen garanderen. Door op te bouwen vanaf vmbo, kan eerst ervaring opgedaan worden met meer eenvoudige toepassingen.

a. Vmbo GL TL biologie

Dit examen is een inkopper. Het wordt op vrijwel alle scholen afgenoemt, het is technisch eenvoudig om te zetten (weinig Flash-programmeerwerk nodig) en er is een sterke indicatie dat dit examen goed zal vallen in het veld.

Om de scholen te steunen bij de implementatie van hun eerste computerexamen, is ook hier gekozen voor twee examenmomenten en daarvoor twee varianten van het examen.

Het is mogelijk voor een school om op één examenmoment twee groepen te examineren door ze na elkaar (met gebruik van quarantaine) het examen af te laten nemen.

In 2008 wordt gestart met een experiment buiten het examen om, dat op enkele scholen zal worden afgenoemd. Onderdeel van het experiment is bovendien dat het examen getoond wordt aan deskundigen, om te horen of zij de meerwaarde van dit examen ook zien. Naar verwachting wordt het CBT-examen in 2009 op een klein aantal scholen binnen examentijd ingezet en zal het in 2010 het huidige Compex-examen vervangen. Rond 2012 zal het examen alleen nog op de computer worden aangeboden.

b. Vmbo GL TL - economie, nask1

Bij deze examens is wellicht iets meer programmeerwerk nodig in Flash om bepaalde vaardigheden te kunnen toetsen (Videometen, belastingmodule). Ook moet hier goed gekeken worden naar de meerwaarde van de CBT-examens. Gepland staat dat het komende jaar gewerkt gaat worden aan een eerste voorbeeldexamen, dat gebruikt kan worden om de meerwaarde vast te stellen en om te gebruiken op scholen in 2009 buiten examentijd. Rond 2013 zal het examen alleen nog maar op de computer worden aangeboden.

c. Havo biologie, natuurkunde, economie, aardrijkskunde

Net als voor de Compex-vakken voor vmbo moet ook hier onderzocht worden hoeveel programmeerwerk in Flash nodig is en of de meerwaarde voor een CBT-examen kan worden aangetoond. De verwachting is dat voor deze examens meer programmeerwerk in Flash nodig is dan voor de vmbo-examens. De komende 2 jaar zal naar een voorbeeldexamen toegewerkt worden. Naar verwachting zullen deze vier vakken rond 2011 in examentijd op een klein aantal scholen ingezet worden. Voor biologie en natuurkunde is het waarschijnlijk dat de huidige Compex-examens doorlopen tot en met 2011 om zo geen gat te laten vallen.

De Compex-examens voor economie en aardrijkskunde worden per 2009 (AK) en 2008 (EC) stopgezet, om zo geld vrij te maken voor de ontwikkeling van een nieuwe examen.

d. Vwo biologie en natuurkunde

Ook hier moet onderzocht worden hoeveel programmeerwerk in Flash nodig is en of de meerwaarde voor een CBT-examen kan worden aangetoond. De verwachting is dat er voor deze examens meer programmeerwerk in Flash nodig is dan voor de havo-examens. De komende 3 jaar zal bij deze examens toegewerkt worden naar een voorbeeldexamen. Naar verwachting zullen deze vakken rond 2012 op een klein aantal scholen in examentijd worden aangeboden. Aangezien deze vakken zich wellicht het moeilijkste lenen om omgezet te worden naar CBT-vorm, is het ook hier waarschijnlijk dat de huidige Compex-examens langer doorlopen om geen gat te laten vallen.

e. Vwo wiskunde

De huidige Compex-vakken Wiskunde A1 en A1,2 gaan verdwijnen. Het nieuwe wiskunde-examen dat zich het beste leent voor afname op de computer is wiskunde C. Gezien de lage belangstelling voor de Compex-examens voor deze vakken is het hier van groot belang dat de meerwaarde vanuit het veld wordt vastgesteld. Dit wordt onderzocht in de eerste helft van 2008. Voorlopig staat het examen nog op de lijst, maar een reële invoerdatum is niet aan te geven.

- Ad 4.** verder onderzoeken welke examens in vmbo **GL/TL**, havo en vwo, naast de talen en kunstvakken, geschikt zijn voor digitale afname
Aangezien de lijst, bestaande uit de kunst- en taaixamens en de bestaande Compex-examens al aanzienlijk is, is de aanvulling hierop beperkt. De enige toevoeging bestaat uit een aantal vakken die al wel op de lijst stonden voor havo, maar niet voor vwo. Het is logisch om dit parallel te laten lopen, aangezien deze vakken erg dicht bij elkaar staan op een school en zo mogelijk op dezelfde manier moeten worden aangeboden.

Dit betekent de volgende toevoeging:

- a. Vwo aardrijkskunde en economie

Naar aanleiding van de uitkomsten bij de havo-vakken (meerwaarde en technische haalbaarheid) zal ook voor deze examens een planning worden gemaakt. Vooralsnog verwachten we dat deze vakken één jaar achter de havo-variant aanlopen.

- Ad 5.** nader onderzoek doen naar online-examinering

Op dit moment wordt er binnen Examentester zowel online als offline geëxamineerd. De afname is offline, om niet afhankelijk te zijn van een stabiele internetverbinding tijdens de afname. De correctie is online, om zo correctoren de mogelijkheid te geven thuis te kunnen corrigeren.

In 2008 zal CEVO een Europese aanbesteding starten voor het softwaresysteem waarin de examens worden gepland, afgenoemt en gecorrigeerd. De verwachting is dat dit nieuwe product per 2011 in gebruik kan worden genomen. Uiteraard moet rekening gehouden worden met de gewenning van scholen aan dit nieuwe product. Dit nieuwe product zal ook de mogelijkheid moeten kennen om examens online af te kunnen nemen. Voorafgaand aan de aanbesteding zal dan ook onderzoek gedaan worden naar de voor- en nadelen van online afname.

- Ad 6.** voor havo/vwo computergebruik opnemen in nieuwe examenprogramma's

Dit punt is niet genoemd in de publieksnotitie van februari 2007, maar wel in de notitie van december 2006.

Waar gewenst en mogelijk wordt computergebruik opgenomen in nieuwe examenprogramma's, waardoor digitale examens een logisch gevolg van het gegeven onderwijs zijn.

Dit punt wordt in de praktijk gebracht bij de nieuwe examenprogramma's zoals economie havo en vwo. Het zal nog enige tijd duren voordat dit echt gevolgen heeft voor de daadwerkelijke examens.

overzicht

De boven genoemde examens kunnen ook worden gerangschikt op schooltype en daarbinnen op vaktype (kunst, taal of zaakvak). Hierbij komt de term compex (of imex-) examen te vervallen. Dit resulteert in de onderstaande tabel, die een beeld geeft van de planning van het overzetten van huidige examens (papier of computerexamens) naar de digitale CBT-vorm.

Voor een gedetailleerd overzicht verwijzen wij naar bijlage 2 - "planning computerexamens 2008-2013".

		Huidige vorm	Eerste experiment CBT	Verplichte invoering CBT
Vmbo BB	algemene vakken	CBT + papier	Al gestart	2009
vmbo KB	Frans	CBT	al gestart	2007
	Duits	CBT + papier	al gestart	2009
	overige algemene vakken	papier	2010	2012
vmbo GT	muziek	computerexamen *	al gestart	2010
Kunst	dans	computerexamen *	2008	2010
	drama	computerexamen *	2009	2010
Talen	Frans	papier	2010	Na 2013
	Duits	papier	2012	Na 2013
Zaakvakken	biologie	compex° + papier	2008	2012
	nask	compex° + papier	2009	2013
	economie	compex° + papier	2009	2013
havo	kunst algemeen	computerexamen *	al gestart	2011
Kunst	muziek	papier	2010	2011
Talen	Duits	papier	al gestart	2012
	Frans	papier	2011	2013
	Spaans	papier	2012	Na 2013
Zaakvakken	biologie	compex° + papier	2010	Na 2013
	natuurkunde	compex° + papier	2010	Na 2013
	economie	compex° + papier	2010	Na 2013
	aardrijkskunde	compex° + papier	2010	Na 2013
vwo	kunst algemeen	computerexamen *	al gestart	2011
Kunst	muziek	papier	2008	2011
Zaakvakken	biologie	compex° + papier	2011	Na 2013
	natuurkunde	compex° + papier	2011	Na 2013
	wiskunde C □	compex° + papier	2011	Na 2013
	economie	papier	2011	Na 2013
	aardrijkskunde	papier	2011	Na 2013

- * de kunstexamens worden al op de computer aangeboden. Het zijn computerexamens waarbij de vragen op het scherm en de antwoorden op papier staan.
- o deze examens worden al op de computer aangeboden. Bij dit examen staan de vragen en antwoorden op papier. De computer wordt als hulpmiddel gebruikt.
- op dit moment zijn er compex-examens voor wiskunde A1 en A1,2. Het nieuwe vwo wiskunde-examen op de computer is Wiskunde C.

bestismomenten

Regelmatig wordt voor een CBT-examen (of een groep examens) besloten of er doorgegaan kan worden naar de volgende fase (zie hoofdstuk 2 voor een beschrijving van de fasen).

Als een dergelijke go-nogo beslissing belangrijk is voor grote aantallen scholen wordt hij zo vroeg mogelijk in het schooljaar genomen om zo de scholen tijdig te informeren over veranderingen in het komende schooljaar. Daartegenover staat dat een go-nogo beslissing pas genomen kan worden als de resultaten van een eerdere afname bekend zijn. Zo mogelijk zal (met name als er grotere groepen scholen bij betrokken zijn) een go-nogo beslissing genomen worden in maart/april op basis van oefenexamens in januari/februari (de proef op de som). Lukt dit niet of is dit niet nodig, dan zal de go-nogo beslissing pas na de echte afname plaatsvinden in juni/juli. Voorafgaand aan een go-nogo beslissing worden criteria opgesteld, die kunnen helpen bij het maken van de go-nogo beslissing.

Digitale examens is een meerjarig project waarbij periodiek tussentijdse besluitvorming zal plaatsvinden.

Op middellange termijn zullen de volgende beslissingen genomen moeten worden:

	2008	2009	2010	2011
Vmbo BB	Maart/april – besluit over verplichting in 2009 (besluit van regiegroep Compex)			
Vmbo KB			Maart/april – besluit over overgangsjaar CBT in 2011	Maart/april – besluit over verplichting CBT in 2012
Vmbo GT kunst	Juni/juli – besluit over overgangsjaar CBT in 2009 (besluit van Cevo)	Maart/april – besluit over verplichting CBT in 2010		
Vmbo GT talen				Juni/juli – besluit over pilot Frans CBT in 2012
Vmbo GT zaak		Juni/juli – besluit over pilot biologie CBT in 2010	Maart/april – besluit over overgangsjaar biologie CBT in 2011 Juni/juli – besluit over pilots nask1 en economie CBT in 2011	Maart/april – besluit over verplichting biologie CBT in 2012 Maart/april – besluit over overgangsjaar nask1 en economie CBT in 2012
Havo kunst		Maart/april – besluit over overgangsjaar kunst algemeen CBT in 2010	Maart/april – besluit over verplichting kunst algemeen CBT in 2011 Juni/juli – besluit over overgangsjaar muziek CBT in 2011	Maart/april – besluit over verplichting muziek CBT in 2012

Havo talen		Juni/Juli – besluit over pilot Duits CBT in 2010	Maart/april – besluit over overgangsjaar Duits CBT in 2011 Juni/juli – besluit over pilot Frans CBT in 2011	Maart/april – besluit over verplichting Duits CBT in 2012 Maart/april – besluit over overgangsjaar Frans CBT in 2012 Maart/april – besluit over pilot Spaans CBT in 2012
Havo zaak				Besluit over pilots biologie, economie, natuurkunde en aardrijkskunde CBT in 2012
Vwo kunst		Maart/april – besluit over overgangsjaar kunst algemeen CBT in 2010 Juni/juli – besluit over overgangsjaar muziek CBT in 2010	Maart/april – besluit over verplichting kunst algemeen CBT in 2011 Maart/april – besluit over verplichting muziek CBT in 2011	
Vwo talen				
Vwo zaak				

Hoofdstuk 4 – Financiële gevolgen

In bijlage 1 (het spreadsheet) is de planning per vak weergegeven, inclusief de productiekosten van Cito die de ontwikkeling met zich meebrengt.

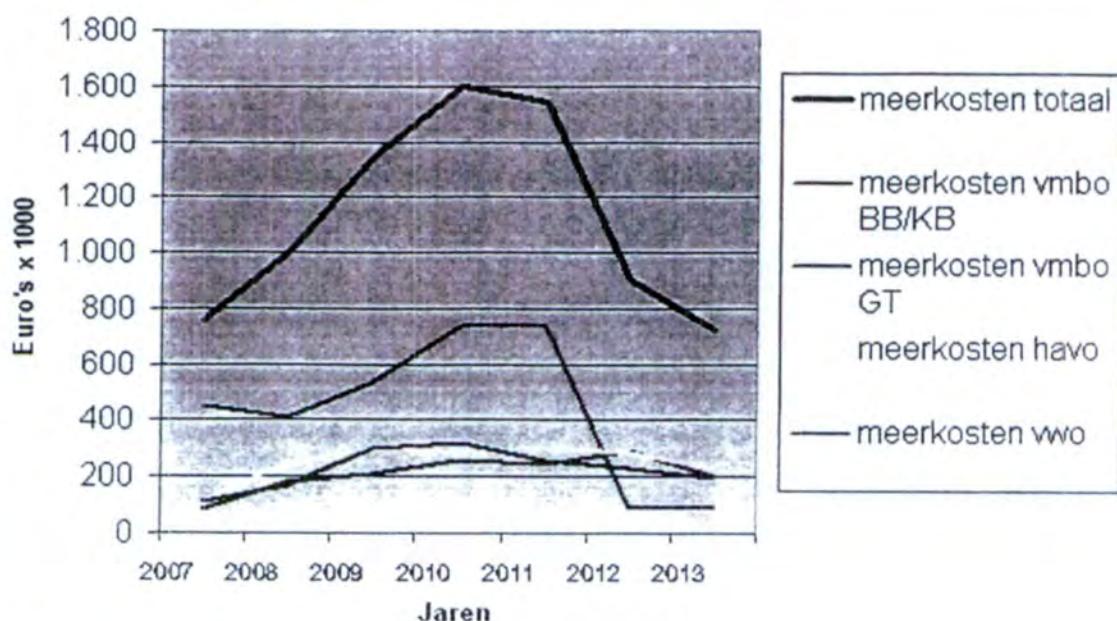
Uit de totaaloverzichten blijken duidelijk de meerkosten (op het gebied van productiekosten van Cito) die de digitalisering van de examens met zich meebrengt:

Meerkosten van omzetten huidige examens naar computerexamens (cbt)

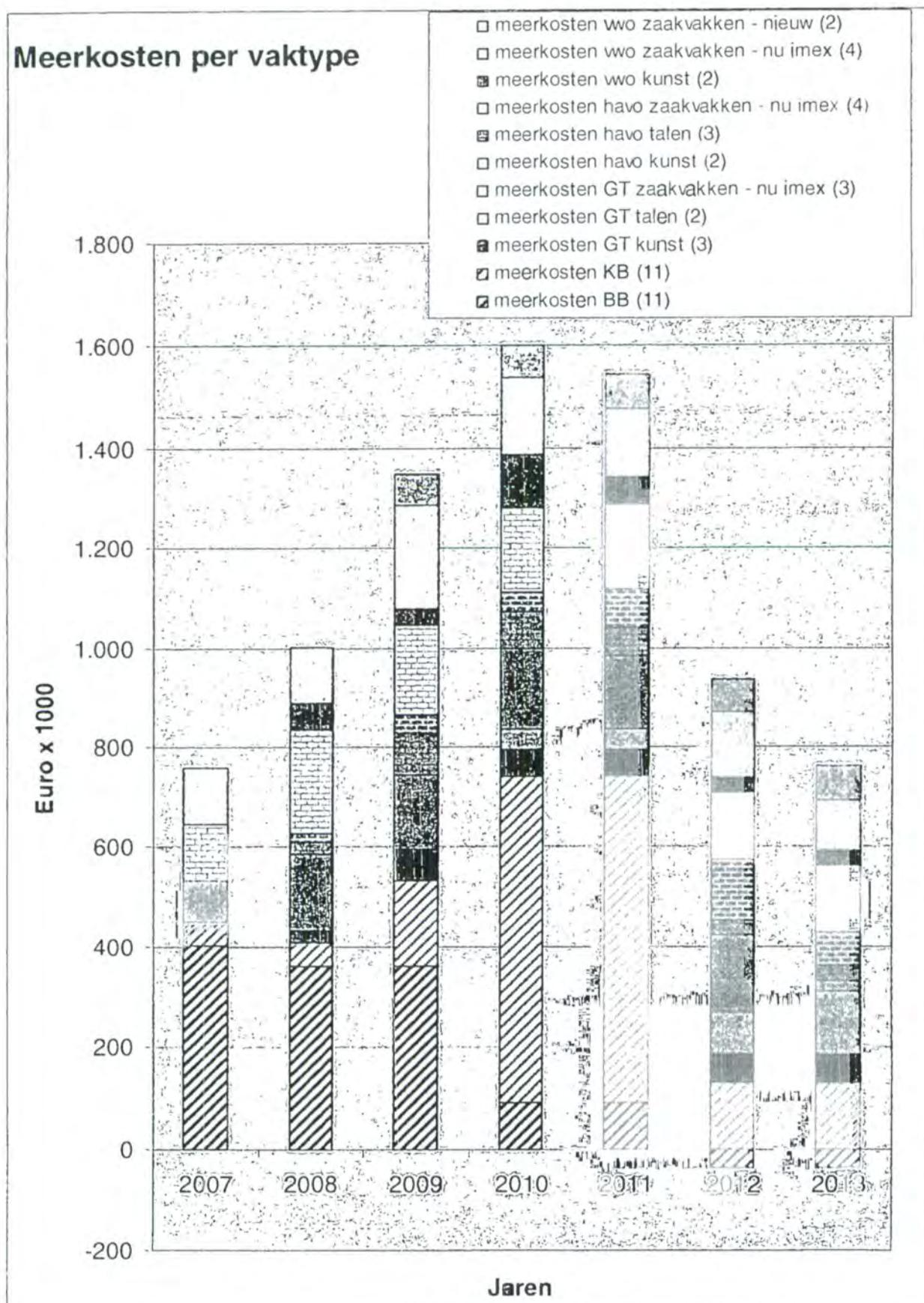
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
meerkosten BB (11)	402	360	360	89	89	-37	-37
meerkosten KB (11)	47	47	174	650	650	130	130
meerkosten vmbo BB/KB totaal	449	407	533	740	740	94	94
meerkosten GT kunst (3)	0	26	63	54	54	54	54
meerkosten GT talen (2)	0	0	0	42	42	84	126
meerkosten GT zaakvakken - nu imex (3)	85	152	147	162	147	154	20
meerkosten vmbo GT totaal	85	178	210	258	244	292	201
meerkosten havo kunst (2)	0	26	82	76	58	30	30
meerkosten havo talen (3)	0	16	39	39	78	121	69
meerkosten havo zaakvakken - nu imex (4)	113	210	181	167	167	133	133
meerkosten havo totaal	113	251	302	283	303	284	232
meerkosten vwo kunst (2)	0	52	33	109	58	30	30
meerkosten vwo zaakvakken - nu imex (4)	113	113	206	150	134	134	100
meerkosten vwo zaakvakken - nieuw (2)	0	0	62	62	67	67	67
meerkosten vwo totaal	113	165	302	322	258	231	196
meerkosten totaal	759	1.001	1.348	1.602	1.544	900	723

Meerkosten productie computerexamens

Op basis van overzichtstabel hoofdstuk 3

De verdeling per vaktype kan als volgt grafisch worden weergegeven:

Opmerkingen naar aanleiding van bovenstaande overzichten:

- De jaartallen in de grafieken hebben betrekking op het jaar waarin het examen wordt aangeboden. De daadwerkelijke productiekosten worden vaak een jaar eerder gemaakt.
- Uit bovenstaande grafieken blijkt dat de meerkosten van de productie van computerexamens sterk incidenteel zijn. Na 2013 zijn de structurele meerkosten voor deze examens € 600.000. In 2013 zijn voor de gekozen examens nog niet alle papieren versies verdwenen. Zodra dit het geval is, zullen de structurele kosten verder dalen. De grote toename in 2009-2011 wordt met name veroorzaakt door de omzetting van de KB-examens, aangezien hier alle vakken in één keer worden omgezet en in het begin daardoor een flink aantal vragen moet worden gemaakt. Na verloop van tijd verdwijnt de papieren productie en worden ook meer vragen hergebruikt. Bij vmbo GT, havo en vwo is de toename niet zo explosief.
- Mocht er op termijn besloten worden nog meer examens digitaal aan te bieden, dan zal dit uiteraard zijn weerslag in deze grafiek hebben. Slechts een deel van de examens worden in deze grafiek weergegeven.
- De productiekosten die genoemd worden zijn inclusief ontwikkelkosten in Flash. Dit geldt met name voor de zaakvakken, maar ook af en toe voor de kunstvakken.
- In bovenstaande grafiek (en het achterliggende spreadsheet) wordt alleen gesproken over productiekosten van Cito. Alhoewel deze kosten het overgrote deel van de totale kosten uitmaken is het goed om aan te geven dat ook nog andere kosten en besparingen van invloed zijn.

Een aantal voorbeelden:

- fysieke productiekosten papieren examen (drukken)
 - transportkosten papier
 - besparing correctietijd bij scholen
 - kosten voor ontwikkeling, onderhoud en gebruik van examensoftware *
 - kosten voor experimenten met nieuwe software
 - kosten voor aanbesteding examensoftware
 - voorlichting naar scholen
 - CEVO kosten (vaksecties)
 - Eventuele investeringen op de scholen om over voldoende geschikte apparatuur te beschikken
- * De kosten voor het ontwikkelen, onderhouden en gebruiken van de examensoftware zijn op dit moment erg moeilijk in te schatten, omdat nog niet duidelijk is met wat voor model gewerkt gaat worden de komende jaren. Het kan een model worden waarbij meebetaalt wordt aan de ontwikkeling en onderhoud van de examensoftware en waarbij geen gebruikerskosten berekend worden, zoals nu het geval is bij Cito.
Ook kan gekozen worden voor een model, waarbij de producent de productontwikkeling en – onderhoud van de examensoftware voor zijn rekening neemt en jaarlijks gebruikerskosten doorberekent. Een voorlopige inschatting is dat de jaarlijkse kosten voor ontwikkeling, onderhoud en gebruik van de examensoftware niet hoger zullen zijn dan € 150.000.

Bijlage 1 - Planning computerexamens 2008 – 2013

Deze bijlage bestaat uit bijbehorende spreadsheet met bovenstaande titel.

Een korte toelichting:

- De jaartallen in rij 3 zijn de jaren, waarin het examen wordt afgenomen. 2010 betekent het schooljaar 2009-2010.
- De informatie bij een bepaald jaar heeft betrekking op wat dat jaar wordt afgenomen, niet op de productie in dat jaar.
- Bij examens binnen examentijd (examentest, pilot, overgangsjaar, verplicht) wordt een examen in principe geproduceerd in het schooljaar daarvóór.
- Bij examens buiten examentijd (aftasten, experiment) wordt een examen vaak geproduceerd in hetzelfde schooljaar.
- De formules in iedere 3^e rij zijn gebaseerd op de volgende gegevens:

Havo/vwo

- hc = vaste prijs voor een variant van een computerexamen
- hp = vaste prijs voor een variant van een papieren examen
- het aantal varianten (examens) dat per jaar gemaakt moet worden
 - Voorbeelden
 - Muziek havo 2012 – er is 1,5 variant nodig van de Citotester-versie in dit jaar, dus de productiekosten zijn $1,5 * hc$ (havo-computerexamens)
 - Biologie vwo 2008 – er zijn 2,5 varianten nodig van de papieren versie dit jaar, dus $2,5 * hp$

Vmbo

- vc = vaste prijs voor jaarproductie van een computerexamen. Dit is gebaseerd op de jaarproductie voor flexibele examens, zoals BB AVO. Deze jaarproductie staat gelijk aan 2,5 variant als er sprake is van onafhankelijke varianten (zonder overlap, bij niet-flexibele examens).
- vp = vaste prijs voor een variant van een papieren examen
 - Voorbeelden
 - Muziek GT 2011 – Er is 1,5 variant nodig van de Citotester-versie in dit jaar. Dit wordt aangeduid als $1,5 * 0,4 * vc$. Vc staat immers voor een gemiddelde jaarproductie (vastgesteld op 2,5 variant)

Naast deze gegevens kan er ook nog een kostenbesparing zijn bij een examen, als er sprake is van overlap met andere examens

- Voorbeelden
 - Duits vmbo KB in 2013 – er is een jaarproductie nodig voor dit examen (flexibele afname), maar door een overlap met GT kan er 20% bespaard worden op de productiekosten. Dit wordt aangegeven als $0,8 * vc$.

Notitie

31

Aan: CEVO
Van: IB-Groep
Datum: 16-6-2008
Betreft: Notitie mbt controle op rechtmatigheid

Inleiding

Wettelijk is vastgelegd dat een examenkandidaat niet deel mag nemen aan het centraal examen als de cijfers van het schoolexamen nog niet aan de IB-Groep, lees BRON, zijn doorgegeven. De controle op rechtmatigheid is hier voor bedoeld. Doel is te voorkomen dat een school achteraf enige creativiteit uitoefent op de cijfer(s) van het schoolexamen waardoor de betreffende examenkandidaat mogelijk ten onrechte slaagt. Scholen mogen na de start van het centrale examen (1^e tijdvak) de cijfers van het schoolexamen niet meer wijzigen. Als ze dat doen, volgt een signaal en informeert de IB-Groep de Inspectie.

Vanaf 2010, dus het centraal examen van schooljaar 2009-2010, worden alle algemene vakken voor VMBO BB digitaal geëxamineerd. Er is geen centrale agenda meer waarin voorgeschreven is wanneer de school welk centraal examen moet afnemen, zoals nu het geval is. De school kan (moet) de centrale examens zelf inplannen binnen de periode van 1 april tot half juni. Omdat de school van elk centraal examen meer versies (9) ontvangt kan de school hetzelfde vak op meer dagen afnemen. De school kan zo per groep leerlingen of zelfs per leerling de examens plannen.

Deze tendens naar flexibele examens maakt de controle op rechtmatigheid nog lastiger. In de huidige situatie kan een school worden benaderd als op een gegeven datum de cijfers van het schoolexamen nog niet binnen zijn. Dit moment is 3 dagen voor de start van het centraal examen. Als de school zelf de centrale examens kan inplannen kan de IB-Groep in de huidige situatie niet meer de controle op rechtmatigheid uitvoeren.

Voorstellen

Bij deze wordt het volgende voorgesteld.

- Scenario 1. De procedurele oplossing, niet wenselijk.
- Scenario 2. Korte termijn oplossing: de controle vooraf implementeren waarbij de software van CitoTester aangepast moet worden.
- Scenario 3. Lange termijn oplossing: IB-Groep als distributeur van examens, scores en resultaten.

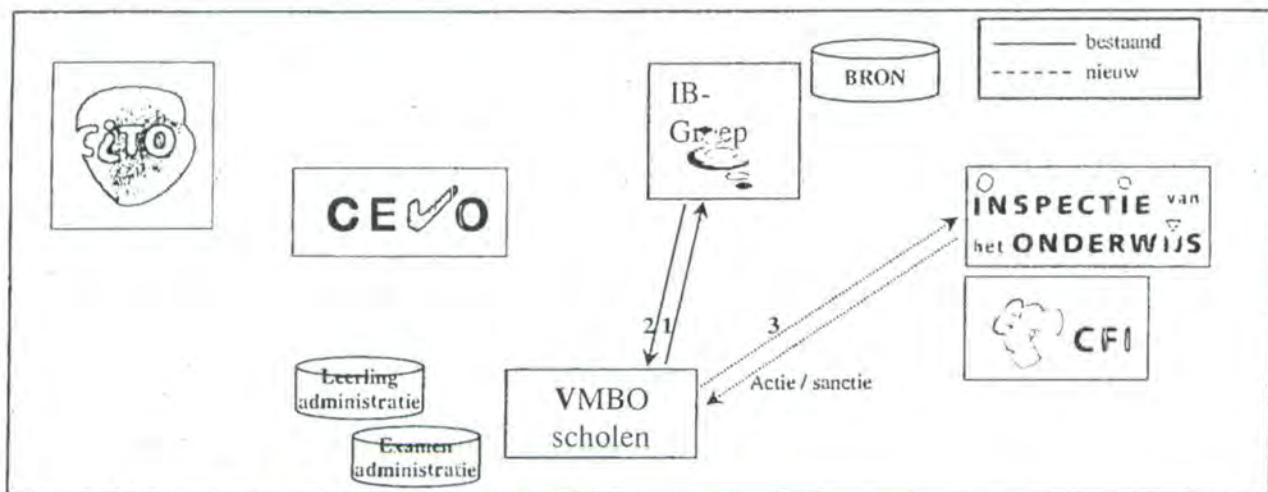
Toelichting op de voorstellen

In de uitvoering van de controle op rechtmatigheid is een aantal scenario's te onderkennen. Gezien de lange termijn waarin de CitoTester nog naast de nog te kiezen nieuwe programmatuur blijft functioneren, dient de korte termijn oplossing wat betreft juridische implicaties aan te sluiten bij de vigerende wet- & regelgeving. Met behulp van de huidige beschikking die OCW heeft afgegeven voor de pilot BB-AVO is een aantal bepalingen uit het Eindexamensbesluit op een andere manier ingevuld. In de structurele situatie zal het proces zich moeten afspelen binnen de huidige wettelijke kaders.

Scenario 1 – procedurele oplossing.

Dit scenario is gebaseerd op de procedurele afhankelijkheid. De enige eis daarbij is dat de school achteraf kan rechtvaardigen dat een leerling heeft deel genomen aan een centraal examen in een

bepaald vak. De Inspectie kan aan de school de rapportages opvragen van de datums van de vaststellingen van de cijfers voor het schoolexamen en de datums van het afleggen van het centraal examen, per leerling per vak. Na vergelijking is dan duidelijk of de school in overtreding is geweest of niet.

Figuur 1 - Schema van het procedurele scenario

- Stroom 1. De school meldt de cijfers van het schoolexamen: op het niveau van examenkandidaat+vak aan BRON.
- Stroom 2. De IB-Groep bevestigt de goede ontvangst van de cijfers.
- Stroom 3. De Inspectie vraagt bij een school de processen verbaal op voor de aanlevering van de schoolexamen cijfers en de afgelegde centrale examens. De eerste is een verslag van de terugkoppeling van de IB-Groep (stroom 2), de tweede is een verslag van de centrale examens uit de examensoftware. De school moet er dan voor gezorgd hebben dat beide in de tijd gezien na elkaar geregistreerd zijn. Als dat niet het geval is zou de Inspectie sancties kunnen opleggen.

Voordeel:

- o De verantwoordelijkheden zijn helder en duidelijk onderkend

Nadeel:

- o Het is een controle achteraf zonder sancties hetgeen geen enkele organisatie wil.
- o Dit scenario dwingt niets af.

Scenario 2 – korte termijn oplossing

Een controle op rechtmatigheid vooraf laat de school pas het centraal examen van een leerling plannen als de cijfers van het schoolexamen aan de IB-Groep zijn doorgegeven en de ontvangst is bevestigd.

Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen een voorlopige en definitieve planning. De examen-coördinator van de school plant alle examens als voorlopig in. Deze planning kan pas definitief worden gemaakt als het fiat van de IB-Groep er is die pas wordt afgegeven als de cijfers van het schoolexamen correct bij de IB-Groep zijn aangeleverd. Dit leidt tot een technische aanpassing in de CitoTester betreffende het onderscheid voorlopige en definitieve planning en verder het hanteren van het persoonsgebonden nummer ten behoeve van de koppeling met BRON. Daarnaast dient het proces van gegevensuitwisseling te worden gebracht binnen de wettelijke kaders.

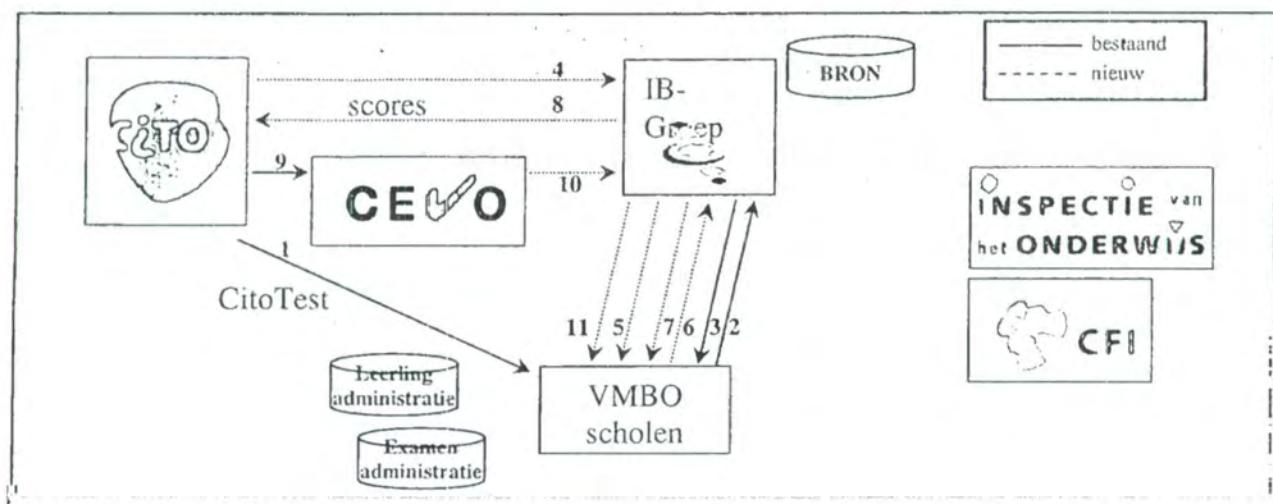

Figure 2: Schema van de koele termijn

Scoren 3. Deelname aan een externe toetsen en/of examens voor de IB-Group en de VMBO.

Scoren 4. Deelname aan de IB-Group en/of de VMBO en deelname aan de externe toetsen en/of examens voor de IB-Group en de VMBO.

Scoren 5. Deelname aan de IB-Group en/of de VMBO en deelname aan de externe toetsen en/of examens voor de IB-Group en de VMBO.

Scoren 6. Deelname aan de IB-Group en/of de VMBO en deelname aan de externe toetsen en/of examens voor de IB-Group en de VMBO.

Scoren 7. Deelname aan de IB-Group en/of de VMBO en deelname aan de externe toetsen en/of examens voor de IB-Group en de VMBO.

Scoren 8. Deelname aan de IB-Group en/of de VMBO en deelname aan de externe toetsen en/of examens voor de IB-Group en de VMBO.

Scoren 9. Deelname aan de IB-Group en/of de VMBO en deelname aan de externe toetsen en/of examens voor de IB-Group en de VMBO.

Scoren 10. Deelname aan de IB-Group en/of de VMBO en deelname aan de externe toetsen en/of examens voor de IB-Group en de VMBO.

Scoren 11. Deelname aan de IB-Group en/of de VMBO en deelname aan de externe toetsen en/of examens voor de IB-Group en de VMBO.

Scoren 12. Deelname aan de IB-Group en/of de VMBO en deelname aan de externe toetsen en/of examens voor de IB-Group en de VMBO.

Scoren 13. Deelname aan de IB-Group en/of de VMBO en deelname aan de externe toetsen en/of examens voor de IB-Group en de VMBO.

Scoren 14. Deelname aan de IB-Group en/of de VMBO en deelname aan de externe toetsen en/of examens voor de IB-Group en de VMBO.

Scoren 15. Deelname aan de IB-Group en/of de VMBO en deelname aan de externe toetsen en/of examens voor de IB-Group en de VMBO.

Scoren 16. Deelname aan de IB-Group en/of de VMBO en deelname aan de externe toetsen en/of examens voor de IB-Group en de VMBO.

De deelname aan de IB-Group en de VMBO kan alleen gegeven worden voor studenten die niet voor deelname aan de externe toetsen en/of examens voor de IB-Group en de VMBO zijn toegelaten. De deelname aan de externe toetsen en/of examens voor de IB-Group en de VMBO kan alleen gegeven worden voor studenten die niet voor deelname aan de IB-Group en de VMBO zijn toegelaten.

De deelname aan de IB-Group en de VMBO kan alleen gegeven worden voor studenten die niet voor deelname aan de externe toetsen en/of examens voor de IB-Group en de VMBO zijn toegelaten.

De deelname aan de IB-Group en de VMBO kan alleen gegeven worden voor studenten die niet voor deelname aan de externe toetsen en/of examens voor de IB-Group en de VMBO zijn toegelaten.

De deelname aan de IB-Group en de VMBO kan alleen gegeven worden voor studenten die niet voor deelname aan de externe toetsen en/of examens voor de IB-Group en de VMBO zijn toegelaten.

De deelname aan de IB-Group en de VMBO kan alleen gegeven worden voor studenten die niet voor deelname aan de externe toetsen en/of examens voor de IB-Group en de VMBO zijn toegelaten.

De deelname aan de IB-Group en de VMBO kan alleen gegeven worden voor studenten die niet voor deelname aan de externe toetsen en/of examens voor de IB-Group en de VMBO zijn toegelaten.

De deelname aan de IB-Group en de VMBO kan alleen gegeven worden voor studenten die niet voor deelname aan de externe toetsen en/of examens voor de IB-Group en de VMBO zijn toegelaten.

De deelname aan de IB-Group en de VMBO kan alleen gegeven worden voor studenten die niet voor deelname aan de externe toetsen en/of examens voor de IB-Group en de VMBO zijn toegelaten.

De deelname aan de IB-Group en de VMBO kan alleen gegeven worden voor studenten die niet voor deelname aan de externe toetsen en/of examens voor de IB-Group en de VMBO zijn toegelaten.

De deelname aan de IB-Group en de VMBO kan alleen gegeven worden voor studenten die niet voor deelname aan de externe toetsen en/of examens voor de IB-Group en de VMBO zijn toegelaten.

De deelname aan de IB-Group en de VMBO kan alleen gegeven worden voor studenten die niet voor deelname aan de externe toetsen en/of examens voor de IB-Group en de VMBO zijn toegelaten.

De deelname aan de IB-Group en de VMBO kan alleen gegeven worden voor studenten die niet voor deelname aan de externe toetsen en/of examens voor de IB-Group en de VMBO zijn toegelaten.

Verantwoordelijkheid

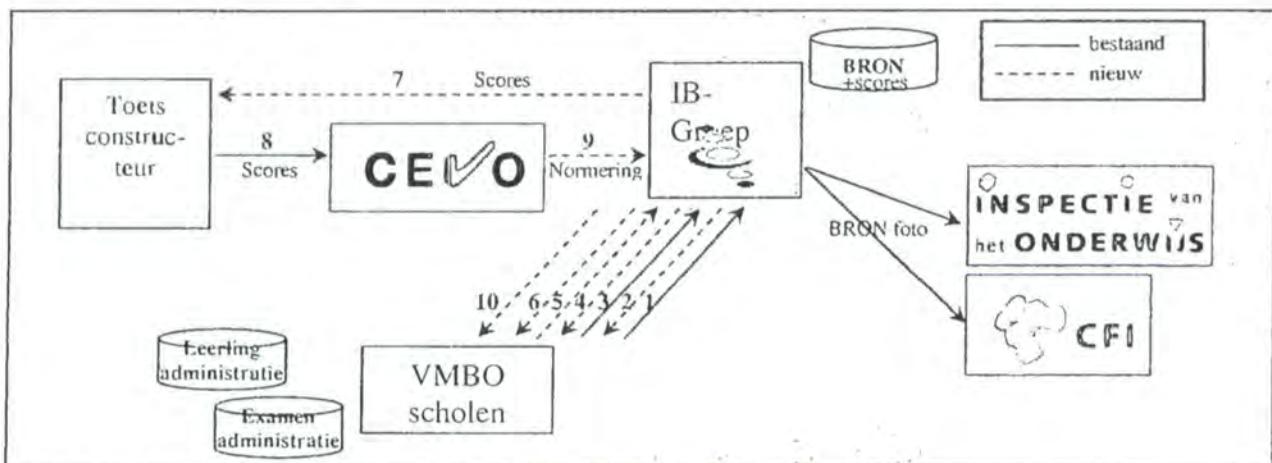
De verantwoordelijkheid voor de registratie en/of bewerking van de scoren ligt bij de volgende partijen:

Scholen

De scholen zijn zelf verantwoordelijk voor de volgende dingen:

Scenario 3 – de lange termijn oplossing (na 2010)

In de huidige wettelijke taken is de IB-Groep verantwoordelijk voor de distributie van examenopgaven. Dit verandert niet met de komst van digitale examens. Deze logistiek kan worden uitgebreid met die van de scores: van de school naar de IB-Groep. Na be- en verwerking stuurt de toetsconstructeur de scores naar CEVO voor de bepaling van de normering. Deze wordt door CEVO weer aan de IB-Groep gestuurd om de cijfers te bepalen. In deze nieuwe situatie meldt de IB-Groep het cijfer aan de school en niet omgekeerd. Voordeel voor de IB-Groep is dat de cijfers eerder bekend zijn en het voordeel voor de school is dat zij er weinig werk meer aan hebben, zij hoeven de cijfers alleen nog maar vast te stellen.

Figuur 3 - Schema voor de lange termijn

- Stroom 1. De school meldt aan het begin van het schooljaar de leerlingen aan waarbij wordt aangegeven wie in het laatste schooljaar zit. Explicet zijn hierbij inbegrepen degenen die examen gaan doen met hun vakkenpakketten.
- Stroom 2. De IB-Groep genereert op basis van de aanmeldingen een overzicht van examenkandidaten in een zodanig formaat dat deze direct door de examenadministratie gebruikt kan worden om de examenadministratie op te bouwen.
- Stroom 3. De school meldt de cijfers van het schoolexamen
- Stroom 4. De IB-Groep koppelt terug en geeft fiat voor het centraal examen.
- Stroom 5. De scores van de examens worden door de scholen aan de IB-Groep gestuurd.
- Stroom 6. De IB-Groep bevestigt de ontvangst en de juiste verwerking.
- Stroom 7. De scores worden door de IB-Groep geanonimiseerd aan de toetsconstructeur gestuurd.
- Stroom 8. De toetsconstructeur bereidt op basis van de scores en statistieken de normering voor en de CEVO stelt de normering vast.
- Stroom 9. De normering wordt door CEVO aan de IB-Groep gestuurd zodat de scores in cijfers omgezet kunnen worden.
- Stroom 10. De IB-Groep meldt aan de school het eindcijfer van een leerling in een vak.

Voordeel:

- o Structurele inbedding van de controle op rechtmatigheid

Nadeel:

- o Vergt aanpassing van de examenprocessen tov de huidige situatie

centrale examens algemene vakken BB 2009

een flexibel en digitaal examensysteem

CEVO

augustus, 2008

Inleiding

In 2008 nam 85% van de scholen met examenkandidaten BB flexibele digitale examens af voor de algemene vakken. Net als bij de pilots in de drie voorafgaande jaren waren leerlingen, examensecretarissen, systeembeheerders en docenten enthousiast over deze nieuwe manier van examineren. Dat de examenperiode in 2008 toch niet zonder slag of stoot verlopen is kwam door technische problemen.

In 2008 werd gebruik gemaakt van CitoTester, versie 2.6. Op een aantal punten heeft de software niet aan de verwachtingen voldaan, waardoor op veel scholen een grote inspanning van de examensecretaris, systeembeheerder en docenten nodig bleek. Daarnaast bleek het voor een aantal scholen dat niet met een Microsoft-netwerk werkt, lastig om CitoTester 2.6 te installeren.

Voor de staatssecretaris was dit aanleiding om de digitale examens in 2009 nog niet tot standaard examenvorm te verheffen.

2009 is daarom een tweede overgangsjaar, waarin iedere school opnieuw de keuze kan maken tussen digitale en papieren examens.

Deze voorlichtingsbrochure geeft de algemene informatie die nodig is om digitale centrale BB-examens van 2009 goed te organiseren binnen de school.

Deze brochure is de opvolger van de voorlichtingsbrochure over het examenjaar 2008, die in het voorjaar van 2007 tijdens voorlichtingsbijeenkomsten aan alle examensecretarissen is uitgereikt.

Naast deze voorlichtingsbrochure is er de 'Activiteitenplanning digitale centrale examens algemene vakken BB 2009'¹, waarin beschreven is wat wanneer plaats vindt.

Voorlichtingsbrochure en activiteitenplanning bevatten gezamenlijk de volledige informatie over het flexibele en digitale examensysteem.

¹ <http://compex.cito.nl> → Beeldschermexamens

Veranderingen ten opzichte van 2008

Er is een aantal belangrijke veranderingen ten opzichte van vorig jaar.

Belangrijke verschillen ten opzichte van examenjaar 2008 worden in deze brochure aangeduid met het icoon 'Nieuw!'.

1. Toetsprogramma: ExamenTester 2.7

Er wordt gewerkt met ExamenTester 2.7, een verbeterde versie van CitoTester 2.6.

De werking van ExamenTester 2.7 wordt beschreven in handleidingen voor examensecretarissen, systeembeheerders en docenten.

2. De systeemcheck inclusief testexamen

De systeemcheck is uitgebreid en bestaat uit twee aparte delen. Vorig bestond de systeemcheck alleen uit het maken van de verbinding met de centrale Cito-server.

Dit jaar krijgen de scholen, naast de nieuwe versie ExamenTester 2.7 en voorbeeldexamens, ook een zogeheten Functionaliteiten Test Examen (vanaf nu afgekort als FT-examen).

Dit is een test-examen waarin, naast een aantal beeld- en geluidfragmenten ook alle (Flash-)applicaties, die in de echte examens kunnen voorkomen, verwerkt zijn.

Naast gesloten (door de computer scoorbare vragen) bevat het test-examen ook enkele open vragen die door een docent gecorrigeerd moeten worden. Het gaat bij dit testexamen niet om vakinhouden. Iedere school/locatie organiseert ten minste één afname van dit FT-examen met het grootste aantal computers dat de school tijdens een echte afname wil inzetten. Als het schoolnetwerk deze test doorstaat, kan het qua belasting de echte digitale examens ook aan.

3. Toestemming voor de echte digitale c.e.'s

De afname van het FT-examen wordt afgesloten met een volledige correctiegang en data retour.

In 2009 is een goed verloop van de afname en de correctie van het FT-examen de voorwaarde voor het verkrijgen van de toestemming om digitale examens af te nemen.

Aan de toestemming is dit jaar een extra conditie verbonden: het maximale aantal computers dat de school gelijktijdig mag inzetten tijdens een examenzitting.

Dit maximale aantal computers is gelijk aan het aantal gecorrigeerde werken van het FT-examenwerken.

4. Proef op de Som

Naast de systeemcheck is er weer Proef op de Som. Deze is noodzakelijk vanuit onderwijskundig oogpunt, maar is niet langer een voorwaarde voor het verkrijgen van de toestemming.

De periode voor de Proef op de Som is daardoor ruimer dan vorig schooljaar.

5. Terugvalmogelijkheden naar papieren examens

Ten opzichte van het vorige examenjaar zijn de terugvalmogelijkheden naar papieren examens verruimd. De school kan tot en met 23 april (dit is de laatste schooldag voor de vroegste mei-vakantie) eventueel alsnog besluiten om voor papieren examens te kiezen. De systeemcheck is dan al lang achter de rug, maar stel dat de Proef op de Som negatieve aspecten aan het licht brengt, dan kan alsnog teruggevallen worden op papieren examens.

Na 23 april 2009 is terugvallen op papier alleen nog mogelijk in noodgevallen en na contact met de CEVO.

6. Rooster voor papieren cse's BB

Voor de papieren cse's BB was in eerste instantie geen rooster vastgesteld omdat de verwachting was dat in 2009 uitsluitend digitale c.e.'s BB zouden worden afgenoemd.

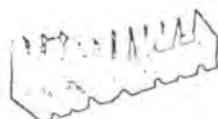
Het rooster voor de papieren examens BB 2009 wordt gelijktijdig gepubliceerd met de Septembermededeling over 2009.

7. Aangewezen vakken tweede tijdvak papieren cse's BB

In principe worden alle algemene vakken in de BB aangewezen als vakken waarvan het papieren centraal examen in het tweede tijdvak wordt afgenoemd onder de verantwoordelijkheid van de Staatsexamencommissie. Het is mogelijk dat om organisatorische redenen enkele vakken hiervan worden uitgezonderd. De definitieve aanwijzing vindt in het voorjaar 2009 plaats en zal worden aangekondigd in de Maartmededelingen 2009 van de CEVO.

	blz.
Inleiding	1
Inhoud	3
§ 1 ExamenTester 2.7	4
§ 2 Systeemcheck deel 1	4
§ 3 Systeemcheck deel 2	4
§ 4 Proef op de Som	5
§ 5 In 2009 voor het eerst digitale examens afnemen?	6
§ 6 De pedagogisch-didactische kant van het c.e.-systeem	7
§ 7 Inhalen	8
§ 8 Herkansen	9
§ 9 Normering	10
§ 10 Varianten	11
§ 11 Schooleigen examenrooster	12
§ 12 Gevolgen voor het pta	14
§ 13 Examenstof	15
§ 14 Examenduur	16
§ 15 Kandidaten met een beperking	17
§ 16 Bijzondere aandachtspunten	19
§ 17 De organisatie van de afname	20
§ 18 Gevolgen voor het examenreglement	21
§ 19 Protocol	23
§ 20 Verwerking van de cijfers	24
§ 21 Controle op de correctie	25
§ 22 Voorlichting	26

§ 1 ExamenTester 2.7

In het examenjaar 2008 (= schooljaar 2007 / 2008) werd gewerkt met versie 2.6 van CitoTester.

Naar verwachting zal in het examenjaar 2009 versie 2.7 worden gebruikt. Het toetsprogramma heet voortaan ExamenTester.

ExamenTester 2.7 is gebruiksvriendelijker en stabieler dan CitoTester 2.6. Falen van mensen en techniek kan echter nooit volledig worden uitgesloten. Eventuele technische knelpunten kunnen vanzelfsprekend beter vóór dan tijdens de examenperiode aan het daglicht komen. Het is daarom noodzakelijk dat iedere school uitgebreid proefdraait met ExamenTester, alvorens over te gaan tot daadwerkelijke afname van digitale centrale examens. Dit geldt ook voor de scholen die al ervaring hebben met flexibele digitale c.e.'s BB.

Dit gebeurt tijdens de systeemcheck en de Proef op de Som:

§ 2 Systeemcheck deel 1: het maken van de verbinding met Cito-server

Om een synchronisatie tot stand te brengen, wordt, evenals in de voorgaande jaren, van de school gevraagd om een gerichte internetverbinding te maken. Hiervoor kan het nodig zijn om poort 443 open te stellen op een firewall of Proxy-server of om extra software als een Proxy-client te installeren.

Bij de synchronisatie maakt het netwerk van de school contact met de centrale computer van Cito. Dit gebeurt onder meer om over een back-up van de antwoorden van de kandidaten te kunnen beschikken voor het geval tijdens de afnameperiode een crash plaats zou vinden op het netwerk van de school.

Voor de uitvoering van de digitale c.e.'s is het erg belangrijk dat deze synchronisatie goed werkt.

Zie: Activiteitenplanning, activiteit 7.

§ 3 Systeemcheck deel 2: het Functionaliteiten Test Examen

Zie: Activiteitenplanning, activiteit 8.

Een goed verloop van het FT-examen (afname, correctie én data retour) is een voorwaarde voor deelname aan de echte digitale c.e.'s.

Heel belangrijk is dat de examensecretaris een afnameplanning van het FT-examen maakt voor het maximale aantal computers dat de school tijdens de echte examenperiode in april/mei 2009 gelijktijdig wil inzetten.

Voorbeeld:

Stel de school heeft 60 examenkandidaten BB in 2009 en wil en kan alle leerlingen tegelijkertijd het examen Nederlands laten doen in mei, dan zorgt de examensecretaris er voor dat het FT-examen gelijktijdig op 60 computers wordt afgenoem en dat er 60 werken van het FT-examen gemaakt en gecorrigerd worden.

De school krijgt dan toestemming om bij de echte examens maximaal 60 computers gelijktijdig in te zetten.

Tijdens de systeemcheck kunnen systeembeheerder en examensecretaris de hulp inroepen van de ICT-examenhelpdesk. Zie: Activiteitenplanning, activiteit 9.

§ 4 Proef op de Som

Zie: Activiteitenplanning, activiteit 14.

Onder 'de Proef op de Som nemen' wordt verstaan: het oefenen met het computerprogramma ExamenTester 2.7 en het voorbereiden van de leerlingen en docenten op de echte examens aan de hand van toegezonden digitale voorbeeldexamens.

De Proef op de Som is noodzakelijk vanuit onderwijskundig oogpunt, maar is niet langer een voorwaarde voor het verkrijgen van de toestemming.

De periode voor de Proef op de Som is daardoor ruimer dan vorig schooljaar.

De Proef op de Som is in feite de generale repetitie die aan de examenperiode voorafgaat.

Adviezen aan de examensecretaris voor de Proef op de Som:

1. Neem met alle BB-kandidaten per examenvak minstens één digitaal voorbeeldexamen af en laat dat ook door de docent corrigeren.
Uit de enquêtes na afloop van de examens 2008 komt naar voren dat lang niet alle leerlingen vinden dat zij van tevoren genoeg oefening hebben gehad met de digitale examens.
Zorg er ook voor dat in de Proef op de Som eventuele speciale varianten (dyslexievarianten, varianten voor kandidaten met een visuele of een auditieve beperking) worden gebruikt.
2. Organiseer de afname van de voorbeeldexamens tijdens de Proef op de Som op exact dezelfde manier als de echte examens (zelfde PC's, zelfde groepen kandidaten).
3. Gebruik de gecorrigeerde leerlingresultaten uit de Proef op de Som om te oefenen met de omzetting van scores naar cijfers (zie ook § 20).

In 2009 zal, evenals in 2008, per variant van ieder digitaal examen een N-term worden vastgesteld.

In ExamenTester 2.7 moet per afnameplanning een N-term worden ingevoerd. Als dezelfde variant in meer examenzittingen gebruikt is, moet de N-term ook meer dan één keer ingevoerd.

Tijdens de Proef op de Som kunnen systeembeheerder en examensecretaris de hulp inroepen van de ICT-examenhelpdesk. Zie: Activiteitenplanning, activiteit 9.

§ 5 In 2009 voor het eerst digitale examens afnemen?

De DVD 'Flexibel en digitaal' (zie § 22.1) is een geschikte introductie bij de docenten, al hoeven zij niet alle informatie tot zich te nemen. De fragmenten van de DVD waarbij leerlingen en docenten van de eerste pilotscholen aan het woord komen zijn zeer geschikt om aan uw docenten te laten zien, maar ook is het goed om hen via de DVD kennis te laten maken met uw rol als examensecretaris en met de taken en verantwoordelijkheden van de systeembeheerder. Zelf hebben de docenten de rol van corrector en surveillant.

Scholen die in 2009 voor het eerst 'digitaal willen gaan' doen er goed aan om ExamenTester 2.7 na de systeemcheck, maar vóór de Proef op de Som te introduceren bij de bij de BB-docenten. De examensecretaris laat docenten kennismaken met digitale voorbeeldexamens en laat hen oefenen met de correctie daarvan. Zelf doet hij daardoor ook ervaring op met maken van afnameplanningen binnen ExamenTester 2.7 en de systeembeheerder oefent alvast met zijn rol als technisch expert.

- De examensecretaris voert groepjes van docenten als kandidaten met een bijbehorend vakkenpakket in ExamenTester 2.7 in.

Voorbeeld:

De talendocenten Koemans (Nederlands), Van Galen (Engels), Ten Katen (Frans) en Hidding (Duits) vormen samen een groep 'kandidaten'.

De examensecretaris voert deze groep 'kandidaten', groep 4a, en hun vakkenpakket in ExamenTester 2.7 in:

groep: 4a					
nr.	'Kandidaat-naam'		vakkenpakket		
1.	Galen	Van	ne	en	fa
2.	Hidding		ne	en	fa
3.	Ten	Katen	ne	en	fa
4.	Koemans		ne	en	fa
					du

- Analoog maakt de examensecretaris voor de docenten in de mens- en maatschappijvakken een groep 'kandidaten' met het vakkenpakket economie, maatschappijleer 2, aardrijkskunde en geschiedenis.
Dit is groep 4b.
- Groep 4c wordt gevormd door van de docenten in de exacte vakken 'kandidaat-namen' in te voeren met daarbij wiskunde, nask1 en biologie als vakkenpakket.
- De examensecretaris voert de namen van de docenten als correctoren in en vermeldt daarbij tevens het vak en de groep 'kandidaten', waarvan zij het gemaakte werk corrigeren. Voorbeeld:

corrector	vak	groep
koe	ne	4a
gal	en	4a
kat	fa	4a
hid	du	4a
....	ec	4b
....	gs	4b
...
....	bi	4c

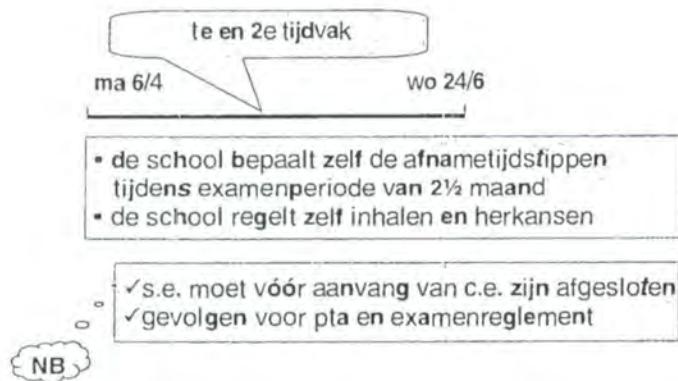
Iedere BB-docent corrigeert zo het door hemzelf en collega's gemaakte werk van zijn eigen vak.

Tip

Scholen hebben positieve ervaringen met een speciale bijeenkomst in een computerlokaal waarin docenten oefenen met de correctie. De examensecretaris en de systeembeheerder instrueren de docenten over de correctie en laten hen gemaakt werk van achter de PC corrigeren.

§ 6 De pedagogisch-didactische kant van het c.e.-systeem

Deze paragraaf is niet gewijzigd ten opzichte van de voorlichtingsbrochure over het examenjaar 2008.

De ruimte voor schooleigen keuzes ontstaat door twee kenmerken van het nieuwe c.e.-systeem:

- De school bepaalt binnen een ruime examenperiode zelf de afnametijdstippen;
- De school regelt zelf inhalen en herkansen.

Dit kan per kandidaat / groep van kandidaten verschillen.

Centraal vastgesteld blijven: examenstof (§13), opgaven, examenduur (§ 14), weging, correctievoorschrift, normering (§ 9) en uitslagregeling

De examenperiode voor de digitale c.e.'s BB is gelijkgetrokken met die voor de cspe's in de beroepsgerichte vakken.

De examenperiode loopt in 2009 van maandag 6 april tot en met woensdag 24 juni.

Binnen deze periode plant iedere school zelf de afnametijdstippen.

Hiertoe beschikt de school per vak over een groot aantal (4 tot 9) varianten van ieder digitaal c.e.

Alvorens het c.e. kan worden afgelegd moet een kandidaat wel het schoolexamen (s.e.) in het desbetreffende hebben afgerond.

Voorbeeld

De school kan kiezen voor eenzelfde opzet van het c.e.-rooster als bij de 'oude' papieren cse's.

Dus:

- eerste tijdvak in de derde en/of vierde week van mei;
- tweede tijdvak op drie dagen medio juni;
- alle kandidaten maken op hetzelfde tijdstip dezelfde variant;
- de school gebruikt het tweede tijdvak voor herkansen.

Als de school voor deze opzet kiest hoeft er aan het pta niets veranderd te worden.

In 2009 worden de papieren cse's BB aan het eind van de examenperiode ingeroosterd.

NB Het is aan te raden om de digitale examens in 2009 eerder dan de papieren cse's BB af te nemen.

Dit is een voorbeeld van keuzes die de school kan maken.

Paragraaf 11 'Schooleigen examenrooster' gaat nader in op de onderwijskundige ruimte die school kan (niet: moet) benutten.

Om de pedagogische keuzes goed te kunnen maken moet de school op de hoogte zijn van andere aspecten van het nieuwe c.e.-systeem:

- regelgeving met betrekking tot inhalen en herkansen;
- het exacte examenrooster;
- bekendmaking van de normen.

Deze aspecten worden in de volgende paragrafen belicht.

§ 7 Inhalen

Deze paragraaf is niet gewijzigd ten opzichte van de voorlichtingsbrochure over het examenjaar 2008.

Als een leerling vanwege een geldige reden niet in staat was het examen af te leggen, kan de school zelf bepalen wanneer de leerling het c.e. inhalt:

- o binnen een maand,
- o een week,
- o een dag of soms misschien zelfs al na twee uur.

Wel moet hieromtrent een bepaling in het examenreglement zijn opgenomen.

Voorbeeld

Iedereen kent uit de onderwijspraktijk de situatie waarbij de kandidaat tijdelijk even minder in staat is een toets af te leggen. De leerling heeft net een sms-je gehad van zijn vriendin waarin ze meedeelt de relatie te willen beëindigen. Of nog erger: zijn mobielje is gestolen zodat hij niet weet of zijn vriendin zo'n sms-je heeft gestuurd.

Scholen weten daar in de vier jaar dat de leerling op school zit, met het juiste Fingerspitzengefühl mee om te gaan. Soms doorzetten, soms uitstel – afhankelijk van de omstandigheden en hoe de leerling eronder is. De een gaat het liefst gewoon door (en kan dat ook) al is net oma overleden, de ander kan zich al niet meer concentreren als de hond ziek is.

Bij het centraal examen zijn de mogelijkheden van de schooldirecteur in beginsel niet anders dan bij welke toets ook. De directeur kan beslissen dat de kandidaat niet in staat is om het examen te maken, deze heeft dan naast zijn recht op herkansing ook recht op inhalen van de gemiste toets.

Bij de papieren centrale examens zit hier een angel in het gefixeerde inhaal- en herkansingsmoment: wie te ziek is om een schriftelijk examen te maken, verhuist vanzelf naar het tweede tijdvak en moet daar en/of in het derde tijdvak inhalen én herkansen.

Dat is een door de kandidaat als zwaar ervaren gevolg.

In het nieuwe c.e.-systeem heeft de school diverse varianten van een digitaal examen.

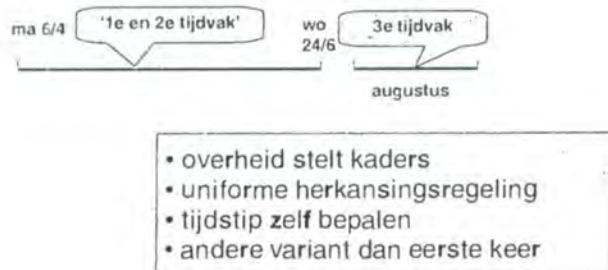
Daardoor kan de school het inhalen zelf regelen, zoals ook al bij de minitoetsen in het cspe gebeurt.

Met andere woorden: de directeur kan met zijn gebruikelijke Fingerspitzengefühl inschatten of de kandidaat het examen kan maken, en zo niet wanneer het dan kan worden ingehaald: na twee uur, de volgende dag, of over een maand.

Anders dan bij papieren cse's kan een legitieme absentie dus eenvoudig en zonder aantasting van de herkansingsmogelijkheid worden gerepareerd.

§ 8 Herkansen

Deze paragraaf is niet gewijzigd ten opzichte van de voorlichtingsbrochure over het examenjaar 2008.

In het examenjaar 2009 zal voor de digitale c.e.'s dezelfde herkansingsregeling als in 2008 gelden:

Voor herkansen van de c.e.'s geldt dat een leerling het recht heeft om het digitale c.e. van twee algemene vakken eenmaal te herkansen. Daarnaast heeft hij het recht om het cspe van het beroepsgericht vak te herkansen.

Net als bij inhalen bepaalt de school binnen de examenperiode van 6 april tot en met 24 juni 2009 zelf de tijdstippen voor herkansen. Daarbij geldt wel dat de kandidaat moet kunnen besluiten om zijn recht op herkansing uit te oefenen, nadat de c.e.-cijfers bekend zijn (zie ook § 9).

De examenperiode vervult daarmee in feite de functie van zowel het eerste als het tweede tijdvak in het huidige c.e.-systeem. Vanzelfsprekend wordt de leerling bij de herkansing een andere variant van het digitale examen voorgelegd.

Kandidaten die het eindexamen in de door de CEVO aangewezen examenperiode voor de digitale c.e.'s BB nog niet hebben afgerond zijn aangewezen op de examenperiode in augustus. In deze periode, die overeenkomt met het derde tijdvak voor de papieren cse's, worden de digitale c.e.'s afgenoem door de Staatsexamencommissie.

De aanmelding van kandidaten geschiedt op dezelfde wijze als bij de papieren cse's. Wel zult u als examensecretaris per 'derde-tijdvak-kandidaat' moeten angeven welke varianten deze tijdens de examenperiode heeft afgelegd.

§ 9 Normering

Anders dan in voorgaande examenjaren worden in 2009 bij de echte digitale examens geen voorlopige normeringstermen (N-termen) verstrekt.

Zie: Activiteitenplanning, activiteit 20.

Vastgestelde normen

De normeringstermen voor de digitale c.e.'s BB worden tegelijkertijd met die voor de papieren cse's vmbo bekend gemaakt door plaatsing op de site voor de digitale examens <http://compex.cito.nl>. In het examenjaar 2009 is dat op 17 juni 's ochtends om 8.00 u.

Evenals in 2008 vergt dit bijzondere aandacht van de examensecretaris:

- *Per variant* van ieder digitaal examen wordt een N-term vastgesteld.
- In ExamenTester 2.7 moet *per afnameplanning* een N-term worden ingevoerd. Als dezelfde variant in meer examenzittingen gebruikt is, moet de N-term ook meer dan één keer ingevoerd.

Zie: Activiteitenplanning, activiteit 26.

Herkansen vóór of ná bekendmaking normen?

Het is toegestaan om al te laten herkansen voordat de normen en dus de uitslag bekend is. De kandidaat heeft echter het recht om pas te herkansen als hij de uitslag weet. Als er goede redenen zijn om eerder te herkansen, dan kan de kandidaat niet na afloop aangeven dat hij een andere keuze wenst te maken. Het verdient daarom aanbeveling om, als gekozen wordt voor herkansing voor de bekendmaking van de uitslag, met de betreffende kandidaat (kandidaten) dit goed door te spreken en ook schriftelijk een akkoord van de kandidaat en zijn ouders vast te leggen.

Voor de goede orde: bovenstaande geldt NIET voor inhalen na wettige afwezigheid. Het is juist een van de pluspunten van de digitale examens dat het mogelijk is om vrijwel onmiddellijk te laten inhalen.

§ 10 Varianten

Deze paragraaf is niet gewijzigd ten opzichte van de voorlichtingsbrochure over het examinerjaar 2008.

Het aantal varianten is bepalend voor de flexibiliteit van het nieuwe c.e.-systeem en daarmee voor de ruimte die iedere school heeft om eigen keuzes te maken. Om bij het bepalen van de afnametijdstippen goede keuzes te kunnen maken is dus belangrijk om te weten over welke varianten men tijdens de afnameperiode beschikt.

In het onderstaande overzicht is per vak vermeld welke varianten de cd-rom met de packages met de digitale c.e.'s BB bevat.

vak	varianten t.b.v. een eerste afname	varianten t.b.v. een herkansing
Nederlands	1a, 1b, 2a, 2b, 3a, 3b	h1, h2, h3
Frans	1, 2	h1, h2
Duits	1a, 1b, 2a, 2b, 3a, 3b	h1, h2, h3
Engels	1a, 1b, 2a, 2b, 3a, 3b	h1, h2, h3
geschiedenis	1, 2	h1, h2
aardrijkskunde	1, 2	h1, h2
economie	1a, 1b, 2a, 2b, 3a, 3b	h1, h2, h3
maatschappijleer 2	1a, 1b, 2a, 2b, 3a, 3b	h1, h2, h3
wiskunde	1a, 1b, 2a, 2b, 3a, 3b	h1, h2, h3
nask 1	1a, 1b, 2a, 2b, 3a, 3b	h1, h2, h3
biologie	1a, 1b, 2a, 2b, 3a, 3b	h1, h2, h3

Voor de vakken met, landelijk gezien, grote aantallen kandidaten, ontvangt u negen varianten.

Voor de eerste keer dat een kandidaat een digitaal examen in het desbetreffende vak aflegt, gebruikt u, als examensecretaris, één van de zes varianten: 1a, 1b, 2a, 2b, 3a en 3b.

Bij een herkansing van een kandidaat kijkt u naar de variant die de kandidaat bij de eerste afname heeft gemaakt.

Voor een herkansende kandidaat die variant 1a of 1b heeft afgelegd, neemt u variant h1.

Variant h2 gebruikt u als herkansing voor kandidaten die bij de eerste afname óf variant 2a óf variant 2b hebben afgelegd.

Variant h3 gebruikt u als u bij de eerste afname variant 3a of 3b heeft gebruikt.

Voor Frans, geschiedenis en aardrijkskunde heeft u voor de eerste afname de beschikking over de varianten 1 en 2.

Variant h1 is de bij variant 1 behorende herkansing. Variant h2 gebruikt u voor kandidaten die bij de eerste afname variant 2 hebben afgelegd.

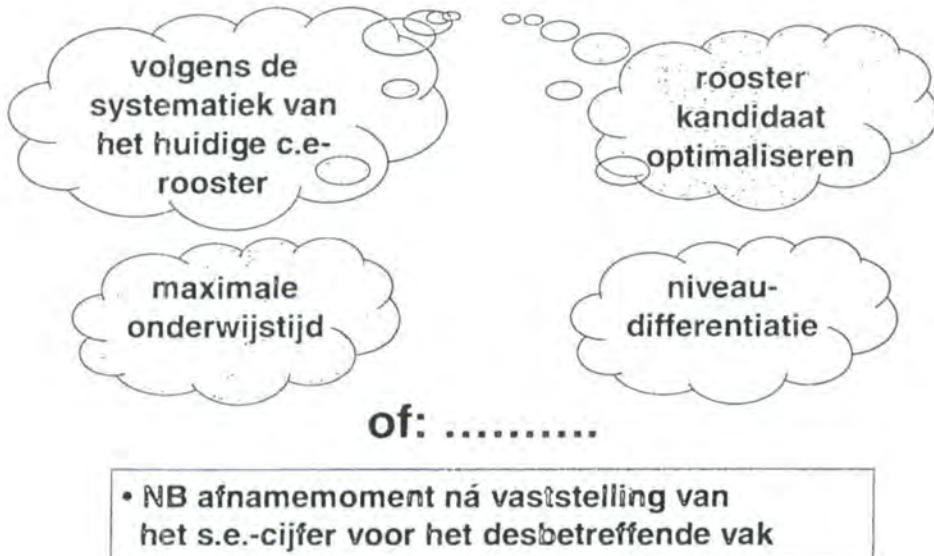
Uitzonderingspositie Spaans, Turks en Arabisch

Voor Spaans, Turks en Arabisch zijn er geen digitale c.e.'s. Deze vakken kennen alleen papieren cse's die volgens het rooster van de CEVO (eerste tijdvak: vrijdag 29 mei 2009) worden afgelopen.

§ 11 Schooleigen examenrooster

NB Deze paragraaf is op twee punten gewijzigd ten opzichte van de voorlichtingsbrochure over het examenjaar 2008. Zie het icoon 'Nieuw!'.

Schooleigen examenrooster

De varianten bieden scholen volop de ruimte om het rooster te optimaliseren en toe te snijden op de schooluitgangspunten en de mogelijkheden van de leerling.

Voorbeeld 1

In het rooster voor de papieren cse's kan het voorkomen dat een kandidaat twee vakken op één dag heeft. Dit wordt veroorzaakt door de wens het rooster zo compact mogelijk te houden, en doordat alle bestaande vakken en toegestane combinaties in het rooster een plaats moeten kunnen krijgen. Lang niet al die toegestane combinaties en bestaande vakken doen zich echter op een school voor – met andere woorden, als de school zelf met het rooster mag spelen is op schoolniveau optimalisering mogelijk. Ervan uitgaande dat de BB-kandidaat in de regel vier algemene vakken heeft moet, met gebruikmaking van de varianten, de afname zo kunnen worden geplooid dat het centraal examen in de algemene vakken in een week (vijf dagen) door alle kandidaten wordt afgelegd, terwijl geen kandidaat ooit meer dan één vak per dag heeft.

Voorbeeld 2

Ook handige afstemming met het cspe-rooster is mogelijk: bijvoorbeeld twee groepen zorg-en-welzijn-breed die in twee opeenvolgende weken elk hun cspe hebben; dan kan elke groep in zijn cspe-loze week de algemene vakken doen.

Dit zijn twee voorbeelden van kleine optimaliseringen.

Maar ook een meer ingrijpende onderwijskundige keuze is mogelijk:

Voorbeeld 3

De school kan, gegeven het feit dat de examens in een week kunnen worden afgenoem en de correctieprocedure door het ontbreken van externe tweede correctie fors wordt versneld, ervoor kiezen om de algemene vakken af te nemen in de tweede week van juni. Met direct aansluitend de uitslag, dan nog een weekje oefenen, en dan de herkansing. Met als resultaat een forse netto lestijdwinst.

Dit zijn drie voorbeelden van oplossingen die in de voorgaande pilotjaren 2005, 2006 en 2007 zijn overwogen.

Het aantal mogelijkheden is legio, het is aan de school om een structuur te ontwikkelen die bij de school en zijn leerlingen past.

De meeste scholen weken tot nu toe niet al te veel af van het traditionele mei-examen, onder het adagium 'niet te veel tegelijk veranderen, eerst maar eens ervaring opdoen met de digitale exams op zichzelf'.

Conclusie: de school kan (niet: moet) de ruimte die het nieuwe c.e.-systeem biedt gebruiken voor pedagogische keuzes. Als men tevreden is met het c.e.-rooster voor de papieren cse's kan men de digitale c.e.'s plannen in de tweede helft van mei.

Doorgeven cijfer schoolexamen

In alle gevallen is het zo dat het schoolexamencijfer voor het desbetreffende vak moet zijn vastgesteld voordat het centraal examen wordt afgelegd.

Per vak en per kandidaat moet het cijfer van het schoolexamen **drie** dagen voor de start van het digitaal c.e. BB zijn doorgegeven aan BROn bij de IB-Groep.

In het examenjaar 2008 was dit twee dagen van tevoren.

Vak op hoger niveau

Binnen het BB-diploma is het toegestaan om een vak op een hoger niveau af te leggen, bijvoorbeeld Engels KB in plaats van BB. In dat geval gelden de volgende regels:

- a) De leerling heeft een SE-cijfer KB, dat voor aanvang van het eerste tijdvak is vastgelegd.
- b) De leerling neemt uitsluitend deel aan het centraal examen KB Engels, dus niet ook aan het (digitale) centraal examen BB Engels.
- c) Ook bij de herkansing is de leerling gebonden aan de gemaakte keuze voor KB. Er is geen weg terug naar BB, bij een slecht resultaat in het eerste tijdvak heeft hij slechts de mogelijkheid om zijn KB-resultaat te verbeteren. (Dit wijkt dus af van de oude systematiek A/B/C/D die tot 2002 gold en waarbij wel herprofielen mogelijk was.)
- d) Er kan ook geen sprake zijn van het omrekenen van het KB-eindcijfer naar BB.
- e) Bij de vaststelling van het eindcijfer voor het vak Engels geldt de weging SE-CE zoals die bij Engels KB van toepassing is (dus 1:1, en niet 2:1 zoals bij BB).
- f) Omdat de kandidaat een papieren examen Engels KB maakt, geldt het examenrooster, en kan bij wettige afwezigheid dit examen pas in het tweede tijdvak worden ingehaald.
- g) Uw kandidaat is, ondanks een of meer vakken volgens een hoger niveau, rechtens nog steeds een kandidaat BB-digitaal die een BB-diploma krijgt. Ook het recht op twee herkansingen blijft bestaan.
- h) Scholen vragen vaak wanneer de keuze voor het hogere niveau gemaakt moet worden. De officiële regels bepalen, dat de keuze vastligt bij de opgave van het SE-cijfer. Het hangt van de onderwijskundige inrichting en organisatorische mogelijkheden van de school af, of de school kandidaten in staat stelt de keuze tot dat late moment uit te stellen of dat deze eerder moet zijn gemaakt.
- i) Omdat na de indiening van het SE-cijfer de keuze definitief is, is het van groot belang dat de kandidaat van de risico's op de hoogte is en dat hij weet dat er geen weg terug is na de indiening van de SE-cijfers.

§ 12 Gevolgen voor het programma van toetsing en afsluiting

Deze paragraaf is niet gewijzigd ten opzichte van de voorlichtingsbrochure over het examenjaar 2008.

Tijdstippen van afronding s.e. opnemen
•zonodig variatie inbouwen:
tijdstip kan per vak en per kandidaat verschillen

Voor het pta is er één aandachtspunt.

Dit aandachtspunt betreft de tijdstippen waarop het s.e. kan worden afgerond. Pas als het s.e.-cijfer voor het desbetreffende vak is vastgesteld kan het c.e. worden afgelegd.

Afhankelijk van de pedagogische keuzes die de school heeft willen realiseren, kan het tijdstip waarop het s.e. wordt afgerond per vak en per kandidaat verschillen.

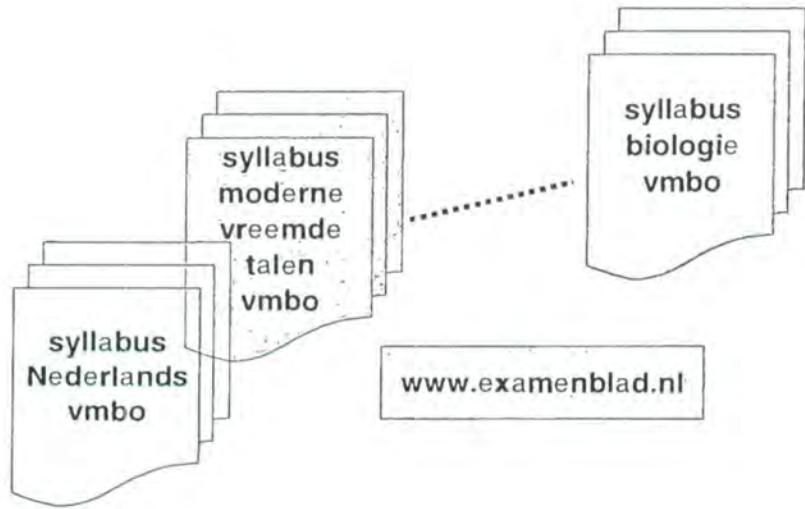
c.e.-stof 2009

Van belang voor het pta zijn ook de exameneenheden die in 2009 op het centraal examen worden getoetst van belang.

Met behulp van de c.e.-stof kan de school bepalen welke exameneenheden men in het s.e. moet toetsen. Nadere informatie over de c.e.-stof voor 2009 en volgende jaren staat in §13 van deze presentatie.

§ 13 Examenstof

Deze paragraaf is inhoudelijk niet gewijzigd ten opzichte van de voorlichtingsbrochure over het examenjaar 2008.

c.e.-stof voor 2009

Vanaf schooljaar 2007/2008 zijn de examenprogramma's aangepast. In het examenprogramma zelf staan per exameneenheid de eindtermen alleen nog maar globaal geformuleerd en de voorschriften voor de inrichting van het schoolexamen zijn vervallen.

De exameneenheden voor het centraal examen worden uitgewerkt in syllabi.

Deze syllabi zijn gepubliceerd op Examenblad.nl (www.examenblad.nl → 2009).

In de syllabi is de examenstof concreet beschreven.

§ 14 Examenduur

Deze paragraaf is niet gewijzigd ten opzichte van de voorlichtingsbrochure over het examenjaar 2008.

Met uitzondering van wiskunde is de examenduur voor ieder digitaal c.e. BB 60 minuten.

Voor wiskunde geldt een examenduur van 90 minuten.

De reden is dat het digitale c.e. wiskunde relatief veel open vragen bevat en de pilot-ervaringen uit de eerdere jaren wijzen uit dat 60 minuten te kort kan zijn vanwege de tijd die nodig is voor het intypen van de antwoorden.

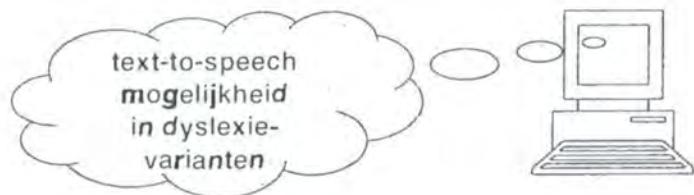
vak	examenduur (minuten)
Nederlands	60
Frans	60
Duits	60
Engels	60
geschiedenis	60
aardrijkskunde	60
economie	60
maatschappijleer 2	60
wiskunde	→ 90 ←
nask 1	60
biologie	60

Op grond van artikel 55 van het Eindexamenbesluit kan een directeur toestaan dat een kandidaat met een beperking het examen aflegt met een verlenging van ten hoogste 30 minuten. De school dient hiervoor te beschikken over een deskundigenverklaring die door een ter zake deskundige psycholoog of orthopedagoog is opgesteld.

§ 15 Kandidaten met een beperking *)

- *) Kandidaten die vallen onder artikel 55 van het Eindxamenbesluit

NB Deze paragraaf is op één onderdeel gewijzigd ten opzichte van de voorlichtingsbrochure over het examenjaar 2008. Zie het icoon 'Nieuw'!

Van ieder digitaal examen zijn er twee of drie 'dyslexie-versies', die u voor dyslectische kandidaten kunt gebruiken.

In een dyslexie-versie kan de kandidaat geluidsfragmenten afspelen waarin de tekst van het beeldscherm wordt voorgelezen.

Als dyslexie-varianten zijn andere varianten aangewezen dan in 2008.

vak	dyslexie-variant t.b.v. een eerste afname	dyslexie-variant t.b.v. een herkansing
Nederlands	2a-d, 2b-d	h2-d
Frans	2-d	h2-d
Duits	2a-d, 2b-d	h2-d
Engels	2a-d, 2b-d	h2-d
geschiedenis	2-d	h2-d
aardrijkskunde	2-d	h2-d
economie	2a-d, 2b-d	h2-d
maatschappijleer 2	2a-d, 2b-d	h2-d
wiskunde	2a-d, 2b-d	h2-d
nask 1	2a-d, 2b-d	h2-d
biologie	2a-d, 2b-d	h2-d

Dyslectische kandidaten hebben daarnaast recht op maximaal een half uur extra.

Een andere gangbare voorziening voor dyslectische kandidaten bij papieren examens is grootschrift. De ervaring leert, dat kandidaten bij tekst op een beeldscherm minder behoeft te hebben aan een grote letter. Mocht de letter toch te klein zijn, dan kan worden gekozen voor een groter beeldscherm. Een zoom-functie waarbij (delen van) de tekst (tijdelijk) vergroot wordt (worden) weergegeven, kent ExamenTester niet.

Kandidaten met een visuele beperking

Voor kandidaten met een ernstige visuele beperking is er gewerkt aan een aangepaste versie van de digitale examens. De bestelling gebeurt via het speciale formulier van de IB-Groep voor kandidaten met een visuele beperking.

Kandidaten met een auditieve beperking

Papieren cse's kunnen door kandidaten met een auditieve beperking gewoon worden gemaakt. Bij digitale examens wordt op verschillende manieren gebruik gemaakt van geluid, zodat afname door kandidaten met een auditieve beperking niet zonder meer mogelijk is. Kandidaten met een auditieve beperking moeten dan ook bij de BB-examens op dezelfde manier worden aangemeld als kandidaten met een visuele beperking. Ook voor deze kandidaten bestaat er een aangepast examen.

§ 16 Bijzondere aandachtspunten

Bij de afname van ieder digitaal examen is er een aantal bijzondere aandachtspunten.

Voor de aandachtspunten

- inzetbaarheid van de varianten 1a en 1;
- niet beschikbaar zijn van de opgaven na afloop van het examen;
- niet mogen meenemen van examendocumenten (waaronder kladpapier) bij het verlaten van de examenzaal;
- gebruik woordenboek Nederlands bij alle digitale exams;
- gebruikwoordenboek van en naar de vreemde taal bij de talenexamens; zie: Activiteitenplanning, activiteit 24.

Een zeer belangrijk aandachtspunt is

Geheimhouding

De flexibele digitale centrale examens in de BB zijn geheime examens. Aangezien de examens binnen een periode van 2½ maand afgenomen kunnen worden, is het belangrijk dat zo weinig mogelijk mensen informatie uit de examens kunnen doorgeven aan derden.

Binnen ExamenTester is een aantal maatregelen getroffen in het kader van de geheimhouding:

1. Docenten zien binnen de CorrectionManager alleen de open vragen en de antwoorden van de kandidaten, die zij als examinator moeten corrigeren. Docenten zien tijdens de correctie dus niet de computerscoorbare vragen en ook niet de antwoorden van de kandidaten daar op.
2. Met ExamenTester 2.7 is het niet mogelijk om een papieren uitdraai te maken van het gemaakte werk van de leerling.

Docenten zijn gewend om gemaakte examens in zijn geheel in te zien.

Omdat de digitale examens geheim zijn, is dit tijdens de correctie echter niet mogelijk. Ook willen docenten het gemaakte examen soms grondig doorspreken met een kandidaat, bijvoorbeeld ter voorbereiding op een herexamen. In principe kan dit met de digitale centrale examens nog steeds, maar het is minder eenvoudig dan bij de papieren examens, die na de afname openbaar zijn.

Docenten hebben daarnaast de beschikking over een set van representatieve, digitale oefenexamens waarmee ze hun leerlingen te allen tijde kunnen voorbereiden op de examens.

Als een docent inzage wil in een digitaal examen, is het noodzakelijk dat daarover vooraf goede afspraken worden gemaakt tussen de directeur, als eindverantwoordelijke, de examensecretaris en de betrokken docenten. Deze afspraken dienen te worden gemaakt met inachtneming van de volgende regel:

Inzage is alleen toegestaan na laatste afname van de desbetreffende variant. De docent dient te tekenen voor geheimhouding (zie ook §19 Protocol).

Binnen de school is de examensecretaris de functionaris die (leerlingen en) docenten toegang kan verschaffen tot de examenopgaven en het gemaakte werk.

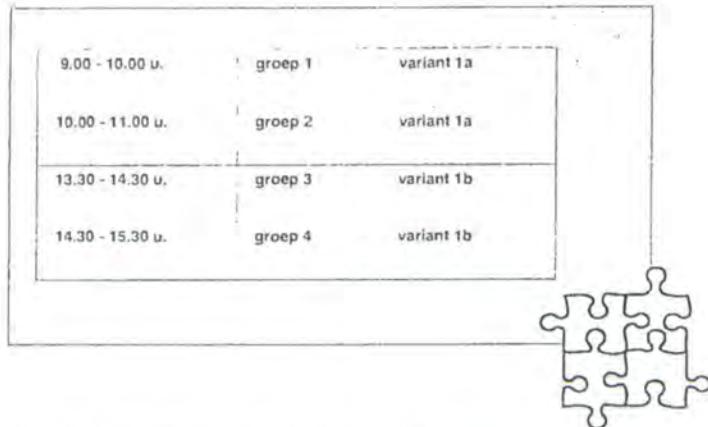
Het gemaakte werk is in te zien via de TestManager, waartoe alleen de examensecretaris toegang heeft. Op een tweede computer kan via TestCenter het hele examen bekijken worden.

Inzage door docenten (en leerlingen) kan dan ook alleen plaatsvinden onder toezicht van de examensecretaris (of diens plaatsvervanger). Dit leidt tot de volgende regel:

De inzage door docenten of leerlingen vindt plaats onder toezicht van de examensecretaris. Tijdens de inzage mogen geen aantekeningen gemaakt worden.

§ 17 De organisatie van de afname

Deze paragraaf is niet gewijzigd ten opzichte van de voorlichtingsbrochure over het examenjaar 2008.

De school kan de inzet van de varianten zelf bepalen.

Grote groepen

Stel een school heeft een computerlokaal met twintig computers.

Als het advies wordt opgevolgd om op elke tien PC's één computer in reserve te houden, kunnen in dat lokaal niet meer dan 18 leerlingen gelijktijdig geëxamineerd worden.

Met deze outillage kan de school op één dag 4 x 18 leerlingen examineren door twee varianten in te zetten volgens het bovenstaande schema.

De leerlingen van de groepen 2 en 4 gaan een half uur voor de aanvang van hun c.e. in quarantaine. U ziet er daarbij op toe dat leerlingen uit de groepen 1 en 3 de examenzaal pas verlaten als alle leerlingen uit resp. groep 2 en groep 4 in quarantaine zijn.

Spieken

Net als bij de papieren cse's is de school verantwoordelijk voor de uitvoering van het c.e. en moet worden voorkomen dat kandidaten kennis kunnen nemen van eikaars antwoorden.

De pilotscholen hebben dit tot nu toe grofweg op twee manieren opgelost:

- Tijdens iedere examenzitting worden schotten tussen de computers geplaatst, waardoor het de surveillant direct opvalt, wanneer een kandidaat op een andere dan de hem toegewezen PC kijkt. Voor het maken van schotten klopt men vaak aan bij de afdeling timmeren.
- Tijdens één examenzitting maakt de school gebruik van meer dan één variant. De varianten 1a en 1b worden, à la de klassieke links- en rechts-versie van een schriftelijke overhoring, om en om afgenoemt op de PC's in het computerlokaal.

Tijdens de afname van het c.e. is geen toegang tot het internet mogelijk. Een poging om digitaal te spieken is dus gedoemd te mislukken.

Over de keuze van de varianten hoeft niets te worden opgenomen in het examenreglement.

Tip

De ervaring van scholen uit eerdere jaren leert dat het wenselijk is om de examenafnames in de examenperiode zoveel mogelijk op dezelfde manier te organiseren (zelfde PC's,zelfde groepen kandidaten) als tijdens de Proef op Som.

§ 18 Gevolgen voor het examenreglement

Deze paragraaf is op twee punten gewijzigd ten opzichte van de voorlichtingsbrochure over het examenjaar 2008. Zie het icoon 'Nieuw!'

a.	herkansing
b.	inhalen
c.	mislukte afname
d.	afnamemoment
e.	afname
f.	inzage gemaakt werk

Op de onderdelen waarbij niet meer naar een landelijke regeling kan worden verwezen, is bij het nieuwe c.e.-systeem van belang dat de school enkele essentiële punten vastlegt in het examenreglement:

herkansing

1. moment en wijze van beslissing over de herkansing

Aandachtspunt: een kandidaat moet er voor kunnen kiezen om zijn recht op herkansing uit te oefenen als zijn definitieve c.e.-cijfers bekend zijn. Bij het aanbieden van de afnametijdstippen voor herkansingen moet de school hier mee rekening houden.

inhalen

2. korte beschrijving van de inhaalprocedure.

Bijvoorbeeld: indien de kandidaat bij een zitting met wettige reden afwezig was, bepaalt de directeur op welk moment de zitting wordt ingehaald.

mislukte afname

3. ontsnappingsclausule:

Indien de afnamecondities van een examen een adequate beoordeling onmogelijk maken kan de directeur contact opnemen met de inspectie. De inspectie kan dan besluiten dat het werk wordt beschouwd als niet gemaakt en niet wordt beoordeeld.

Alle kandidaten die aan deze sessie deelnamen hebben dan recht op opnieuw maken / inhalen.

afnamemoment

Hét hoofdpunt ter overweging van de school is:

Wil de school de afname individueel optimaliseren ¹⁾ of kiest de school voor een collectief c.e. BB ²⁾ ?

¹⁾ bijvoorbeeld:

- goede leerlingen vroeg, zwakke leerlingen laat
- optimaliseren bijvoorbeeld in relatie met het rooster cspe
- keuzes aan de leerling laten

²⁾ alle leerlingen tegelijk of bij grote aantallen kandidaten in enkele zittingen

Ten opzichte van het examenjaar zijn de terugvalmogelijkheden naar papieren examens verruimd. De school kan tot en met 23 april 2009 (dat wil zeggen: tot kort voor de mei-vakantie) eventueel alsnog besluiten om voor papieren cse's BB te kiezen. De systeemcheck is dan al lang achter de rug, maar stel dat de Proef op de Som negatieve aspecten aan het licht brengt, dan kan alsnog teruggevallen worden op papieren examens.

Zo'n beslissing heeft wel tot gevolg dat er wijzigingen meegedeeld moeten kunnen worden aan ouders en leerlingen.

Hierover moet een bepaling in het examenreglement opgenomen worden. De school moet goed afwegen hoeveel wijzigingen nog op een relatief laat moment aan ouders en leerlingen kunnen worden meegedeeld.

Na 23 april is terugvallen op papier alleen nog mogelijk in nood gevallen en na contact met de CEVO.

Zie: Activiteitenplanning, activiteit 22.

4. Als de school kiest voor individualisering, goed vastleggen op grond waarvan en door wie de keuze wordt gemaakt.
5. Verder de bepaling dat het definitieve rooster tijdig (vóór) door de directeur schriftelijk aan de kandidaten wordt meegedeeld (zoals ook te doen gebruikelijk bij schoolexamen en cspe).

afname

6. Wel is het nodig om aan te geven dat in afwijking van de papieren cse's de opgaven na afloop niet ter beschikking van de kandidaat zijn.
7. Belangrijk is bovendien dat het reglement bepaalt dat bij het verlaten van de examenzaal geen examendocumenten (bv. kladpapier) mogen worden meegenomen.

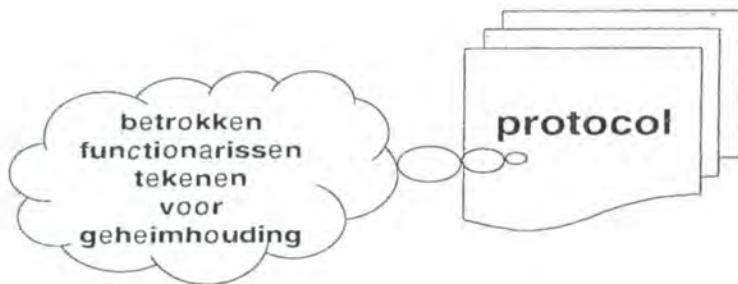
inzage van het gemaakte werk

8. Een bepaling over inzage onder toezicht kan worden gehandhaafd, met de aanvulling dat tijdens de inzage geen aantekeningen mogen worden gemaakt.

De bewaarplicht voor digitale c.e.'s is niet anders dan voor papieren cse's.

§ 19 Protocol

Deze paragraaf is niet gewijzigd ten opzichte van de voorlichtingsbrochure over het examenjaar 2008.

Zowel bij c.e.'s met een vast afnamemoment (alle papieren cse's) als bij flexibele c.e.'s zijn de scholen verantwoordelijk voor de afname.

Voor alle c.e.'s stelt de CEVO de opgaven en de correctievoorschriften vast. Bij c.e.'s met een vast afnamemoment is er daarnaast regelgeving over de exacte afnametijdstippen, over de tweede correctie en over herkansing.

Bij de flexibele c.e.'s, zoals de cspe's en de digitale c.e.'s in de algemene vakken BB, hebben de scholen meer ruimte voor eigen keuzes.

Daarmee verschuiven de kenmerken van centraliteit en verandert de positie van de CEVO.

De CEVO is alleen nog verantwoordelijk voor de opgaven en de correctievoorschriften van de centrale examens en het zijn de scholen die als 'instituten met een licentie voor het centraal examen' verantwoordelijk zijn voor de afname.

Daarbij hoort ook de geheimhouding van de opgaven.

Protocol cspe

Bij cspe's is het de bedoeling dat de examinatoren van te voren kennis nemen van de inhoud van het examen. Veel scholen hebben een protocol voor de afname van het cspe.

In dit protocol staat dat de examinator tekent voor de ontvangst van de examendocumenten van het cspe en verklaart alle zorgvuldigheid in acht te zullen nemen om te voorkomen dat de geheimhouding van de examendocumenten wordt geschonden.

Een van de examendocumenten van het cspe is de instructie voor de examinator. Daarin is vermeld hoe de docent zijn leerlingen van tevoren informeert. Daarbij mag soms informatie over de inhoud van het cspe worden 'weggegeven'. Deze informatie betreft dan uitsluitend de praktische opdrachten waarop het criterium van toepassing is dat een kandidaat de informatie ook kan vernemen van een klasgenoot die de desbetreffende praktische opdracht eerder heeft afgelegd.

Over alle overige onderdelen van het cspe mogen uiteraard vooraf geen mededelingen aan kandidaten gedaan worden. Veel scholen hebben een bepaling hieromtrent opgenomen in het protocol.

Protocol digitale c.e.'s

Bij flexibele digitale c.e.'s bestaat de kans dat docenten voorkennis hebben van een variant en daarmee van het examen. Bij de surveillance of de correctie (van de open vragen) van een examenvariant die het eerst wordt gebruikt doen de docenten kennis op. Ook de examensecretaris en de systeembeheerder zouden over voorkennis kunnen beschikken.

In een protocol voor de afname van het digitale c.e. moet worden opgenomen dat de examensecretaris, systeembeheerder en docenten (surveillanten en examinatoren) moeten tekenen voor geheimhouding van de examenopgaven. Als een functionaris over de schreef gaat volgt een disciplinaire maatregel (bv. ontslag).

§ 20 Verwerking van de cijfers

NB Deze paragraaf is gewijzigd ten opzichte van de voorlichtingsbrochure over het examenjaar 2008.

In 2009 zal, evenals in 2008, per variant van ieder examen een N-term worden vastgesteld.

In ExamenTester 2.7 moet per afnameplanning een N-term worden ingevoerd. Als dezelfde variant in meer examenzittingen gebruikt is, moet de N-term ook meer dan één keer ingevoerd. Dit vergt bijzondere aandacht van de examensecretaris op de dag dat de vastgestelde normen voor de digitale c.e.'s BB bekend worden gemaakt (17 juni 2009).

ExamenTester 2.7 kan de scores van de leerlingen omzetten in cijfers en standaardscores *) die vervolgens kunnen worden ingevoerd in het schooladministratiesysteem.

- *) De standaardscore is de score die bij een scoreschaallengte (L) van 90 en een N-term van 1,0 het juiste cijfer oplevert. Deze omzetting kan worden toegepast als het schooladministratiesysteem de invoering van c.e.-cijfers niet toestaat.

Vóóraf oefenen met de omzetting van de scores naar cijfers

Dit is het laatste onderdeel van de Proef op de Som.
(zie: Activiteitenplanning, activiteit 14)

De examensecretaris gebruikt de gecorrigeerde leerlingresultaten uit de Proef op de Som om te oefenen met de omzetting van scores naar cijfers.

In het onderstaande overzicht staan de N-termen (N) en scoreschaallengtes (L) voor de voorbeeldexamens.

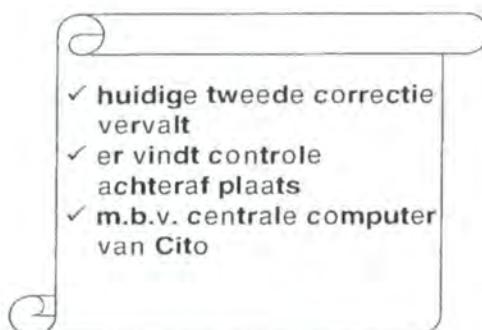
vak	variant BB-vb08		variant BB-vb07		variant BB-vb06	
	N	L	N	L	N	L
Nederlands	1,2	45	0,9	45	1,1	47
Frans	0,6	40	1,2	48	0,5	47
Duits	1,0	39	0,9	39	0,4	37
Engels	1,0	36	0,6	36	0,6	36
geschiedenis	1,3	45	1,1	45	1,2	45
aardrijkskunde	1,4	42	0,0	42	0,0	40
economie	0,4	43	0,9	42	1,6	42
maatschappijleer 2	1,3	51	1,2	44	0,8	40
wiskunde	1,8	52	1,7	45	1,1	39
nask 1	0,4	45	0,2	42	1,3	42
biologie	1,4	39	1,1	35	0,0	33

Voor de dyslexie-varianten geldt bij het oefenen dezelfde N-term als die van het bijbehorende voorbeeldexamen.

- NB Bij de voorbeeldexamens hebben niet alle varianten van één vak dezelfde scoreschaallengte (L). Bij de echte examens is dat wel het geval.
- De examensecretaris kan de N-termen per afnameplanning invoeren in ExamenTester 2.7. Dit wordt beschreven in de gebruikershandleiding voor de examensecretaris bij ExamenTester 2.7.
- De examensecretaris kan ook gebruik maken van omzettingstabellen van score naar c.e.-cijfer. Deze omzettingstabellen verkrijgt men door te klikken in de tabel met vastgestelde N-termen op <http://compex.cito.nl> → Beeldschermexamens → Normering voorbeeldexamens 2009

§ 21 Controle op de correctie

Deze paragraaf is inhoudelijk niet gewijzigd ten opzichte van de voorlichtingsbrochure over het examineraar 2008.

Het systeem van tweede correctie van de papieren cse's, waarbij een examinator van een andere school optreedt als gecommitteerde, geldt niet voor het nieuwe c.e.-systeem. Dat wil zeggen dat er geen tweede correctie plaatsvindt, maar wel is er in het najaar een controle of de correctie op de juiste wijze, dat wil zeggen conform het correctievoorschrift, heeft plaatsgevonden.

De controle op de correctie vindt plaats in het najaar dat volgt op het schooljaar waarin de digitale c.e.'s zijn afgenomen.

De controle gebeurt door gecommitteerden van de staatsexamencommissie.

Deze krijgen toegang tot de antwoorden van de kandidaten die zijn opgeslagen op de centrale computer van Cito.

De gecommitteerden corrigeren opnieuw de antwoorden van de kandidaten op de open vragen.

Daarna worden de scores die door de gecommitteerden zijn toegekend vergeleken met de scores die bij de eerste correctie door de examinator zijn toegekend.

De resultaten van deze vergelijking worden vermeld in een rapport dat aan de inspectie wordt overhandigd. Mocht blijken dat de eerste correctie niet goed verricht wordt dan kan de inspectie de school daarop aanspreken.

De selectie van de scholen die aan najaarscorrectie wordt onderworpen wordt mede bepaald door te kijken naar de resultaten op zowel de gesloten als de open vragen.

Van iedere school wordt de gemiddelde score op de gesloten vragen, die automatisch door ExamenTester gescoord zijn, vergeleken met de landelijk gemiddelde score op de gesloten vragen.

Hetzelfde gebeurt met de open vragen: de door de examinator toegekende scores op de open vragen worden vergeleken met de gemiddelde score die landelijk op deze open vragen is toegekend.

Vervolgens wordt de afwijking van de school ten opzichte van het landelijk gemiddelde op de open vragen vergeleken met de afwijking van de school ten opzichte van het landelijk gemiddelde op de gesloten vragen. Als van een school de open vragen zich anders gedragen ten opzichte van het landelijk gemiddelde dan de gesloten vragen, kan dat een reden zijn om de school in de steekproef voor de najaarscorrectie op te nemen.

Met dit systeem van tweede correctie zijn in 2008 goede ervaringen opgedaan. In samenwerking met de staatsexamencommissie, IB-Groep, inspectie, Cito en CEVO zal OCW de komende jaren gebruiken om te zoeken naar een optimale omvang van 'de najaarscorrectie' van de digitale c.e.'s.

§ 22 Voorlichting

Dsze paragraaf is inhoudelijk niet gewijzigd ten opzichte van de voorlichtingsbrochure over het examenjaar 2008.

De examensecretaris is dé functionaris die de vernieuwing en verandering aan de examensystematiek in de school in goede banen moeten leiden. Deze voorlichtingsbrochure is daarom ook vooral voor de examensecretaris geschreven en kan hij gebruiken om relevante aangelegenheden kort te sluiten met de directeur, de docenten, de leerlingen en hun ouders en natuurlijk de systeembeheerder. De examensecretaris is de aangewezen persoon om aan deze groepen de nodige voorlichting te geven over de flexibele centrale examens.

Deze voorlichtingsbrochure, het activiteitenplan en de handleidingen bij ExamenTester vormen de basis om deze voorlichting mee in te gaan. Daarnaast zijn er nog twee andere instrumenten die kunnen helpen bij het vormgeven van voorlichting:

§ 22.1 DVD 'Flexibel en digitaal'

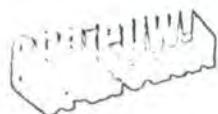
In 2007 hebben alle scholen de DVD 'Flexibel en digitaal' ontvangen.

Weliswaar is de film inmiddels op enkele punten enigszins verouderd, maar hij is nog wel geschikt als eerste introductie en delen ervan kunnen tijdens voorlichtingsbijeenkomsten vertoond worden.

Heeft u de DVD destijds niet ontvangen dan kunt u hem alsnog bestellen via:
<http://compex.cito.nl>

§ 22.2 Voorlichtingsbijeenkomsten voor examensecretarissen

Over ExamenTester 2.7

Zie: Activiteitenplanning, activiteit 2.

§ 22.3 Voorlichtingsbijeenkomsten voor systeembeheerders

Over ExamenTester 2.7

Zie: Activiteitenplanning, activiteit 6.

§ 22.4 Voorlichting aan docenten

Zie § 5 'In 2009 voor 't eerst digitale examens afnemen?'

§ 22.5 Voorlichting aan ouders

Deze tekst is inhoudelijk niet gewijzigd ten opzichte van de voorlichtingsbrochure over het examenjaar 2008.

De ervaring leert:
het is wenselijk om een voorlichtingsbijeenkomst voor ouders te organiseren

Boodschap:

- ✓ de leerlingen hebben baat bij de nieuwe examenvorm
- ✓ lang niet alles verandert
- ✓ leerlingen oefenen tijdens proef op de som

Voor ouders is de DVD 'Flexibel en digitaal' een aantrekkelijke introductie, al zult u voor hen slechts enkele korte fragmenten selecteren.

De gebruikelijke examenvoorlichting in september 2008 is hier heel geschikt voor.

Omdat de nieuwe examenvorm eigenlijk alleen impact heeft op de periode vanaf april, is het niet noodzakelijk om ouders in september heel gedetailleerd te informeren.

September 2008

In september kunt u aangeven dat de docenten verwachten dat de leerlingen baat hebben bij deze examenvorm omdat

- de verschijningsvorm veel aansprekender is dan de huidige papieren examens;
- de leerling maar één opgave tegelijkertijd voor zich ziet;
- de school het inhalen (§ 7) en herkansen (§ 8) zelf kan regelen.

Daarnaast is het goed om aan te geven dat

Lang niet alles verandert

De nieuwe examens zetten het onderwijs niet op zijn kop. De vakinhoud van Duits BB en biologie BB blijft gelijk, het schoolexamen hoeft niet te worden aangepast.

De nieuwe examens vergen van de kandidaten géén andere vaardigheden dan het oude papieren examen. Alleen de drager van het examen is gemoderniseerd, om een meer flexibele en de kandidaten meer aansprekende vorm mogelijk te maken. Maar er wordt geen beroep gedaan op specifieke vaardigheden zoals het omgaan met Excel of met een simulatieprogramma.

In het voortraject (klas 3 en 4) is dan ook specifieke voorbereiding op de nieuwe examens niet nodig. Natuurlijk moeten de kandidaten wel vertrouwd worden gemaakt met de nieuwe 'examenomgeving'. Maar de opbouw van de digitale c.e.'s is nogal vanzelfsprekend, zodat de oefening beperkt kan blijven. Een bijkomend voordeel is dat de kandidaat hetzelfde type computerexamen bij zijn vier algemene vakken krijgt.

Op één punt wijken de digitale examens wél af: bij de talen is luister-, kijk- en schrijfvaardigheid toegevoegd, maar dat maakt de toetsing natuurgetrouwder dan bij papieren cse's.

Proef op de Som

U vertelt de ouders bovendien over de Proef op de Som (§ 4) waarin de leerlingen oefenen met een (minstens één) digitaal voorbeeldexamen voor al hun examenvakken. Zo oefenen de leerlingen met luister-, kijk- en schrijfvaardigheid bij de talen en met 'digitaal tekenen' bij wiskunde en nask I.

Verder kunt u aangeven dat u de ouders nader informeert in het voorjaar van 2009 als de Proef op Som achter de rug is.

Februari of maart 2009

In het voorjaar, zeg februari of maart, van 2009 informeert u de ouders over zaken als examenrooster en de herkansingsregeling.

Dit is ook een goed moment om de ouders te informeren over de pedagogisch - didactische keuzes die uw school gemaakt heeft bij het organiseren van de digitale c.e.'s. À la de voorbeelden in § 6, § 7 en § 11 waarbij de keuze om dicht bij het huidige rooster voor de papieren cse's te blijven natuurlijk ook vanuit pedagogische motieven ingegeven kan zijn.

§ 22.6 Voorlichting aan leerlingen

Deze tekst is inhoudelijk niet gewijzigd ten opzichte van de voorlichtingsbrochure over het examerjaar 2008.

Boodschap:

- ✓ **nieuwe examenvorm is aantrekkelijkar**
- ✓ **voordeel door één opgave tegelijkertijd**
- ✓ **lang niet alles verandert**
- ✓ **uitgebreid oefenen tijdens proef op de som**

Ook voor de leerlingen biedt een aantal fragmenten van de DVD 'Flexibel en digitaal' een leuke introductie.

Net als de ouders vertelt u de leerlingen waarom u verwacht dat zij baat hebben bij de nieuwe examenvorm.

U informeert hen over de Proef op de Som, die voor hen de belangrijkste voorbereiding vormt. Zowel vakinhoudelijk als voor wat betreft de omgang met ExamenTester 2.7. .

Vertelt u hen vooral ook wat er allemaal hetzelfde blijft (§ 22.5).

Behalve de Proef op de Som is de voorbereiding dezelfde als die in voorgaande jaren: een belangrijk onderdeel blijft de oefening met oudere papieren examenopgaven.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

> Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Dienst Uitvoering Onderwijs
t.a.v.
Postbus 606
2700 ML Zoetermeer

33

Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl
Contactpersoon

IPC 2650

Onze referentie
279506

Datum **04 MAART 2011**
Betreft start werkzaamheden examensoftware vo/mbo

Geachte

Met mijn brief van 3 februari 2011 heb ik het College voor Examens (CvE) toestemming gegeven de Europese aanbesteding rond de ontwikkeling van examensoftware vo/mbo te starten. Een afschrift van die brief is gelijktijdig naar uw organisatie gegaan omdat u partij bent in dit traject. Voor alle zekerheid sluit ik alsnog een afschrift bij.

Uitgangspunt voor de goedkeuringsbrief is uw uitvoeringstoets van 16 juni 2010. De daarin beschreven optie en begroting zal door de directie VO worden gebruikt om de financiering naar u en het CvE te regelen. Ik verzoek u in overleg met het CvE de activiteiten te starten.

Contactpersoon voor deze opdracht is
(telefoonnummer)

van de directie VO

De waarnemend secretaris-generaal,

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

> Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

34

College voor examens
T.a.v.
Postbus 315
3500 AH Utrecht

Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon

IPC 2050

Onze referentie
271136

Datum 05 FEB 2011
Betreft Opdrachtverlening start Europese aanbesteding nieuwe
examensoftware

Geachte

De laatste jaren hebben instellingen ruime ervaring opgedaan met het afnemen van digitale examens. Onder leiding van uw organisatie worden de centrale examens digitaal afgenoem voor (bijna) 90 procent van de leerlingen in de basisberoepsgerichte leerweg vmbo. Voor de kaderberoepsgerichte- en gemengde leerwegen worden nu vakken omgezet naar digitale examens. Ook worden reeds proeven gedaan voor digitale examens in het HAVO, en dit zal langzamerhand uitgebreid worden voor de andere onderwijsstypen in het VO en het MBO.

Gebleken is dat leerlingen het gebruik van de computer bij centrale examens een aansprekende examenvorm vinden. Het maakt deel uit van hun dagelijkse belevingswereld, waarin ICT een belangrijke factor speelt.

Het ministerie van OCW wil een stap verder gaan door de digitaliseringstag rond examinering verder uit te breiden. Er dient één uniform systeem van computerexamens ontwikkeld te worden, waarin naast toetsmogelijkheden (adaptief, diagnostisch) ook alle centrale examens VO en MBO moeten passen.

Het is mij bekend dat het totale programma in twee delen wordt opgepakt. Één deel door DUO in aansluiting op de BROn - programmering en één deel via een aanbesteding door het CvE. Voor de goede orde wijs ik erop dat het CvE verantwoordelijk is voor beide trajecten en het geheel als een aanbesteding moet worden aangemerkt.

Om te komen tot de benodigde examensoftware hebben de directies VO en BVE uitvoering- en dereguleringstoetsen laten verrichten door DUO (HD.010.048 van 16 juni 2010 en HD.010.127 van 29 november 2010) naar de aansluiting van examensoftware en het basisregistratiesysteem (BROn) van DUO voor de sectoren VO, MBO en de staatsexamens NT2.

Gelet op het genoemde verzoek van de directies VO en BVE, en de positieve reactie hierop van DUO, verleen ik het CvE hierbij de opdracht om te starten met de Europese aanbesteding voor de ontwikkeling en implementatie van de examensoftware.

Met de condities genoemd in zowel de uitvoering- en dereguleringstoetsen van DUO als in uw beslisdocument nieuwe examensoftware van 18 mei 2010, ga ik akkoord met dien verstande dat:

- het gehele project binnen de incidentele en structurele kostenschatting blijft zoals opgenomen in de uitvoering- en dereguleringstoetsen van DUO respectievelijk het door CvE verleende meerjarig overzicht;
- de door DUO genoemde fte's worden gedeckt binnen het budget;
- dit de periode 2011 t/m 2014 beslaat;

Kostenoverzicht CvE - DUO

in €

	2011	2012	2013	2014
--	------	------	------	------

incidenteel	3.619.106	1.637.820	1.355.293	356.639
structureel		650.868	1.294.468	1.365.276

totale kosten CvE - DUO	3.619.106	2.288.688	2.649.761	1.721.915
minus uitbreiden software NT2*			205.600	51.400
minus herscholing NT2*				3.168

nieuw: totale kosten CvE - DUO	3.619.106	2.288.688	2.444.161	1.667.347
---------------------------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

Kostenoverzicht DUO

in €

	2011	2012	2013	2014
--	------	------	------	------

incidenteel	2.112.055	1.121.866	1.213.545	161.514
structureel		650.808	1.293.968	1.364.776

totale kosten DUO	2.112.055	1.772.674	2.507.513	1.526.290
minus uitbreiden software NT2*			205.600	51.400
minus herscholing NT2*				3.168

nieuw: totale kosten DUO	2.112.055	1.772.674	2.301.913	1.471.722
---------------------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

Kostenoverzicht CvE

in €

	2011	2012	2013	2014
--	------	------	------	------

incidenteel	3.619.106	1.637.820	1.355.293	356.639
structureel		650.868	1.294.468	1.365.276

totale kosten CvE - DUO	3.619.106	2.288.688	2.649.761	1.721.915
minus totale kosten DUO	2.112.055	1.772.674	2.507.513	1.526.290

totale kosten CvE	1.507.051	516.014	142.248	195.625
--------------------------	------------------	----------------	----------------	----------------

*: Over NT2 vindt nog nadere besluitvorming plaats.

- de structurele fte- claim maakt geen onderdeel uit van deze opdrachtbrief.

De directie VO zal zorg dragen voor een budgetoverboeking naar CO t.g.v. DUO en het CvE en voor het aanpassen van de managementafspraakcyclus OCW/DUO.

Contactpersoon voor deze opdracht is (contactgegevens zijn
van de directie Voortgezet Onderwijs.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
namens deze,
~~de~~ directeur-generaal Primair en Voortgezet Onderwijs,

College voor Examens

naam

35

Bureau CvE

Muntkade 8
3531 AK Utrecht
Postbus 315
3500 AH Utrecht
Nederland
www.cve.nl

Contactpersoon

verslag

Omschrijving	Overleg werkgroep Europese aanbesteding examensoftware	Datum	7 december 2009
Vergaderdatum en -tijd	26 november 2009, 10:30 – 12:30 u	Onze referentie	nvt
Vergaderplaats	College voor Examens, Utrecht	Versienummer	nvt
Aanwezig	<ul style="list-style-type: none">· IBG<ul style="list-style-type: none">- CvE (eerste helft)- CvE.. - IBG- QNH- CvE<ul style="list-style-type: none">- QNH- CvE<ul style="list-style-type: none">- CvE- OCW	Auteur	
Afwezig		Bijlagen	0
Kopie aan			

1. Opening en vaststellen agenda
2. Verslag 6 november. Geen opmerkingen.
3. Napraten bijeenkomst 23 november
 - a. Algemeen – prettige bijeenkomst met nuttige onderdelen.
 - b. Kijkje in de keuken – liep goed, QNH tevreden. Verslag van QNH volgt voor overleg in januari
 - c. Afscherming – ter info, nuttig. Verslag wordt gepubliceerd op de website
 - d. Consequentiestudie – goede start, IBG gaat verder met uitwerken
 - e. Gegevenswoordenboek – noemt .. in hier verder mee aan de slag te gaan
4. Bijeenkomsten voorbereiden
 - a. CvE – OCW op 2 december. Punten die genoemd worden om te bespreken: Deel van de ontwikkeling mogelijk onderbrengen bij IBG, het schema, de samenwerking, het ontbreken van NT2 en MBO in het verzoek om ut, deelname aan de gunningscommissie.

- b. Scholen/ketenpartners op 3 december. , en gaan presenteren. Onderdeel van het verhaal zal zijn het mogelijk onderbrengen van een deel van de ontwikkeling en de ondersteuning bij de IBG.
 - c. Stuurgroep op 16 december. Punten die genoemd worden om te bespreken: Aanbestedingsleidraad (waaronder de gunningscriteria), stand van zaken op grote lijnen (inclusief dilemma's)
 - d. Cito in december. Geen verdere opmerkingen (genoteerd)
5. Aanbestedingsleidraad

Dit is een openbare aanbesteding. Hierbij mogen geen eisen gesteld worden aan de aanbieder, maar alleen aan de aanbieding. De gunningscriteria zullen al alleen daarop betrekking hebben.

Het is van belang dat we bedrijf X een prijsverloop laten maken over de jaren, een soort staffel.

We houden de eisenlijst in het spreadsheet naast de eisen in de use cases. Als een groot deel van het werk door IBG gedaan gaat worden, dan moeten de eisen voor de werkelijke aanbesteding nog worden uitgeselecteerd. De eisen voor de dienstverlening zitten dan in het ondersteunen van IBG op het gebied van handleidingen en helpdesk (3^e lijn/support).

Het is mogelijk om de beste partijen een presentatie te laten geven. Dit moet wel van te voren aangegeven worden en alle eisen die aan de presentatie gesteld worden, moeten bekend zijn bij iedereen.

Tussen het moment van de aanbesteding en de gunning zitten 48 dagen (kan ook minder, maar is niet waarschijnlijk in dit geval). Een eventuele presentatie zit binnen die 48 dagen.

Als er later kleine aanpassingen komen, dan hoeft er geen nieuwe aanbesteding gedaan worden. Bij grote aanpassingen wel.

Willen we eigenaar worden van de broncode van product X om die later na een nieuwe aanbesteding door te geven aan bedrijf Y? Bij de criteria zou je kunnen vragen: "Wat is de prijs van de broncode aan het einde van de periode?" en "wat zijn de voorwaarden om de broncode over te nemen?"

Verder worden er opmerkingen gemaakt op het document zelf, die meeneemt.

6. Planning

geeft aan dat 1 februari nog niet in gevaar is.

- a. Planning consequentiestudie, inclusief kortsuiten met CvE en QNH. Geen concrete afspraak genoteerd (*is later wel gemaakt*)
- b. Use cases. Worden verder afgerond en zonodig gesplitst in deel voor IBG en deel voor aanbesteding
- c. Eisen toelichten en Smart maken. Wordt aan gewerkt
- d. Woordenlijst. Wordt verder opgepakt door en
- e. Aanbestedingsleidraad. Wordt opgepakt door

Aangepaste planning

2 december, 10:00 – 12:00	Overleg CvE – OCW Voorstellen en dilemma's voorleggen aan OCW. Volgende (politieke) stappen bespreken. Is presentatie aan SVB en tweede kamer nodig?		Den Haag
3 december, 15:30-17:30	Bijeenkomst met scholen Technische insteek		Utrecht
16 december	Stuurgroep aanbesteding examensoftware Hoofdlijnen inclusief dilemma's en voorstel gunningscriteria presenteren.		Den Haag
11 januari	Overleg CvE – OCW Status doornemen.		Den Haag of Utrecht
14 januari	Werkgroep aanbesteding examensoftware Presenteren uitvoeringstoets en overige documenten nodig voor aanbesteding		Utrecht
1 feb-1 maart	In deze periode start de echte aanbesteding. We streven naar een start begin/half februari, zodat we de hele procedure kunnen afronden voor de examenperiode 2010 begint in begin april met de digitale BB-examens.		

7. Rondvraag

- a. merkt op dat de verdeling van verantwoordelijkheden nog verder uitgewerkt moet worden, ook tijdens de implementatie van het nieuwe examensysteem. Dit punt verder uitwerken en meenemen in de stuurgroep.

8. Actiepunten

Nynke	Document over afscherming op website publiceren
Nynke	Use cases publiceren
Hugo	Verslag kijkje in de keuken inbrengen op overleg 7 januari
Marten	Aanbestedingsleidraad voorbereiden voor stuurgroep 16 december

Stuurgroep Europese aanbesteding examensoftware CONCEPT 17-12-2009

Verslag van het overleg op 16 december 2009

Aanwezig:

1. Opening, vaststelling agenda en mededelingen
treedt op als voorzitter.

Agenda wordt vastgesteld.

2. Stand van zaken aanbesteding

- opstellen plan van eisen

wordt nog aan gewerkt, mede afhankelijk van uitvoeringstoets IBG waarin ook nog mbo en nt2 moet worden meegenomen. Henri zal BVE opnieuw op dit punt wijzen.

- splitsing aan te besteden en niet aan te besteden werk

Afhankelijk van uitvoeringstoets IBG

- planning

De planning moet worden aangepast, hierbij rekening houden met go/no-go beslissing door SVB en eventueel de Tweede Kamer. Kostenaspect en beveiliging zullen hier zwaar bij wegen. Zonder haar beslissing kan niet gestart worden als OCW de kosten moet financieren.

Ook eigenaarschap is bepalend. Indien eigenaarschap deels of geheel bij ontwikkelaar blijft wordt financiering door het rijk er niet eenvoudiger op.

3. Gebruik "open source"

Notitie wordt besproken. - vraagt zich af of conclusie bij punt 3 correct is nu CvE een zbo is zonder rechtspersoon. Kan die eigenaar zijn van de software of wordt dit het bureau CvE wat OCW is. Ook de conclusie bij punt 5 moet dan worden herzien.

zoekt dit uit.

4. Dilemma's

- Presentatie

Geheel duidelijk in beeld gebracht

- Afscherming

Uit onderzoek QNH blijkt dat afscherming – ook indien product X voor alle systemen wordt ontwikkeld – mogelijk is. De toegestuurde bijlage moet gezien worden als voorbeeldinformatie en bepaalt nog niet de keuze.

5. Aanbestedingsleidraad

- proces

- gunningcriteria

- samenstelling gunningcommissie

Notitie wordt aangepast mede rekening houdend met het gestelde onder 2 en 3.

6. Praktische invulling verantwoordelijkheden.

Notitie wordt aangehouden ivm de gesprekken die . . . in de regiegroep compex heeft aangekondigd voor januari en februari.

7. rondvraag

Geen vragen.

CvE organiseert nieuwe bijeenkomst.

Europese aanbesteding voor een nieuw examensysteem voor de digitale examens van het College voor Examens

Eisen

Veiligheid en geheimhouding

- gegevens veilig versleuteld en opgeslagen
- afschermen kandidaat tijdens afname
- off-line afname

Beheerslast

- eenvoudig in installatie en gebruik
- aansluiten op bestaande gangbare infrastructuren op de scholen, zoals Thin clients
- on-line afname

Politieke eis

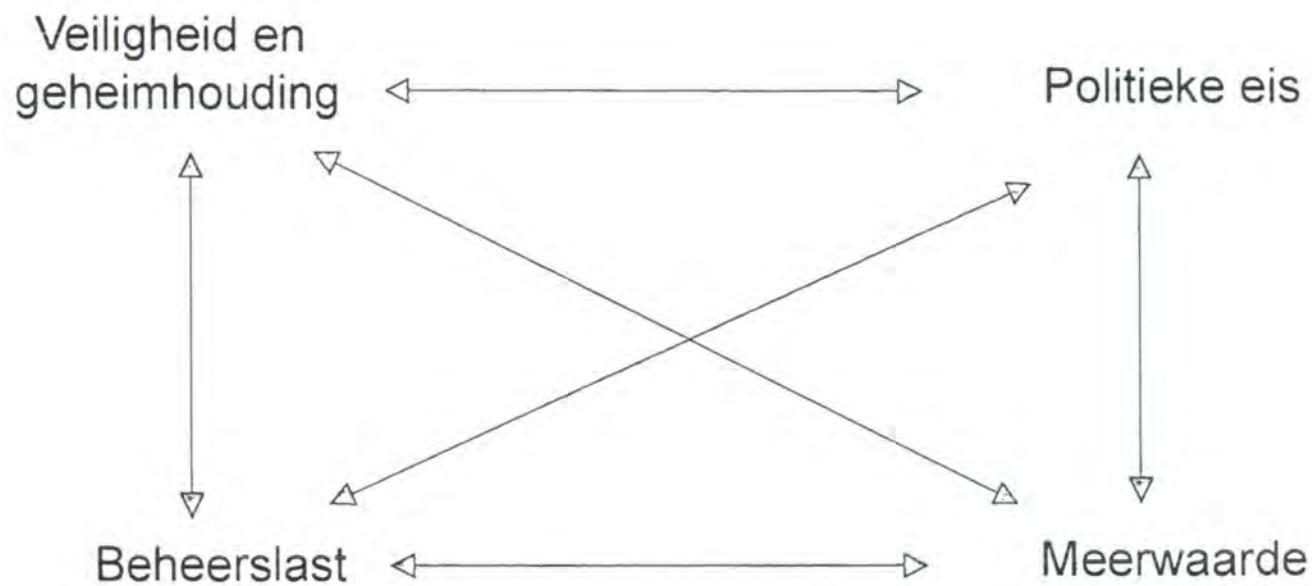
- platformonafhankelijk,
- zo mogelijk Open-Source

Meerwaarde

- software kan rijke examens afnemen

De dilemma's

Veiligheid ↔ beheerslast

- Off-line afname kost meer installatie en onderhoudswerk
- Automatisch afschermen werkt niet altijd op de platforms waar scholen graag mee werken
- Look-and-feel niet gelijk op de platforms waar scholen graag mee werken

Veiligheid ↔ beheerslast

- Off-line afname kost meer installatie en onderhoudswerk
- Er wordt door DUO gekeken naar een eenvoudige (open source) oplossing, lijkt veelbelovend.
- Automatisch afschermen werkt niet altijd op de platforms waar scholen graag mee werken
- Onderzoek van QNH wijst uit dat er wel degelijk manieren zijn om met weinig beheerslast het werkstation op alle platforms af te schermen. Een optie is om een virtueel werkstation vanaf de server tijdelijk te kopiëren naar de afnamemachine. Werkt ook op Thin clients.
- Look-and-feel niet gelijk op op de platforms waar scholen graag mee werken
- Geldt ook voor de verschillende versies van Windows. Met virtueel werkstation kan dit grotendeels ondervangen worden

Veiligheid ↔ politieke wens

- Automatisch afschermen werkt niet altijd op alle platforms
- Zie eerder
- Nog niet duidelijk in hoeverre Open Source een risico voor de veiligheid is
- Door meerdere deskundigen ontkend. Het is in zekere zin zelfs veiliger. Dit heeft te maken met de sleutels die gebruikt worden.

Veiligheid ↔ meerwaarde

- Multimedia kan misschien niet goed versleuteld worden in product X. Dit zou een beperking van items met multimedia tot gevolg hebben.
- Dit moet als eis worden meegenomen. De afscherming van deze bestanden kan ook gedaan worden door het op een "onzichtbare" plek neer te zetten.
- *Itembanken zijn nodig voor de geheimhouding. Gesloten vragen en losse items zijn beter geschikt voor opname in itembanken (algemeen dilemma).*
- *In het eisenpakket staat opgenomen dat een ad-hoc selectie uit een itembank mogelijk moet zijn. Het is niet zeker of dit de geheimhouding in alle gevallen verbetert. Verder onderzoek vindt plaats bij Cito en CvE intern.*

Beheerslast ↔ politieke eis

- Installatie op Novell zal wellicht altijd meer werk blijven
- Met de off-line installatie-methode van DUO lijkt dit niet langer het geval te zijn (het zou zelfs eenvoudiger kunnen worden ☺)
- Automatisch afschermen werkt niet altijd op de platforms waar scholen graag mee werken. De systeembeheerder moet dit handmatig doen.
- De oplossingsrichting die uit het onderzoek van QNH naar voren komt is platformonafhankelijk. Er wordt in feite een (virtuele) machine over de echte machine heen gezet. Er zal wel een kleine simpele inspanning van de systeembeheerders worden verwacht.

Beheerslast ↔ meerwaarde

- On-line afname betekent dat examens niet te zwaar kunnen zijn. Dit betekent een beperking van multimedia en Flash-items
- Dit blijft bestaan, hoewel compressietechnieken en verbindingen steeds beter worden. Het zou kunnen betekenen dat we voor bepaalde (zware) examens geen on-line afname toestaan.
- Installatie van externe programma's (voorlees-software, Flash) betekent extra installatiewerk.
- We hebben nu gekozen voor interne ondersteuningssoftware voor verklanking en vergroten. We zijn nog steeds afhankelijk van Flash, maar bij een oplossing als het virtuele afnamestation, staat dat al automatisch geïnstalleerd
- *Veel open vragen betekent meer correctiewerk voor docenten (algemeen dilemma)*
- *Klopt*

Politieke eis ↔ meerwaarde

- Nog niet duidelijk. Gebruik van Open Source en Mac/Linux zou een gevolg kunnen hebben voor de inhoud.
- Wordt door meerdere deskundigen tegengesproken. Er is voldoende keuze en stabiliteit in Open Source-producten.

Eisen m.b.t. geheimhouding / voorkomen fraude

- Iedere variant van een examen heeft een alias, die als enige naam getoond wordt in de software. Deze alias verschilt per school. Variant 1 op school A kan een andere variant op school 2 zijn. Dit maakt het doorvertellen van items minder interessant.
- Een examen heeft een bepaalde levensduur. Hierna mag het niet meer worden afgenoem.
- Items inlezen uit itembank (volgens adaptief algoritme)
- Het besturingssysteem, de desktop en andere applicaties moeten door het systeem worden afgeschermd tijdens afname
- Bij start examen bevestiging van naam en BSN kandidaat
- Tijdens examen naam en BSN kandidaat duidelijk tonen
- Antwoorden zijn na afsluiten van examen niet te wijzigen
- Printen niet mogelijk vanuit afnamemode
- Vastleggen wie invoer/wijzigingen in informatie heeft gemaakt
- Sterke login verplicht om toegang te krijgen tot beheersapplicaties (+token)
- Per examen uitlezen of wel of niet geprint kan worden vanuit correctiemodule

Eisen m.b.t. veiligheid/robuustheid

- Exameninformatie moet worden opgeslagen in een goed beveiligde database.
- Exameninformatie is goed versleuteld
- Exameninformatie wordt op een goed beveiligde wijze vervoerd
- De infrastructuur van de centrale database moet voldoen aan de notitie Sectorarchitectuur Onderwijs. Hierbij wordt uitgegaan van de principes die zijn vastgelegd in de Nederlands Overheid Referentie Architectuur (NORA).
- Infrastructuur centrale examendatabase is stabiel (bewezen model)
- De infrastructuur van de centrale examendatabase mag geen uitval vertonen.
- Het afnemen van Examens moet mogelijk blijven bij uitval van koppelingen.
- Naast online afname moet ook offline afname mogelijk zijn.
- Software is stabiel (bewezen model)
- Antwoorden ongestoord wegschrijven
- Na crash gegeven antwoorden kunnen terughalen
- Toegekende score wordt gelijk veilig opgeslagen

Memo

Aan: (College voor Examens)
Van: (Duthler Associates)
CC:
Datum: 2 december 2010
Betreft: Bekendmaking niet-inschrijven CITO

1. Inleiding

In het kader van de keuze van CITO om niet in te schrijven op de aanbesteding, is de vraag naar voren gekomen of het CvE deze keuze bekend moet maken. Deze vraag kan worden opgesplitst in twee subvragen.

1. Dient het CvE de verklaring van CITO, ofwel het besluit tot niet-deelname, bekend te maken aan alle inschrijvers?
2. In hoeverre dient het CvE een inschrijver antwoord te geven als hij vraagt naar de deelname van CITO? Dient het CvE haar antwoord ook bekend te maken aan andere inschrijvers?

Ter beantwoording van de vragen wordt in paragraaf 2 het juridische kader geschetst. De vragen worden beantwoord in paragraaf 3 respectievelijk 4. In paragraaf 5 worden de conclusies op een rij gezet.

2. Algemene beginselen van aanbesteden

Het aanbestedingsrecht kent een aantal beginselen waaraan een aanbestedende dienst zich dient te houden. Voor de onderhavige vragen zijn het transparantiebeginsel en het beginsel van gelijke behandeling relevant. Uit deze beginselen vloeien de volgende regels voort.

- Transparantie
 - Alle inschrijvers dienen het bij het formuleren van hun aanbieding dezelfde kansen te hebben.
 - Alle voorwaarden en modaliteiten van de aanbestedingsprocedure moeten in de aankondiging of in het Programma van Eisen worden geformuleerd op duidelijke, precieze en ondubbelzinnige wijze, opdat, enerzijds, alle behoorlijk geïnformeerde en normaal oplettende inschrijvers de juiste draagwijde kunnen begrijpen en zij deze op dezelfde manier interpreteren, en, anderzijds, de aanbestedende dienst in staat is om daadwerkelijk na te gaan of de offertes van

de inschrijvers beantwoorden aan de criteria welke op de betrokken opdracht van toepassing zijn.¹

- **Gelijke behandeling**
 - o Deelnemers aan een aanbestedingsprocedure mogen door een aanbestedende dienst niet bevoordeeld of benadeeld worden ten opzichte van elkaar of ten opzichte van derden.²
 - o Het doel van dit beginsel is het bevorderen van een gezonde en daadwerkelijke mededinging, waarbij alle inschrijvers dezelfde kansen krijgen.³

3. Antwoord op vraag 1

Geen van de hierboven genoemde beginselen verplicht de aanbestedende dienst om het besluit tot niet-deelname van CITO vooraf bekend te maken. Het maakt geen onderdeel uit van de voorwaarden en modaliteiten van de aanbestedingsprocedure en deelnemers worden niet bevoordeeld of benadeeld.

Toch kan opname van het besluit tot niet-deelname van CITO in de aanbestedingsstukken meer rechtszekerheid en transparantie creëren. Elke schijn van belangenverstrengeling wordt daarmee namelijk tegengegaan. Ook voorkomt dit dat bepaalde geïnteresseerden zich onterecht onthouden van inschrijving. Deze situatie zou zich kunnen voordoen, wanneer geïnteresseerden de kans op gunning zeer klein achten indien zij met CITO moeten concurreren.

4. Antwoord op vraag 2

Indien het CvE ertoe besluit de niet-deelname van CITO niet vooraf bekend te maken, kan de situatie zich voordoen dat een inschrijver vraagt naar de deelname van CITO. Nu deze vraag betrekking kan hebben op mogelijke belangenverstrengeling en in het kader van transparantie, dient zij hier antwoord op te geven. Het beginsel van gelijke behandeling vereist wel dat een dergelijk antwoord aan alle (potentiële) inschrijvers tegelijkertijd bekend wordt gemaakt, zodat geen partijen worden bevoordeeld of benadeeld.

5. Conclusie

Het verdient aanbeveling om:

- op de website van het CvE te vermelden dat CITO als toetsconstructeur is betrokken bij de realisatie van het computerexamensysteem, en niet inschrijft op de aanbesteding;
- in de aanbestedingsleidraad te noemen dat CITO niet inschrijft op de aanbesteding.

¹ HvJ EG C-496/99, Succhi di Frutta.

² HvJ EG C-243/89, Commissie vs. Denemarken , r.o. 32-35.

³ HvJ EG C-496/99, Succhi di Frutta.

Van:
Verzonden: dinsdag 21 september 2010 18:03
Aan:

Onderwerp: Uitstel start Europese aanbesteding examensoftware
Urgentie: Hoog

Beste leden van de stuurgroep en de werkgroep nieuwe examensoftware,

Het is inmiddels duidelijk geworden dat de huidige staatssecretaris geen beslissing gaat nemen over de aanbesteding. Zij laat dit over aan haar opvolger. Dit betekent dat de nieuwe startdatum afhankelijk is van de vorming van een nieuw kabinet. Het kabinet moet gevormd worden (duurt zeker nog een paar weken). Vervolgens moet de nieuwe minister/staatssecretaris ingewerkt worden (duurt een paar weken). De aanbesteding ligt wel bovenop de stapel, daar is goed voor gezorgd.

Dit is slecht nieuws, we hebben de examensoftware hard nodig. Maar... ieder nadeel heeft zijn voordeel en het voordeel dat ik hier zie is dat we de benodigde documenten in iets meer rust kunnen afronden. Dat is eigenlijk ook wel een goede bekroning op het harde en hectische werk dat velen van jullie de afgelopen tijd verzet hebben.

Hoe nu verder: Ik stuur morgen een email naar de geïnteresseerde partijen en pas maandag de CvE-website aan met de melding van uitstel. Ik wil de komende dagen gebruiken om samen met [redacted] te kijken naar de planning van de komende weken. Jullie horen weer snel meer.

Met vriendelijke groet,

Manager computerexamens

College voor Examens

Muntstraat 7 | 3512 ET | Utrecht
Postbus 315 | 3500 AH | Utrecht

T 030 2840 700

 <http://www.cve.nl>

Het aanbestedingsproces & de samenstelling van het *tender team*

1. Inleiding

In dit document wordt stapsgewijs aangegeven hoe de aanbesteding van het computerexamensysteem zal plaatsvinden, en welke handelingen het CvE daarvoor zal moeten verrichten. Ook wordt aangegeven welke documenten (*templates*) nodig zijn. Dit proces en de bijbehorende *templates* wordt beschreven in § 2. In paragraaf 3 wordt ingegaan op de samenstelling van het *tender team*.

2. Het aanbestedingsproces

Het aanbestedingsproces bestaat uit de volgende stappen en taken.

1. Verzending van de aankondiging.

Het CvE moet de formele aankondiging publiceren, bijvoorbeeld via aanbestedingskalender.nl. Publicatie kan verder geschieden via de website van het CvE.

Benodigde documenten:

- formele aankondiging;
- tekst en/of persbericht ten behoeve van de website.

2. Verstrekking van:

- a. de leidraad, inclusief invulbladen, en:
 - i. het PvE;
 - ii. het contract;
 - iii. de ARBIT;
 - iv. het document *Overall Architectuur Computerexamensysteem*;
 - v. het gegevenswoordenboek.

Deze documenten kunnen tegelijkertijd met de aankondiging via bijvoorbeeld [aanbestedingskalender.nl](#) worden gepubliceerd. Daarnaast is het handig ze op de website van het CvE te plaatsen. Ook moeten ze op verzoek van een potentiële inschrijver worden verstrekt, dat kan elektronisch.

3. Het in ontvangst nemen en beantwoorden van vragen.

Potentiële inschrijvers kunnen vragen indienen bij het CvE. Deze moeten uiterlijk zes dagen voor het einde van de inschrijving worden beantwoord. Het is handig voor vragen een standaardformulier op te stellen, zodat de vragen makkelijk in een NvI kunnen worden verwerkt.

Het is van belang van tevoren duidelijk te hebben welke personen welke vragen gaan beantwoorden. Hiertoe kan gebruik worden gemaakt van de personen die zitting zullen hebben in het *tender team*, en de bijbehorende taakverdeling. Er moet een verantwoordelijke worden aangewezen voor de beantwoording van de vragen.

Benodigde documenten:

- standaardformulier om vragen in te dienen (reeds opgenomen bij leidraad).
- template voor een Nvl.

4. In ontvangst nemen van inschrijvingen.

Inschrijvingen kunnen per post worden ingeleverd, maar in de regel worden zij tegen het eind van de inschrijvingstermijn in persoon afgeleverd. Wanneer een inschrijving wordt ingeleverd, moet een ontvangstbevestiging worden aangegeven. De inschrijvingstermijn moet strikt worden gehandhaafd: te laat ingeleverde inschrijvingen worden niet in ontvangst genomen, en er wordt geen ontvangstbevestiging voor aangegeven!

Benodigde documenten:

- ontvangstbevestigingsformulier;
- formulier om op te tekenen wanneer en van wie een inschrijving is ontvangen.

5. Het beoordelen van de inschrijvingen.

Na sluiting van de inschrijvingstermijn worden de inschrijvingen geopende en beoordeeld. In grote lijnen worden er op twee gronden beoordeeld: formeel en materieel. Zie de volgende paragraaf over de samenstelling van het *tender team*.

Benodigde documenten:

- templates voor een beoordeling van de inschrijvingen:
 - een checklist of aan alle eisen is voldaan;
 - een beoordelingsmatrix;
 - een gunningsadvies (kort memo waarin de werkwijze van het tenderteam bij het beoordelen van de inschrijvingen wordt beschreven en waarin wordt aangegeven welke inschrijver als winnaar naar voren is gekomen).

6. Het doen van de voorlopige gunning.

Benodigde documenten:

- een brief aan de winnende inschrijver;
- een brief aan de inschrijvers die niet hebben gewonnen.

7. Indienen van officiële stukken door winnende inschrijver.

8. Het doen van de definitieve gunning.

Benodigde documenten:

- een brief aan de winnende inschrijver;
- een brief aan de inschrijvers die niet hebben gewonnen.

3. De samenstelling van het *tender team*

De ingeleverde inschrijvingen zullen worden beoordeeld door het *tender team*. De inschrijvingen worden in grote lijnen beoordeeld op twee gronden: formeel en materieel. Formeel houdt in dat wordt beoordeeld of een inschrijving op de juiste wijze is ingediend:

- Is de inschrijving op tijd?
- Bevat de inschrijving alle bijlagen?

- Is de Inschrijving bevoegd ondertekend?
- Gaat de inschrijver akkoord met alle eisen?

Ook is relevant dat het *tender team* zelf netjes de regels volgt. De personen binnen het team belast met de formele beoordeling, zullen ook in de gaten moeten houden dat bijvoorbeeld de beoordelingsmatrix objectief wordt ingevuld door de materiële deskundigen.

De materiële grond ziet op de inhoudelijke onderdelen van de inschrijving. Hier geldt als uitgangspunt dat de inschrijvingen per onderwerp door twee inhoudelijke experts worden beoordeeld. Bijvoorbeeld en aanzien van het gunnings criterium *uitvoering*, geldt dat de beoordeling dient te geschieden door de inhoudelijke experts op het gebied van vakgebieden:

- techniek;
- kwalitatief inhoudelijke zaken (het examen zelf, de werking van het systeem, het proces).

Per onderwerp van beoordeling dienen er twee experts te zijn. Bovendien dient het team een voorzitter te hebben. Er kan worden uitgegaan van het volgende team.

Functie																				
Voorzitter															(CvE)					
Formele beoordelaars															(CvE)	(CvE)	(DUO)			
Materiedeskundig QTI															(CvE)	(CvE)	(CvE)	(DUO)	(CITO)	
Materiedeskundige Architectuur															(CvE)	(CvE)	(DUO)	(DUO)		
Materiedeskundige Kwaliteit															(CvE)	(CvE)	(CvE)	(CvE)	(DUO)	
Materiedeskundige Project															(CvE)	(CvE)	(CvE)			

	(DUO) (DUO) (CITO)
--	--------------------------

Elk lid van het *tender team* beoordeelt zelfstandig elke inschrijving op zijn/haar onderwerpen.
Indien er grote verschillen in waarderingen ontstaan, treden de leden in overleg.

Dienst Uitvoering Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Ministerie van OCW	
E-doc Nr.	377705
Datum Reg.	6-2-201
Projectie	DUO

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
t.a.v.
IPC 2650
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

39

Contact
Postbus 30155
9700 LG Groningen

T 050 599 8048
F 050 599 9625

Bezoekadres
Kempkensberg 12
9722 TB Groningen
www.ocwduo.nl

Uw brief van
Onze referentie

HD-012.012

Bijlagen
- Meerjarenbegroting CES
2011-2014
- Toelichting

Datum 1 februari 2012
Betreft Meerjarenbegroting CES 2011-2014

Geachte

Hierbij ontvangt u het voorstel van DUO voor de bijgestelde meerjarenbegroting CES, betreffende de periode 2011-2014.

Het kader, dat vermeld is in de opdracht aan het College voor Examens van 3 februari 2011, is leidend voor deze bijstelling. Zoals met u is besproken op 11 januari jl., is gezocht naar mogelijkheden om te besparen en heeft op enkele onderdelen een herverdeling plaatsgevonden tussen beheer en project.

Bijgevoegd zijn de begroting, in een vergelijkbare opzet als het kostenoverzicht bij de uitvoeringstoets van 16 juni 2010, alsmede een toelichting daarbij.

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Directeur-generaal van de Dienst Uitvoering Onderwijs

* De bijgestelde meerjarenbegroting wordt in afschrift gezonden aan de heer directeur College voor Examens

Meerjarenbegroting CES 2011-2014 januari 2012

Kosteninschatting nieuwe examensoftware

DUO	2011	2012	2013	2014
incidenteel	€ 2.112.055	€ 1.121.866	€ 1.007.945	€ 106.946
structureel	€ -	€ 650.808	€ 1.293.968	€ 1.364.776
Totale kosten DUO	€ 2.112.055	€ 1.772.674	€ 2.301.913	€ 1.471.722

Totaal generaal DUO	€ 7.658.364
---------------------	-------------

bijstelling jan 2012

DUO	2011	2012	2013	2014
incidenteel	€ 1.112.318	€ 2.989.848	€ 1.218.759	€ 58.533
structureel	€ -	€ 153.168	€ 1.144.468	€ 1.365.276
Totale kosten DUO	€ 1.112.318	€ 3.143.016	€ 2.363.227	€ 1.423.809

Totaal generaal DUO	€ 8.042.370
---------------------	-------------

niet opgelost binnen begroting	€ 384.006
--------------------------------	-----------

onzekerheidsmarge 15% over 2012-2014	€ 1.039.508
--------------------------------------	-------------

infra niveau 1				
ontwerpen /bouwen infra		€ 574.200		
aanschaf hardware		€ 162.500	€ 162.500	
beheer hardware		€ -	€ 277.200	€ 277.200
inhuur hardware		€ -	€ 70.500	€ 141.000
infra niveau 2				
ontwerpen /bouwen infra			€ 25.740	
aanschaf hardware			€ 96.667	€ 48.333
inhuur hardware				€ 6.500
software VO+MBO				
ontwikkelen log. DUO	€ 631.100			
onderhoud pres.softw. DUO			€ 159.000	€ 159.000
onderhoud log. Softw. DUO			€ 175.500	€ 175.500
rapportagemodule			€ 59.100	€ 138.600
ondersteuning en opleidingen				
helpdesk		€ 150.000	€ 400.000	€ 400.000
herscholing VO en MBO}		€ 42.240	€ 84.480	
scholing nieuwe scholen		€ 3.168	€ 3.168	€ 3.168
Tokens				
Hardware tokens 1e keer		€ 51.000	€ 459.000	
hardware tokens per jaar				€ 25.500
token uitrol 1e keer		€ 38.808	€ 349.272	
token uitrol per jaar				€ 38.808
Projectorganisatie				
projectorganisatie DUO		€ 390.000	€ 41.100	€ 10.200
extra projectkosten 2012		€ 900.000		
meerkosten ivm nieuwe techniek		€ 200.000		

Toelichting bij nieuwe begroting CES 2011-2014

Inleiding

Dit is de bijgestelde begroting 'CES' voor de periode 2011-2014. Deze nieuwe begroting geeft de kosten van DUO aan in een vergelijkbare opzet als de oorspronkelijke bijlage bij de uitvoeringstoets van 2010.

Als vertrekpunt en financieel kader zijn de kosten van DUO opgenomen zoals door OCW verwoord in de opdracht aan CvE. Het is gelijk aan de genoemde bijlage, met aftrek van enkele posten die direct gerelateerd zijn aan NT2. Dat maakt geen deel uit van deze opdracht en derhalve ook niet van deze nieuwe begroting.

De scope van de begroting is evenals in de opdracht de periode 2011-2014. Het betreft de inspanningen van DUO voor het nieuwe Computer Examen Systeem, voor de oorspronkelijke vraag vanuit de directie VO (inclusief aansluiting op BRON-VO) en het gebruik van CES voor de centrale examens taal en rekenen mbo. Buiten deze begroting vallen de mogelijke gevolgen van Examensbesluiten VO-MBO (o.a. rekentoets VO), registratie generieke cijfers in BRON-BVE en aansluiting CES - BRON-BVE, en de diagnostische tussentijdse toets. Hiervoor lopen nog verzoeken om uitvoeringsanalyse / uitvoeringstoets.

Hieronder worden de verschillen met de oorspronkelijke begroting van juni 2010 toegelicht. Daarna wordt een doorkijk gegeven naar de financiële gevolgen voor beheer en exploitatie over meerdere jaren van een keuze voor Cassandra tegenover SQL.

Verschillen met de eerdere begroting

In de begroting is eerst het kader aangegeven zoals dat door OCW is vermeld in de opdracht aan CvE (kosten incidenteel en structureel voor 2011-2014). Deze posten voor wat betreft DUO zijn vervolgens opnieuw berekend aan de hand van bevindingen en keuzes.

Verschuiving

In 2011 zijn minder projecturen gerealiseerd dan was gepland. In 2012 zullen daarom beduidend meer uren nodig zijn dan eerder gepland, om te compenseren voor de vertraagde start, bij handhaving van het invoeringsscenario. Er wordt nog altijd gericht op brede invoering in VO en MBO per 2015-2016. De minder-uren van 2011, op de ontwikkeling infra en de ontwikkeling logistiek, zijn toegevoegd aan het oorspronkelijk geraamde uren voor 2012.

De aanschaf hardware die gepland stond voor 2011 en 2012 wordt verschoven naar 2012 en 2013, maar is voor elk van beide jaren verlaagd met € 100.000. De verlaging wordt mogelijk geacht omdat Cassandra efficiënter omgaat met hardware bij opschaling.

Meerkosten

Afgezien van de verschuiving van uren van 2011 naar 2012 moeten er in 2012 ook meerkosten worden onderkend. Dat is opgenomen in twee delen: extra projectkosten 2012 en meerkosten i.v.m. nieuwe techniek. Extra projectkosten 2012:

Begrotingsonderdeel		Uren
Projectorganisatie	ondersteuning CvE	1900
Software VO+MBO	inefficiency	1200
Software VO+MBO	toegenomen complexiteit	3500
Projectorganisatie	Projectorganisatie	1400
Software VO+MBO	Datawarehouse	1000
		9000

In totaal gaat het derhalve om 9000 uren, oftewel € 900.000.

De meerkosten in verband met de invoering van Cassandra, een nieuwe techniek voor DUO, zijn geraamd op € 200.000. Dit behoort tot het begrotingsonderdeel infrastructuur.

Beide posten zijn toegevoegd onderaan de begroting.

Minderkosten

Het project als geheel is veel later op gang gekomen. De cruciale Europese aanbesteding voor de afnamesoftware, die tevens startschot is voor de ontwikkeling van de infrastructuur en de logistiek door DUO, heeft lang op zich laten wachten. Een bijkomend gevolg is dat ook de beheeractiviteiten later vallen dan oorspronkelijk gedacht. Door het later starten van het realisatietraject worden bepaalde kosten ten behoeve van de uitvoering in de structurele situatie in het jaar 2012 niet gemaakt.

Onderdeel	Verlaging t.o.v. begroting juni 2010
Lagere kosten aanschaf hardware 2011-2012	€ 200.000
Beheer hardware interm 2012	€ 138.600
Inhuur hardware 2012	€ 70.500
Rapportagemodule 2012	€ 138.600
Helpdesk (gehalveerd in 2012)	€ 150.000
Inhuur hardware 2013 (gehalveerd)	€ 70.500
Rapportagemodule 2013 (verlaagd)	€ 79.500
TOTAAL	€ 847.700

Balans opmaken

Met de gevonden besparingsmogelijkheden zijn niet alle meerkosten afgedekt.

Er resteert een verschil van € 384.000. In theorie zou het verschil vrijwel kunnen worden gedekt door in 2013 geen onderhoud te plannen van de presentatiesoftware en van de logistieke software. DUO acht dit echter onverstandig, en ook CvE dringt erop aan om onderhoudsuren te ramen.

Er is brede overeenstemming om te kiezen voor de techniek van Cassandra als onderliggend databaseplatform. Een belangrijke reden is de efficiency van het systeem. Het gegevensverkeer kan veel sneller worden afgehandeld dan in de eerdere oplossing. De opzet met Cassandra kent ook betere mogelijkheden voor opschaling. Het heeft ook een positief effect op de kosten. Weliswaar zijn de initiële kosten hoger dan in de eerder gedachte oplossing gebaseerd op SQL, maar de jaarlijkse beheer- en exploitatiekosten zullen duidelijk lager zijn. Het is reëel om te veronderstellen dat de meerkosten van Cassandra in enkele jaren gecompenseerd zullen zijn door lagere jaarlijkse kosten.

Uit de uitgevoerde proof of concept kwam naar voren dat de inrichtingskosten voor Cassandra hoger zijn dan voor SQL, maar dat de investering in hardware beduidend lager is. Initieel is Cassandra daardoor circa € 50.000 duurder. Per jaar zou er volgens het rekenmodel, uitgaande van een infrastructuur voor 30.000 biologie-examens (de door CvE aangereikte norm voor wat betreft aantal gecombineerd met groot aandeel multimedia) een besparing op de exploitatiekosten mogelijk zijn van € 375.000.

Voorzichtigheidshalve stelt DUO voor om vooralsnog te rekenen met € 200.000.

Het verschil van € 384.006 ten opzichte van de begroting van juni 2010 wordt in enkele jaren goed gemaakt.

DUO raadt wel aan om een onzekerheidsmarge van 15% te hanteren, waar dit ten tijde van de uitvoeringstoets in 2010 een marge van 25% was. De onzekerheidsmarge betekent in wezen dat er rekening moet worden gehouden met een langere terugverdientijd.

Van:
Verzonden: vrijdag 5 oktober 2012 16:34
Aan:
CC:
Onderwerp: A4_CES_tbv_2e_herijking v1okt[1]
Bijlagen: A4_CES_tbv_2e_herijking v1okt[1].DOC

40

Beste

De informatie die je hebt gekregen over het doorschuiven van CES-uren naar 2013 zal gebaseerd zijn op bijgaand document. Dit is alleen weer een geactualiseerde versie heb ik begrepen. Tegenwoordig worden dit soort A4tjes gebruikt om OCW een update van projecten te geven.

Voor het VO-deel zullen de uren die voor 2012 bestemd zijn ook wel worden gebruikt. Uren voor 2013 waren al gepland. Alleen de 4000 uur voor BVE waren eerder voor 2012 gepland.

Als je nog meer informatie nodig hebt, hoor ik het wel.

Met vriendelijke groet,

manager Examens

Dienst Uitvoering Onderwijs
Ministerie van OCW
Kempkensberg 12 | 9722 TB | Groningen

A4_CES_tbv_2e_he
rijking v1okt[...]

Titel	CES (nieuw Computer Examen Systeem)
--------------	-------------------------------------

Context van het programma

Vraag	Antwoord
1. Is het programma al gestart?	Ja. De (eerste) uitvoeringstoets is uitgebracht op 16 juni 2010. Op 3 februari 2011 heeft OCW aan CvE opdracht gegeven om te starten met de Europese aanbesteding voor een deel van de software, wat tevens het startschot was voor de verdere ontwikkeling binnen DUO. Op 4 maart 2011 kreeg DUO hiervan een afschrift. Onderdeel hiervan is een meerjarenbegroting 2011-2014. Ook daaraan voorafgaand heeft DUO al werkzaamheden verricht, voornamelijk ter voorbereiding op de genoemde Europese aanbesteding.
3. Hoe zijn de financiën van het programma geregeld? Is er andere financiering dan vanuit VC 2012? Zijn er lopende discussies over excepties van financiële aard?	De financiën zijn m.i.v. de MA2012 opgenomen in de MA. DUO heeft op 1 februari 2012 aan OCW een voorstel gezonden voor een aangepaste invulling van de meerjarenbegroting 2011-2014, binnen de oorspronkelijke kaders. Formele besluitvorming hierover moet nog worden afgerond.
4. a. Ligt er wet- en regelgeving aan de opdracht ten grondslag; b. wat is de datum van inwerkingtreding en c. wat is de status van de WRG (aanvaard in parlement, aanvaard in MR, in behandeling EK/TK etc)	Nee. Er is veel wet- en regelgeving rond examinering, maar niet zozeer over de vorm daarvan. Er is geen wettelijke invoeringsdatum. Wel kent CvE, als regisseur voor de keten, een invoeringsplanning.
6. Heeft het project een relatie met het veld? Is het veld klaar voor het programma?	De instellingen zullen uiteindelijk de (centrale) examens digitaal moeten gaan afnemen, dus een relatie met het veld is er zonder meer. Er lopen allerlei activiteiten om het veld te informeren. CvE heeft ook daarbij het voortouw. Het veld is zich volop aan het voorbereiden, en het invoeringsplan voorziet in een geleidelijke invoering in de komende jaren. Alle partijen zullen aan de nieuwe opzet moeten wennen. Wel is het fenomeen digitale examens bekend. CES zal het verouderde systeem Examentester vervangen.
7. Welke afhankelijkheden zijn er met andere projecten en hoe zien die er uit?	Afhankelijkheden met andere projecten binnen DUO zijn er niet zo zeer, wel is voor CES van groot belang dat de infrastructuur tijdig op orde is. Ook zal een gegevensuitwisseling plaatsvinden met BRON. <u>Het lopende project betreft de basis voor VO en BVE. Tevens is een uitbreiding voor BVE voorzien.</u> Daarnaast is CES het aangewezen platform voor nieuwe digitale toetsen zoals de rekentoets VO, en de Diagnostische Tussentijdse Toets VO.

Terugblik 2012/vooruitblik 2013

	2012	2013	Evt doorloop 2014 e.v.
Kwantitatief (Verwachte) aantal uren)	25.000 incidentele uren. (2012 totaal: incidenteel 1,2 mln, structureel 0,5 mln). <u>Uitbreiding BVE 1000 uren.</u>	12.000 incidentele uren. (2013 totaal: incidenteel 1,2 mln, structureel 1,2 mln). <u>Uitbreiding BVE 4000 uren.</u> <u>Rekentoets VO en DTT VO verwacht, nog niet aeraamd.</u>	2.000 incidentele uren. (2014 totaal: incidenteel 0,3 mln, structureel 1,4 mln). <u>Rekentoets VO en DTT VO verwacht, nog niet geraamd.</u>
Kwalitatief (inhoud: globale project- resultaten en mijlpalen).	Ontwikkeling werkende versie t.b.v. pilots (klankbordscholen)	Pilots en opleveren nieuwe releases: release 2 in juni, release 3 in november	Invoering, voorbereiden beheer. Release in november.
Bijzonderheden, o.m. ligt bereikt resultaat in lijn met de tot dan toe gerealiseerde uren?	CES ligt op schema om eind 2012 een versie werkend te hebben voor de pilots in 2013, ondanks de problemen waar het project bij tijd en wijle mee te kampen heeft.		

Zijn er nog specifiek beslispunten die aan het OGO moeten worden voorgelegd?

Antwoord

College voor Examens

E-doc Nr.	448658
Datum Rag.	00
Directie	9-10-2012

> Retouradres Postbus 315 3500 AH Utrecht

Ministerie van OCW
t.a.v.
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

Bureau CvE

Muntstraat 7
3512 ET Utrecht
Postbus 315
3500 AH Utrecht
Nederland
www.cve.nl

Contactpersoon

hoofd bedrijfsvoering

info@cve.nl

Onze referentie
12.02070

Bijlagen
0

Datum 8 oktober 2012

Betreft financiële impact nieuwe examens op project CES in 2012 en 2013

Geachte Beste ,

Tijdens de overleggen op 19 en 24 september j.l. verzocht je om een brief waarin de financiële impact van de nieuwe examens op het project CES wordt aangegeven. Dit in vervolg op het Werkplan CvE 2013 waarin dit eerder is gedaan.

Sinds het toekennen van de middelen door OCW voor het project CES zijn de volgende wijzigingen opgetreden:

1. Introductie van de Diagnostisch Tussentijdse Toets (DTT)
2. Gewenste aanpassingen op normering en beleidsrapportages voor de Rekentoets VO
3. Aanpassingen aan CES t.b.v. kunnen importeren van planningen in plaats van de voorziene kandidaat-import voor het mbo en het maken van de door OCW gewenste beleidsrapportages voor mbo-examens
4. Als de Tweede Kamer een besluit neemt over de Eindtoets PO zal ook dit impact op het project hebben. Het CvE zal het effect daarvan op het project ook direct in kaart brengen en de consequenties aan u voorleggen.

De consequenties hiervan zijn in het project al dit jaar merkbaar in een toenemende noodzaak tot overleg op inhoud en planning. Dit zal in 2013 sterk toenemen.

De kosten voor de aanpassing van de software zullen met ingang van 2013 in de begroting van DUO zichtbaar worden. Op dit moment heeft het ministerie opdracht gegeven tot het uitbrengen van de uitvoeringstoetsen.

Aanvullende middelen voor het project CES

Voor het CvE moet er, naast de personele kosten voor het vervullen van de rol van product owner die in het APK budget zijn verwerkt, de volgende additionele kostenposten worden gerekend:

- Per examen wordt middels een vooronderzoek gedetailleerd in kaart gebracht welke aanvullende functionaliteit, datastromen en rapportages moet worden gerealiseerd. De effecten op software, uitwisselingsstandaard voor de examens (DEP/QTI+) en beheer moet worden ingeschat en na besluitvorming in de architectuur worden opgenomen.
Per examen moet worden gerekend met een noodzakelijk budget van € 35.000. Gelet op het gewenste invoeringsscenario voor DTT moet het budget nog in 2012 worden beschikbaar gesteld, zodat het vooronderzoek nog dit jaar kan worden uitgevoerd.
- Daarnaast moeten voor de DTT voorbereidende activiteiten worden uitgevoerd vanuit het project. Het gaat om een presentatie en een workshop voor de medewerkers van Cito en CvE om de functionaliteit van CES te leggen naast de wensen vanuit het project DTT op het punt van vormgeving van items. De kosten hiervan worden geraamde op €15.000 en deze worden ook in 2012 uitgegeven.
- In 2013 moet rekening worden gehouden met het uitvoeren van een nader onderzoek voor DTT à €50.000. Dit naar aanleiding van de ervaringen in de try-out.
- In 2013 wordt een vooronderzoek à €35.000 voor de Rekentoets VO uitgevoerd, net als voor COE's mbo. Hiervoor is in het WP2013 projectgeld aangevraagd.
- Gelet op de prioriteit die aan de invoering van de DTT wordt gegeven stelt het CvE voor het vooronderzoek voor de aanpassingen voor NT2 en het vrijgeven van de bedragen voor aanpassingen aan CES in 2014 te laten plaatsvinden. Dit geldt ook voor het vooronderzoek naar de eindtoets PO.
- Het CvE moet in 2013 de kosten dragen voor de gebruikers- en ketenacceptatietesten.
Uitgaande van de ervaring in 2012 kan van het budget van € 150.000 zoals opgenomen in het WP2013 € 50.000 worden doorgeschoven naar 2014 voor NT2 en eindtoets PO.

Datum
8 oktober 2012
Onze referentie
12.02070

De kosten voor het algemeen projectmanagement en de projectondersteuning in 2013 belangrijk hoger dan begroot als direct gevolg van de noodzakelijke aansturing van voorbereiding, realisatie en de implementatie voor de nieuwe examens. Gelet op de huidige ervaringen moet in 2013 worden uitgegaan van het niveau dat in 2012 is ingezet. Hiervoor moet een extra bedrag van € 240.000 worden toegewezen. Dit bedrag is in onderstaand overzicht naar rato verdeeld over projectmanagement en projectondersteuning.

In de bijstelling van het Werkprogramma 2013 wordt het effect van de toename van digitale examens op de afdeling Computerexamens gekwantificeerd.

Bureau CvE

Samenvattend:

Datum
8 oktober 2012

Onze referentie
12.02070

nr.	begrotingspost	extra 2012	oorspronk. WP2013	extra 2013	totaal 2013	schatting 2014
12	projecten sectoroverstijgende thema's					
Pr.12.3	nieuw examensysteem voor digitale examens kwaliteitsborging extem + beveiligingsscan brede projectmanager projectondersteuning gebruikerstests vooronderzoek aanpassing CES aan nieuwe taken ontwikkelen presentatiesoftware		37.100 228.708 140.744 150.000 50.000	- 148.571 91.429 50.000 175.000 271.400 via DUO	37.100 377.280 232.172 100.000 105.000 271.400	31.100 91.118 56.073 50.000 70.000 via DUO
	totaal projecten sectoroverstijgende thema's	50.000	1.002.952	120.000	1.122.952	298.291

De kosteninschattingen voor 2014 zijn nog zeer voorlopig en zullen in het Werkprogramma 2014 worden geactualiseerd en middels een separate projectbrief aan u worden voorgelegd.

Met vriendelijke groet,

directeur

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

TER ONDERTEKENING

Aan: VO

VO

Van

42

Datum
29 oktober 2012

Registratienr
455228

Kopie voor
D. VO
DIV. VO

nota

Onderwerp: project CES

ook van ingekomen brief aan:

Paraaf VC

Datum

Datum afgedaan

Gekoppeld registratienr.

Deponeren in dossier

Aanleiding

Aan de projectleider CES is de vraag gesteld of CvE een gloobaal beeld kan geven van alle gemelde projecten die een relatie gaan krijgen met de programmatuur van CES. In een brief meldt CvE een drietal projecten (die wij al kenden).

Verder noemen ze dat hierdoor een extra overhead rond het CES ontstaat en verhogen de eerder ingediende kosten genoemd in het werkprogramma 2013. Al eerder is gemeld dat we zo niet werken.

Samenvatting van de brief

Overheadkosten naar rato meenemen in de projectaanvragen

Besluiten door ondertekening

Verzending brief

Consequenties

geen

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

> Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Het College voor Examens
t.a.v.
Postbus 315
3500 AH Utrecht

Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon

43

IPC 2650

Onze referentie
455207

Uw brief van
8 oktober 2012
Uw referentie
12.02070

Datum 30 oktober 2012
Betreft project CES

Geachte

Naar aanleiding van uw brief van 8 oktober 2012 meld ik u het volgende.

Zoals ook afgesproken bij de projecten genoemd in het werkprogramma 2013 worden de nieuwe projecten gescheiden van de structurele CvE-kosten beoordeeld en indien goedgekeurd betaalbaar gesteld. Hiervoor dient het CvE projectaanvragen in. Bij die projectaanvragen moeten ook de extra kosten voor het algemeen projectmanagement en de projectondersteuning voor 2013 en verder naar rato van de projecten worden opgevoerd. Op deze wijze blijft de toekenning van de personele, materiële en structurele vo-kosten inzichtelijk gescheiden van de diverse projectkosten.

Indien de projecten zijn afgerond en de werkzaamheden tot structurele taken van het CvE gaan behoren worden de kosten structureel beschikbaar gesteld. Ik heb de betreffende projectleiders dtt, T&R en NT2 uw brief in kopij gegeven en via hen hoort u wanneer de projectaanvragen ingediend kunnen worden.

Ik adviseer u tevens alle correspondentie te richten aan ondergetekende (IPC 2650). draagt dan zorg voor de verdere interne procedure.

Met vriendelijke groet,

de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
namens deze,
de plaatsvervangend directeur Voortgezet Onderwijs,

Dienst Uitvoering Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Cito B.V.
, accounthouder unit
Beroepsonderwijs en bedrijven
Postbus 1034
6801 MG ARNHEM

44

Europaweg 2
2711 AH Zoetermeer
Postbus 606
2700 ML Zoetermeer
T 079 - 323 23 23
F 079 - 323 32 20
www.ocwduo.nl

Doorkleesnummer

16 FEB. 2012

Datum
Betreft Factuur aanvullende kandidaten Spreken I en II Staatsexamens NT2
2011; **verplichtingnummer 61200-21871**

Onze referentie
OND/ODB-12/8659 U
Uw brief van
30 december 2011
Uw referentie
7300335
Bijlagen

Geachte

Op 30 december 2011 hebt u mij een factuur (factuurnummer 7300335) gestuurd voor de kosten voor de afname van 4.781 aanvullende kandidaten voor Spreken I en Spreken II van de Staatsexamens NT2 in 2011 (14.000 kandidaten waren reeds gefactureerd).

Hierbij informeer ik u dat ik akkoord ga met uw factuur en zo spoedig mogelijk een bedrag van € 281.966,17 inclusief BTW naar uw rekening zal overmaken.

Mocht u naar aanleiding van deze brief nog vragen hebben, dan kunt u contact opnemen met , bereikbaar via of telefoonnummer

Heeft u vragen? Neem dan telefonisch contact op met het informatiecentrum of mail naar ico@duo.nl. Het informatiecentrum is op werkdagen van 08.30 tot 12.00 uur en van 13.00 tot 17.00 uur te bereiken via de telefoonnummers: 079-3232333 (PO), 079-3232444 (VO) of 079-3232666 (BVE/HO). Op www.duo.nl vindt u onder 'Naar DUO-CFI' instellingsinformatie en voorlichting over regelgeving en actuele ontwikkelingen in het onderwijs.

Hoogachtend,
De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
namens deze,
Clustermanager OND/ODB,

Een belanghebbende kan tegen dit besluit binnen zes weken na de dag waarop het besluit hem is toegezonden schriftelijk bezwaar maken. De belanghebbende dient daartoe een bezwaarschrift in bij de minister/staatssecretaris van OCW, onder vermelding van "Bezwaar", ter attentie van DUO, Postbus 606, 2700 ML te Zoetermeer. Meer informatie over het maken van bezwaar vindt u op www.bezwaarschriftenocw.nl.

"GEREGISTREERD"

Minuut

DUO-kenmerk

OND/ODB-12/ 865g

Dienst Uitvoering Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

(Mede)paraafing

Voorparaaf Eenheid	Datum	Paraaf	Medeparaaf Eenheid	Datum	Paraaf	Eindparaaf DUO	Eenheid	Datum	Paraaf
ontvangst			OND/ODS	13/2/12		ODB	13/2		
16 FEB. 2012									

FMG/EDM

Registratie minuut

Naam ontwerper

Bestandsnaam

Documents

Eenheid

ODB

Aantal pagina's brief

2.0

Toestel

Datum ontwerp

20-12-2011

Juridische en financiële consequenties e.o.

Registratie brief

ICO-telefoonnummer 0 ICO BVH 079 - 323 26 66
 ICO BPO 079 - 323 23 33 3 ICO Vrz 079 - 323 40 00
 ICO BVO 079 - 323 24 44 Geen

Bestuur-/BRIN-nr.

Trefwoord
(onderwerpenlijst)

Uw brief van

Onderwerp

Uw referentie

In vervolg op

Betallingsverkeer

Fin. consequenties

Ja Nee

Organisatie-eenheid

Agendaregel

Ja Nee

Betreft

Verplicht. Vordering VAW

Nummer

Nummer E-verplichting

61200- 21871

Ordeelsvorming

Vorm uitgaand document

BBK(Bekostigingsbeschikkingen)
 OBK(Overige beschikkingen)
 IBI(Informatie brieven)
 UVA(Uitvoeringsanalyse)

RBB(Rectificatie Bekostigingsbeschikkingen)
 ROB(Rectificatie Overige Beschikkingen)
 RIB(Rectificatie Informatie brieven)
 UVU(Uitvoeringstoets)

Besluitcode

Toegewezen
 Deels toegewezen
 Afgewezen
 Niet van toepassing

Bezwaarschriftclausule

Standaard (keuze 1)
 6:18 / 6:19 (keuze 2)
 Geen
 DCIM/IOW (keuze 3)
 Landb (keuze 4)

Verzenden brief

Bijlagen

Ja Nee

Mede afgedaan

Omschrijving

1

1

2

2

3

3

Afschriften

Afschriften Intern

Naam

Eenheid

Kamer

IPC2150

VDBVE

Afschriften extern

Aantal afschriften

(adreslijsten bijvoegen)

Afschriften Inspectie

Naam

RIK

7 Collationeren

Uitgaande brief gezien

Datum

Paraaf

16/2

DUO 370

Dossierstukken bijvoegen

6 FEB. 2012

Dienst Uitvoering Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

CITO

Postbus 1034
6801 MG ARNHEM

45

Europaweg 2
2711 AH Zoetermeer
Postbus 606
2700 ML Zoetermeer
T 079 - 323 23 23
F 079 - 323 32 20
www.ocwduo.nl

Doorkleurennummer

Datum **06 DEC 2012**
Betreft aanvraag additionele projecten Wet SLOA 2012 (Cit/6.2b-12-83);
 verplichtingnummers **61500-103269 + 61500-104133**

Onze referentie
OND/ODB-2012/76450 U

Uw brief van

Uw referentie

Bijlagen

Geachte

Bij deze ontvangt u de beschikking (met kenmerk OND/ODB-2012/76453 U) voor de additionele aanvragen in het kader van de Wet SLOA voor de projecten in 2012 en 2013:

Voorstudie	
Diagnostische Tussentijdse Toetsen	
Cit/6.2b-12-83	Ontwikkeling Diagnostische Tussentijdse Toets(dtt)

Het betreft een totaalbedrag van maximaal € 3.019.535,00. Betaling vindt plaats in drie termijnen. In november 2012 wordt een bedrag van € 537.700,00 betaald. In februari 2013 volgt de tweede termijn van € 1.240.918,00, mits de wetgeving is afgerekend. In augustus 2013 volgt de derde termijn van € 1.240.917,00. Toekenning van het subsidiebedrag voor 2013 vindt plaats na ontvangst van de eindrapportage 2012. Indien hiervoor aanleiding is vindt in 2013 een verrekening plaats met de in 2012 toegekende subsidie ten behoeve van de ontwikkeling van de dtt. Het voorstel voor vervolg ontwikkeling dtt 2012-2013 wordt opgenomen en mogelijk verder geconcretiseerd in het CvE op te stellen projectplan.

Subsidie ten laste van een begroting die nog niet is vastgesteld wordt verleend onder de voorwaarde, bedoeld in artikel 4:34, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht.

Dienst Uitvoering Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Bij verdere correspondentie over dit project verzoek ik u te verwijzen naar de datum en het kenmerk van de subsidiebeschikking en naar de verplichtingnummers 61500-103269 + 61500-104133.

Heeft u vragen? Op www.duo.nl vindt u onder 'Zakelijk' informatie over actuele ontwikkelingen in uw onderwijssector. Onder 'Instellingsinformatie' vindt u voorlichting over onder meer regelgeving, crebo en bekostigingsinformatie over de onderwijsinstellingen. U kunt natuurlijk ook telefonisch contact opnemen met het Informatiecentrum onderwijs of mailen naar ico@duo.nl. Het informatiecentrum is op werkdagen van 08.30 tot 12.00 uur en van 13.00 tot 17.00 uur te bereiken via de telefoonnummers: 079 - 323 2333 (po), 079 - 323 2444 (vo) of 079 - 323 2666 (bvh).

Europaweg 2
2711 AH Zoetermeer
Postbus 606
2700 ML Zoetermeer
T 079 - 323 23 23
F 079 - 323 32 20
www.ocwduo.nl

Onze referentie
OND/ODB-2012/76450 U
Uw brief van
Uw referentie

Hoogachtend,
De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
namens deze,
clustermanager OND/ODB

Minuut

DUO-kenmerk

OND/ODB-12/7645C

B15/2

(Mede)parafenno

gischy ♀

Dienst Uitvoering Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

ontvangst

6 DEC 2012

FMC/FDM AB

"Geregistreerd"

Voorparaaf
Eenhed Datum ParafMedeparaaf
Eenhed Datum Aarsaf

OND/DDS

3/12

Eindparaaf
Eenhed Datum

OND

4/12

Registratie minuut

Naam ontwerper

Eenhed

ODB

Toestel

Bestandsnaam

Document

2

Aantal pagina's brief

Datum ontwerp

20-12-2011

06 DEC. 2012

Juridische en financiële consequenties e.a.

let op 2 postnr's

OND - 12/76450
76453

Registratie brief

ICO-telefoonnummer D ICO BVH 079 - 323 26 66
ICO BPO 079 - 323 23 33 D ICO Va 079 - 323 40 00
ICO BVO 079 - 323 24 44 B Geen

Bestuur-/BIUN-nr.

Trefwoord
(onderwerpenlijst)

Uw brief van

Onderwerp

Uw referentie

In vervolg op

Betalingsverkeer

Fin. consequenties

 Ja Nee

Organisatie-eenhed

Agendaregel

 Ja Nee

Betreft

 Verplicht. Vordering Vaw

Nummer

Nummer e-verplichting

61500-103269
10-4133

Dordelcoonnine

Vorm uitgaand document

- K BBK(Bekostigingsbeschikkingen)
D OBK(Overige beschikkingen)
D IBR(Informatie brieven)
D UVA(Uitvoeringsanalyse)

Bestufileerde

 Toegewezen Standaard (keuze 1) Deels toegewezen

6:18 / 6:19 (keuze 2)

 Afgewezen

D Geen

 Niet van toepassing

D DCIM/IOW (keuze 3)

D Landb (keuze 4)

Verzenden brief

Bijlagen

Q

 Nee

Omschrijving

OND/12/76453

Mede afgedaan

Afschriften

 Afschriften intern

Naam

Eenhed

Kamer

D Afschriften extern
Aantal afschriften

(adresstickers bijvoegen)

SKAP

ZIE BLAD TER ONDERTEKENING

IPC2650

VDVO

D Afschriften inspectie

Naam

RIK

7 Collationeren

Uitgaande brief gezien

Datum

Paraf

L117

DUO 37009

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

> Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

CITO

Postbus 1034
6801 MG ARNHEM

Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl
Contactpersoon

IPC 2650

Onze referentie
455984

Datum

Betreft

Aanvraag additionele projecten Wet SLOA 2012 (Cit/6.2b-12-83)

verplichting nummer: 61500-103269 + 61500-104133

Geachte

Bij deze ontvangt u de beschikking (met kenmerk OND/ODB-12/16453) voor de additionele aanvragen in het kader van de Wet SLOA voor de projecten in 2012 en 2013:

Voorstudie	
Diagnostische	
Tussentijdse	
Toetsen	
Cit/6.2b-12-83	Ontwikkeling Diagnostische Tussentijdse Toets(dtt)

Het betreft een totaalbedrag van maximaal € 3.019.535,00. Betaling vindt plaats in drie termijnen. In november 2012 wordt een bedrag van € 537.700,00 betaald. In februari 2013 volgt de tweede termijn van €1.240.918,00, mits de wetgeving is afgerond. In augustus 2013 volgt de derde termijn van €1.240.917,00. Toekenning van het subsidiebedrag voor 2013 vindt plaats na ontvangst van de eindrapportage 2012. Indien hiervoor aanleiding is vindt in 2013 een verrekening plaats met de in 2012 toegekende subsidie ten behoeve van de ontwikkeling van de dtt. Het voorstel voor vervolg ontwikkeling dtt 2012-2013 wordt opgenomen en mogelijk verder geconcretiseerd in het CvE op te stellen projectplan.

Subsidie ten laste van een begroting die nog niet is vastgesteld wordt verleend onder de voorwaarde, bedoeld in artikel 4:34, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht.

Een belanghebbende kan tegen dit besluit binnen zes weken na de dag waarop het besluit hem is toegezonden schriftelijk bezwaar maken. De belanghebbende dient daarbij een bezwaarschrift in bij de minister/staatssecretaris van OCW, onder vermelding van "Bezoeken" ter attentie van DUO, Postbus 606, 2200 ML in Zoetermeer. Meer informatie over het maken van bezwaar vindt u op www.bezoekocw.nl.

Voor nadere informatie en/of vragen kunt u telefonisch contact opnemen met het Informatiecentrum Voortgezet Onderwijs of mailen naar voq@cfi.nl. Het informatiecentrum is op werkdagen van 08.30 tot 12.00 uur en van 13.00 tot 17.00 uur te bereiken via telefoonnummer 079-323 2444.

Datum

Onze referentie
455984

Bij verdere correspondentie over dit project verzoek ik u te verwijzen naar de
datum en het kenmerk van de subsidiebeschikking en naar het
verplichtingnummer [nummer] 61500 - 103260 + 61500 - 104133

Met-vriendelijke groet, Hoogachtend
Skeetsschutblus

de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
Marja-van-Bijsterveldt-Vliegenthart,
namens-deae,

Dienst Uitvoering Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Europaweg 2
2711 AH Zoetermeer
Postbus 606
2700 ML Zoetermeer
T 079 - 323 23 23
F 079 - 323 32 20
www.ocwduo.nl

46

Doorkesnummer

Datum
Betreft 06 DEC 2012

Onze referentie
OND/ODB-2012/76453

Uw brief van

Uw referentie

Bijlagen

De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Gelet op artikel 2 en artikel 6, lid 2 onder b van de Wet subsidiëring landelijke onderwijsondersteunende activiteiten (Stb. 1997, 290);

Gelet op het Besluit van 28 juli 1999 (Stb. 1999, 357);

BESLUIT:

Artikel 1 Begripsbepalingen

In deze beschikking tot subsidieverlening wordt verstaan onder:

- a. staatssecretaris: de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap;
- b. wet: Wet Subsidiëring landelijke onderwijsondersteunende activiteiten;
- c. Cito groep: Stichting Instituut voor Toetsontwikkeling te Arnhem;
- d. project: additionele projecten examens voortgezet onderwijs.

Artikel 2 Doel

De subsidie wordt verstrekt voor de uitvoering van de projecten, zoals omschreven in de subsidieaanvragen in de hier onderstaande subsidieaanvraag.

Voorstudie	
Diagnostische	
Tussentijdse	
Toetsen	
Cit/6-2b-12-83	Ontwikkeling Diagnostische Tussentijdse Toetsen

Artikel 3 Verlening en beschikbaarstelling subsidie

1. De subsidie voor de projecten wordt verleend voor de periode van 1 augustus 2012 tot en met 31 december 2013 tot een bedrag van maximaal € 3.019.535,00 en wordt overgemaakt onder vermelding van verplichtingnummers 61500-103269 en 61500-104133.

Dienst Uitvoering Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

2. De subsidie, bedoeld in het eerste lid, wordt in twee termijnen betaald. In november 2012 wordt € 537.700,00 voor de werkzaamheden verricht in 2012 uitbetaald. Het deel voor 2013 zijnde € 2.481.835,00 wordt in 2013 betaalbaar gesteld, onder voorwaarden genoemd in begeleidende brief.
3. De subsidie wordt als voorschot verleend voor de volgende projecten:

Europaweg 2
2711 AH Zoetermeer
Postbus 606
2700 ML Zoetermeer
T 079 - 323 23 23
F 079 - 323 32 20
www.ocwduo.nl

Voor 2012:

Projectcode	Activiteit (trefwoord)	P/M-kosten	A- kosten
Ontwikkeling Diagnostische Tussentijdse Toetsen		In euro	In euro
Cit/6-2b-12-83	Verbreiding voorstudie diagnostische tussentijdse toetsen en ontwikkeling dtt	€ 531.200,00	€ 6.500,00

Onze referentie
OND/ODB-2012/76453

Uw brief van

Uw referentie

Voor 2013:

Projectcode	Activiteit (trefwoord)	P/M-kosten	A- kosten
Ontwikkeling Diagnostische Tussentijdse Toetsen		In euro	In euro
Cit/6-2b-12-83	Verbreiding voorstudie diagnostische tussentijdse toetsen en ontwikkeling dtt	€ 2.188.664,00	€ 293.171,00

Artikel 4 Voorwaarden voor de subsidieverlening

1. De subsidie wordt uitsluitend verleend voor het doel waarvoor zij blijkens de subsidieverlening is bestemd.
2. Indien het project niet of niet geheel is gestart, aanzienlijk is vertraagd of voortijdig wordt beëindigd, informeert de Cito groep de directie Voortgezet Onderwijs, afdeling Beroepsonderwijs, Zorg en Opbrengsten (BZO) hierover onverwijld schriftelijk.
3. Artikel 6, lid 1 onder h van de wet is van toepassing.
4. Artikel 3 van de wet is van toepassing.
5. Op deze projecten gelden de voorwaarden als voor de mantelopdrachten 2012.

Artikel 5 Verplichtingen

1. De Cito groep verstrekt de minister en de door deze aangewezen personen de gevraagde inlichtingen.
2. De Cito groep draagt er zorg voor dat de minister en de door deze aangewezen personen volledige inzage hebben in boeken en bescheiden.
3. De Cito groep verleent de minister en de door deze aangewezen personen toegang tot de door hem gebruikte plaatsen.

Dienst Uitvoering Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Artikel 6 Subsidievaststelling

1. De subsidievaststelling vindt plaats overeenkomstig de bepalingen vermeld onder artikel 5 van het Uitvoeringsbesluit Wet SLOA (Stb. 1999, 357).
2. De in dit artikel vermelde documenten dient u te sturen naar de DUO/OND/ODV, Postbus 606, 2700 ML Zoetermeer.

Europaweg 2
2711 AH Zoetermeer
Postbus 606
2700 ML Zoetermeer
T 079 - 323 23 23
F 079 - 323 32 20
www.ocwduo.nl

Artikel 7 Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking met ingang van 1 augustus 2012 en geldt tot en met 31 december 2013.

Onze referentie
OND/DOB-2012/76453
Uw brief van

Uw referentie

namens deze,
clustermanager OND/ODB

Een belanghebbende kan tegen dit besluit binnen zes weken na de dag waarop het besluit hem is toegezonden schriftelijk bezwaar maken. De belanghebbende dient daarbij een bezwaarschrift in bij de minister/staatssecretaris van OCW, onder vermelding van "Bezoor", ter attentie van DUO, Postbus 606, 2700 ML te Zoetermeer. Meer informatie over het maken van bezwaar vindt u op www.bezoarschriftenocw.nl.

Blad
3/3

staatssecretaris

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap ~~Marja van~~
Bijsterfeldt-Vliegenthart

Gelet op artikel 2 en artikel 6, lid 2 onder b van de Wet subsidiëring landelijke onderwijsondersteunende activiteiten (Stb. 1997, 290);

Gelet op het Besluit van 28 juli 1999 (Stb. 1999, 357);

BESLUIT:

Artikel 1 Begripsbepalingen

In deze beschikking tot subsidieverlening wordt verstaan onder:

- a. minister: de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap;
- b. wet: Wet Subsidiëring landelijke onderwijsondersteunende activiteiten;
- c. Cito groep: Stichting Instituut voor Toetsontwikkeling te Arnhem;
- d. project: additionele projecten examens voortgezet onderwijs.

Artikel 2 Doel

De subsidie wordt verstrekt voor de uitvoering van de projecten, zoals omschreven in de subsidieaanvragen in de hier onderstaande subsidieaanvraag.

Voorstudie Diagnostische Tussentijdse Toetsen	
Cit/6-2b-12-83	Ontwikkeling Diagnostische Tussentijdse Toetsen

Artikel 3 Verlening en beschikbaarstelling subsidie

1. De subsidie voor de projecten wordt verleend voor de periode van 1 augustus 2012 tot en met 31 december 2013 tot een bedrag van maximaal € 3.019.535,00 en wordt overgemaakt onder vermelding van verplichtingsnummers 61500-103261, 61500-104132.
2. De subsidie, bedoeld in het eerste lid, wordt in drie termijnen betaald. In november 2012 wordt € 537.700,00 voor de werkzaamheden verricht in 2012 uitbetaald. Het deel voor 2013 zijnde €2.481.835,00 wordt in 2013 in twee termijnen betaalbaar gesteld, onder voorwaarden genoemd in begeleidende brief.
3. De subsidie wordt als voorschot verleend voor de volgende projecten:

Voor 2012:

Projectcode	Activiteit (trefwoord)	P/M-kosten	A- kosten
Ontwikkeling Diagnostische Tussentijdse Toetsen		In euro	In euro
Cit/6-2b-12-83	Verbreding voorstudie diagnostische tussentijdse toetsen en ontwikkeling dtt	531.200,00	6.500,00

Voor 2013:

Projectcode	Activiteit (trefwoord)	P/M-kosten	A- kosten
Ontwikkeling Diagnostische Tussentijdse Toetsen		In euro	In euro
Cit/6-2b-12-83	Verbreding voorstudie diagnostische tussentijdse toetsen en ontwikkeling dtt	2.188.664 , ⁰⁰	293.171 , ⁰⁰

Artikel 4 Voorwaarden voor de subsidieverlening

1. De subsidie wordt uitsluitend verleend voor het doel waarvoor zij blijkens de subsidieverlening is bestemd.
2. Indien het project niet of niet geheel is gestart, aanzienlijk is vertraagd of voortijdig wordt beëindigd, informeert de Cito groep de directie Voortgezet Onderwijs, afdeling Beroepsonderwijs, Zorg en Opbrengsten (BZO) hierover onverwijld schriftelijk.
3. Artikel 6, lid 1 onder h van de wet is van toepassing.
4. Artikel 3 van de wet is van toepassing.
5. Op deze projecten gelden de voorwaarden als voor de mantelopdrachten 2012.

Artikel 5 Verplichtingen

1. De Cito groep verstrekt de minister en de door deze aangewezen personen de gevraagde inlichtingen.
2. De Cito groep draagt er zorg voor dat de minister en de door deze aangewezen personen volledige inzage hebben in boeken en bescheiden.
3. De Cito groep verleent de minister en de door deze aangewezen personen toegang tot de door hem gebruikte plaatsen.

Artikel 6 Subsidievaststelling

1. De subsidievaststelling vindt plaats overeenkomstig de bepalingen vermeld onder artikel 5 van het Uitvoeringsbesluit Wet SLOA (Stb. 1999, 357).
2. De in dit artikel vermelde documenten dient u te sturen naar de DUO/OND/ODV, Postbus 606, 2700 ML Zoetermeer.

Artikel 7 Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking met ingang van 1 augustus 2012 en geldt tot en met 31 december 2013.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap Marja van Bijsterveldt-Vliegenthart

Gelet op artikel 2 en artikel 6, lid 2 onder b van de Wet subsidiëring landelijke onderwijsondersteunende activiteiten (Stb. 1997, 290);

Gelet op het Besluit van 28 juli 1999 (Stb. 1999, 357);

BESLUIT:

Artikel 1 Begripsbepalingen

In deze beschikking tot subsidieverlening wordt verstaan onder:

- a. minister: de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap;
- b. wet: Wet Subsidieëring landelijke onderwijsondersteunende activiteiten;
- c. Cito groep: Stichting Instituut voor Toetsontwikkeling te Arnhem;
- d. project: additionele projecten examens voortgezet onderwijs.

Artikel 2 Doel

De subsidie wordt verstrekt voor de uitvoering van de projecten, zoals omschreven in de subsidieaanvragen in de hier onderstaande subsidieaanvraag.

Voorstudie Diagnostische Tussentijdse Toetsen	
Cit/6-2b-12-83	Ontwikkeling Diagnostische Tussentijdse Toetsen

Artikel 3 Verlening en beschikbaarstelling subsidie

1. De subsidie voor de projecten wordt verleend voor de periode van 1 augustus 2012 tot en met 31 december 2013 tot een bedrag van maximaal € 3.019.535,00
2. De subsidie, bedoeld in het eerste lid, wordt in twee termijnen betaald. In november 2012 wordt € 537.700,00 voor de werkzaamheden verricht in 2012 uitbetaald. Het deel voor 2013 zijnde €2.481.835,00 wordt in 2013 betaalbaar gesteld, onder voorwaarden genoemd in begeleidende brief.
3. De subsidie wordt als voorschot verleend voor de volgende projecten:

Voor 2012:

Projectcode	Activiteit (trefwoord)	P/M-kosten	A- kosten
Ontwikkeling Diagnostische Tussentijdse Toetsen		In euro	In euro
Cit/6-2b-12-83	Verbreding voorstudie diagnostische tussentijdse toetsen en ontwikkeling dtt	531.200 ,00	6.500 ,00

Voor 2013:

Projectcode	Activiteit (trefwoord)	P/M-kosten In euro	A- kosten In euro
Ontwikkeling Diagnostische Tussentijdse Toetsen			
Cit/6-2b-12-83	Verbreding voorstudie diagnostische tussentijdse toetsen en ontwikkeling dtt	2.188.664,00	293.171,00

Artikel 4 Voorwaarden voor de subsidieverlening

1. De subsidie wordt uitsluitend verleend voor het doel waarvoor zij blijkens de subsidieverlening is bestemd.
2. Indien het project niet of niet geheel is gestart, aanzienlijk is vertraagd of voortijdig wordt beëindigd, informeert de Cito groep de directie Voortgezet Onderwijs, afdeling Beroepsonderwijs, Zorg en Opbrengsten (BZO) hierover onverwijd schriftelijk.
3. Artikel 6, lid 1 onder h van de wet is van toepassing.
4. Artikel 3 van de wet is van toepassing.
5. Op deze projecten gelden de voorwaarden als voor de mantelopdrachten 2012.

Artikel 5 Verplichtingen

1. De Cito groep verstrekt de minister en de door deze aangewezen personen de gevraagde inlichtingen.
2. De Cito groep draagt er zorg voor dat de minister en de door deze aangewezen personen volledige inzage hebben in boeken en bescheiden.
3. De Cito groep verleent de minister en de door deze aangewezen personen toegang tot de door hem gebruikte plaatsen.

Artikel 6 Subsidievaststelling

1. De subsidievaststelling vindt plaats overeenkomstig de bepalingen vermeld onder artikel 5 van het Uitvoeringsbesluit Wet SLOA (Stb. 1999, 357).
2. De in dit artikel vermelde documenten dient u te sturen naar de DUO/OND/ODV, Postbus 606, 2700 ML Zoetermeer.

Artikel 7 Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking met ingang van 1 augustus 2012 en geldt tot en met 31 december 2013.

Dienst Uitvoering Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Cito

Amsterdamseweg 13
6814 CM ARNEHM

47

Europaweg 2
2711 AH Zoetermeer
Postbus 606
2700 ML Zoetermeer
T 079 - 323 23 23
F 079 - 323 32 20
www.ocwduo.nl

Doorkiesnummer

Datum
Betreft

14 DEC 2012

LOVS-CN 2012-2013 – Omgaan met computerprogramma;
verplichtingnummer 61200-24650

Onze referentie
OND/ODB-12/83424 U

Uw brief van

Uw referentie

Bijlagen

OND/ODB 12/83425 U

Geachte

Op 20 november heeft u per brief een subsidieverzoek ingediend in het kader van artikel 4 van de Wet SLOA 2011 (additionele subsidie). Het subsidieverzoek betreft het project 'Verbeterprogramma Caribisch Nederland Expertise en Toetsen Additioneel: LOVS-CN: Omgaan met computerprogramma' (Cit/6.2b-12-74). Het totaalbedrag van dit subsidieverzoek is € 30.937,00. Bij dezen verleen ik u voor het genoemde project een subsidie van maximaal € 30.937,00 voor de periode van november 2012 tot en met december 2013.

Bij de uitvoering van deze opdracht hecht ik aan een goede samenwerking en afstemming met de betreffende schoolbesturen, met de schoolcoaches en met de afdeling onderwijs van de Rijksdienst Caribisch Nederland.

De subsidieverlening heeft een tijdelijk karakter. Mede gelet op de bezuinigingen die dit kabinet in het vooruitzicht heeft gesteld, kunt u niet ervan uitgaan dat voor een volgend tijdvak opnieuw subsidie zal worden verleend. U dient daarmee bij de bedrijfsvoering rekening te houden.

Heeft u vragen? Op www.duo.nl vindt u onder 'Zakelijk' informatie over actuele ontwikkelingen in uw onderwijssector. Onder 'Instellingsinformatie' vindt u voorlichting over onder meer regelgeving, crebo en bekostigingsinformatie over de onderwijsinstellingen. U kunt natuurlijk ook telefonisch contact opnemen met het Informatiecentrum onderwijs of mailen naar ico@duo.nl. Het informatiecentrum is op werkdagen van 08.30 tot 12.00 uur en van 13.00 tot 17.00 uur te bereiken via de telefoonnummers: 079 - 323 2333 (po), 079 - 323 2444 (vo) of 079 - 323 2666 (bvh).

Dienst Uitvoering Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Ik wens u veel succes bij de uitvoering van deze opdracht en vertrouw op een prettige samenwerking.

Hoogachtend,
De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
namens deze,
clustermanager OND/ODB

Europaweg 2
2711 AH Zoetermeer
Postbus 606
2700 ML Zoetermeer
T 079 - 323 23 23
F 079 - 323 32 20
www.ocwduo.nl

Onze referentie

OND/ODB-12/83424 U

Uw brief van

Uw referentie

Minut

18/12

DUO-kenmerk

OND/ODB-12/83424 4

Dienst Uitvoering Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

(Mede)paraafen

Voorparaaf			Medeparaaf			Eindparaaf		
Eenheid	Datum	Paraaf	Eenheid	Datum	Paraaf	Eenheid	Datum	Paraaf
			DNO/ODS	6/12/12			14 DEC 2012	6/12

..... Registratie minut Naam ontwerper Eenheid Toestel

Registratie minut

Naam ontwerper

Eenheid

Toestel

ONTVANGST

14 DEC. 2012

FMC/FDM

"Geregistreerd"

Bestandsnaam

Document4

Aantal pagina's brief

②

Datum ontwerp

20-12-2011

Juridische en financiële consequenties e.o.

Let op 2 porto's

OND 12 / 83425

83424

Registratie brief

- ICO-telefoonnummer ICO BVH 079 - 323 26 66
 D ICO BPO 079 - 323 23 33 D ICO Vrz 079 - 323 40 00
 3 ICO BVO 079 - 323 24 44 E Geen

Bestuur-/BRIN-nr.

Trefwoord
(onderwerpenlijst)

Onderwerp

Uw brief van

Betalingsverkeer

Fin. consequenties

 Ja Nee

Uw referentie

Agendaregel

 Ja Nee

In vervolg op

Organisatie-eenhed

 Verplicht. Vordering vaw

Betreft

Nummer

Nummer B-verplichting

61200-24650

Dorddeelvorming

Vorm uitgaand document

- BBK(Bekostigingsbeschikkingen)
 DOK(Overige beschikkingen)
 IBI(Informatie brieven)
 UVU(Uitvoeringsanalyse)

- RBB(Rectificatie Bekostigingsbeschikkingen)
 ROB(Rectificatie Overige Beschikkingen)
 RIB(Rectificatie Informatie brieven)
 UVU(Uitvoeringstoets)

Besluitcode

- Toegewezen
 Deels toegewezen
 Afgewezen
 Niet van toepassing

Bezuurschriftclausule

- Standaard (keuze 1)
 6:1B / 6:19 (keuze 2)
 DCIM/IOW (keuze 3)
 Landb (keuze 4)

Verzenden brief

Bijlagen

 Ja Nee

Mede afgedaan

Omschrijving

1 Ond 12 / 83425

1

2

2

3

3

Afschriften

 Afschriften Intern

Naam Eenheid Kamer

 Afschriften extern

Aantal afschriften

(adresstickers bijvoegen)

JAN LIJRE

IPC2150

VDBVE

 Afschriften Inspectie

Naam

RJK

Collatoreren

Uitgaande brief gezien

Datum

Paraaf

DUO 37009

17 DEC. 2012

17 DEC. 2012

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

> Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Cito

Amsterdamseweg 13
6814 CM ARNHEM

Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon

Datum 26 november 2012
Betreft LOVS-CN 2012-2013 - Omgaan met computerprogramma
Verplichtingnummer : 61200 - 24650
Geachte

IPC 2300

Onze referentie
461914

Uw brief van
20 november 2012

Uw referentie
2012.35/AW/JW

Een belanghebbende kan tegen dit besluit binnen zes weken na de dag waarop het besluit hem is toegezonden schriftelijk bezwaar maken. De belanghebbende dient daartoe een bezwaarschrift in bij de minister/staatssecretaris van OCW, onder vermelding van "Bezaar", ter attentie van DUO, Postbus 606, 2700 ML in Zoetermeer. Meer informatie over het maken van bezwaar vindt u op www.bezwaarschriftenocw.nl

Op 20 november heeft u per brief een subsidieverzoek ingediend in het kader van artikel 4 van de Wet SLOA 2011 (additionele subsidie). Het subsidieverzoek betreft het project 'Verbeterprogramma Caribisch Nederland Expertise en Toetsen Additioneel: LOVS-CN: Omgaan met computerprogramma' (Cit/6.2b-12-74). Het totaalbedrag van dit subsidieverzoek is €30.937,00. Bij dezen verleen ik u voor het genoemde project een subsidie van maximaal €30.937,00 voor de periode van november 2012 tot en met december 2013.

Bij de uitvoering van deze opdracht hecht ik aan een goede samenwerking en afstemming met de betreffende schoolbesturen, met de schoolcoaches en met de afdeling onderwijs van de Rijksdienst Caribisch Nederland.

De subsidieverlening heeft een tijdelijk karakter. Mede gelet op de bezuinigingen die dit kabinet in het vooruitzicht heeft gesteld, kunt u niet ervan uitgaan dat voor een volgend tijdvak opnieuw subsidie zal worden verleend. U dient daarmee bij de bedrijfsvoering rekening te houden.

Indien u vragen heeft naar aanleiding van deze brief, dan kunt u telefonisch contact opnemen met het informatiecentrum of mailen naar ico@duo.nl. Het informatiecentrum is op werkdagen van 08:30 tot 12:00 uur en van 13:00 tot 17:00 uur te bereiken via 079-3232333 (PO), 079- 3232444 (VO) of 079-3232666 (B/E/HO). Verder vindt u op www.duo.nl instellingsinformatie en voorlichting over regelgeving en actuele ontwikkelingen in het onderwijs.

Ik wens u veel succes bij de uitvoering van deze opdracht en vertrouw op een prettige samenwerking.

Met vriendelijke groet, Haagachtend,

de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
namens deze,
clustermanager OND/ODB,

Z.O.Z.

Dienst Uitvoering Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Europaweg 2
2711 AH Zoetermeer
Postbus 606
2700 ML Zoetermeer
T 079 - 323 23 23
F 079 - 323 32 20
www.ocwduo.nl

Doorloesnummer

ED

Datum
Betreft

14 DEC 2012

Onze referentie
OND/ODB-12/83425 U

Uw brief van

Uw referentie

Bijlagen

Subsidiebeschikking

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Gelet op artikel 2 juncto artikel 6, tweede lid onder b, van de Wet subsidiëring landelijke onderwijsondersteunende activiteiten (Stb. 1997, 290);

BESLUIT:

Artikel 1 Begripsbepalingen

In deze beschikking tot subsidieverlening wordt verstaan onder:

- a. minister: de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap;
- b. wet: Wet subsidiëring landelijke onderwijsondersteunende activiteiten;
- c. Cito: Stichting Cito instituut voor toetsontwikkeling te Arnhem.

Artikel 2 Doel

De subsidie wordt verleend aan Cito ten behoeve van de uitvoering van het project Cit/6.2b-12-74.

Artikel 3 Verlening en beschikbaarstelling subsidie

1. De subsidie voor de in het vierde lid van dit artikel bedoelde project wordt verleend tot een bedrag van maximaal € 30.937,00 en wordt betaalbaar gesteld onder vermelding van **verplichtingnummer 61200-24650**.
2. De subsidie wordt verleend voor de periode van 1 november 2012 tot en met december 2013.
3. Eventuele rentebaten komen ten goede aan het project.
4. De subsidie wordt verleend voor de volgende activiteiten:

Projectcode	Activiteit (trefwoord)	P-kosten	A-kosten
Cit/6.2b-12-74	LOVS-CN: Omgaan met computerprogramma	€ 29.632,00	€ 1.305,00

Dienst Uitvoering Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

5. Het eerste deel van de subsidie ter hoogte van € 24.500,00 wordt in december 2012 betaalbaar gesteld.
6. Het resterende bedrag wordt eerst betaalbaar gesteld na ontvangst van de eindrapportage als bedoeld in artikel 4, vijfde lid. Dit bedrag wordt vastgesteld op basis van de werkelijk door Cito verrichte activiteiten, tot een maximum van € 6.437,00.
7. Alle noodzakelijke kosten voor de uitvoering van het project komen ten laste van Cito. Aan de scholen wordt gedurende de subsidieperiode geen financiële bijdrage gevraagd.
8. De projectcode van het in artikel 2 bedoelde project is de unieke lettercombinatie met volgnummer, beschreven in de Handleiding subsidiërsmodel WSLOA.

Artikel 4 Voorwaarden voor de subsidieverlening

1. De subsidie wordt verleend uitsluitend voor het doel waarvoor zij blijkens de subsidieverlening is bestemd en wordt uitgevoerd overeenkomstig de bij het subsidieverzoek d.d. 20 november 2012 (kenmerk 2012.35/AW/JW) behorende projectomschrijving.
2. Indien het in artikel 2 opgenomen project niet of niet geheel is gestart, aanzienlijk is vertraagd of voortijdig wordt beëindigd, informeert Cito de directie Primair Onderwijs hierover onverwijld schriftelijk.
3. Cito kan de minister in de loop van de subsidieperiode schriftelijk verzoeken om een egalisatiereserve aan te houden. Het verzoek wordt gericht aan de betrokken directie.
4. Vanuit het ministerie van OCW wordt een begeleidingscommissie ingesteld die de uitvoering door Cito begeleidt. Op initiatief van de begeleidingscommissie of Cito vinden tussen beide partijen gedurende de looptijd van de opdracht één of meerdere voortgangsgesprekken plaats. Tevens dient in deze samenstelling de eindrapportage bedoeld in het vijfde lid besproken te worden.
5. Uiterlijk op 1 maart 2014 zendt Cito de financiële en inhoudelijke eindrapportage van het project aan Ministerie van OCW, directie Primair Onderwijs, IPC 2400, Postbus 16375, 2500 BJ Den Haag.
6. Artikel 3 en artikel 6, eerste lid, onder h, van de wet is van toepassing.

Artikel 5 Verplichtingen

1. Cito verstrekt de minister en de door deze aangewezen personen de gevraagde inlichtingen.
2. Cito draagt er zorg voor dat de minister en de door deze aangewezen personen volledige inzage hebben in boeken en bescheiden.
3. Cito verleent de minister en de door deze aangewezen personen toegang tot de door hem gebruikte plaatsen.

Europaweg 2
2711 AH Zoetermeer
Postbus 606
2700 ML Zoetermeer
T 079 - 323 23 23
F 079 - 323 32 20
www.ocwduo.nl

Onze referentie
OND/ODB-12/83425 U

Uw brief Van

Uw referentie

Dienst Uitvoering Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Artikel 6 Subsidievaststelling

1. De subsidievaststelling vindt plaats overeenkomstig artikel 5 van het Uitvoeringsbesluit Wet SLOA (Stb. 1999, 357).
2. De in dit artikel vermelde documenten dient u te sturen naar DUO/OND/ODV, Postbus 606, 2700 ML Zoetermeer.

Europaweg 2
2711 AH Zoetermeer
Postbus 606
2700 ML Zoetermeer
T 079 - 323 23 23
F 079 - 323 32 20
www.ocwduo.nl

namens deze,
clustermanager OND/ODB

Onze referentie
OND/ODB-12/83425 u
Uw brief van

Uw referentie

Een belanghebbende kan tegen dit besluit binnen zes weken na de dag waarop het besluit hem is toegezonden schriftelijk bezwaar maken. De belanghebbende dient daartoe een bezwaarschrift in bij de minister/staatssecretaris van OCW, onder vermelding van "Bezwaar", ter attentie van DUO, Postbus 606, 2700 ML te Zoetermeer. Meer informatie over het maken van bezwaar vindt u op www.bezwaarschriftenocw.nl.

Blad
3/3

Ministerie Van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

> Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Cito

Amsterdamseweg 13
6814 CM ARNHEM

Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon

Datum 26 november 2012
Betreft LOVS-CN 2012-2013 - Omgaan met computerprogramma
Geachte *verplichtingnummer : 61200 - 24650*

IPC 2300
Onze referentie
461914

Uw brief van
20 november 2012
Uw referentie
2012.35/AW/JW

Een belanghebbende kan tegen dit besluit binnen zes weken na de dag waarop het besluit hem is toegezonden schriftelijk bezwaar maken. De belanghebbende dient daarbij een bezwaarschrift in bij de minister/staatssecretaris van OCW, onder vermelding van "Bezoeken", ter agtiging van DUO, Postbus 606, 2700 ML in Zoetermeer. Meer informatie over het maken van bezwaar vindt u op www.bezoekschriftenocw.nl

Op 20 november heeft u per brief een subsidieverzoek ingediend in het kader van artikel 4 van de Wet SLOA 2011 (additionele subsidie). Het subsidieverzoek betreft het project 'Verbeterprogramma Caribisch Nederland Expertise en Toetsen'. Additioneel: LOVS-CN: Omgaan met computerprogramma' (Cit/6.2b-12-74). Het totaalbedrag van dit subsidieverzoek is €30.937,00. Bij dezen verleen ik u voor het genoemde project een subsidie van maximaal €30.937,00 voor de periode van november 2012 tot en met december 2013.

Bij de uitvoering van deze opdracht hecht ik aan een goede samenwerking en afstemming met de betreffende schoolbesturen, met de schoolcoaches en met de afdeling onderwijs van de Rijksdienst Caribisch Nederland.

De subsidieverlening heeft een tijdelijk karakter. Mede gelet op de bezuinigingen die dit kabinet in het vooruitzicht heeft gesteld, kunt u niet ervan uitgaan dat voor een volgend tijdvak opnieuw subsidie zal worden verleend. U dient daarmee bij de bedrijfsvoering rekening te houden.

Indien u vragen heeft naar aanleiding van deze brief, dan kunt u telefonisch contact opnemen met het informatiecentrum of mailen naar ico@duo.nl. Het informatiecentrum is op werkdagen van 08:30 tot 12:00 uur en van 13:00 tot 17:00 uur te bereiken via 079-3232333 (PO), 079-3232444 (VO) of 079-3232666 (BVE/HO). Verder vindt u op www.duo.nl instellingsinformatie en voorlichting over regelgeving en actuele ontwikkelingen in het onderwijs.

Ik wens u veel succes bij de uitvoering van deze opdracht en vertrouw op een prettige samenwerking.

Met vriendelijke groet, Hoogachtend,

de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
namens deze,
clustermanager OND/ODB,

Z.O.Z.

Subsidiebeschikking

Datum
19 november 2012
Onze referentie
461914461914

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Gelet op artikel 2 juncto artikel 6, tweede lid onder b, van de Wet subsidiëring landelijke onderwijsondersteunende activiteiten (Stb. 1997, 290);

BESLUIT:

Artikel 1 Begripsbepalingen

In deze beschikking tot subsidieverlening wordt verstaan onder:

- a. minister: de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap;
- b. wet: Wet subsidiëring landelijke onderwijsondersteunende activiteiten;
- c. Cito: Stichting Cito instituut voor toetsontwikkeling te Arnhem.

Artikel 2 Doel

De subsidie wordt verleend aan Cito ten behoeve van de uitvoering van het project Cit/6.2b-12-74.

Artikel 3 Verlening en beschikbaarstelling subsidie

1. De subsidie voor de in het vierde lid van dit artikel bedoelde project wordt verleend tot een bedrag van maximaal €30.937,00 en wordt betaalbaar gesteld onder vermelding van verplichtingsnummers 61200-24650
2. De subsidie wordt verleend voor de periode van 1 november 2012 tot en met december 2013.
3. Eventuele rentebaten komen ten goede aan het project.
4. De subsidie wordt verleend voor de volgende activiteiten:

Projectcode	Activiteit (trefwoord)	P-kosten	A- kosten
Cit/6.2b-12-74	LOVS-CN: Omgaan met computerprogramma	€29.632,00	€1.305,00

5. Het eerste deel van de subsidie ter hoogte van €24.500,00 wordt in december 2012 betaalbaar gesteld.
6. Het resterende bedrag wordt eerst betaalbaar gesteld na ontvangst van de eindrapportage als bedoeld in artikel 4, vijfde lid. Dit bedrag wordt vastgesteld op basis van de werkelijk door Cito verrichte activiteiten, tot een maximum van € 6.437,00.
7. Alle noodzakelijke kosten voor de uitvoering van het project komen ten laste van Cito. Aan de scholen wordt gedurende de subsidieperiode geen financiële bijdrage gevraagd.
8. De projectcode van het in artikel 2 bedoelde project is de unieke lettercombinatie met volgnummer, beschreven in de Handleiding subsidiërmingsmodel WSLOA.

Artikel 4 Voorwaarden voor de subsidieverlening

1. De subsidie wordt verleend uitsluitend voor het doel waarvoor zij blijkens de subsidieverlening is bestemd en wordt uitgevoerd overeenkomstig de bij het subsidieverzoek d.d. 20 november 2012 (kenmerk 2012.35/AW/JW) behorende projectomschrijving.

2. Indien het in artikel 2 opgenomen project niet of niet geheel is gestart, aanzienlijk is vertraagd of voortijdig wordt beëindigd, informeert Cito de directie Primair Onderwijs hierover onverwijld schriftelijk.
3. Cito kan de minister in de loop van de subsidieperiode schriftelijk verzoeken om een egalisatiereserve aan te houden. Het verzoek wordt gericht aan de betrokken directie.
4. Vanuit het ministerie van OCW wordt een begeleidingscommissie ingesteld die de uitvoering door Cito begeleidt. Op initiatief van de begeleidingscommissie of Cito vinden tussen beide partijen gedurende de looptijd van de opdracht één of meerdere voortgangsgesprekken plaats. Tevens dient in deze samenstelling de eindrapportage bedoeld in het vijfde lid besproken te worden.
5. Uiterlijk op 1 maart 2014 zendt Cito de financiële en inhoudelijke eindrapportage van het project aan Ministerie van OCW, directie Primair Onderwijs, IPC 2400, Postbus 16375, 2500 BJ Den Haag.
6. Artikel 3 en artikel 6, eerste lid, onder h, van de wet is van toepassing.

Datum
19 november 2012
Onze referentie
461914461914

Artikel 5 Verplichtingen

1. Cito verstrekkt de minister en de door deze aangewezen personen de gevraagde inlichtingen.
2. Cito draagt er zorg voor dat de minister en de door deze aangewezen personen volledige inzage hebben in boeken en bescheiden.
3. Cito verleent de minister en de door deze aangewezen personen toegang tot de door hem gebruikte plaatsen.

Artikel 6 Subsidievaststelling

1. De subsidievaststelling vindt plaats overeenkomstig artikel 5 van het Uitvoeringsbesluit Wet SLOA (Stb. 1999, 357).
2. De in dit artikel vermelde documenten dient u te sturen naar DUO/OND/ODV, Postbus 606, 2700 ML Zoetermeer.

~~De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,~~
namens deze,
clustermanager OND/ODB

Toelichting

Deze subsidie wordt verleend op grond van de Wet subsidiëring landelijke onderwijsondersteunende activiteiten. Dat betekent dat de bepalingen van die wet alsmede de subsidiebepalingen uit de Algemene wet bestuursrecht en het Uitvoeringsbesluit Wet SLOA van toepassing zijn.

Dienst Uitvoering Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Stichting Cito,
Postbus 1034
6801 MG Arnhem

Europaweg 2
2711 AH Zoetermeer
Postbus 606
2700 ML Zoetermeer
T 079 - 323 23 23
F 079 - 323 32 20
www.ocwduo.nl

49

- 2 JAN. 2013

Onze referentie
465721

Uw referentie
2012.31/JW/AW

Bijlage
465716

Datum
Betreft Aanvullende beschikking Cito voorbereidingen wetsvoorstel centrale eindtoets; **verplichtingnummer 50500-736036**

Geachte

Op 29 oktober heb ik uw subsidieverzoek SLOA additioneel " voorbereidingen wetsvoorstel centrale eindtoets" met kenmerk Cit/6.2b-12-82 voor het jaar 2012 ontvangen.

Hierbij ontvangt u de subsidiebeschikking met kenmerk 465716 om dit project uit te voeren.

Heeft u vragen? Op www.duo.nl vindt u onder 'Zakelijk' informatie over actuele ontwikkelingen in uw onderwijssector. Onder 'Instellingsinformatie' vindt u voorlichting over onder meer regelgeving, crebo en bekostigingsinformatie over de onderwijsinstellingen. U kunt natuurlijk ook telefonisch contact opnemen met het Informatiecentrum onderwijs of mailen naar ico@duo.nl. Het informatiecentrum is op werkdagen van 08.30 tot 12.00 uur en van 13.00 tot 17.00 uur te bereiken via de telefoonnummers: 079 - 323 2333 (po), 079 - 323 2444 (vo) of 079 - 323 2666 (bvh).

Hoogachtend,

Overeenkomstig het door de directeur Primair Onderwijs,
namens de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
genomen besluit,
dustermanager OND/ODB,

Dienst Uitvoering Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Europaweg 2
2711 AH Zoetermeer
Postbus 606
2700 ML Zoetermeer
T 079 - 323 23 23
F 079 - 323 32 20
www.ocwduo.nl

- 2 JAN. 2013

Onze referentie
465716

Subsidiebeschikking

De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Gelet op artikel 6, lid 2 onder b van de Wet subsidiëring landelijke onderwijsondersteunende activiteiten (Stb. 1997, 290);

Gelet op het Besluit van 28 juli 1999 (Stb. 1999, 357);

BESLUIT:

Artikel 1. Begripsbepalingen

In deze beschikking tot subsidieverlening wordt verstaan onder:

- a. staatssecretaris: de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap;
- b. wet: Wet Subsidiëring landelijke onderwijsondersteunende activiteiten;
- c. CITO: Stichting CITO Instituut voor Toetsontwikkeling;
- d. project: "Voorbereidingen wetsvoorstel centrale eindtoets"
(Cit/6.2b-12-82)

Artikel 2. Doel

De subsidie wordt verstrekt aan CITO voor de uitvoering van het project "voorbereidingen wetsvoorstel centrale eindtoets", zoals in hoofdlijnen is beschreven in het additioneel subsidieverzoek met kenmerk Cit/6.2b-12-82.

Artikel 3. Verlening en beschikbaarstelling subsidie

1. De subsidie voor het project wordt verleend voor de periode van 1-1-2011 tot en met 31-12-2012 tot een bedrag van maximaal € 374.037,88 op grond van de op 29 oktober 2012 ingediende aanvraag tot subsidieverlening (Cit/6.2b-12-82).
2. De subsidie wordt als voorschot verleend voor het volgende project:

Projectcode	Activiteit (trefwoord)	P-kosten	A-kosten
Cit/6.2b-12-82	Voorbereidingen wetsvoorstel centrale eindtoets	€ 332.440,50	€ 41.597,38

Dienst Uitvoering Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

3. De projectcode van de in het tweede lid bedoelde project is de unieke lettercombinatie met volgnummer, beschreven in de Handleiding subsidiërm model WSLOA.
4. De subsidie, bedoeld in het eerste lid van dit artikel, wordt in december 2012 aan u ter beschikking gesteld onder vermelding van verplichtingnummer **50500-736036**.

Artikel 4. Voorwaarden voor de subsidieverlening

1. De subsidie wordt uitsluitend verleend voor het doel waarvoor zij blijkens de subsidieverlening is bestemd.
2. Indien het project niet of niet geheel is gestart, aanzienlijk is vertraagd of voortijdig wordt beëindigd, informeert CITO de directeur van de directie Primair Onderwijs hierover onverwijd schriftelijk.

Artikel 5. Begrotingsvoorwaarde

Subsidie ten laste van een begroting die nog niet is vastgesteld wordt verleend onder voorwaarde, bedoeld in artikel 4:34, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht.

Artikel 6. Verplichtingen

1. CITO verstrekt de staatssecretaris en de door deze aangewezen personen de gevraagde inlichtingen.
2. CITO draagt er zorg voor dat de staatssecretaris en de door deze aangewezen personen volledige inzage hebben in boeken en bescheiden.
3. CITO verleent de staatssecretaris en de door deze aangewezen personen toegang tot de door hem gebruikte plaatsen.

Artikel 7. Subsidievaststelling

1. De subsidievaststelling vindt plaats overeenkomstig de bepalingen vermeld onder artikel 5 van het Uitvoeringsbesluit Wet SLOA (Stb. 1999, 357).
2. De in dit artikel vermelde documenten dient u te sturen naar DUO/OND/ODV, Postbus 606, 2700 ML Zoetermeer.

Overeenkomstig het door de directeur Primair Onderwijs, namens de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap genomen besluit,
clustermananer OND/ODB,

Dienst Uitvoering Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

CITO

Postbus 1034
6801 MG ARNHEM

Europaweg 2
2711 AH Zoetermeer
Postbus 606
2700 ML Zoetermeer
T 079 - 323 23 23
F 079 - 323 32 20
www.ocwduo.nl

Doorkleksnummer
079-323

Datum **- 7 FEB. 2013**
Betreft Reguliere subsidie SLOA 2013;
 verplichtingnummer 61500-105501

Onze referentie
OND/ODB-2013/2685 U

Uw brief van

Uw referentie

Bijlagen

Geachte

Hierbij zend ik u de beschikking tot subsidieverlening betreffende projecten die door Cito in het kader van de Wet subsidiëring landelijke onderwijsondersteunende activiteiten en de Hoofdlijnenbrief voor het uitvoeringsjaar 2013 zijn ingediend.

Deze beschikking is gebaseerd op het door u ingestuurde document (uw kenmerk 2012.18/AW/JW) en de door u per e-mail ingestuurde nadere toelichting op de projecten CG algemeen vormende vakken VMBO en Havo/VWO (codes Cit/w.13-03 en Cit/w.13-04) dd. 4 januari 2013. Daarbij wordt voor de projecten gerekend met een door Cito en OCW overeengekomen dagtarief van € 1.176,00.

Het Cito ontvangt één subsidiebeschikking voor de afzonderlijke mantels WVO en R&D.

U wordt verzocht de op te leveren producten van uw activiteiten 2013 toe te zenden aan uw contactpersoon bij het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Naast deze beschikking zijn ook het Uitvoeringsbesluit Wet SLOA (besluit van 28 juli 1999, gepubliceerd in Staatsblad 1999, 357) en de Algemene wet bestuursrecht van toepassing op de onderhavige beslissingen. Die wetten en regelingen bevatten veel voorschriften die voor de subsidieverstrekking van toepassing zijn, zoals de mogelijkheden tot intrekking en wijziging van de subsidie. Die voorschriften zijn echter niet -nogmaals- in deze beschikking opgenomen.

Dienst Uitvoering Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Heeft u vragen? Op www.duo.nl vindt u onder 'Zakelijk' informatie over actuele ontwikkelingen in uw onderwijssector. Onder 'Instellingsinformatie' vindt u voorlichting over onder meer regelgeving, crebo en bekostigingsinformatie over de onderwijsinstellingen. U kunt natuurlijk ook telefonisch contact opnemen met het Informatiecentrum onderwijs of mailen naar ico@duo.nl. Het Informatiecentrum is op werkdagen van 08.30 tot 12.00 uur en van 13.00 tot 17.00 uur te bereiken via de telefoonnummers:
079 - 323 2333 (po), 079 - 323 2444 (vo) of 079 - 323 2666 (bvh).

Ik wens u veel succes bij de uitvoering van de activiteiten.

Hoogachtend,
De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
namens deze,
clustermanager OND/ODB

Europaweg 2
2711 AH Zoetermeer
Postbus 606
2700 ML Zoetermeer
T 079 - 323 23 23
F 079 - 323 32 20
www.ocwduo.nl

Onze referentie
OND/ODB-2013/2685 U
Uw brief van

Uw referentie

"GEREGISTREERD"
(Mede)paraafing
gischyf

Minuut

DUO-kenmerk

OND/ODB-13/26851

30/1

Dienst Uitvoering Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Ontvangst		Voorparaaf Eenhed	Datum	Paraaf
-7 FEB. 2013				
FMC/FDM				

Medeparaaf Eenhed		Datum	Paraaf
OND/ODS		9/1/13	

Eindparaaf DUO		Eenhed	Datum	Paraaf
OND		30/1		

Registratie minuut

Naam ontwerper

Bestandsnaam

Document 3

2013

Eenhed

ODB

Aantal pagina's brief

2

Toestel

Datum ontwerp

7-1-2013

2013

Juridische en financiële consequenties e.a.

let op 2 portone's

OND 13/2685
2691

Registratie brief

ICO-telnummer ICO BVH 079 - 323 26 66
 ICO BPO 079 - 323 23 33 ICO Vrz 079 - 323 40 00
 ICO BVO 079 - 323 24 44 Geen

Bestuur/BRIN-nr.

Trefwoord

(onderwerpenlijst)

Uw referentie

Onderwerp

In vervolg op

Betalingsverkeer

Fin. consequenties

Ja Nee

Organisatie-eenhed

Agendaregel

Ja Nee

Betreft

Verplicht. vordering VAW

Nummer

Nummer E-verplichting

61500- 105501

Ordeelsvorming

Vorm ultgaand document

BBK(Bekostigingsbeschikkingen)
 O BK(Overige beschikkingen)
 O IBR(Informatie brieven)
 O UVA(Uitvoeringsanalyse)

RBB(Rectificatie Bekostigingsbeschikkingen)
 ROB(Rectificatie Overige Beschikkingen)
 RIB(Rectificatie Informatie brieven)
 UVT(Uitvoeringstoets)

Bestuurscode

Toegewezen
 G Deels toegewezen
 A Gewezen
 N Niet van toepassing

Bezaarschriftclausule

Standaard (keuze 1)
 6:18 / 6:19 (keuze 2) Geen
 DCIM/IOW (keuze 3)
 Landb (keuze 4)

Verzenden brief

Bijslagen

Ja Nee

Omschrijving

OND 13/2691

Mede afgedaan

1

2

2

3

3

Afschriften

Afschriften Intern

Naam _____

Eenhed

Kamer

Afschriften extern

Aantal afschriften

(adreslijstkaart bijvoegen)

ZIE BLAD TER ONDERTEKENING

IPC2650

VDVO

Afschriften Inspectie

Naam

Rik

Collationeren
Uitgaande brief gezien

Datum _____

Paraaf _____

31/1

DUO 37009

Dossierstukken bijvoegen

07 FEB. 2013

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

> Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

CITO

Postbus 1034
6801 MG ARNHEM

Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon

IPC 2650

Datum
Betreft Reguliere subsidie SLOA 2013

verplichtingnummer 6.500-106501⁵

Onze referentie
476463

Uw brief Van
18 juli 2011

Uw referentie
2012.18/AW/JW

Een belanghebbende kan tegen dit besluit binnen zes weken na de dag waarop het besluit hem is toegezonden schriftelijk bezwaar maken. De belanghebbende dient daartoe een bezwaarschrift in bij de minister/staatssecretaris van OCW, onder vermelding van "Bezwaar", ter attentie van DUO, Postbus 606, 2700 ML in Zoetermeer. Meer informatie over het maken van bezwaar vindt u op www.bezwaarschriftenocw.nl

Geachte .

Hierbij zend ik u de beschikking tot subsidieverlening betreffende projecten die door Cito in het kader van de Wet subsidiëring landelijke onderwijsondersteunende activiteiten en de Hoofdlijnenbrief voor het uitvoeringsjaar 2013 zijn ingediend.

Deze beschikking is gebaseerd op het door u ingestuurde document (uw kenmerk 2012.18/AW/JW) en de door u per e-mail ingestuurde nadere toelichting op de projecten CG algemeen vormende vakken VMBO en Havo/VWO (codes Cit/w.13-03 en Cit/w.13-04) dd. 4 januari 2013. Daarbij wordt voor de projecten gerekend met een door Cito en OCW overeengekomen dagtarief van €1.176,00.

Het Cito ontvangt één subsidiebeschikking voor de afzonderlijke mantels WVO en R&D.

U wordt verzocht de op te leveren producten van uw activiteiten 2013 toe te zenden aan uw contactpersoon bij het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Naast deze beschikking zijn ook het Uitvoeringsbesluit Wet SLOA (besluit van 28 juli 1999, gepubliceerd in Staatsblad 1999, 357) en de Algemene wet bestuursrecht van toepassing op de onderhavige beslissingen. Die wetten en regelingen bevatten veel voorschriften die voor de subsidieverstrekking van toepassing zijn, zoals de mogelijkheden tot intrekking en wijziging van de subsidie. Die voorschriften zijn echter niet -nogmaals- in deze beschikking opgenomen.

Ik wens u veel succes bij de uitvoering van de activiteiten.

Met vriendelijke groet,

Hoogachtend
DUO-
etc

Dienst Uitvoering Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Cito

Amsterdamseweg 13
6814 CM ARNHEM

51

Europaweg 2
2711 AH Zoetermeer
Postbus 606
2700 ML Zoetermeer
T 079 - 323 23 23
F 079 - 323 32 20
www.ocwduo.nl

Doorkiesnummer

2 MEI 2013

Datum

Betreft

Verbeterprogramma Caribisch Nederland Expertise en Toetsen;
**verplichtingnummer 61200-21440 (oud) en
61200-25004 (nw)**

Onze referentie
OND/ODB-13/19578 U

Uw e-mail van
27 maart 2013

Uw referentie
2011.30/JW/AW

Bijlagen

Geachte

Op 27 maart jl. heb ik in afstemming met uw medewerker per e-mail een financiële en inhoudelijke eindrapportage ontvangen, behorende bij het project Cit6.2b-11-38 'Verbeterprogramma BES'. Ik wil u bij deze mededelen dat de rapportage voor mij voldoende aanleiding is om u het resterende bedrag van € 13.201,78 te betalen. Het bedrag wordt zo spoedig mogelijk overgemaakt onder vermelding van bovengenoemd verplichtingnummer.

U heeft in september 2010 en in januari 2012 een bedrag ontvangen van € 26.403,57. Daarnaast is € 41.935,84 verrekend met de egalisatiereserve die was ontstaan uit het project Cit6.2b-9-38 'Verbeterprogramma BES'. Met de betaling van € 13.201,78 is het volledige bedrag van maximaal € 107.944,76 dat u in het vooruitzicht was gesteld, voldaan.

Dienst Uitvoering Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Heeft u vragen? Op www.duo.nl vindt u onder 'Zakelijk' informatie over actuele ontwikkelingen in uw onderwijssector. Onder 'Instellingsinformatie' vindt u voorlichting over onder meer regelgeving, crebo en bekostigingsinformatie over de onderwijsinstellingen. U kunt natuurlijk ook telefonisch contact opnemen met het Informatiecentrum onderwijs of mailen naar ico@duo.nl. Het informatiecentrum is op werkdagen van 08.30 tot 12.00 uur en van 13.00 tot 17.00 uur te bereiken via de telefoonnummers: 079 - 323 2333 (po), 079 - 323 2444 (vo) of 079 - 323 2666 (bvh).

Hoogachtend,
De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
namens deze,
clustermanager OND/ODB

Europaweg 2
2711 AH Zoetermeer
Postbus 606
2700 ML Zoetermeer
T 079 - 323 23 23
F 079 - 323 32 20
www.ocwduo.nl

Onze referentie
OND/ODB-13/19578 U
Uw brief van
27 maart 2013

Uw referentie
2011.30/JW/AW

Minuut

DUO-kenmerk

Dienst Uitvoering Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

7/5
OND/ODB-13/195784

(Mede)paraafing

Voorparaaf Eenhed	Datum	Paraaf	Medeparaaf Eenhed	Datum	P:	Eindparaaf DUO	Eenhed	Datum	Paraaf
			OND/ODS	24/4/13				24/4/13	

Registratie minuut

- 2 MEI 2013

Naam ontwerper

Gerechtelijke staf - FDM

Eenhed

ODB

Toestel

FDM

Bestandsnaam

Document 3

Aantal pagina's brief

2

Datum ontwerp

7-1-2013

02 MEI 2013

Juridische en financiële consequenties e.a.

Registratie brief

ICO-telefoonnummer	☐ ICO BVH 079 - 323 26 66
ICO BPO 079 - 323 23 33	☐ ICO Vrz 079 - 323 40 00
ICO BVO 079 - 323 24 44	☐ Geen

Bestuur-/BRIN-nr.

Trefwoord
(onderwerpenlijst)

Uw brief van

Onderwerp

Uw referentie

Betalingsverkeer

In vervolg op

Fin. consequenties

 Ja Nee

Organisatie-eenhed

Agendaregel

 Ja Nee

Betreft

 Verplicht. Voordeel VAW

Nummer

Nummer E-verplichting

61200-21400 (aud) +
61200-25004

Dordelsovereenkomst

Besluitcode

Bezaarschriftclausule

Vorm uitgaand document

 Toegewezen

X Standaard (keuze 1)

X BBK(Bekostigingsbeschikkingen)

 Deels toegewezen

X 6:18 / 6:19 (keuze 2)

OBK(Overige beschikkingen)

 Afgewezen

X DCIM/IOW (keuze 3)

IBR(Informatie brieven)

 Niet van toepassing

X Landb (keuze 4)

UVA(Uitvoeringsanalyse)

02 MEI 2013

ZIE EIND-TER-ONDERTEKENING

1 IPC2150 VDBVE

2

3

Mede afgedaan

1

2

3

Afschriften

 Afschriften Intern Afschriften extern

Naam:

Aantal afschriften

(adreslijsters bijvoegen)

> OND

7 Collateren
Uitgaande brief gezien

Datum

Paraaf

OUO 37009

Dossierstukken bijvoegen

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Cito

Amsterdamseweg 13
6814 CM ARNHEM

Internationaal Beleid
IPC 2300
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl
Contactpersoon

OND/OND-B-3/195784

Datum 11-april-2013

Betreft Verbeterprogramma Caribisch Nederland Expertise en Toetsen
Verplichtingnummer 61200-21440 (oud)
en 61200 - 25004 (nu).

Onze referentie
503889

Uw e-mail van
27 maart 2013

Uw referentie
2011.30/JW/AW

Geachte

- Op 27 maart jl. heb ik in afstemming met uw medewerker per e-mail een financiële en inhoudelijke eindrapportage ontvangen, behorende bij het project Cit6.2b-11-38 'Verbeterprogramma BES'. Ik wil u bij dezelfde mededelen dat de rapportage voor mij voldoende aanleiding is om u het resterende bedrag van €13.201,78 te betalen. Het bedrag wordt 25.000,- overgebracht op de rekening van de ministerieel bevoegdheid verplichtingnummer U heeft in september 2010 en in januari 2012 een bedrag ontvangen van €26.403,57. Daarnaast is €41.935,84 verrekend met de egalisereserve die was ontstaan uit het project Cit6.2b-9-38 'Verbeterprogramma BES'. Met de betaling van €13.201,78 is het volledige bedrag van maximaal €107.944,76 dat u in het vooruitzicht was gesteld, voldaan.

Een belanghebbende kan tegen dit besluit binnen zes weken na de dag waarop het besluit hem is toegezonden schriftelijk bezwaar maken. De belanghebbende dient daartoe een bezwaarschrift in bij de minister/staatssecretaris van OCW, onder vermelding van "Bezaar", ter attentie van Directie Internationaal Beleid, Postbus 16375, 2500 BJ in Den Haag. Meer informatie over het maken van bezwaar vindt u op www.bezwaarschriftenocw.nl

Indien u vragen heeft naar aanleiding van deze brief, dan kunt u telefonisch contact opnemen met het informatiecentrum of mailen naar ico@duo.nl. Het informatiecentrum is op werkdagen van 08:30 tot 12:00 uur en van 13:00 tot 17:00 uur te bereiken via 079-3232333 (PO), 079- 3232444 (VO) of 079-3232666 (BVE/HO). Verder vindt u op www.duo.nl instellingsinformatie en voorlichting over regelgeving en actuele ontwikkelingen in het onderwijs.

Ik wil u graag bedanken voor uw werkzaamheden en de prettige samenwerking.

Met vriendelijke groet, Hoogachtend,

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
namens deze,
clustermanager OND/OND,